

คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Journal of Liberal Arts and Management Science
Kasetsart University

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2567

Vol.11
No.2

July-December 2024

วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Journal of Liberal Arts and Management Science Kasetsart University

วัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัย ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่และเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นตลอดจนประสบการณ์ให้แก่บัณฑิต ในระดับบัณฑิตศึกษาคณาจารย์ นักวิจัย โดยมีขอบเขตครอบคลุมสาขาที่เกี่ยวข้องกับด้านศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ ได้แก่ การบัญชี การเงิน การบริหาร การจัดการ การตลาด เศรษฐศาสตร์ การจัดการโรงแรมและท่องเที่ยว รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ พลศึกษาและวิทยาศาสตร์ การกีฬาและสหวิทยาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

เจ้าของ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่ปรึกษา รองอธิการบดีวิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร
คณบดีคณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญชนก ท่านนิมิตกุลชัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.กรไชย พรลภัสสรชกร	มหาวิทยาลัยนครพนม
รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิวิมล มีอำพล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรินทร์ เทวตา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พิมพวง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กองบรรณาธิการดำเนินการประจำฉบับ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปณิธิ การสมดี	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เด่นติศกดิ์ ดอกจันทร์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กันยารัตน์ สุขะวิธกุล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เปรมฤดี จิตรเกื้อกุล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลนันท์ ศรีพงษ์พันธุ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อาจารย์สุวคนธ์ สมไพโรพิทักษ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวนชื่น อัครกะวณิชชา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรมล อริยอากาศมล	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์สุริยา ไตรยราช	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพัชร์ อภิวัฒน์ไพศาล	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรไพรริน อุปปิง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลภัสสรดา พิชญาวีรนาถ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภัสสร วารีศรี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราภา พึ่งบางกรวย	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงนภา สุขะหุต	มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ฝ่ายประสานงานและจัดการวารสาร

นางสาวชนิษฐา กิจปัญจทรัพย์

กำหนดการเผยแพร่	ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน)
	ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน
	ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม

การเผยแพร่ เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สถานที่ติดต่อ กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ
59/6 หมู่ 1 ถนน วปรอ.366 ตำบลเชียงเครือ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
โทรศัพท์ 042-725039 โทรสาร 042-725040
E-mail: id.journaloflams@gmail.com
Website: <https://so14.tci-thaijo.org/index.php/jlams>

1. บทความวิจัย บทความวิชาการ ตลอดจนผลงานทางวิชาการทุกเรื่องที่ตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 ท่าน โดยประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนดลักษณะ double blind review ผลการพิจารณาจากกองบรรณาธิการถือเป็นที่สุด
2. ข้อความ และข้อคิดเห็นใดๆ ในวารสารเป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน กองบรรณาธิการและคณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย และมิใช่ความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการและคณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ
3. กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ขอให้อ้างอิงแสดงที่มา
4. ลิขสิทธิ์บทความเป็นของคณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการและของผู้เขียนซึ่งได้รับการสงวนสิทธิ์ตามกฎหมาย การตีพิมพ์ซ้ำต้องได้รับอนุญาตจากผู้เขียนก่อน

บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มุ่งมั่นที่จะเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อสังคม ดังนั้น กองบรรณาธิการจึงให้ความสำคัญกับการเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการ ที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งผ่านการคัดเลือกและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาของบทความนั้น ๆ เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งทางวิชาการ และสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้แก่นักวิจัย อาจารย์ นิสิตนักศึกษา ตลอดจนผู้สนใจใช้ผลงานทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง

วารสารฉบับนี้เป็นปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567) ประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 9 เรื่อง ดังนี้

- 1) คุณภาพบริการโลจิสติกส์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก ประเทศไทย
- 2) การศึกษาทุนมนุษย์และทุนสังคมที่ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่
- 3) สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่
- 4) ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่ายผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรส่วนราชการและองค์การของรัฐในจังหวัดสกลนคร
- 5) การอภิमानเชิงชาติพันธุ์วรรณนาเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย
- 6) การวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของคนไทย
- 7) ผลกระทบของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบต่อราคาหุ้นของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ
- 8) นโยบายการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร
- 9) การพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ภารกิจศึกษา: สำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

กองบรรณาธิการ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าทุกบทความจะเป็นประโยชน์ต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ของนักวิจัย นักวิชาการและผู้อ่านทุกท่าน และ มีส่วนร่วมในการต่อยอดความคิดแก้ไขปัญหาหรือต่อยอดการผลิตนวัตกรรมใหม่ ๆ สู่วิชาการและสังคมไทยเพิ่มมากขึ้น

กองบรรณาธิการขอขอบคุณสำหรับการสนับสนุนด้วยดีเสมอมาจากทั้งผู้เขียนบทความและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ช่วยพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะเพื่อความสมบูรณ์ของบทความ รวมถึงผู้อ่านทุกท่านที่ได้ติดตามวารสารมาโดยตลอด กองบรรณาธิการจะพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของวารสารให้เป็นที่น่าเชื่อถือและยอมรับในวงการวิชาการอย่างต่อเนื่อง และยินดีรับข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงวารสารให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย/บทความวิชาการ	หน้า
คุณภาพบริการโลจิสติกส์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก ประเทศไทย <i>กรกฎ ลินส่องแสง และ พงศ์ภักดิ์ บานชื่น</i>	(1-18)
การศึกษาทุนมนุษย์และทุนสังคมที่ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ <i>ปวรพรรณ ดวงสนิท ดรุชา รัตนดำรงอักษร และ กมลทิพย์ คำใจ</i>	(19-37)
สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ <i>ภรภัทรดา ตาติวงศ์ กรวิวีร์ ชัยอมรไพศาล และ ชุตินันต์ สะสอง</i>	(38-57)
ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่ายผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรส่วนราชการและองค์การของรัฐในจังหวัดสกลนคร <i>ศิริรัตน์ ศรีนุกูล เพชรไพรริน อุปปิง จักเรศ เมตตะธำรงค์ และ ชารินี ไชยชนะ</i>	(58-74)
การอภิमानเชิงชาติพันธุ์วรรณนาเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย <i>ณัฐพัชร์ อภิวัดน์ไพศาล</i>	(75-98)
การวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของคนไทย <i>อุทิศ พงศ์จิรวัดณา ประภัสสร วาริศรี และ อนุพงศ์ สุขประเสริฐ</i>	(99-113)
ผลกระทบของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบต่อราคาหุ้นของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ <i>อาริษา ทองสุข จิตธนา จงจิตต์ ชนาگانต์ สุโข เมขลา พงสฤติ อรทัย รุ่งระมา บุณยานุช ไวยทรง ศศิวิมล จาบกระโทก นันทิยา พรหมทอง และ บัญชา ไชยสมคุณ</i>	(114-125)

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย/บทความวิชาการ	หน้า
นโยบายการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร <i>วรเมธ ยอดปุ่น ชลีนญา สุขกุล และ จารุวรรณ อูระแสง</i>	(126-139)
การพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ กรณีศึกษา: สำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร <i>ปิยะนุช เรืองโพน และ กมลรัตน์ แสงพรหมชาติ</i>	(140-157)

คุณภาพบริการโลจิสติกส์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของผู้ผลิต ชิ้นส่วนยานยนต์ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก ประเทศไทย

LOGISTICS SERVICE QUALITY INFLUENCING THE DECISION TO CHOOSE LOGISTICS SERVICE PROVIDERS OF THE AUTO PART MANUFACTURERS IN EASTERN THAILAND

กรกฎ สิ้นส่องแสง¹ และ พงศ์ภัก บานชื่น^{2*}

Korakot Sinsongsaeng¹ and Pongpak Banchuen²

(Received: March 18, 2024; Revised: June 6, 2024; Accepted: June 23, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นขององค์กรเกี่ยวกับคุณภาพบริการโลจิสติกส์ต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ 2) ศึกษาระดับการประเมินคุณภาพบริการโลจิสติกส์จำแนกตามขนาดขององค์กร 3) ศึกษาอิทธิพลคุณภาพบริการโลจิสติกส์ที่มีต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ขนาดกลางและขนาดใหญ่ในนิคมอุตสาหกรรมระดับลิวเอชเอ เก็บข้อมูลผ่านพนักงานระดับปฏิบัติการที่เลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์จำนวน 130 องค์กร ใช้การสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความน่าจะเป็น โดยวิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ และการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Independent Sample t-Test และสมการถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นของผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในนิคมอุตสาหกรรมระดับลิวเอชเอต่อคุณภาพบริการโลจิสติกส์อยู่ในระดับมากทั้งด้านความน่าเชื่อถือ ค่าเฉลี่ย 4.06 (S.D.=0.67) การตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ ค่าเฉลี่ย 4.04 (S.D. = 0.67) ความไว้วางใจต่อผู้ใช้บริการ ค่าเฉลี่ย 4.04 (S.D. = 0.66) ค่าบริการ ค่าเฉลี่ย 4.01 (S.D. = 0.69) ระยะเวลา ค่าเฉลี่ย 4.00 (S.D. = 0.69) การขนส่งอย่างยั่งยืน ค่าเฉลี่ย 3.76 (S.D. = 0.73) รวมถึงด้านการตัดสินใจ ค่าเฉลี่ย 4.10 (S.D. = 0.70) 2) ขนาดองค์กรที่แตกต่างกันไม่ส่งผลต่อระดับการประเมินคุณภาพบริการโลจิสติกส์ 3) คุณภาพบริการโลจิสติกส์ด้านการให้ความไว้วางใจต่อผู้ใช้บริการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในนิคมอุตสาหกรรมระดับลิวเอชเอ

คำสำคัญ: คุณภาพบริการโลจิสติกส์ การตัดสินใจ ผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ ผู้ให้บริการโลจิสติกส์

¹ นิสิตปริญญาโท คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Graduate student, Faculty of Management Sciences, Kasetsart University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Assistant Professor, Faculty of Management Sciences, Kasetsart University

* Corresponding author, e-mail: pongpak.b@ku.th

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the level of opinion of the Auto Parts Manufacturers in the WHA industrial park on logistics service quality in relation to decision-making for selecting service providers; 2) study the evaluation of logistic service quality categorized by organizational size; and 3) study the influence of logistics service quality on decision-making for selecting logistics service providers. The population consisted of medium and large auto parts manufacturers in the WHA industrial park. Data were collected from operational employees in 130 organizations who were responsible for selecting logistics service providers, using a probability sampling method with stratified random sampling and simple random sampling. This quantitative research included the use of questionnaires. The statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation, Independent Sample t-Test, and multiple regression analysis. The results indicated that the level of opinion of the Auto Parts Manufacturers in the WHA industrial park regarding the quality of logistics services is high in terms of reliability (mean = 4.06, S.D. = 0.67), responsiveness (mean = 4.04, S.D. = 0.67), assurance (mean = 4.04, S.D. = 0.66), service cost (mean = 4.01, S.D. = 0.69), timeliness (mean = 4.00, S.D. = 0.69), and sustainable transport (mean = 3.76, S.D. = 0.73). Additionally, the level of opinion in decision-making is at a high level (mean = 4.10, S.D. = 0.70). Furthermore, organizational size does not appear to influence the evaluation of logistics service quality. Moreover, logistic service quality in terms of assurance among users influences the decision to select a logistics service provider for Auto Parts Manufacturers in the WHA industrial park.

Keywords: Logistic Service Quality, Decision Making, Auto Parts Manufacturers, Logistic Service Provider

1. บทนำ

การจัดการโลจิสติกส์เป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจที่จะช่วยจัดการระบบห่วงโซ่อุปทานให้มีประสิทธิภาพ จนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับองค์กร ครอบคลุมตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบ จัดการด้านการผลิต การเก็บสินค้า รวมถึงจัดส่งสินค้า องค์กรสามารถจัดการโลจิสติกส์ได้เอง แต่ต้องใช้งบประมาณสูงและอาจเกิดความผิดพลาดได้ จึงมักเลือกใช้บริการจากผู้ให้บริการโลจิสติกส์ที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการโลจิสติกส์ในด้านต่าง ๆ รวมถึงมีความพร้อมด้านบุคลากรและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในประเทศไทยมีผู้ให้บริการโลจิสติกส์มากกว่า 36,733 ราย (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2565) โดยมีลักษณะการดำเนินงาน อุปกรณ์ ความเชี่ยวชาญในการจัดการโลจิสติกส์ รวมถึงราคาที่แตกต่างกันออกไป ถึงแม้ว่าผู้ให้บริการโลจิสติกส์เป็นส่วนสำคัญของการดำเนินธุรกิจ แต่ธุรกิจโลจิสติกส์มีการขยายตัวมากจึงมีการแข่งขันที่ค่อนข้างสูงโดยในเดือนมกราคม พ.ศ.2565 มีการเปิดกิจการใหม่เพิ่มขึ้นร้อยละ 39.6 เมื่อเทียบกับในเดือนมกราคม พ.ศ.2654 (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2565) ผู้ให้บริการโลจิสติกส์จึงต้องปรับปรุงคุณภาพการบริการเพื่อรักษารฐานลูกค้าเดิมและดึงดูดลูกค้ากลุ่มใหม่ ๆ โดยกลุ่มผู้ใช้บริการโลจิสติกส์จะ

พิจารณาปัจจัยหลายอย่างเพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกใช้บริการ ซึ่งในแต่ละอุตสาหกรรมต่างมีปัจจัยที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมยานยนต์เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมสำคัญที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่รัฐบาลเริ่มนโยบายสนับสนุนการผลิตรถยนต์ในประเทศในปี พ.ศ. 2504 เพื่อลดการขาดดุลการค้า อุตสาหกรรมยานยนต์ไทยเริ่มจากการซ่อมแซมเปลี่ยนชิ้นส่วนรถยนต์ ผลิตรถยนต์ และผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ แม้ว่าในปี พ.ศ. 2563 อุตสาหกรรมยานยนต์ในประเทศไทยหดตัวลง เนื่องจากได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ที่เริ่มระบาดในช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 จากประเทศจีน (วรรณฯ ยงพิศาลภพ, 2563) แต่สามารถกลับมาขยายตัวได้อีกครั้งตามภาวะเศรษฐกิจที่ทยอยฟื้นตัว ในปี พ.ศ. 2564 จนถึง พ.ศ. 2567 โดยมีจำนวนการผลิตรถยนต์และการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ ขยายตัวเพิ่มขึ้นถึง 15-17% (ศูนย์วิจัยกรุงศรี, 2565) ทำให้ความต้องการใช้บริการจากผู้ให้บริการโลจิสติกส์เพิ่มขึ้นตามมา เนื่องจากการบริหารจัดการโลจิสติกส์มีบทบาทสำคัญในการจัดการโลจิสติกส์ตั้งแต่การสั่งซื้อและเคลื่อนย้ายวัตถุดิบ การผลิต การจัดเก็บสินค้า และจัดการกับผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปหลังจากการผลิตของอุตสาหกรรมยานยนต์ ไปจนถึงการส่งมอบไปยังลูกค้าได้ตามที่ลูกค้ากำหนด (Looper, 2020) โดยเฉพาะการส่งมอบสินค้าที่ถูกต้องและตรงเวลาเพื่อหลีกเลี่ยงค่าปรับและโอกาสที่จะไม่ได้รับเลือกสำหรับผลิตภัณฑ์ใหม่ ดังนั้นสำหรับอุตสาหกรรมยานยนต์การตัดสินใจเลือกใช้บริการผู้ให้บริการโลจิสติกส์ถือเป็นสิ่งสำคัญ องค์การต้องพิจารณาเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์อย่างเหมาะสมกับการดำเนินงานขององค์การเพื่อให้จัดการแต่ละกระบวนการมีประสิทธิภาพและทำให้องค์การสามารถรักษาความได้เปรียบในด้านการแข่งขัน เพิ่มโอกาสในตลาดใหม่ ๆ และลดต้นทุนขององค์การได้

จากความสำคัญของการบริหารจัดการโลจิสติกส์ที่มีต่ออุตสาหกรรมยานยนต์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยคุณภาพการบริการโลจิสติกส์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในกลุ่มอุตสาหกรรมผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ โดยงานวิจัยของ Nugroho, Kempa, and Panjaitan (2020) เสนอแนะว่าหากผู้ให้บริการโลจิสติกส์ให้บริการดีก็จะยิ่งทำให้ผู้ใช้บริการโลจิสติกส์เกิดความพึงพอใจและต้องการที่จะบริการซ้ำ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าคุณภาพการบริการโลจิสติกส์มีอิทธิพลต่อการซื้อของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ ดังนั้นการประเมินคุณภาพบริการโลจิสติกส์จึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ในกลุ่มอุตสาหกรรมผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ โดยในการศึกษารั้วนี้กำหนดตัวชี้วัดคุณภาพบริการโลจิสติกส์จากความสนใจด้านความยั่งยืนและสิ่งแวดล้อมของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ สอดคล้องตามแนวทางการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน ประกอบด้วย 1) ความน่าเชื่อถือ (Reliability) 2) การตอบสนองต่อผู้ให้บริการ (Responsiveness) 3) การให้ความไว้วางใจต่อผู้ให้บริการ (Assurance) 4) ระยะเวลา (Timeliness) 5) ค่าบริการ (Service Cost) 6) การขนส่งอย่างยั่งยืน (Sustainable Transport) โดยเลือกศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมของดับบลิวเอชเอ เนื่องจากเป็นที่ตั้งของบริษัทยานยนต์ชั้นนำหลายบริษัท รวมถึงผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์จากทั่วโลก เพื่อให้ทราบข้อมูลปัจจัยในการตัดสินใจเลือกใช้บริการและทราบถึงความต้องการของผู้ใช้บริการที่สำคัญและสามารถนำไปวางแผนกลยุทธ์และแผนการดำเนินงานขององค์การต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นขององค์การเกี่ยวกับคุณภาพการบริการโลจิสติกส์ต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์
2. เพื่อศึกษาระดับการประเมินคุณภาพการบริการโลจิสติกส์จำแนกตามขนาดขององค์การ
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณภาพการบริการโลจิสติกส์ที่มีต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์

3. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

คุณภาพบริการโลจิสติกส์ (Logistics Service Quality)

โลจิสติกส์มีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้แก่องค์กร เนื่องจากเป็นระบบที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การให้บริการโลจิสติกส์ที่มีคุณภาพสูงสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างเหมาะสม จึงทำให้การประเมินคุณภาพของบริการโลจิสติกส์กลายเป็นสิ่งจำเป็น (Parasuraman, Zeithaml, & Berry, 1985) ได้พัฒนาเครื่องมือ SERVQUAL เพื่อใช้ประเมินคุณภาพการให้บริการ ซึ่งครอบคลุมมิติสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ (Reliability) การตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ (Responsiveness) การให้ความไว้วางใจ (Assurance) ความเข้าใจและความเอาใจใส่ (Empathy) และความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibles) เครื่องมือนี้ถือเป็นรากฐานสำหรับการประเมินคุณภาพบริการโลจิสติกส์ในบริบทต่าง ๆ ต่อมา ในช่วงกลางทศวรรษ 1980 เป็นต้นมา แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพบริการโลจิสติกส์ได้รับการพัฒนาขึ้น โดย Mentzer, Flint, & Hult (2001) ได้แบ่งปัจจัยที่ใช้ในการประเมินคุณภาพบริการโลจิสติกส์ออกเป็น 9 ส่วน ได้แก่ (1) คุณภาพสารสนเทศ (Information Quality) คือ การจัดเตรียมข้อมูลที่ถูกต้อง ทันเวลา และพร้อมใช้งานเพื่อสนับสนุนการให้บริการ (2) ขั้นตอนในการสั่งซื้อ (Ordering Procedure) คือ ความสะดวกและประสิทธิภาพในขั้นตอนการสั่งซื้อ (3) คุณภาพปริมาณการสั่งซื้อ (Order Release Quantity) คือ การจัดการและตรวจสอบคำสั่งซื้อเพื่อให้บริการสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า (4) ความตรงต่อเวลา (Timeliness) คือ การตอบสนองคำสั่งซื้อและส่งมอบบริการภายในระยะเวลาที่กำหนด (5) ความถูกต้องของคำสั่งซื้อ (Order Accuracy) คือ ความแม่นยำของคำสั่งซื้อจากขั้นตอนการสั่งซื้อจนถึงการส่งมอบ (6) คุณภาพในการสั่งซื้อ (Order Quality) คือ ความสามารถในการส่งมอบสินค้าหรือบริการที่ตรงตามความต้องการของลูกค้า (7) สภาพของคำสั่งซื้อ (Order Condition) คือ การส่งมอบสินค้าในสภาพสมบูรณ์และปลอดภัย (8) การจัดการปัญหา (Problem Management) คือ ความสามารถในการระบุและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (9) คุณภาพของการติดต่อสื่อสารของบุคลากร (Personnel Contact Quality) คือ คุณสมบัตินิสัยและความสามารถของบุคลากรที่ให้บริการ

คุณภาพบริการโลจิสติกส์ในบริบทอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์

การศึกษานี้เน้นไปที่การใช้ตัวชี้วัดคุณภาพบริการโลจิสติกส์ในอุตสาหกรรมผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ โดยพิจารณาถึงผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ซึ่งเริ่มต้นในช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 การระบาดของโรคดังกล่าวส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อระบบโลจิสติกส์ทั่วโลก เช่น การจำกัดการเดินทาง ความขาดแคลนตู้สินค้า และพื้นที่ระวางสินค้าที่จำกัด ส่งผลให้ค่าบริการและระยะเวลาขนส่งเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งลูกค้ายังให้ความสำคัญกับความยั่งยืนและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดตัวชี้วัดคุณภาพบริการโลจิสติกส์ออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ความน่าเชื่อถือ 2) การตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ 3) การให้ความไว้วางใจต่อผู้ใช้บริการ 4) ระยะเวลา 5) ค่าบริการ 6) การขนส่งอย่างยั่งยืน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความน่าเชื่อถือ หมายถึง ผู้ให้บริการสามารถทำให้ผู้ใช้บริการมีความเชื่อมั่นต่อผู้ให้บริการว่าจะสามารถให้บริการได้ตรงกับสัญญาที่ให้แก่มูลรับบริการ โดยผู้ใช้บริการจะได้รับการบริการอย่างถูกต้อง แม่นยำ ตรงตามเวลาอย่างสม่ำเสมอ

2. การตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ หมายถึง การที่ผู้ให้บริการแสดงให้เห็นว่ามีความพร้อมและความตั้งใจที่จะให้การบริการแก่ผู้รับบริการ สามารถตอบสนองต่อผู้รับบริการอย่างรวดเร็ว ผู้รับบริการความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร และได้รับความสะดวกในการใช้บริการ

3. การให้ความไว้วางใจต่อผู้ใช้บริการ หมายถึง ผู้ให้บริการสามารถสร้างความเชื่อมั่นของผู้ให้บริการให้เกิดกับผู้ใช้บริการ โดยการแสดงถึงทักษะความรู้ความสามารถของผู้ให้บริการ และให้บริการด้วยความสุภาพ เพื่อที่ผู้รับบริการไว้วางใจ ว่าผู้ให้บริการจะสามารถจัดการกับความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ระยะเวลา หมายถึง ผู้ให้บริการสามารถส่งสินค้าให้ถึงจุดหมายของผู้รับบริการได้ในเวลาที่เหมาะสม ซึ่งจากที่ได้อธิบายไปว่า ความตรงต่อเวลาเวลาในอุตสาหกรรมยานยนต์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ การส่งมอบสินค้าไปยังลูกค้าให้ตรงตามเวลาที่กำหนดเป็นสิ่งที่ทุกองค์กรต้องตระหนักและให้ความสำคัญ

5. ค่าบริการ หมายถึง ผู้ให้บริการมีราคาค่าใช้จ่ายในการบริการที่เหมาะสม ไม่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมนอกจากที่ตกลง รวมถึงมีเงื่อนไขในการชำระเงินที่เหมาะสมกับผู้รับบริการ

6. การขนส่งอย่างยั่งยืน หมายถึง ผู้ให้บริการโลจิสติกส์มีการใช้ระบบการขนส่งที่มีประสิทธิภาพที่สามารถจัดส่งสินค้าได้โดยไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม หรือก่อมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์

การตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ Kotler and Keller (2006) ได้อธิบายกระบวนการตัดสินใจซื้อไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้ความต้องการ การค้นหาข้อมูล การประเมินผลทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมภายหลังการซื้อ ในบริบทขององค์กร การตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์มีความซับซ้อนมากขึ้น โดยเกี่ยวข้องกับการกำหนดความต้องการ ประเมินคุณภาพของบริการ และเลือกผู้ให้บริการที่เหมาะสม (Monserat, 2020) Pranoto, Haryono, and Assa (2022) ระบุว่า การตัดสินใจซื้อเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ผู้บริหารเลือกสินค้าและบริการที่ตรงกับความต้องการ โดยพิจารณาจากข้อมูลที่เกี่ยวข้อง Amankwah (2016) กล่าวเพิ่มเติมว่าการตัดสินใจซื้อขึ้นอยู่กับความรู้สึก ประสบการณ์ และปัจจัยภายนอก เช่น สภาพเศรษฐกิจหรือสังคม สำหรับการซื้อในระดับองค์กร กระบวนการตัดสินใจมักมีการกำหนดลักษณะความต้องการและประเมินคุณภาพของสินค้าและบริการอย่างเป็นระบบก่อนการตัดสินใจซื้อ

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยสรุปว่า การตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในบริบทของอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ หมายถึง การพิจารณาเลือกผู้ให้บริการที่สามารถตอบสนองความต้องการขององค์กรในการดำเนินกิจกรรมโลจิสติกส์ เช่น การเคลื่อนย้าย การจัดเก็บสินค้า และการส่งมอบข้อมูล เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร

สมมติฐานการวิจัย

ในงานวิจัยของ Phuangthong (2017) และ Laoprawatchai et al. (2021) พบว่าความน่าเชื่อถือของผู้ให้บริการโลจิสติกส์มีผลต่อการเลือกใช้บริการของผู้ประกอบการและผู้บริหาร เนื่องจากผู้ให้บริการโลจิสติกส์เปรียบเสมือนหุ้นส่วนทางธุรกิจที่ช่วยสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน หากผู้ให้บริการโลจิสติกส์ทำงานได้ดีตามที่ตกลงและไม่ก่อให้เกิดปัญหา จะส่งผลต่อการเลือกใช้บริการของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ เช่นเดียวกับ Shair et al. (2021) ที่ชี้ให้เห็นว่าความน่าเชื่อถือถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทุกองค์กรให้ความสำคัญและมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจขององค์กร เนื่องจากองค์กรต้องการความน่าเชื่อถือเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน จากข้อมูลดังกล่าว นำมาสู่การกำหนดสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1: ความน่าเชื่อถือส่งผลในเชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์

จากงานวิจัยของ Phuangthong (2017) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการตอบสนองต่อผู้ให้บริการมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ Masudin et al. (2020) ที่พบว่าการตอบสนองต่อผู้ให้บริการถือเป็นหนึ่งในส่วนประกอบที่สำคัญที่สามารถชี้วัดความสำเร็จขององค์การผู้ให้บริการโลจิสติกส์ การตอบสนองต่อผู้ให้บริการเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้ให้บริการมีความตั้งใจที่จะให้ความช่วยเหลือ มอบการบริการที่รวดเร็ว และสนับสนุนต่อการร้องขอของผู้รับบริการด้วยความรวดเร็ว นอกจากนี้งานวิจัยของ Laoprawatchai et al. (2021) ยังชี้ให้เห็นว่าการตอบสนองอย่างเป็นธรรมชาติและรวดเร็วจากผู้ให้บริการโลจิสติกส์ สร้างความมั่นใจในการเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์เพื่อทำกิจกรรมโลจิสติกส์แทน ดังนั้นจึงกำหนดเป็นสมมติฐานงานวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 2: การตอบสนองต่อผู้ให้บริการส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์

การให้ความไว้วางใจต่อผู้ให้บริการเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ โดย Zervas, Proserpio, and Byers (2017) กล่าวว่าผู้ให้บริการเลือกที่จะใช้บริการกับผู้ให้บริการที่มีชื่อเสียงดี พนักงานมีความรู้ความสามารถ และได้รับการรับรองมาตรฐาน ความไว้วางใจต่อผู้ให้บริการส่งผลในเชิงบวกต่อการเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษางานวิจัยของ Phuangthong (2017); Laoprawatchai et al. (2021) และ Narkhede et al. (2017) ที่แสดงให้เห็นว่าความไว้วางใจต่อผู้ให้บริการมีนัยสำคัญในการเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ที่ดีที่สุด นอกจากนี้การศึกษาของ Khamis and Scully (2020) ยังพบว่าถึงแม้ว่าผู้ให้บริการแต่ละคนอาจกำหนดองค์ประกอบของความไว้วางใจที่แตกต่างกันออกไปอย่างไรก็ตามความไว้วางใจต่อผู้ให้บริการถือเป็นปัจจัยที่ช่วยในการตัดสินใจของผู้ให้บริการในการเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ จากข้อมูลข้างต้นจึงได้กำหนดสมมติฐานงานวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 3: การให้ความไว้วางใจต่อผู้ให้บริการส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์

ระยะเวลาเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการให้บริการด้านโลจิสติกส์ ที่จะสร้างความพึงพอใจและความภักดีต่อผู้ให้บริการ ผู้ให้บริการให้ความสำคัญกับการส่งมอบสินค้าตรงเวลา ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ต้องให้ความสำคัญกับระยะเวลาในการส่งมอบสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาของ Murfield et al. (2017) และ Zailani et al. (2018) และ Revindran, Ragen, and Mahmud (2020) ที่ชี้ให้เห็นว่าระยะเวลาที่มีอิทธิพลเชิงบวกในการสร้างความพึงพอใจของผู้รับบริการโลจิสติกส์ต่อผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ในการรักษาความพึงพอใจของลูกค้า และรักษาความสามารถในการแข่งขันทุก ๆ อุตสาหกรรมต่างให้ความสำคัญกับการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้ทันเวลา และการดำเนินงานให้ตรงตามแผนการ จึงกำหนดสมมติฐานงานวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 4: ระยะเวลาส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์

ต้นทุนเป็นตัววัดประสิทธิภาพขององค์กรและมีผลต่อกำไร องค์กรจึงต้องมีการวางแผนและจัดการด้านต้นทุนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าขนส่ง ค่ากระจายสินค้า ค่าดำเนินการเอกสาร ล้วนมีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาของ Wambua, Mukulu, and Waiganjo (2017) พบว่าค่าบริการ (Service Cost) เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ให้ความสำคัญที่สุดในการพิจารณาเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขององค์กร ซึ่งไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของ Van Binh and Kien (2016) และ Suriyajaroen and Sopadang (2018) ที่ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า ค่าบริการมีผลกระทบต่อทางเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ องค์กรคิดว่าตัวเลือกที่ดีที่สุดของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขึ้นอยู่กับค่าบริการที่ผู้ให้บริการโลจิสติกส์เสนอแก่ผู้ให้บริการ จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้จึงกำหนดเป็นสมมติฐาน ดังนี้

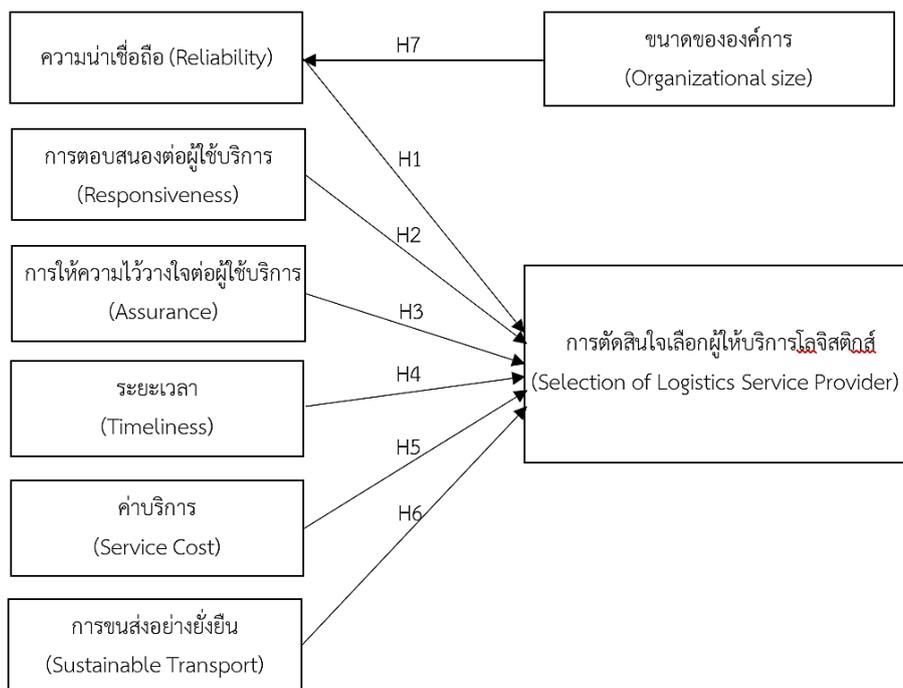
สมมติฐานที่ 5: ค่าบริการส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์

ปัจจุบันทั่วโลกให้ความสนใจด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น องค์กรต่าง ๆ เริ่มผสมผสานการปฏิบัติงานอย่างยั่งยืนในกระบวนการห่วงโซ่อุปทานและต้องการผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการจัดการด้านโลจิสติกส์เพื่อรักษาทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด งานวิจัยในอดีต พบว่าโลจิสติกส์ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น มลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียง และการสูญเสียทรัพยากรต่าง ๆ องค์กรจึงเริ่มต้องการเลือกใช้บริการโลจิสติกส์แบบยั่งยืน แม้ว่าปัจจัยด้านคุณภาพบริการในด้านต่าง ๆ ยังคงเป็นปัจจัยที่ผู้ใช้บริการให้ความสำคัญ แต่ความสำคัญของการขนส่งอย่างยั่งยืนเริ่มกลายเป็นปัจจัยที่ได้รับความสนใจ (Jazairy & Haartman, 2019; Multaharju et al., 2017) จึงกำหนดสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานที่ 6: การขนส่งอย่างยั่งยืนส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์

งานวิจัยที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าขนาดขององค์กรส่งผลต่อการกำหนดเกณฑ์และกระบวนการเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของห่วงโซ่อุปทาน องค์กรขนาดใหญ่มักเลือกผู้ให้บริการที่มีศักยภาพสูง รองรับปริมาณงานได้มาก และมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมถึงความยั่งยืนในกระบวนการขนส่ง (จิราพร เทพวารินทร์, 2560) ในขณะที่องค์กรขนาดเล็กและขนาดกลางให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่นในการบริการ ราคาที่เหมาะสม และต้นทุนที่คุ้มค่า (กาญจนนิตา โฆสิตธัญญสิทธิ์, 2556) เบญจพร สุวรรณแสนทวี (2557) ระบุว่าองค์กรขนาดใหญ่ให้ความสำคัญกับคุณภาพและมาตรฐานของบริการ ในขณะที่องค์กรขนาดเล็กเน้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการ โดยมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรเป็นตัวแปรสำคัญ ความแตกต่างนี้สะท้อนถึงข้อจำกัดและความต้องการเฉพาะขององค์กรในแต่ละขนาด อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการให้บริการโลจิสติกส์ที่สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น ขนาดขององค์กรจึงเป็นตัวแปรสำคัญที่กำหนดรูปแบบและนโยบายในการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ จึงได้กำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 7: ขนาดขององค์กรที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ระดับการประเมินคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์มีความแตกต่างกัน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ได้แก่ องค์กรผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ขนาดเล็กและกลาง และขนาดใหญ่จำนวน 196 องค์กรในพื้นที่ภาคตะวันออก ที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมของดับบลิวเอชเอ เก็บข้อมูลจากพนักงานระดับปฏิบัติการที่ได้รับมอบหมายในการเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขององค์กร ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณตามสูตรของ Weiers (2005) จำนวนทั้งสิ้น 130 องค์กร เพื่อป้องกันการสูญหายและความไม่สมบูรณ์ของแบบสอบถาม จึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้นร้อยละ 10 จากที่คำนวณได้เป็น 143 องค์กร และทำการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1) การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) พิจารณาจำแนกองค์กรผู้ผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ในพื้นที่ภาคตะวันออก ที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมของดับบลิวเอชเอ และแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มตามขนาดขององค์กร ได้แก่ องค์กรผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ขนาดเล็กและกลาง และขนาดใหญ่ แล้วเลือกสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนในแต่ละกลุ่มให้ได้กลุ่มตัวอย่างครบตามเกณฑ์ที่กำหนด สำหรับขนาดขององค์กรภายใต้เกณฑ์ของกระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2545 แบ่งขนาดองค์กรตามจำนวนพนักงาน ออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่องค์กรขนาดเล็ก องค์กรขนาดกลาง และองค์กรขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตามในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้รวมองค์กรขนาดเล็กและองค์กรขนาดกลาง เป็นระดับเดียวกัน และได้กำหนดขนาดขององค์กรออกเป็น 2 ระดับได้แก่ องค์กรผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ขนาดเล็กและกลางมีจำนวนพนักงาน 1-200 คน และองค์กรผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ขนาดใหญ่มีจำนวนพนักงานมากกว่า 200 คน

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มตามขนาดขององค์กร

ขนาดองค์กร	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
องค์กรผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ขนาดเล็กและกลาง	46	34
องค์กรผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ขนาดใหญ่	150	109
รวม	196	143

2) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) หลังจากคำนวณกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิแล้ว จึงสุ่มรายชื่อองค์กรผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ขนาดเล็กและกลาง และขนาดใหญ่ ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกโดยวิธีใช้ตารางเลขสุ่ม

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปขององค์กร เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด จำนวน 2 ข้อ ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับประเภทการใช้บริการกิจกรรมโลจิสติกส์ เป็นคำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 4 ข้อ ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับคุณภาพบริการโลจิสติกส์ เป็นคำถามแบบใช้มาตราวัดแบบ Rating Scale 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ และส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกใช้บริการผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขององค์กรผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในพื้นที่ภาคตะวันออก เป็นคำถามแบบใช้มาตราวัดแบบ Rating Scale 5 ระดับ จำนวน 6 ข้อ

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การวัดคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์ทั้ง 6 ตัวแปร ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ การตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ การให้ความไว้วางใจต่อผู้ใช้บริการ ระยะเวลา ค่าบริการ การขนส่งอย่างยั่งยืน โดยการใช้

เกณฑ์การวัดที่ดัดแปลงมาจาก พัชรา ศรีพระบุ และ เชษฐา ชำนาญหล่อ (2564); Ali, Gruchmann, and Melkonyan (2022); Van Binh and Kien (2016); Guo, Duff, and Hair (2008); Jazairy and Haartman (2019); Kilibarda, Nikolicic, and Andrejic (2016); Leeder (2014); Mathong et al. (2020); Narkhede et al. (2017); Zailani et al. (2018), ในด้านการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ (Selection of Logistics Service Provider) ซึ่งจะเกี่ยวกับขอบเขตที่ชัดเจนเกี่ยวกับความน่าจะเป็นในการเลือกใช้บริการผู้ให้บริการโลจิสติกส์โดยการประเมินจากคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การวัดผลโดยการใช้เกณฑ์การวัดที่ดัดแปลงมาจาก Zhu, Chang, and Luo (2016)

หลังจากสร้างแบบสอบถามเสร็จ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอให้ทางผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item-Objective Congruence) จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความสมบูรณ์ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบครั้งสุดท้ายแล้วจึงนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 องค์กรเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ที่เกิน 0.70 โดยผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ได้อยู่ที่ 0.67-1.00 ซึ่งถือว่ามีค่าความเที่ยงตรงที่ใช้ได้และเหมาะสมนำไปใช้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้กับบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง (Try out) จำนวน 30 องค์กร ผลการทดสอบพบว่าตัวแปรแต่ละตัวมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ระหว่าง .87 ถึง .96 ดังนั้นเมื่อพิจารณาเกณฑ์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่กำหนด $\alpha > 0.70$ พบว่าตัวทุกตัวมีความเชื่อถือได้สูง

ตารางที่ 2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
ด้านความน่าเชื่อถือ	.92
ด้านการตอบสนองต่อผู้ให้บริการ	.90
ด้านการให้ความไว้วางใจต่อผู้ให้บริการ	.94
ด้านค่าบริการ	.96
ด้านระยะเวลา	.87
การขนส่งอย่างยั่งยืน	.90
การตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์	.95

4.3 การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการเก็บแบบสอบถามออนไลน์ ผ่านโปรแกรม Google forms จำนวน 143 ชุด โดยการส่งแบบสอบถามผ่านทาง Line กับพนักงานระดับปฏิบัติการที่ได้รับมอบหมายในการเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขององค์กรในองค์กรผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ ในเขตพื้นที่ภาคที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมของดับบลิวเอชเอ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2566 ถึงวันที่ 20 กันยายน 2566

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นขององค์การเกี่ยวกับคุณภาพการบริการโลจิสติกส์ต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์

2) สถิติทดสอบการวิเคราะห์ Independent Sample t-Test เพื่อวิเคราะห์ขนาดขององค์การที่แตกต่างกันจะส่งผลกระทบต่อระดับการประเมินคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์ที่แตกต่างกัน

3) สถิติวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระได้แก่ ความน่าเชื่อถือ การตอบสนองต่อผู้ให้บริการ การให้ความไว้วางใจต่อผู้ให้บริการระยะเวลา ค่าบริการ การขนส่งอย่างยั่งยืน กับตัวแปรตามได้แก่ การตัดสินใจซื้อ

5. ผลการวิจัย

1) ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นขององค์การเกี่ยวกับการคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์และตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในเขตนิคมอุตสาหกรรมดับบลิวเอชเอ

ระดับความคิดเห็นขององค์การผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในเขตนิคมอุตสาหกรรมดับบลิวเอชเอที่มีความคิดเห็นต่อคุณภาพบริการโลจิสติกส์อยู่ในระดับมากทั้งในด้านความน่าเชื่อถือ ค่าเฉลี่ย 4.06 (S.D. = 0.67) การตอบสนองต่อผู้ให้บริการ ค่าเฉลี่ย 4.04 (S.D. = 0.67) ความไว้วางใจต่อผู้ให้บริการ ค่าเฉลี่ย 4.04 (S.D. = 0.66) ค่าบริการ ค่าเฉลี่ย 4.01 (S.D. = 0.69) ระยะเวลา ค่าเฉลี่ย 4.00 (S.D. = 0.69) และการขนส่งอย่างยั่งยืนของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ค่าเฉลี่ย 3.76 (S.D. = 0.73) เช่นเดียวกับระดับความคิดเห็นในด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.10 (S.D. = 0.70) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับความคิดเห็นขององค์การเกี่ยวกับการคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์และตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์

คุณภาพการบริการโลจิสติกส์	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1) ด้านความน่าเชื่อถือ	4.06	.67	เห็นด้วยมาก
2) ด้านการตอบสนองต่อผู้ให้บริการ	4.04	.67	เห็นด้วยมาก
3) ด้านการให้ความไว้วางใจต่อผู้ให้บริการ	4.04	.66	เห็นด้วยมาก
4) ด้านค่าบริการ	4.01	.69	เห็นด้วยมาก
5) ด้านระยะเวลา	4.00	.69	เห็นด้วยมาก
6) ด้านการขนส่งอย่างยั่งยืน	3.76	.73	เห็นด้วยมาก
การตัดสินใจ	4.10	.70	เห็นด้วยมาก

2) ผลการวิเคราะห์ขนาดองค์การที่แตกต่างกันส่งผลให้ระดับการประเมินคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์มีความแตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่าขนาดองค์การที่แตกต่างกันไม่ส่งผลกระทบต่อระดับการประเมินคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์ที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ ด้านการให้ความไว้วางใจต่อผู้ใช้บริการ ด้านค่าบริการ ด้านระยะเวลา และด้านการขนส่งอย่างยั่งยืน รวมถึงไม่ส่งผลกระทบต่อระดับการประเมินคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์ในภาพรวมที่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ขนาดองค์การที่แตกต่างกันส่งผลให้ระดับการประเมินคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์มีความแตกต่างกัน

คุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์	ขนาดองค์การ	N	ค่าเฉลี่ย	SD	t	Sig.
1) ด้านความน่าเชื่อถือ	เล็กและกลาง	41	4.09	.64	.36	.72
	ใหญ่	89	4.05	.68		
2) ด้านการตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ	เล็กและกลาง	41	4.09	.61	.52	.61
	ใหญ่	89	4.02	.69		
3) ด้านการให้ความไว้วางใจต่อผู้ใช้บริการ	เล็กและกลาง	41	4.08	.60	.39	.70
	ใหญ่	89	4.03	.68		
4) ด้านค่าบริการ	เล็กและกลาง	41	4.02	.66	.12	.91
	ใหญ่	89	4.00	.70		
5) ด้านระยะเวลา	เล็กและกลาง	41	4.01	.63	.08	.94
	ใหญ่	89	4.00	.72		
6) ด้านการขนส่งอย่างยั่งยืน	เล็กและกลาง	41	3.79	.73	.34	.74
	ใหญ่	89	3.74	.74		
ภาพรวมคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์	เล็กและกลาง	41	4.01	.57	.34	.73
	ใหญ่	89	3.97	.61		

3) ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณระหว่างปัจจัยคุณภาพบริการโลจิสติกส์กับการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ ดังนี้

1) ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อน

ในการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนที่ต้องมีค่าเท่ากับ 0 จากตารางที่ 5 พบว่าค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 0.00 และค่า p-value เท่ากับ 1.00 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ดังนั้นค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนที่จึงมีค่าเท่ากับ 0 ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่าข้อมูลมีความเหมาะสมที่จะใช้สำหรับการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อน

	N	\bar{X}	Sig.
Standardized Residual	130	.0000	1.000

2) ความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน

ในการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณค่าความคลาดเคลื่อนควรมีอิสระต่อกันโดยพิจารณาจากค่าสถิติ Durbin-Watson โดยผู้วิจัยได้ตรวจสอบและพบว่าค่า Durbin-Watson ได้เท่ากับ 2.253 ซึ่งอยู่ระหว่าง 1.5-2.5 ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวไม่มีความสัมพันธ์และมีค่าความคลาดเคลื่อนแต่ละค่าเป็นอิสระต่อกัน

3) การตรวจสอบความสัมพันธ์กันเองภายในตัวแปรอิสระ (Multicollinearity)

ในการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณตัวแปรแต่ละตัวควรมีอิสระต่อกัน โดยการพิจารณาจากค่าสถิติ Tolerance และ Variance Inflation Factor จากตารางที่ 6 พบว่าค่า Tolerance ของตัวแปรทุกตัวมีค่ามากกว่า 0 และค่า Variance Inflation Factor ของตัวแปรทุกตัวมีค่าน้อยกว่า 10 ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวไม่มีความสัมพันธ์กัน

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์กันเองภายในตัวแปรอิสระ

ปัจจัยคุณภาพบริการโลจิสติกส์	Collinearity Statistics	
	Tolerance	Variance Inflation Factor
1) ด้านความน่าเชื่อถือ	.20	4.91
2) ด้านการตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ	.17	5.90
3) ด้านการให้ความไว้วางใจต่อผู้ใช้บริการ	.18	5.46
4) ด้านค่าบริการ	.41	2.47
5) ด้านระยะเวลา	.28	3.55
6) ด้านการขนส่งอย่างยั่งยืน	.51	1.96

ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ค่า p-value ของสถิติทดสอบ ANOVA เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.5 หมายถึงมีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวที่มีอิทธิพลกับการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 32.867$, $df = 6$, ค่า Sig = 0.000) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.785 หมายถึงปัจจัยคุณภาพบริการโลจิสติกส์มีอิทธิพลกับการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ร้อยละ 78.50 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) เท่ากับ 0.616 หมายความว่าปัจจัยคุณภาพบริการโลจิสติกส์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ร้อยละ 61.60 ส่วนอีกร้อยละ 38.40 เป็นอิทธิพลจากตัวแปรอื่นที่ไม่ได้ศึกษา

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณระหว่างปัจจัยคุณภาพบริการโลจิสติกส์กับการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์

ปัจจัยคุณภาพบริการโลจิสติกส์	B	β	t	Sig
ค่าคงที่	.475		1.765	.080
1) ด้านความน่าเชื่อถือ	.020	.019	.151	.880
2) ด้านการตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ	.066	.062	.458	.648
3) ด้านการให้ความไว้วางใจต่อผู้ใช้บริการ	.523	.488	3.736	.000**
4) ด้านค่าบริการ	.156	.152	1.727	.087
5) ด้านระยะเวลา	.101	.100	.946	.346
6) ด้านการขนส่งอย่างยั่งยืน	.037	.038	.489	.626

SE_{est} = .45; Durbin-Watson = 2.253

R = 0.785; R² = 0.616; F = 32.867; DF = 6; sig = 0.000

หมายเหตุ ** ที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 พบว่าปัจจัยคุณภาพบริการโลจิสติกส์ในด้านการให้ความไว้วางใจต่อผู้ใช้บริการมีค่า Sig เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05 ทำให้ปัจจัยดังกล่าวสามารถคาดการณ์ผลกระทบที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขององค์กรผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ที่ดำเนินกิจการในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมของดับบลิวเอชเอ

ในขณะที่ปัจจัยคุณภาพบริการโลจิสติกส์ในด้านความน่าเชื่อถือมีค่า Sig เท่ากับ .880 ด้านการตอบสนองต่อผู้ใช้บริการมีค่า Sig เท่ากับ .648 ด้านค่าบริการมีค่า Sig เท่ากับ .087 ด้านระยะเวลามีค่า Sig เท่ากับ .346 และด้านการขนส่งอย่างยั่งยืนมีค่า Sig เท่ากับ .626 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05 ทำให้ปัจจัยดังกล่าวไม่สามารถคาดการณ์ผลกระทบที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขององค์กรผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ที่ดำเนินกิจการในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมของดับบลิวเอชเอ

6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยคุณภาพบริการโลจิสติกส์ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์กรณีศึกษา กลุ่มอุตสาหกรรมผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในเขตนิคมอุตสาหกรรมดับบลิวเอชเอพบว่า ปัจจัยด้านการให้ความไว้วางใจต่อผู้ใช้บริการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Zervas, Proserpio, and Byers (2017) ที่พบว่าความไว้วางใจเกี่ยวข้องกับบริการที่ผู้ให้บริการโลจิสติกส์สามารถสร้างความเชื่อมั่นว่าผู้รับบริการจะได้รับบริการด้วยความสุภาพและมีความปลอดภัยในการใช้บริการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Laoprawatchai et al. (2021); Narkhede et al. (2017) และ Phuangthong (2017) ที่พบว่าการให้ความไว้วางใจต่อผู้ใช้บริการส่งผลในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Khamis and Scully (2020) ที่ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าความไว้วางใจต่อผู้ใช้บริการถือเป็นปัจจัยที่ช่วยในการตัดสินใจในการเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ถึงแม้ว่าแต่ละผู้ใช้บริการจะกำหนดองค์ประกอบของความไว้วางใจต่อผู้ใช้บริการที่แตกต่างกันจากผลการศึกษาดังกล่าววิจัยเห็นว่าผู้ให้บริการโลจิสติกส์ควรมีการอบรมพนักงานให้มีทักษะ ความเชี่ยวชาญและมีความมั่นใจในการให้บริการอย่างสม่ำเสมอ

ในทางกลับกันปัจจัยคุณภาพบริการอีก 5 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือปัจจัยด้านการตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ ปัจจัยด้านระยะเวลา ปัจจัยด้านค่าบริการ ปัจจัยด้านการขนส่งอย่างยั่งยืน ไม่ได้มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ โดยปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือ ไม่ได้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารยา ลิ้มทวีสมเกียรติ (2563) ที่ได้พบว่าความน่าเชื่อถือไม่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการ โดยผู้บริโภคจะตัดสินใจใช้บริการจากประสบการณ์ส่วนบุคคลก่อนและจะพัฒนาไปเป็นความเชื่อมั่นในภายหลัง แต่ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของนักวิจัยหลายท่าน เช่น Laoprawatchai et al. (2021); Marand, Tang, and Li (2019) และ Phuangthong (2017) ที่ต่างก็พบว่าความน่าเชื่อถือ มีผลกระทบต่อการเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในกลุ่มผู้ประกอบการและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทุกองค์การให้ความสำคัญต่อการเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ปัจจัยด้านการตอบสนองต่อผู้ใช้บริการไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ซึ่งต่างกับงานวิจัยของ Laoprawatchai et al. (2021) และ Masudin et al. (2020) ที่ได้ศึกษาและพบว่าการตอบสนองต่อผู้ใช้บริการมีผลต่อการเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ เนื่องจากการแสดงให้ให้บริการโลจิสติกส์มีความพร้อมในการให้บริการ การตอบสนองที่รวดเร็วและเป็นธรรมชาติจากผู้ให้บริการโลจิสติกส์จะสามารถสร้างแรงจูงใจจากผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ในการเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ปัจจัยด้านระยะเวลาไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Murfield et al. (2017) ที่ได้พบว่าระยะเวลาเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการให้บริการด้านโลจิสติกส์ เนื่องจากเป็นสิ่งที่สร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการและจะทำให้ผู้รับบริการเกิดความภักดีต่อองค์การผู้ให้บริการ ปัจจัยด้านค่าบริการไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิการ์ วงศ์โพธิสาร (2561) ที่ศึกษาและพบว่าปัจจัยด้านราคาไม่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ อย่างไรก็ตามผลการศึกษานี้แตกต่างจากงานวิจัยของ Van Binh and Kien (2016); Karrapan et al. (2017) และ Suriyajaroen and Sopadang (2018) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าบริการกับการเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ โดยได้พบว่า ค่าบริการเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ให้ความสำคัญที่สุดในการพิจารณาเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขององค์การ ปัจจัยด้านการขนส่งอย่างยั่งยืนไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าถึงแม้องค์การเริ่มให้ความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมตามผลการศึกษาของ ของ Jazairy and Haartman (2019) และ Multaharju et al. (2017) แต่ยังไม่เป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. ข้อจำกัดเรื่องกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากการศึกษารั้งนี้ได้อบรมรวมข้อมูลจากพนักงานที่ปฏิบัติงานที่ในการเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขององค์กรเพียง 1 คนต่อองค์การ ซึ่งอาจส่งผลทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการวัดได้
2. งานวิจัยนี้ศึกษาองค์การที่อยู่ในนิคมอุตสาหกรรมดับบลิวเอชเอ ผลการวิจัยที่ได้จึงมีข้อจำกัดในการนำไปใช้เพื่ออ้างอิงถึงองค์การภายนอกนิคมอุตสาหกรรมดับบลิวเอชเอ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลวิจัยของการศึกษาเรื่องปัจจัยคุณภาพบริการโลจิสติกส์ ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์กรณีศึกษา กลุ่มอุตสาหกรรมผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในเขตนิคมอุตสาหกรรมดับบลิวเอชเอพบว่า ปัจจัยด้านการให้ความไว้วางใจต่อผู้ใช้บริการมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการขององค์การผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในเขตนิคมอุตสาหกรรมดับบลิวเอชเอ ดังนั้นผู้วิจัยมีข้อเสนอเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์ พัฒนา ปรับปรุงคุณภาพการบริการโลจิสติกส์ให้เหมาะสมกับผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ และ ในกลุ่มอุตสาหกรรมผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ โดย ผู้ให้บริการ

โลจิสติกส์ควรให้ความสนใจด้านการให้ความไว้วางใจต่อผู้ให้บริการ ควรมีการอบรมพนักงานของบริษัทให้มีความสุภาพ มีความมั่นใจในการให้บริการ เสริมสร้างทักษะให้พนักงานมีความรู้ ความเชี่ยวชาญเพื่อที่จะจัดการกับความต้องการของผู้ใช้บริการได้เป็นอย่างดี เนื่องจากผลการศึกษา

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้พบว่ามีเพียงปัจจัยด้านการให้ความไว้วางใจต่อผู้ให้บริการด้านเดียวที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ กรณีศึกษา กลุ่มอุตสาหกรรมผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในเขตนิคมอุตสาหกรรมดับบลิวเอชเอ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ดังนี้

1) การวิจัยในครั้งนี้มีปริมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ค่อนข้างเล็กเกินไป ดังนั้นควรมีการเพิ่มปริมาณกลุ่มตัวอย่างมากขึ้น เพื่อให้ผลการศึกษสามารถอ้างอิงถึงประชากรกลุ่มใหญ่ได้อย่างแม่นยำมากยิ่งขึ้น

2) การวิจัยในครั้งนี้ศึกษาพื้นที่อุตสาหกรรมดับบลิวเอชเอเพียงแห่งเดียวดังนั้นควรมีการขยายขอบเขตไปยังอุตสาหกรรมในพื้นที่อื่น ๆ และนำผลการศึกษาที่ได้มาเปรียบเทียบกับ เพื่อให้ผลการศึกษามีรายละเอียดครอบคลุมมากยิ่งขึ้นและผู้ให้บริการโลจิสติกส์สามารถนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์ พัฒนา ปรับปรุงคุณภาพการบริการโลจิสติกส์ให้เหมาะสมกับผู้ให้บริการโลจิสติกส์มากยิ่งขึ้น

8. เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ วงศ์โพธิสาร. (2561). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งเอ็กซ์เพรสในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- กาญจน์สิตา โฉมดีธัญญสิทธิ์. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตอาหารและเครื่องดื่ม (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- จิราพร เทพวารินทร์. (2560). ความเชื่อมโยงระหว่างขนาดขององค์กร กลยุทธ์การสร้างความแตกต่าง กับระดับการใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานเชิงคุณภาพในอุตสาหกรรมโรงแรม: กรณีศึกษาโรงแรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ในภาคใต้ฝั่งตะวันออกของประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เบญจพร สุวรรณแสนทวี. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการในการขนส่งโลจิสติกส์ของ ผู้ประกอบการธุรกิจอาหารในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พัชรา ศรีพระบุญ และ เชษฐา ชำนาญหล่อ. (2564). การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งสินค้า ในจังหวัดชลบุรี. วารสารวิศวกรรมศาสตร์ ราชมงคลธัญบุรี, 19(1), 55-66. <https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/jermutt/article/view/243225>
- วรรณภา ยงพิศาลภพ. (2563). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรมปี 2563-2565: อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2567, จาก <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/hi-tech-industries/auto-parts/io/auto-parts-2021>
- ศูนย์วิจัยกรุงศรี. (2565). แนวโน้มธุรกิจและอุตสาหกรรมไทย ปี 2565-2567. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2567, จาก <https://www.krungsri.com/th/research/industry/summary-outlook/outlook-2022-2024>
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. (2565). จับชีพจรโลจิสติกส์ไทย ฉบับเดือนมกราคม 2565. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2567, จาก <https://www.thailandplus.tv/archives/501864>

- อารยา ลิ้มทวีสมเกียรติ. (2563). *คุณภาพการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ Nail Spa ของผู้บริโภค Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร* (สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Ali, A. H., Gruchmann, T., & Melkonyan, A. (2022). Assessing the impact of sustainable logistics service quality on relationship quality: Survey-based evidence in Egypt. *Cleaner Logistics and Supply Chain*, 4, 100036. <https://doi.org/10.1016/j.clscn.2022.100036>
- Amankwah, M. O. (2016). *Determinants of Purchase Decisions of Consumers of the Products of Nestle Ghana Ltd* (Doctoral dissertation). Kwame Nkrumah University of Science and Technology. <https://ir.knust.edu.gh/items/ec7aa18d-3535-42d7-a413-7e3488c25b95>
- Van Binh, T., & Kien, N. T. (2016). Factors Impacting on the Selection of Third Party Logistics Provider. *China-USA Business Review*, 15(12), 616-627. <https://doi.org/10.17265/1537-1514/2016.12.004>
- Guo, X., Duff, A., & Hair, M. (2008). Service quality measurement in the Chinese corporate banking market. *International journal of bank marketing*, 26(5), 305-327. <https://doi.org/10.1108/02652320810894389>
- Jazairy, A., & von Haartman, R. (2020). Analysing the institutional pressures on shippers and logistics service providers to implement green supply chain management practices. *International Journal of Logistics Research and Applications*, 23(1), 44-84. <https://doi.org/10.1080/13675567.2019.1584163>
- Karrapan, C., Sishange, M., Swanepoel, E., & Kilbourn, P. J. (2017). Benchmarking Criteria for Evaluating Third-Party Logistics Providers in South Africa. *Journal of Transport and Supply Chain Management*, 11, 1-10. <https://doi.org/10.4102/jtscm.v11i0.305>
- Khamis, T., & Scully, S. (2020). Questioning the Efficacy of Quality Assurance Frameworks for Teaching and Learning: A Case Study From East Africa. *Quality in Higher Education*, 26(1), 3-13. <https://doi.org/10.1080/13538322.2020.1728836>
- Kilibarda, M., Nikolicic, S., & Andrejic, M. (2016). Measurement of logistics Service Quality in Freight Forwarding Companies: A case study of the Serbian market. *The International Journal of Logistics Management*, 27(3), 770-794. <https://doi.org/10.1108/IJLM-04-2014-0063>
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2006). *Marketing Management*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Laoprawatchai, A., Laoprawatchai, P., Jandasang, K., Ploenhad, J., & Nualkaw, S. (2021). Factors Affecting the Decisions on Choosing Logistics Service Providers in Food Industry in Thailand. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 12(12), 300-312.
- Leeder, M. (2014). *The Effect of Logistics Service Quality on Customer Satisfaction and Repurchase Intention: A Case of a Construction Fitting Trading Company*. Bangkok: Assumption University.
- Looper. (2020). *Importance of logistics in the automotive sector*. Retrieved 20 May 2022, from <https://www.looper.mx/importance-of-logistics-in-the-automotive-sector>

- Marand, A. J., Tang, O. & Li, H. (2019). Quandary of service logistics: Fast or reliable?. *European Journal of Operational Research*, 275(3), 983-996. <https://doi.org/10.1016/j.ejor.2018.12.007>
- Masudin, I., Ayurarasati, S. D., Jie, F., & Restuputri, D. P. (2020). Investigating the drivers in selecting third party logistics (3PL) provider: A case study from Indonesian manufacturing industry. *International Journal of Supply Chain Management*, 9(1), 282-290. <https://doi.org/10.59160/ijscm.v9i1.2954>
- Mathong, P., Sureeyatanapas, P., Arunyanart, S., & Niyamosoth, T. (2020). The assessment of service quality for third-party logistics providers in the beverage industry. *Cogent Engineering*, 7(1). <https://doi.org/10.1080/23311916.2020.1785214>
- Mentzer, J. T., Flint, D. J., & Hult, T. M. (2001). Logistics Service Quality as a Segment-Customized Process. *Journal of Marketing*, 65(4), 82-104. <https://doi.org/10.1509/jmkg.65.4.82.18390>
- Monserrat, P. (2020). *How Organizational Buying Behaviour changes due to eCommerce platforms*. Retrieved 20 May 2023, from <https://www.linkedin.com/pulse/how-organizational-buying-behaviour-changes-due-pau-monserrat/>
- Multaharju, S., Lintukangas, K., Hallikas, J., & Kahkonen, A. K. (2017). Sustainability-Related Risk Management in Buying Logistics Services An Exploratory Cross-Case Analysis. *The International Journal of Logistics Management*, 28(4), 1351-1367. <https://doi.org/10.1108/IJLM-05-2016-0134>
- Murfield, M., Boone, A. C., Rutner, P., & Thomas, R. (2017). Investigating Logistics Service Quality in Omni-Channel Retailing. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 47(4), 263-296. <https://doi.org/10.1108/IJPDLM-06-2016-0161>
- Narkhede, B. E., Raut, R., Gardas, B., Luong, H. T., & Jha, M. (2017). Selection and Evaluation of Third Party Logistics Service Provider (3PLSP) by Using an Interpretive Ranking Process (IRP). *Benchmarking: An International Journal*, 24(6), 1697-1478. <https://doi.org/10.1108/BIJ-04-2016-0055>
- Nugroho, S., Kempa, S., & Panjaitan, T. W. S. (2020). Logistic service quality and customer satisfaction to customer retention on rice producer industry. In *SHS Web of Conferences*, 76, 01048. <https://doi.org/10.1051/shsconf/20207601048>
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1985). A Conceptual Model of Service Quality and Its Implications for Future Research. *Journal of marketing*, 49(4), 41-50. <https://doi.org/10.2307/1251430>
- Phuangthong, K. (2017). *A study of key factors influencing freight forwarder selection of SMEs in Thailand*. Bangkok: Mahidol University.
- Pranoto, F., Haryono, P. B., & Assa, A. F. (2022). The effect of service quality and price on purchase decisions mediated by brand image. *Journal of Humanities, Social Science, Public Administration and Management (HUSOCPUMENT)*, 2(2), 67-77. <https://publication.idsolutions.co.id/journals/index.php/husocpument/article/view/155>

- Revindran, M., Ragen, P. N., & Mahmud, B. (2020). A study on logistics service quality in e-retailing amongst online shoppers in Kuala Lumpur. In *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering* (p. 062016). China. <https://doi.org/10.1088/1757-899X/780/6/062016>
- Shair, F., Shaorong, S., Kamran, H. W., Hussain, M. S., Nawaz, M. A., & Nguyen, V. C. (2021). Assessing the efficiency and total factor productivity growth of the banking industry: Do environmental concerns matters?. *Environmental Science and Pollution Research*, 28, 20822-20838. <https://doi.org/10.1007/s11356-020-11938-y>
- Suriyajaroen, C., & Sopadang, A. (2018). Criteria affecting the selection of logistics service provider for retail small and medium enterprise in Thailand. In *8th Annual International Conference on Industrial Engineering and Operations Management* (p. 1103-1114). Indonesia. <https://index.ieomsociety.org/index.cfm/article/view/ID/2529>
- Wambua, J., Mukulu, E., & Waiganjo, E. (2017). Cost as a Factor of Outsourcing Third-Party Logistics Providers and the Performance of Food and Beverages Manufacturing Companies in Kenya. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 7(2), 343-356. <https://doi.org/10.6007/IJARBS/v7-i2/2644>
- Weiers, R. M. (2005). *Introduction to business statistics*. Pennsylvania: Duxbury Press.
- Zailani, S., Jafarzadeh, S., Iranmanesh, M., Nikbin, D., & Selim, N. I. I. (2018). Halal Logistics Service Quality: Conceptual Model and Empirical Evidence. *British Food Journal*, 120(11), 2599-2614. <https://doi.org/10.1108/BFJ-07-2017-0412>
- Zervas, G., Proserpio, D., & Byers, J. W. (2017). The Rise of the Sharing Economy: Estimating the Impact of Airbnb on the Hotel Industry. *Journal of Marketing Research*, 54(5), 687-705. <https://doi.org/10.1509/jmr.15.0204>
- Zhu, D. H., Chang, Y. P., & Luo, J. J. (2016). Understanding the influence of C2C communication on Purchase Decision in Online Communities From a Perspective of Information Adoption Model. *Telematics and Informatics*, 33(1), 8-16. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2015.06.001>

การศึกษาทุนมนุษย์และทุนสังคมที่ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่

A STUDY OF HUMAN AND SOCIAL CAPITAL AFFECTING SUSTAINABILITY FROM STRENGTHENING COMMUNITY ENTERPRISES IN CROP PRODUCTION IN CHIANG MAI PROVINCE

ปวรวรรณ ดวงสนิท^{1*} ดรุชา รัตนดำรงอักษร² และ กมลทิพย์ คำใจ²

Pawonwan Duangsanit^{1*} Darucha Rattanadumrongaksorn² and Kamolthip Kamjai²

(Received: June 14, 2024; Revised: November 19, 2024; Accepted: December 21, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการให้ความสำคัญทั้งทุนมนุษย์ ทุนสังคม และความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ และ 2) ทดสอบอิทธิพลของทุนมนุษย์และทุนสังคมที่ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 231 คน แล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญทุนมนุษย์มากที่สุดคือ ทุนแรงงาน ขณะที่ทุนสังคมได้ให้ความสำคัญที่สุดคือ ทุนบรรทัดฐานทางสังคม และยังให้ความสำคัญของความยั่งยืนจากเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชมากที่สุดนั่นคือ เศรษฐกิจ ในส่วนการทดสอบอิทธิพลพบว่า ทุนมนุษย์ที่ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ทุนทางปัญญา ทุนความคิดสร้างสรรค์ ทุนการเป็นผู้ประกอบการ และทุนแรงงาน ในส่วนทุนสังคมที่ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ทุนการมีส่วนร่วมในชุมชน ทุนบรรทัดฐานทางสังคม และทุนเครือข่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ความยั่งยืน วิสาหกิจชุมชน

¹ นักศึกษาปริญญาโท คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Graduate student, Faculty of Management Science, Chiang Mai Rajabhat University

² อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Lecturer, Faculty of Management Science, Chiang Mai Rajabhat University

* Corresponding author, e-mail: 65864205@cmru.ac.th

Abstract

The objectives of this research were to 1) examine the importance of human capital, social capital, and sustainability in strengthening community enterprises in crop production in Chiang Mai, and 2) assess the effects of human capital and social capital on maintaining the sustainability of strengthening community enterprises in crop production in Chiang Mai. This quantitative research used a survey questionnaire to collect data from 231 samples who were members of community enterprises engaged in crop production in Chiang Mai. Data were then analyzed in terms of descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation. Inferential statistics, including multiple regression analysis, were also used to analyze the data. The research results demonstrated that the sample group viewed human labor was the most significant component of human capital. They also believed social norms were the most significant aspect of social capital. Moreover, the most significant aspect of sustainability in strengthening community enterprises in crop production was the economy. The analysis showed that intellectual, creative, entrepreneurial, and labor capital had an effect on the sustainability in strengthening community enterprises in crop production in Chiang Mai. Social capitals that affected sustainability in strengthening community enterprises in crop production in Chiang Mai province were capitals concerning community participation, social norms, and networking. They influenced sustainability at the .05 significance level.

Keywords: Human Capital, Social Capital, Sustainability, Community Enterprises

1. บทนำ

เป็นที่ทราบกันดีว่า เศรษฐกิจของประเทศไทยมักได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกที่มีอยู่อย่างหลากหลายเสมอ ตั้งแต่ เศรษฐกิจโลก นโยบายระหว่างประเทศในด้านต่าง ๆ หรือแม้แต่การเปลี่ยนแปลงของค่าเงินสกุลหลัก ๆ และมักจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนชาวไทยในทุกระดับ หนทางหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นคือการสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับครัวเรือน ระดับชุมชน เรื่อยมาจนถึงระดับประเทศ โดยในประเทศไทยจะมีการรวมตัวกันของประชาชนในชุมชนต่าง ๆ เป็นกลุ่มองค์กร ที่มีจุดมุ่งหมายในการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้แก่กลุ่มของตน สามารถพึ่งพาตนเอง เป็นทางรอดเมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ แต่ที่ผ่านมามีพบว่า กลุ่มองค์กรเหล่านี้ยังคงขาดความเข้มแข็งในการร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ทำให้ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้เท่าที่ควร ส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดรูปแบบในการดำเนินงานที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งในท้ายที่สุดแล้วการขาดความเข้มแข็งในการดำเนินงานของกลุ่มเหล่านี้จะส่งผลให้การพัฒนาประเทศและเศรษฐกิจของประเทศไม่เป็นไปตามแผนพัฒนาประเทศที่วางไว้ในแต่ละช่วง ส่งผลกระทบต่อการแข่งขันในระดับนานาชาติ โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ชนบท ซึ่งเป็นกลุ่มองค์กรของประเทศไทยที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2566)

ในปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางการเกษตรเหล่านี้ได้รับการส่งเสริมจากส่วนต่าง ๆ ของภาครัฐ ด้วยการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช และตามนโยบายสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจรากหญ้าให้มีความเข้มแข็ง มุ่งสร้างความมั่นคงทางด้านอาชีพและเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน เพื่อให้ในท้ายที่สุดแล้วชุมชนจะต้องมีความสามารถในการจัดการบริหารองค์กรได้ด้วยตนเอง ดังจะเห็นได้จากการส่งเสริมให้ชุมชนรวมกลุ่มกันประกอบกิจการในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) ซึ่งเป็นการ

ประกอบกิจการเพื่อการพึ่งพาตนเอง ด้วยการนำ ทรัพยากร วัตถุดิบ และภูมิปัญญา ที่มีอยู่มาพัฒนาให้เกิดผลด้านเศรษฐกิจ สังคม และเกิดการเรียนรู้ในชุมชน (ชนนิกันต์ อินทรเผือก, ประเพศ ไกรจันทร์, และ ทวีศักดิ์ รูปสิงห์, 2564)

จากข้อมูลจำนวนวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับอนุมัติให้จดทะเบียนในปี พ.ศ. 2565 พบว่า มีการจดทะเบียนของวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทยจำนวน 37,812 แห่ง และเมื่อแยกเป็นรายภาค พบว่า จำนวนวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 21,810 แห่ง รองลงมาเป็นภาคเหนือ จำนวน 7,447 แห่ง และภาคใต้ จำนวน 4,400 แห่ง ตามลำดับ ซึ่งในเขตภาคเหนือ พบว่า จังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนผู้จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนอยู่ที่ 874 แห่ง และเป็นประเภทการผลิตพืชมีจำนวนมากที่สุด โดยมีจำนวน 231 แห่ง รองลงมาคือ การแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จำนวน 139 แห่ง และการผลิตปศุสัตว์ จำนวน 79 แห่ง ตามลำดับ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566) ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนจึงมีความสำคัญต่อประชาชนและผู้เกี่ยวข้องในภาคการเกษตรเป็นวงกว้าง มีผลต่อรายได้ ความเป็นอยู่ของประชาชนตั้งแต่ระดับล่างขึ้นมา โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรซึ่งถือว่าเป็นตัวจักรสำคัญตัวหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย

สำหรับจังหวัดเชียงใหม่เกษตรกรส่วนใหญ่จะเป็นผู้ผลิตพืช ซึ่งภาครัฐได้มองเห็นความสำคัญของเกษตรกรและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ จึงมีหน่วยงานของภาครัฐเข้ามาสนับสนุน ส่งเสริม ตลอดจนยกระดับสินค้าของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชจนสินค้าต่าง ๆ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่เป็นที่ยอมรับของตลาดมากขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งเกิดวิกฤติการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ในปี พ.ศ. 2563 ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชบางแห่งไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ และขอยกเลิกประกอบกิจการ จำนวน 134 แห่ง คิดเป็นลดลงร้อยละ 25.31 ในขณะที่ปี พ.ศ. 2564 มีการขอทำเรื่องยกเลิกการประกอบกิจการ 100 แห่ง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566) และเมื่อสถานการณ์กลับมาเป็นปกติอีกครั้งในปี พ.ศ. 2565 มีนักวิชาการให้ข้อสังเกตว่า วิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชที่ยังคงอยู่รอดได้นั้น ส่วนใหญ่เป็นวิสาหกิจชุมชนที่มีการจัดการที่ดีในเรื่องทุนมนุษย์และทุนสังคม โดยมีความเห็นว่า การที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชสามารถผ่านพ้นวิกฤติมาได้ นั้น เป็นไปตามทฤษฎีฐานราก ซึ่งอธิบายไว้ว่า ความเข้มแข็งของกลุ่มใด ๆ จะเกิดจากความเข้มแข็งด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จึงจะทำให้กลุ่มอยู่รอดได้ แต่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนต้องมีความยั่งยืนด้วยเพื่อให้สามารถสืบต่อไปยังสมาชิกในรุ่นต่อไปภายภาคหน้า ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาประเด็นปัญหาของการสร้างความเข้มแข็งให้แก่วิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืช ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมุ่งศึกษาในสามประเด็นมีดังนี้

ประเด็นแรก ศึกษาเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งได้มีกลุ่มนักวิชาการคือ นภาพรณ์ หะวานนท์ และคณะ (2550) นำเสนอทฤษฎีฐานรากสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนที่มุ่งเน้นการบริหารกิจการเกิดความเข้มแข็งด้วยหลักเกณฑ์ 4 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยที่ นงนุช ศรีสุข (2563) ได้นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาใช้ในศึกษาการเสริมความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวบ้านจิกเป็นหนึ่งในวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชด้วย ประเด็นที่สองคือ การศึกษาความเกี่ยวข้องระหว่างปัจจัยทุนมนุษย์กับการสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน โดยกิตติกร ฮวดศรี และคณะ (2561) ได้กล่าวว่า ปัจจัยทุนมนุษย์ ประกอบด้วย ทุนทางปัญญา เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางแห่งยังขาดการต่อยอดองค์ความรู้ แนวทางการปฏิบัติ และการต่อยอดเชิงพาณิชย์อย่างเป็นรูปธรรม และมักต้องเผชิญปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และทุนแรงงาน เพราะส่วนใหญ่แรงงานในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมักประกอบอาชีพประเภทเดียวกัน ซึ่งมีความสอดคล้องในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในขณะที่ Apibunyopas and Songmuang (2017) ได้เสนอปัจจัยทุนมนุษย์ว่ามีอยู่ 2 ปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้นและเกิดความยั่งยืน ได้แก่ ทุนการเรียนรู้และประสบการณ์ และทุนการเป็นผู้ประกอบการ ขณะที่ อภิลักษณ์ ธรรมวิมุตติ และ ธีระวัฒน์ จันทิก (2560) กล่าวว่า ในปัจจุบันนวัตกรรม

และความคิดสร้างสรรค์มีอิทธิพลต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างผลิตภัณฑ์อย่างสร้างสรรค์ให้วิสาหกิจชุมชนของตน เกิดความยั่งยืน ดังนั้น องค์ประกอบของการลงทุนมนุษย์จึงประกอบด้วย ทุนนวัตกรรม และทุนความคิดสร้างสรรค์ และประเด็นที่สามคือ ความเกี่ยวข้องระหว่างปัจจัยทุนสังคมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความแข็งแกร่งและความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน โดย Putnam (1993) มองว่า ทุนสังคมเป็นทุนที่สามารถเพิ่มระดับรายได้ของครัวเรือน ซึ่งการวัดทุนสังคมจากจำนวนกลุ่ม หรือ องค์การที่สมาชิกในครัวเรือนที่เป็นสมาชิกระดับการร่วมมือกันในกลุ่มนั้น ๆ จะวัดจากทุนบรรทัดฐานทางสังคม ทุนความไว้วางใจ และทุนเครือข่าย เท่านั้น ในขณะที่ Bhutta, Rana, and Asad (2008) มีความเห็นว่า ทุนสังคมในวิสาหกิจชุมชนจะประกอบด้วย ทุนภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุนการมีส่วนร่วมในชุมชน และทุนการได้รับความช่วยเหลือของกลุ่ม และส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งและยั่งยืนได้ นั่นจึงทำให้ผู้วิจัยต้องการจะพิสูจน์ว่า ปัจจัยทุนมนุษย์และปัจจัยทุนสังคมจะเป็นปัจจัยที่เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่วิสาหกิจชุมชนโดยเฉพาะวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนได้หรือไม่

เนื่องจากผู้วิจัยเป็นผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานเกษตรอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งยังมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนทั้งหมด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์และทุนสังคมที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ โดยการศึกษาครั้งนี้จะเป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และกำหนดให้ ประธานหรือรองประธาน หรือเลขานุการของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จะนำมาเป็นแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่วิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในพื้นที่ต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนเกิดเป็นความยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประเภทพืชในจังหวัดเชียงใหม่ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการให้ความสำคัญต่อทุนมนุษย์ ทุนสังคม และความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อทดสอบอิทธิพลของทุนมนุษย์และทุนสังคมที่ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่

3. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับทุนมนุษย์

ทุนมนุษย์ (Human Capital) เป็นแนวคิดที่ นิสตาร์ก เวชยานนท์ (2551) มองเห็นว่า ทุนมนุษย์ ถือเป็นการจัดการการเรียนรู้และการลงทุนด้านทักษะ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงผลตอบแทนที่องค์การจะได้รับเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นของบุคลากร ในองค์การในการเสริมสร้างทุนมนุษย์นับเป็นการลงทุนเพื่อให้ได้คืนมาซึ่งในรูปของผลกำไร ได้แก่ การศึกษา และการเรียนรู้ที่ทำให้งานออกมามีประสิทธิภาพ ในขณะที่ วรรณวิไล ยก่อง (2558) กล่าวว่า ทุนมนุษย์เป็นผลพวงจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความชำนาญ และประสบการณ์ที่สั่งสมอยู่ในตัวมนุษย์ แล้วนำสิ่งเหล่านั้นมารวมเป็นศักยภาพขององค์การที่เป็นทรัพยากรสำคัญและมีคุณค่า ซึ่งจะช่วยให้องค์การมีความได้เปรียบเหนือคู่แข่ง จึงสรุปได้ว่า ทุนมนุษย์ หมายถึง ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ที่สั่งสมในมนุษย์ จนกลายเป็นความสามารถและความเชี่ยวชาญเฉพาะตัว ถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญและทรงคุณค่าอย่างยิ่งขององค์การที่แสวงหาความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยทุนมนุษย์ยังสามารถแบ่งออกเป็น 6 ปัจจัย อันได้แก่ (1) ทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) หมายถึง สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน ได้แก่ ความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และอื่น ๆ ที่อยู่ในตัวบุคคลนั้นจะสามารถสร้างมูลค่าเศรษฐกิจและความมั่งคั่งให้แก่องค์การในระยะยาว

เช่นเดียวกับ Stewart (1999) ที่มองว่า เป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่ประกอบด้วยความรู้ ประสบการณ์ และอื่น ๆ ที่นำไปใช้สร้างความมั่งคั่งแก่องค์กรได้ (2) ทุนความคิดสร้างสรรค์ (Creative Capital) หมายถึง ความสามารถในการคิดของบุคคลอย่างรอบด้านที่จะคิดสิ่งใหม่ หรือวิธีการใหม่มาใช้ในการแก้ปัญหา หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม โดย Baron and May (1960) กล่าวไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ถือเป็นความสามารถของมนุษย์ที่จะนำไปสู่สิ่งใหม่ เกิดผลผลิตใหม่ รวมถึงความสามารถในการคิดค้นสิ่งแปลกใหม่ที่เกิดประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม (3) ทุนการเรียนรู้ และประสบการณ์ (Experience and Learning Capital) หมายถึง กระบวนการทางสติปัญญาและทางจิตใจที่ได้จากการรับรู้เรื่องราวผ่านการกระทำ จนมีความเชี่ยวชาญและชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง รวมไปถึงยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัย ความรู้สึก และพฤติกรรมในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น (4) ทุนนวัตกรรม (Innovation Capital) หมายถึง การเกิดความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ ทักษะและประสบการณ์ใหม่ที่แตกต่างจากเดิม จนนำไปสร้างผลผลิตและกระบวนการแปลกใหม่ขึ้นมาอันเป็นประโยชน์ต่อองค์กร ซึ่ง Schilling (2008) กล่าวว่า การเกิดนวัตกรรมขึ้นมาได้ต้องมีการนำความคิดสร้างสรรค์ไปใช้ในเชิงปฏิบัติเพื่อให้ได้สิ่งใหม่ หรือกระบวนการใหม่ เพื่อประโยชน์ขององค์กร (5) ทุนการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur Capital) หมายถึง บุคคลที่มองเห็นโอกาสและช่องทางการขายสินค้าและบริการที่ทำให้ตนประสบความสำเร็จสูงสุด แต่ต้องรับความเสี่ยงได้ในระดับหนึ่ง โดย McClelland (1961) กล่าวว่า การเป็นผู้ประกอบการต้องเป็นบุคคลที่ต้องการความสำเร็จสูงและกล้าเผชิญความเสี่ยงได้ และ (6) ทุนแรงงาน (Labor Capital) หมายถึง บุคคลที่อยู่ในวัยทำงานสามารถปฏิบัติงานโดยใช้กำลังกายและความคิดที่มีความรู้และความสามารถ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคมและเศรษฐกิจ ขณะที่ สุมาลี ปิตยานนท์ (2539) เห็นว่า แรงงานเป็นปัจจัยและทรัพยากรที่สำคัญของการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ โดยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาและต้องการพิสูจน์ว่า ทั้ง 6 ปัจจัยมีความสำคัญต่อกลุ่มตัวอย่างในระดับใดและปัจจัยใดที่ส่งผลความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

2. แนวคิดเกี่ยวกับทุนสังคม

ทุนสังคม (Social Capital) เป็นแนวคิดที่ Bourdieu and Wacquant (1992) กล่าวไว้ว่า ทุนสังคมเป็นทรัพยากรที่มีศักยภาพ มีความสัมพันธ์กับความเป็นเจ้าของเครือข่ายอย่างเหนียวแน่น โดยมีลักษณะเป็นความสัมพันธ์เชิงระบบสถาบันที่มีความร่วมมือกัน หรือ คู่กันคั่นกัน ทั้งนี้ ทุนดังกล่าวเกิดขึ้นจากความผูกพันทางสังคมและอาจมีลักษณะเป็นรูปแบบสถาบัน ส่วน Putnam (1993) มองว่า ทุนสังคมเป็นการเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคลและเครือข่ายกลุ่มสังคม นำมาซึ่งบรรทัดฐาน การปฏิบัติของการต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน และความไว้นับถือเชื่อใจ จึงสรุปได้ว่า ทุนสังคม หมายถึง ทรัพยากรที่มีคุณค่า และมีศักยภาพอยู่ในที่แห่งนั้น โดยเริ่มจากปัจเจกบุคคลที่เป็นเจ้าของทรัพยากรแล้วเชื่อมโยงไปยังเครือข่ายภายใต้ผลตอบแทนระหว่างกัน ความไว้วางใจกัน สายใยผูกพัน และวัฒนธรรมอันดีงามอันนำไปสู่การสร้างผลประโยชน์ร่วมกันในสังคม โดยทุนสังคมยังแบ่งออกได้เป็น 6 ปัจจัย คือ (1) ทุนภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom Capital) หมายถึง องค์ความรู้ ความเชื่อ ความสามารถ ประสบการณ์ หรือทุกอย่างที่คนในท้องถิ่นนั้นเกิดจากการใช้สติปัญญา คิด วิเคราะห์ แยกแยะ จนเกิดการปรับเปลี่ยนแผนการใช้ชีวิตให้สอดคล้องสภาพแวดล้อมแต่ละยุคสมัย ซึ่งอัจฉรา ภาณุรัตน์ (2549) กล่าวว่า กระบวนการปรับเปลี่ยนแบบจะทำให้คนที่อยู่ในพื้นที่ท้องถิ่นดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตได้ (2) ทุนการมีส่วนร่วมในชุมชน (Community in Participation Capital) หมายถึง กระบวนการให้บุคคลที่อยู่ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็น ร่วมลงมือปฏิบัติ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยจินตวีร์ เกษมสุข (2554) ยังได้กล่าวเพิ่มอีกว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนจำเป็นต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ และความชำนาญที่เหมาะสม รวมถึงต้องคอยติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ (3) ทุนการได้รับความช่วยเหลือของกลุ่ม (Group of Assistance Capital) หมายถึง การแสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน หรือ ระหว่างกลุ่มชุมชนเพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความเอาใจใส่

ทำให้รู้สึกมีบทบาทและมีคุณค่าในสังคม สอดคล้องกับ Cobb (1976) กล่าวว่า การได้รับความช่วยเหลือ คำแนะนำ และสิ่งของต่าง ๆ จากกลุ่มบุคคลทางสังคมจะทำให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลรู้สึกมีคนรักและสนใจ ยกย่องเห็นคุณค่า อันจะนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกันต่อไป (4) ทุนบรรทัดฐานทางสังคม (Social Norm Capital) หมายถึง แนวทางของวิถีการกระทำที่เป็นแบบแผนควบคุมพฤติกรรม กฎกติกา ข้อบังคับให้เป็นไปตามมาตรฐานของสังคมที่ยอมรับกันมา สอดคล้องกับ ธัญรัตน์ บุญอยู่ (2562) กล่าวว่า การแสดงถึงความสัมพันธ์ที่ระหว่างกันและกันก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีและตั้งใจทำสิ่งดี ๆ ให้กัน และให้ความร่วมมือในการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยใจจริงและเกิดความภักดีต่อกันในที่สุด และ (6) ทุนเครือข่าย (Network Capital) หมายถึง การรวมกันเป็นกลุ่มกับกลุ่ม หรือ ชุมชนกับชุมชนที่มีปฏิสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนความรู้ ข่าวสาร และสิ่งของที่มีมูลค่า รวมทั้งให้คำแนะนำและไว้วางใจระหว่างกัน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาและต้องการพิสูจน์ว่า ทั้ง 6 ปัจจัยของทุนมนุษย์นั้น มีความสำคัญในระดับใดและปัจจัยใดที่ส่งผลความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

3. แนวคิดเกี่ยวกับความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน

จากการทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ ของความยั่งยืน (Sustainability) หมายถึง การพัฒนาสินค้าและบริการของกิจการชุมชนให้ตอบสนองต่อความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันเรื่อยมาจนถึงคนรุ่นใหม่โดยไม่ลดน้อยลง รวมถึงส่งต่อให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตเพื่อให้มีคุณภาพที่ดีและมีความมั่นใจในชีวิต โดยการวิจัยนี้จะมุ่งประเด็นในเรื่องความยั่งยืนที่เกิดจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนที่ปรับมาจากทฤษฎีฐานรากในเรื่องของความเข้มแข็งของชุมชนอันนำไปสู่ความยั่งยืนของนาภรณ์ หะวานนท์ และคณะ (2550) เพื่ออธิบายความเข้มแข็งของชุมชนที่จะมีประโยชน์ต่อผู้วางนโยบายและและผู้ทำงานเกี่ยวกับชุมชนจะนำไปใช้เป็นพื้นฐานประเมินความเข้มแข็งของชุมชนที่มีบริบทแตกต่างกัน แต่มีเป้าหมายเหมือนกันนั่นคือ ความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่มี 4 ด้าน ได้แก่ (1) เศรษฐกิจ (Economy) พิจารณาจากศักยภาพของชุมชนในการจัดระบบเศรษฐกิจที่เอื้อต่อสมาชิกในชุมชนให้ปรับตัวเข้ากับการผลิตเพื่อการจำหน่าย (2) สังคม (Social) พิจารณาจากการที่ชุมชนสามารถสร้างกลไกที่ทำให้คนมีจิตสำนึกที่ส่วนรวม มีความผูกพันกับสมาชิกอื่น ๆ (3) วัฒนธรรม (Culture) พิจารณาจากความสามารถของชุมชนในการแก้ไขปัญหาด้วยสติปัญญา แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน สืบสานภูมิปัญญาและความรู้ เชื่อมมั่นในศักยภาพและภาคภูมิใจในชุมชนของตน และ (4) ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (Environment and Resource) พิจารณาจากความสามารถของชุมชนในการจัดระบบการดูแลและจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์และเป็นธรรมแก่คนในชุมชน

ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดสมมติฐานการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

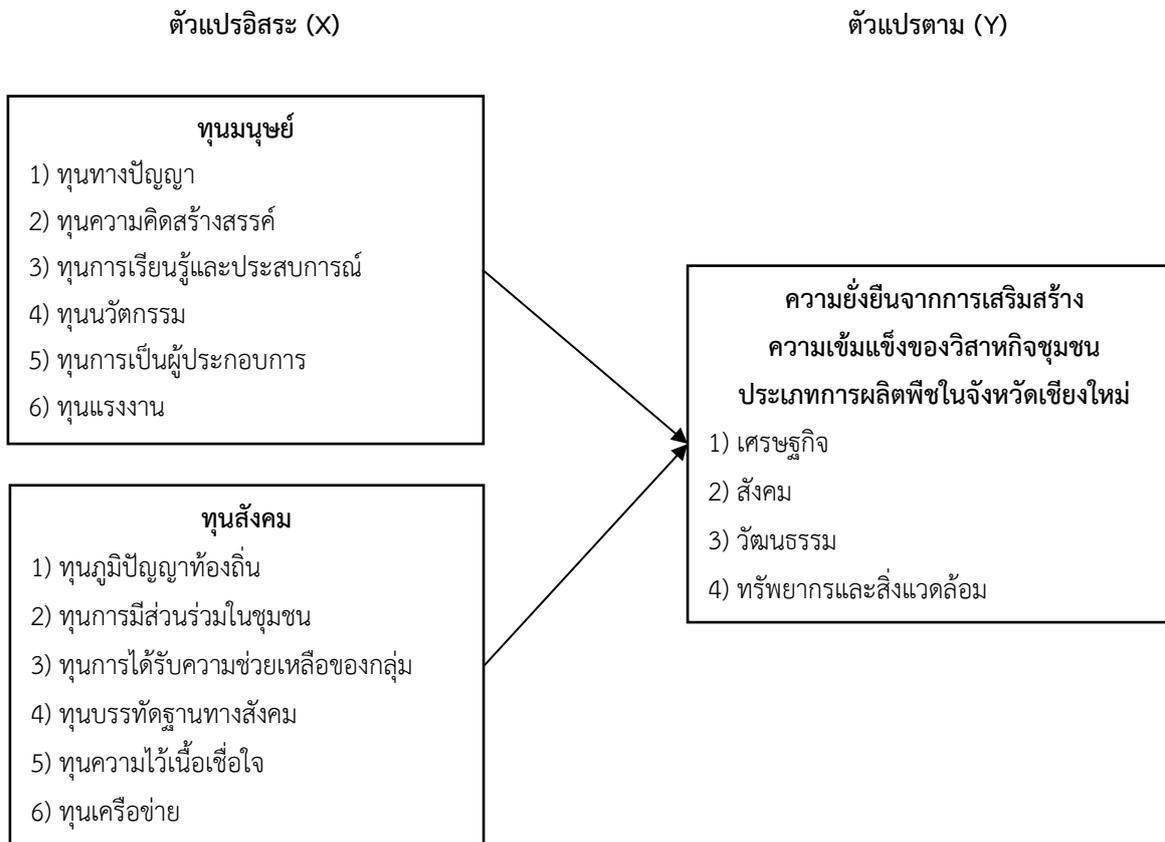
สมมติฐานการวิจัยที่ 1 (H₁): ทุนมนุษย์ ได้แก่ ทุนทางปัญญา ทุนความคิดสร้างสรรค์ ทุนการเรียนรู้และประสบการณ์ ทุนนวัตกรรม ทุนการเป็นผู้ประกอบการ และทุนแรงงาน ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานการวิจัยที่ 2 (H₂): ทุนสังคม ได้แก่ ทุนภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุนการมีส่วนร่วมในชุมชน ทุนการได้รับความช่วยเหลือของกลุ่ม ทุนบรรทัดฐานทางสังคม ทุนความไว้วางใจ และทุนเครือข่าย ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทุนมนุษย์ ประกอบด้วย ทุนทางปัญญา ทุนความคิดสร้างสรรค์ ทุนการเรียนรู้และประสบการณ์ ทุนนวัตกรรม ทุนการเป็นผู้ประกอบการ และทุนแรงงาน ส่วนทุนสังคม ประกอบด้วย ทุนภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุนการมีส่วนร่วมในชุมชน ทุนการได้รับความช่วยเหลือของกลุ่ม ทุนบรรทัดฐานทางสังคม ทุนความไว้วางใจ และทุนเครือข่าย มาเป็นปัจจัยพื้นฐานและ

สนับสนุนในการศึกษาทุนมนุษย์และทุนสังคมที่ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ดังภาพด้านล่าง

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 231 แห่ง โดยแต่ละแห่งจะเก็บกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลระดับฝ่ายบริหารในตำแหน่งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน คือ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือรองประธานวิสาหกิจชุมชน หรือเลขานุการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน คนใดคนหนึ่งเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยจะจัดตั้งทีมงานในการเก็บข้อมูลขึ้นมา เพื่อดำเนินการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจริงจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชแต่ละแห่งในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ด้วยการเก็บข้อมูลด้วยกระดาษในการให้กลุ่มตัวอย่างเขียนคำตอบลงไป

2. การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ สำเร็จระดับการศึกษา ประกอบอาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ภาระหนี้สิน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน) และตำแหน่งที่ทำหน้าที่วิสาหกิจชุมชน

โดยมีลักษณะข้อคำถามทั้งแบบปลายปิดแบบเลือกตอบ (Check List) และแบบปลายเปิด (Open ended form) ให้เขียนคำตอบลงไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืช ได้แก่ อำเภอที่ตั้งวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาดำเนินงาน (ปี) และจำนวนสมาชิกปัจจุบัน (คน) โดยมีลักษณะข้อคำถามทั้งแบบปลายปิดแบบเลือกตอบ (Check List) และแบบปลายเปิด (Open ended form) ให้เขียนคำตอบลงไป

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับทุนมนุษย์ของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 6 ทุน ได้แก่ ทุนทางปัญญา ทุนความคิด สร้างสรรค์ ทุนการเรียนรู้และประสบการณ์ ทุนนวัตกรรม ทุนการเป็นผู้ประกอบการ และทุนแรงงาน ที่มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่มี 5 ระดับความสำคัญ (บัวรัตน์ ศรีนิล, 2560) คือ ระดับ 5 (มากที่สุด) ระดับ 4 (มาก) ระดับ 3 (ปานกลาง) ระดับ 2 (น้อย) และระดับ 1 (น้อยที่สุด)

ตอนที่ 4 ข้อคำถามเกี่ยวกับทุนสังคมของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 6 ทุน ได้แก่ ทุนภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุนการมีส่วนร่วมในชุมชน ทุนการได้รับความช่วยเหลือของกลุ่ม ทุนบรรทัดฐาน ทุนความไว้วางใจ และทุนเครือข่าย โดยมีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่มี 5 ระดับความสำคัญ (บัวรัตน์ ศรีนิล, 2560) คือ ระดับ 5 (มากที่สุด) ระดับ 4 (มาก) ระดับ 3 (ปานกลาง) ระดับ 2 (น้อย) และระดับ 1 (น้อยที่สุด)

และตอนที่ 5 ข้อคำถามเกี่ยวกับความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นลักษณะข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่มี 5 ระดับความสำคัญ (บัวรัตน์ ศรีนิล, 2560) คือ ระดับ 5 (มากที่สุด) ระดับ 4 (มาก) ระดับ 3 (ปานกลาง) ระดับ 2 (น้อย) และระดับ 1 (น้อยที่สุด)

ทั้งนี้ แบบสอบถามแต่ละตอนได้ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน จึงได้ผลการทดสอบค่า IOC เท่ากับ 0.89 ($IOC \geq 0.50$) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563) แสดงว่า แบบสอบถามชุดนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นจึงทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ด้วยการเก็บข้อมูลกับกลุ่มนอกตัวอย่าง (Try-Out) จำนวน 30 ชุด แล้วคำนวณหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563) จากชุดแบบสอบถามด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาควรอยู่ในระดับ 0.70 ขึ้นไป (George & Mallery, 2003) ทั้งนี้ จากการทดสอบพบว่า ข้อคำถามของชุดแบบสอบถามทั้งหมด 35 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.78 ถือว่า อยู่ในระดับที่ใช้งานได้ โดยแบ่งออกเป็นข้อคำถามทุนมนุษย์ 23 ข้อ ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.71 และข้อคำถามทุนสังคม 12 ข้อ ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.67 ค่อนข้างต่ำแต่ใกล้เคียงกับค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.70 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นทุนมนุษย์และทุนสังคม ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

ปัจจัย	จำนวนข้อคำถาม	ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่น
1. ทุนมนุษย์	23	0.71
2. ทุนสังคม	12	0.67
ภาพรวม	35	0.78

3. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ในการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 231 แห่ง โดยเริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนมกราคม 2567 จนถึง

เดือนมีนาคม 2567 โดยร่วมกับทีมแจกแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยจะต้องอธิบายถึงวัตถุประสงค์การวิจัยและรายละเอียดของคำถามในแบบสอบถามให้แก่ทีมแจกแบบสอบถามเพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันในการยื่นแบบสอบถามให้ผู้ตอบแบบสอบถาม และหากผู้ตอบแบบสอบถามไม่เข้าใจในข้อความคำถามประการใด ทีมแจกแบบสอบถามต้องอธิบายให้กับผู้ตอบแบบสอบถามได้ หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้วจะนำข้อมูลมาคำนวณสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Linear Regression) ภายใต้ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

5. ผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืช

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 231 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14) อายุมากกว่า 60 ปี (จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 35.93) สถานภาพสมรส (จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 87.88) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 52.38) ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย (จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 34.63) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท (จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 39.39) มีภาระหนี้สิน (จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 82.25) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 คน (จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57) และดำรงตำแหน่งประธาน (จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 54.11) โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชส่วนใหญ่ตั้งอยู่ ณ อำเภอสอด (จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 8.66) ดำเนินงานเป็นระยะเวลา 5 ปี (จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 23.38) และมีสมาชิกกลุ่ม 12 คน (จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 14.72)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับทุนมนุษย์ ทุนสังคม และความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืช

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่หนึ่ง ด้วยการวิเคราะห์หาค่าความถี่และค่าร้อยละสำหรับการประเมินระดับความสำคัญจากมาตรวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับด้วยการคำนวณหาค่าอันตรภาคชั้นเพื่อกำหนดช่วงชั้นและแปลผลระดับความสำคัญของบัวรัตน์ ศรีนิล (2560) โดยนำเสนอการคำนวณและผลวิเคราะห์ตามตารางที่ 2 ได้ดังต่อไปนี้

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

แล้วจึงไปกำหนดช่วงชั้นทั้ง 5 ระดับความสำคัญ มีดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง สำคัญมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง สำคัญมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง สำคัญปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง สำคัญน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง สำคัญน้อยที่สุด

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าความถี่และค่าร้อยละของระดับการให้ความสำคัญทั้งทุนมนุษย์ ทุนสังคม และ ความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
ทุนมนุษย์			
1. ทุนทางปัญญา	4.61	0.307	สำคัญมากที่สุด
2. ทุนความคิดสร้างสรรค์	4.48	0.248	สำคัญมากที่สุด
3. ทุนการเรียนรู้และประสบการณ์	4.41	0.339	สำคัญมากที่สุด
4. ทุนนวัตกรรม	4.40	0.374	สำคัญมากที่สุด
5. ทุนการเป็นผู้ประกอบการ	4.54	0.320	สำคัญมากที่สุด
6. ทุนแรงงาน	4.63	0.319	สำคัญมากที่สุด
ทุนสังคม			
1. ทุนภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.55	0.396	สำคัญมากที่สุด
2. ทุนการมีส่วนร่วมในชุมชน	4.57	0.290	สำคัญมากที่สุด
3. ทุนการได้รับความช่วยเหลือของกลุ่ม	4.36	0.337	สำคัญมากที่สุด
4. ทุนบรรทัดฐานทางสังคม	4.58	0.343	สำคัญมากที่สุด
5. ทุนความไว้วางใจ	4.55	0.368	สำคัญมากที่สุด
6. ทุนเครือข่าย	4.33	0.449	สำคัญมากที่สุด
ความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน			
1. เศรษฐกิจ	4.56	0.278	สำคัญมากที่สุด
2. สังคม	4.46	0.498	สำคัญมากที่สุด
3. วัฒนธรรม	4.50	0.359	สำคัญมากที่สุด
4. ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	4.50	0.411	สำคัญมากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับทุนมนุษย์ในด้านทุนแรงงานมากที่สุด รองลงมาเป็นทุนทางปัญญา ทุนการเป็นผู้ประกอบการ ทุนความคิดสร้างสรรค์ ทุนการเรียนรู้และประสบการณ์ และ ทุนนวัตกรรม ในส่วนทุนสังคมนั้นกลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสำคัญในด้านทุนบรรทัดฐานทางสังคมมากที่สุด รองลงมา คือ ทุนการมีส่วนร่วมในชุมชน ทุนภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุนความไว้วางใจ ทุนการได้รับความช่วยเหลือของกลุ่ม และ ทุนเครือข่าย ขณะเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนในด้านเศรษฐกิจมากที่สุด รองลงมาเป็นทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และสังคม ตามลำดับ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่สองได้วิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธี Enter ของทุนมนุษย์ จำนวน 6 ด้าน และทุนสังคมจำนวน 6 ด้าน ซึ่งถือเป็นตัวแปรอิสระ (X) ที่ใช้ทดสอบหาอิทธิพลต่อตัวแปรตาม (Y) คือ ความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ ดังแสดงผลตารางที่ 3-4

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณของทุนมนุษย์ที่ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนด้วยวิธี Enter

ทุนมนุษย์ (X)	ความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ (Y)							
	b	S.E.	β	t	Sig.	Tolerance	VIF	แปลผล
1. ทุนทางปัญญา (X_1)	0.115	0.040	0.158	2.862	0.005*	0.920	1.087	ส่งผล
2. ทุนความคิด สร้างสรรค์ (X_2)	0.202	0.055	0.224	3.685	0.000*	0.758	1.319	ส่งผล
3. ทุนการเรียนรู้และ ประสบการณ์ (X_3)	0.058	0.041	0.088	1.410	0.160	0.719	1.391	ไม่ส่งผล
4. ทุนนวัตกรรม (X_4)	-0.013	0.038	-0.022	-0.355	0.723	0.700	1.429	ไม่ส่งผล
5. ทุนการเป็น ผู้ประกอบการ (X_5)	0.117	0.042	0.168	2.802	0.006*	0.776	1.289	ส่งผล
6. ทุนแรงงาน (X_6)	0.224	0.041	0.319	5.421	0.000*	0.808	1.238	ส่งผล
ค่าคงที่ (Constant)	1.315	0.295	-	4.465	0.000*	-	-	-

R Square (R^2) = 0.372, Adjusted R Square = 0.355, Std. Error of the Estimate = 0.179, F = 22.090,

Sig = 0.000, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ข้างต้นพบว่า ทุนมนุษย์ที่ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่มากที่สุด คือ ทุนแรงงาน ($\beta=0.319$, Sig.=0.000*) รองลงมาเป็นทุนความคิดสร้างสรรค์ ($\beta=0.224$, Sig.=0.000*) ทุนการเป็นผู้ประกอบการ ($\beta=0.168$, Sig.=0.006*) และทุนทางปัญญา ($\beta = 0.158$, Sig.=0.005*) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ มีค่าสัมประสิทธิ์ความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็ง (R^2) เท่ากับ 0.372 หรือคิดเป็นร้อยละ 37.2 และได้ทดสอบค่า R^2 ที่เป็นค่าที่น่าเชื่อถือได้โดยการเปรียบเทียบกับค่า Adjusted $R^2=0.355$ หรือคิดเป็นร้อยละ 35.5 ซึ่งเป็นค่าใกล้เคียงกับ R^2 มาก แสดงถึงค่าสัมประสิทธิ์ความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็ง (R^2) ที่มีความน่าเชื่อถือ โดยสามารถเขียนในรูปสมการพยากรณ์ คือ $\hat{Y}_1=1.315+0.115(X_1)+ 0.202(X_2)+0.117(X_5)+0.224(X_6)$; $R^2=0.372$ หรือเขียนในรูปแบบตัวแปร ได้แก่ ความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ =1.315+0.115 ทุนทางปัญญา +0.202 ทุนความคิดสร้างสรรค์ +0.117 ทุนการเป็นผู้ประกอบการ +0.224 ทุนแรงงาน ($R^2=0.372$) นอกจากนี้ ยังได้มีการตรวจสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า Variance Inflation Factor (VIF) เพื่อพิสูจน์ว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด พบว่า ค่า VIF มีค่าตั้งแต่ 1.087-1.429 โดยที่ค่า VIF ของตัวแปรอิสระทุกตัวที่ทดสอบได้นั้นมีค่าไม่เกิน 5.00 แสดงว่า ตัวแปรอิสระไม่ได้มีความสัมพันธ์กันเอง หรือ ไม่มีปัญหา Multicollinearity (Zikmund, Babin, Carr & Griffin, 2013)

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณของทุนสังคมที่ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนด้วยวิธี Enter

ทุนสังคม (X)	ความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ (Y)							
	b	S.E.	β	t	Sig.	Tolerance	VIF	แปลผล
7. ทุนภูมิปัญญา ท้องถิ่น (X ₇)	0.048	0.033	0.085	1.439	0.152	0.803	1.246	ไม่ส่งผล
8. ทุนการมีส่วนร่วม ในชุมชน (X ₈)	0.243	0.045	0.316	5.456	0.000*	0.828	1.207	ส่งผล
9. ทุนการได้รับความ ช่วยเหลือของกลุ่ม (X ₉)	0.054	0.037	0.081	1.454	0.147	0.889	1.125	ไม่ส่งผล
10. ทุนบรรทัดฐาน ทางสังคม (X ₁₀)	0.222	0.036	0.340	6.145	0.000*	0.906	1.104	ส่งผล
11. ทุนความไว้วางใจ เชื่อใจ (X ₁₁)	0.029	0.034	0.048	0.849	0.397	0.870	1.149	ไม่ส่งผล
12. ทุนเครือข่าย (X ₁₂)	0.067	0.029	0.134	2.331	0.021*	0.840	1.190	ส่งผล
ค่าคงที่ (Constant)	1.510	0.284	-	5.320	0.000*	-	-	-

R Square (R²) = 0.378, Adjusted R Square = 0.361, Std. Error of the Estimate = 0.178, F = 22.683,
Sig = 0.000, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ชำตันพบว่า ทุนสังคมที่ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่มากที่สุด คือ ทุนบรรทัดฐานทางสังคม ($\beta = 0.340$, Sig. = 0.000*) รองลงมาเป็น ทุนการมีส่วนร่วมในชุมชน ($\beta = 0.316$, Sig. = 0.000*) และทุนเครือข่าย ($\beta = 0.134$, Sig. = 0.021*) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ มีค่าสัมประสิทธิ์ความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็ง (R²) เท่ากับ 0.378 หรือคิดเป็นร้อยละ 37.8 และได้ทดสอบค่า R² ที่เป็นค่าที่น่าเชื่อถือได้โดยการเปรียบเทียบกับค่า Adjusted R² = 0.361 หรือคิดเป็นร้อยละ 36.1 ซึ่งเป็นค่าใกล้เคียงกับ R² มาก แสดงถึงค่าสัมประสิทธิ์ความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็ง (R²) ที่มีความน่าเชื่อถือ โดยสามารถเขียนในรูปสมการพยากรณ์ คือ $\hat{Y}_2 = 1.510 + 0.243(X_8) + 0.222(X_{10}) + 0.067(X_{12})$; R² = 0.378 หรือเขียนในรูปแบบตัวแปร ได้แก่ ความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ = 1.510 + 0.243 ทุนการมีส่วนร่วมในชุมชน + 0.222 ทุนบรรทัดฐานทางสังคม + 0.067 ทุนเครือข่าย (R² = 0.378) นอกจากนี้ ยังได้มีการตรวจสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า Variance Inflation Factor (VIF) เพื่อพิสูจน์ว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด พบว่า ค่า VIF มีค่าตั้งแต่ 1.104 - 1.246 โดยที่ค่า VIF ของตัวแปรอิสระทุกตัวที่ทดสอบได้นั้นมีค่าไม่เกิน 5.00 แสดงว่า ตัวแปรอิสระไม่ได้มีความสัมพันธ์กันเอง หรือ ไม่มีปัญหา Multicollinearity (Zikmund, Babin, Carr, and Griffin, 2013)

6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการทดสอบอิทธิพลของทุนมนุษย์ที่ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืช พบว่า มี 4 ทุนที่ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ อันได้แก่ ทุนทางปัญญา ทั้งนี้ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประเภทดังกล่าวได้เห็นสำคัญมากที่สุดในเรื่องของความรู้และความสามารถในการผลิตพืชตั้งแต่การเพาะปลูกพืชจนถึงการผลิตสินค้า รวมทั้งต้องพยายามปรับปรุงสินค้าอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของชมพูนุท ศรีพงษ์ และคณะ (2564) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ทุนทางปัญญา เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน ด้วยการที่บุคลากรมีความคิดและความสามารถปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เผชิญ ต่อมาทุนความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้ เนื่องจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เห็นความสำคัญมากที่สุดในเรื่องการเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถนำความคิดนั้นมาปรับใช้ในการทำงานของกลุ่มได้จริง สอดคล้องกับผลการศึกษาของวันสรา จันทร์กมล (2563) ที่ศึกษาเรื่อง เจาะใจความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจเพื่อสังคมของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความคิดสร้างสรรค์ โดยการสร้างความแตกต่างและหลากหลายให้กับผู้บริโภค เป็นเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ต่อมาทุนการเป็นผู้ประกอบการ ทั้งนี้ เนื่องจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เห็นความสำคัญมากที่สุดของการเป็นผู้ประกอบการในเรื่องการกำหนดทิศทางการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารจัดการภายในองค์กร สอดคล้องกับผลการศึกษาของชนพงษ์ อารณพิศาล (2562) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในภาคกลางของประเทศไทย พบว่า การเป็นผู้ประกอบการ นับเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในภาคกลางของประเทศไทย และทุนแรงงาน ทั้งนี้ เนื่องจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เห็นสำคัญมากที่สุดในการกำหนดบทบาทหน้าที่ปฏิบัติงานของแต่ละบุคคลอย่างชัดเจน โดยอาจพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และอื่น ๆ ส่งผลให้การดำเนินงานภายในองค์กรมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับผลการศึกษาของชมภูษ หุ่นนาค, ปภาวดี มนตรีวัต, และ วิพร เกตุแก้ว (2563) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการวิสาหกิจชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์สาธิตการเกษตรร้านค้าชุมชน ตำบล ท่าเสา อำเภอ ไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ด้านแรงงาน ทำให้การจัดการภายในวิสาหกิจชุมชนมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ โดยแรงงานจะเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีทักษะความเชี่ยวชาญแล้ว ต้องมีทัศนคติที่ดีและรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน

ขณะเดียวกัน มีทุนมนุษย์ทั้ง 2 ทุนที่ไม่ได้ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ทุนการเรียนรู้และประสบการณ์ กับ ทุนนวัตกรรม ทั้งนี้ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 60 ปี มีความรู้และประสบการณ์การผลิตพืชแบบดั้งเดิม โดยเป็นการเพาะปลูกพืชโดยใช้อุปกรณ์เครื่องมือเกษตรกร เช่น ซ่อนปลูก จอบ และเสียม เท่านั้น แต่ขาดความรู้และประสบการณ์การผลิตพืชแบบใหม่ที่ใช้นวัตกรรมและอุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในผลิตพืชผลทางการเกษตร ประกอบกับการใช้นวัตกรรมและอุปกรณ์เทคโนโลยีทางการเกษตรนั้นมีราคาแพงและมีค่าใช้จ่ายในการดูแลบำรุงรักษาที่สูงมาก แล้วด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ทุนการเรียนรู้และประสบการณ์ กับทุนนวัตกรรมกลับไม่ได้ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่อีกด้วยเช่นกัน สอดคล้องผลการศึกษาของฟาตอนะห์ หะยีลาเตะ และ ยุทธชัย ฮารีปิ่น (2566) ที่ศึกษาเรื่อง ความสามารถเชิงนวัตกรรมที่มีผลต่อการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต พบว่า การเรียนรู้และประสบการณ์ และการนำนวัตกรรมไปใช้ไม่ได้ส่งผลต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน เพราะสมาชิกวิสาหกิจชุมชนไม่ได้มีองค์ความรู้และ

ประสบการณืเพียงพอในการนำนวัตกรรมไปพัฒนาทั้งด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการให้ใหม่อยู่เสมอ ต่อมาด้านการตลาดก็ไม่ได้มีการลงทุนนวัตกรรมด้วยการนำเครื่องมือทางการตลาดสมัยใหม่มาช่วยติดตาม ประเมินผู้บริโภคผ่านช่องทางตลาดในรูปแบบต่าง ๆ สุดท้ายด้านพฤติกรรมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนนั้นก็ไม่มี ความสนใจที่จะเรียนรู้ นวัตกรรมใหม่ ๆ มาปรับปรุงการทำงานในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพและตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ดังนั้น ควรให้สถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีการเกษตร และด้านบริหารธุรกิจ เช่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา จัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกับหน่วยงานส่วนราชการระดับท้องถิ่นและภูมิภาค ร่วมการออกแบบหลักสูตรการอบรมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี และหลักสูตรธุรกิจชุมชน เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่สมาชิกกลุ่มเกิดการรับรู้ เข้าใจ และปฏิบัติได้จริง รวมทั้งสนับสนุนการจัดซื้ออุปกรณ์เทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตพืชแก่วิสาหกิจชุมชน เช่น แผ่นพลังงานแสงอาทิตย์ โตรนพ่นยากำจัดศัตรูพืช เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายแก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งช่วยสร้างพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในการเพิ่มช่องทางจำหน่ายสินค้าและประชาสัมพันธ์ เพื่อให้สามารถขยายส่วนแบ่งทางการตลาดมากขึ้น และยังเป็น การสร้างการรับรู้วิสาหกิจชุมชนให้ผู้บริโภค รู้จักมากยิ่งขึ้น

ในส่วนผลการทดสอบอิทธิพลของทุนสังคมที่ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืช พบว่า มี 3 ทุนที่ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ทุนการมีส่วนร่วมในชุมชน ทั้งนี้ เนื่องจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เห็นความสำคัญมากที่สุดในเรื่องของการให้สมาชิกกลุ่มของตนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนแนวทางการจัดการวิสาหกิจชุมชนทุกคน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และข้อคิดเห็นร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของจิรภรณ์ มีศรี (2563) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มชาลี-วรรณ ชุมชนพัฒนา ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่มในเรื่องการเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มทุกคนมีสิทธิ์ตัดสินใจในการประชุม หรือวางแผนการทำงานของกลุ่ม นับเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการในวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด ต่อมาทุนบรรทัดฐานทางสังคม ทั้งนี้ เนื่องจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เห็นความสำคัญมากที่สุดในเรื่องของการพึ่งพาอาศัยและช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน จนเกิดความสัมพันธ์อันดีและความสามัคคีของสมาชิกภายในองค์กรอันจะส่งผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับผลการศึกษาของนงนุช ศรีสุข (2563) ที่ศึกษาเรื่อง ทุนทางสังคมที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวบ้านจิก อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว พบว่า ด้านบรรทัดฐานทางสังคม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด และผลการศึกษาของวาทัญญู ใจบริสุทธิ์ และ จิตสุภา กิติผดุง (2564) ที่ศึกษาเรื่อง ทุนทางสังคมกับการพัฒนาสินค้าเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนเกลือสมุนไพรรลาดใหญ่ จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า บรรทัดฐานเป็นปัจจัยสาเหตุของทุนทางสังคมที่ก่อให้เกิดความไว้วางใจ การเกื้อกูลระหว่างกันและกัน และสุดท้ายทุนเครือข่าย ทั้งนี้ เนื่องจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เห็นความสำคัญที่สุดในเรื่องการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ทั้งในระดับครอบครัวและระดับชุมชน สอดคล้องกับผลการศึกษาของณัชชา ณัฐโชติภคิน, อนุวัติ กระจ่าง, และ เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง (2562) ที่ศึกษาเรื่อง กระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ซิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน และผลการศึกษาของจินดา อารงอาจริยกุล (2564) ที่ศึกษาเรื่อง บทบาทเครือข่ายทางสังคมที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรอายุวัฒนะ ตำบลเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า เครือข่ายทางสังคมมีความสัมพันธ์ต่อการเติบโตและคงอยู่ของวิสาหกิจชุมชน อันจะนำไปสู่ความสำเร็จ

ขณะเดียวกันกลับพบว่า มีทุนสังคม จำนวน 3 ทุน กลับไม่ได้ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ทุนภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้ เนื่องจากพื้นที่ตั้งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชส่วนใหญ่ตั้งอยู่ห่างไกลจากตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่มาก เช่น อำเภอฮอด อำเภอแม่แจ่ม อำเภอคอยสะเก็ด ที่มีทรัพยากรสำหรับผลิตพืชที่มีความหลากหลายอย่างมาก แต่กลับเป็นอุปสรรคในการเดินทางของเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ต้องการเข้าไปตอบสนองความช่วยเหลือในการกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเหล่านี้ เพราะกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประเภทนี้แต่ยังคงขาดองค์ความรู้ในการเพิ่มมูลค่าจากทรัพยากรในพื้นที่ของตน และการผลิตพืชของคนในท้องถิ่นส่วนมากมักไม่ได้ผ่านการรับรองมาตรฐาน GMP (Good Manufacturing Practice) และมาตรฐาน HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Point System) นอกจากนี้ ยังมีทัศนคติเชิงลบต่อหน่วยงานภาคเอกชนที่เกรงว่า จะมาเอาผลประโยชน์จากพวกตนไปอย่างเดียวยังไม่ได้ให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจัง รวมถึงไม่ได้มีความไว้วางใจ เชื่อใจแก่บุคคลภายนอกเพราะกลัวว่า จะเข้าลอกเลียนแบบกรรมวิธีการผลิตพืชแล้วจัดตั้งแข่งขันกัน หรือเข้ามาเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ ความคิดและความเชื่อต่าง ๆ และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขาให้พลวัตไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ทุนการได้รับความช่วยเหลือของกลุ่ม และทุนความไว้วางใจ เชื่อใจ ทั้งสองทุนนี้กลับไม่ได้ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืช อีกด้วยเช่นกัน สอดคล้องผลการศึกษารายงานของจิราภรณ์ มีศรี (2563) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มชาติ-วรรณ ชุมชนพัฒนา ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า เจ้าหน้าที่ภาครัฐและภาคเอกชนต้องมีความตั้งใจในการเข้ามาเยี่ยมเยียนวิสาหกิจชุมชน ให้คำแนะนำและเป็นพี่เลี้ยง ให้ความรู้และทักษะ ให้เงินทุนและวัสดุอุปกรณ์แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างจริงจังโดยไม่ได้หวังผลประโยชน์ส่วนตัว นอกจากนี้ การให้ความช่วยเหลือก็ต้องมีการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอยู่เสมอโดยไม่ใช้ทั้งพวกเขาไปและไม่ได้ให้ความช่วยเหลือต่อเนื่องก็จะส่งผลให้ชุมชน หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่วางใจต่อการเจ้าหน้าที่ภาครัฐและภาคเอกชนในที่สุด

ดังนั้น อาจจำเป็นต้องพึ่งพาสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทพัฒนาท้องถิ่นและการจัดการชุมชน เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ควรเป็นตัวกลางที่คอยประสานงาน หรือเชื่อมโยงหน่วยงานส่วนราชการระดับท้องถิ่นและระดับส่วนภูมิภาค หน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบการทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน โดยมีเงื่อนไขที่สำคัญว่า จะต้องเข้าไปส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเหล่านั้นโดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน และต้องทำให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนได้เป็นรูปธรรมจริง ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือแม้แต่คนในชุมชนเปลี่ยนแปลงมุมมองและทัศนคติที่พร้อมเปิดรับสิ่งใหม่และพร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ให้มั่นคง

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1) ผลการวิจัยที่พบว่า ทุนมนุษย์ ในด้านทุนแรงงาน ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ มากที่สุด เพราะสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ปฏิบัติงานของแต่ละบุคคลอย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้ส่วนเกี่ยวข้องของการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนประเภทนี้ควรจัดทำแผนภาพเกี่ยวกับผังโครงสร้างองค์กรให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น รวมถึงระบุขอบเขต อำนาจ และหน้าที่ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2) ผลการวิจัยที่พบว่า ทุนมนุษย์ ในด้านทุนความคิดสร้างสรรค์ ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ เพราะสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถนำความคิดนั้นมาปรับใช้ในการทำงานของกลุ่มได้จริง ดังนั้น ผู้ประกอบการ หรือคณะผู้บริหารของวิสาหกิจชุมชนประเภทนี้ ควรเปิดโอกาสและพื้นที่ทางความคิดสร้างสรรค์ให้กับสมาชิกอย่างเต็มที่

โดยไม่ควรลงไปกำหนดด้วยตัวเอง หรือบังคับให้สมาชิกกลุ่มปฏิบัติตามความต้องการของตน เช่น สมาชิกต้องการนำผลผลิตจากการเพาะปลูกพืชมาแปรรูปเป็นขนมขบเคี้ยว หรือเครื่องดื่ม นอกจากการเก็บเกี่ยวพืชสดมาขายต่อให้แก่สมาชิกของวิสาหกิจชุมชน หรือตลาดรับซื้อเพียงอย่างเดียว

3) ผลการวิจัยที่พบว่า ทูมนุชย์ ในด้านทุนผู้ประกอบการ ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ เพราะผู้ประกอบการของวิสาหกิจชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เช่น วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์ ซึ่งผู้ประกอบการจำเป็นต้องระบุอยู่ในนโยบายและแผนการดำเนินงานระยะสั้น ระยะปานกลาง ระยะยาวให้มีความชัดเจนมากขึ้น เพื่อให้สมาชิกกลุ่มสามารถรับรู้แล้วนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จตามที่ผู้ประกอบการคาดหวังไว้

4) ผลการวิจัยที่พบว่า ทูมนุชย์ ในด้านทุนทางปัญญา ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ เพราะผู้ประกอบการของวิสาหกิจชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เช่น วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์ ซึ่งผู้ประกอบการจำเป็นต้องระบุอยู่ในนโยบายและแผนการดำเนินงานระยะสั้น ระยะปานกลาง ระยะยาวให้มีความชัดเจนมากขึ้น เพื่อให้สมาชิกกลุ่มสามารถรับรู้แล้วนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จตามที่ผู้ประกอบการคาดหวังไว้

5) ผลการวิจัยที่พบว่า ทุนสังคม ในด้านทุนบรรทัดฐานทางสังคม ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ มากที่สุด เพราะสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการพึ่งพาอาศัย และช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ดังนั้น ผู้ประกอบการ หรือคณะผู้บริหารของวิสาหกิจชุมชนประเภทดังกล่าว ควรทำหน้าที่เป็นที่พึ่งให้แก่สมาชิกกลุ่มหากเกิดปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงาน เช่น พืชผลทางการเกษตรได้รับความเสียหายจากแมลงที่เป็นศัตรูต่อพืช หรือจากภัยแล้ง ทำให้ไม่ได้ผลผลิตทางการเกษตรตามความต้องการของตลาดได้ เป็นต้น

6) ผลการวิจัยที่พบว่า ทุนสังคม ในด้านทุนการมีส่วนร่วมในชุมชน ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ เพราะสมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนแนวทางการจัดการวิสาหกิจชุมชน ดังนั้น ผู้ประกอบการ หรือคณะผู้บริหารของวิสาหกิจชุมชนต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มมีสิทธิและเสรีภาพในการเสนอแนวทางการจัดการวิสาหกิจชุมชนอย่างเต็มที่ โดยไม่ยึดติดกับความคิดของตัวเอง

7) ผลการวิจัยที่พบว่า ทุนสังคม ในด้านทุนเครือข่าย ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ เพราะสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ในระดับครอบครัวและชุมชน ดังนั้น ผู้ประกอบการ หรือคณะผู้บริหารของวิสาหกิจชุมชน จำเป็นต้องเข้าไปสนับสนุนและส่งเสริมเครือข่ายดังกล่าว ในรูปของการให้ทุนในการบำรุงเครือข่ายให้มีความแข็งแรง รวมถึงการยื่นกิจกรรมต่าง ๆ หรือโครงการต่าง ๆ ที่ช่วยให้เครือข่ายมีผลงานเป็นที่ประจักษ์นอกจากความเข้มแข็ง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเรื่องทุนมนุษย์และทุนสังคมที่ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทอื่น ๆ ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ อย่างเช่น ประเภทการผลิตปศุสัตว์ ประเภทการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร และอื่น ๆ เป็นต้น

2) ควรศึกษาเกี่ยวกับทุนมนุษย์และทุนสังคมที่ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งในรูปแบบธุรกิจอุตสาหกรรมประเภทการผลิตพืชในจังหวัดเชียงใหม่ หรือจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทยที่มีสถิติจำนวนการจัดตั้งอุตสาหกรรมประเภทนี้มากที่สุด

8. เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2566). รายงานสรุปประเภทกิจการวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2567, จาก https://smce.doae.go.th/smce1/report/select_report_smce.php
- กิตติกร ฮวดศรี, กิตติกวินต์ เอี่ยมวิริยาวัฒน์, รังสิมา สว่างทัพ, รพีพรรณ พงษ์อินทร์วงศ์ และ ชนินาถ ทิพย์อักษร. (2561). ปัจจัยด้านทุนมนุษย์ที่มีผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ตำบลสวายจีก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารสหวิทยาการจัดการ*, 1(2), 11-19. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/journalfms-thaijo/article/view/240861>
- จรรย์ธรณ์ มีศรี. (2563). รายงานการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มชาลี-วรรณ ชุมชนพัฒนา ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. https://hectortarr.arda.or.th/api/uploaded_file/Smf7SYtpUONPRtakVcklo
- จินดา อารังอาจริยกุล. (2564). บทบาทเครือข่ายทางสังคมที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรอายุวัฒนะ ตำบล เกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิชาการอยุธยาศึกษา*, 13(1), 100-118. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jas/article/view/248539>
- จินตวีร์ เกษมสุข. (2554). การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนพงษ์ อารณพิศาล. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในภาคกลางของประเทศไทย. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 12(1), 195-203. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/social_crru/article/view/240386
- ชนิกานต์ อินทรเผือก, ประเพศ ไกรจันทร์, และ ทวีศักดิ์ รูปสิงห์. (2564). รูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 12(2), 46-56. <https://ojs.kmutnb.ac.th/index.php/jote/article/view/5449>
- ชมพูนุท ศรีพงษ์, นัทที ขจรกิตติยา, ปิยะดา มณีนิล, และ สัสดี กำแพงดี. (2564). รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. <https://wb.yru.ac.th/xmlui/handle/yrui/6799>
- ชมภูนุช หุ่นาค, ปภาวดี มนตรีวัต, และ วิพร เกตุแก้ว. (2563). แนวทางการจัดการวิสาหกิจชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณี ศูนย์สาธิตการเกษตรร้านค้าชุมชน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน*, 13(2), 21-53. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/ombudsman/article/view/244504>
- ณัชชา ณัฐโชติภคิน, อนุวัติ กระสังข์, และ เกียรติศักดิ์ สุขเหลือือง. (2562). กระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่จิง อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม. *วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ*, 1(1), 31-40. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/art/article/view/229196>
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลสถิติด้วย SPSS และ AMOS. (พิมพ์ครั้งที่ 18). สถาบันวิจัยและพัฒนาธุรกิจ.
- ธัญนันท์ บุญอยู่. (2562). อิทธิพลของความไว้วางใจและการแบ่งปันความรู้ในฐานะปัจจัยคั่นกลางแบบอนุกรมที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางจิตวิทยาสู่ผลการปฏิบัติงานของพนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมของอุตสาหกรรมผลิตเซรามิก ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 24(1), 175-186. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jar/article/view/240896>

- นงนุช ศรีสุข. (2563). ทูตทางสังคมที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวบ้านจิก อำเภอดอนนาคร จังหวัดสระแก้ว. *วารสารสหวิทยาการ*, 17(2), 79-101.
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/citujournal/article/view/246370>
- นภาพรณัฏฐ์ หะวานนท์, เพ็ญสิริ จิระเดชากุล, สุรวุฒิ ปัดไธสง, อุษณีย์ ธโนศวรรย์, โสมพรรณ ถิ่นว่อง, ศศิธร ศิริประเสริฐกุล, พิสมัย รัตนโรจน์สกุล, พนารัช ปรีดาการณ์, พรใจ ลีทองอิน, อภิชัย ศรีโสภิต, อัจฉรา วงศ์มิ่งคล, ทศพร มณีศรีข้า, วันชัย ธรรมสัจการ, จิรศักดิ์ สุขวัฒนา, และ ฉัตรวรัญ องค์กรสิงห์. (2550). *ทฤษฎีฐานรากในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2567, จาก
https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:77450
- นิสดารก์ เวชยานนท์. (2551). *มิติใหม่ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: กราฟิโก ซิสเต็มส์.
- บัวรัตน์ ศรีนิล. (2660). *การออกแบบวิจัยธุรกิจ การเก็บรวบรวมข้อมูล การออกแบบสอบถาม และการเลือกตัวอย่าง*. เชียงใหม่: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พาดอนะห์ หะยีลาเตะ และ ยุทธชัย ฮารีป็น. (2566). ความสามารถเชิงนวัตกรรมที่มีผลต่อการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต. ใน *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 140* (น. 1074-1091), สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่.
- วรรณวิไล ยกย่อง. (2558). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยองค์กรกับการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/534>
- วทันย ใจบริสุทธิ์ และ จิตสุภา กิตติผดุง. (2564). ทูตทางสังคมกับการพัฒนาสินค้าเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนเกลือสมุนไพรลาดใหญ่ จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์*, 9(7), 2940-2962.
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/view/247250>
- วันสรา จันทร์กมล. (2563). *เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจเพื่อสังคมของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
<http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3120/1/61260303.pdf>
- สุมาลี ปิตยานนท์. (2539). *เศรษฐศาสตร์แรงงาน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2566). *ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน (SMCE)*. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2567, จาก https://smce.doae.go.th/smce1/assess55/assess_report_c1.php?assess_id=364555&smce_id=595011610001
- อภิรักษ์ ธรรมวิมุตติ และ ชีระวัฒน์ จันทิก. (2560). ทุนมนุษย์เชิงนวัตกรรมและสร้างสรรค์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน. *วารสารสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 10(1), 1572-1589. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/89314>
- อัจฉรา ภาณุรัตน์. (2549). *ภูมิปัญญาท้องถิ่น*. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- Apibunyopas, P., & Songmuang, D. (2017). ABC furniture company limited: A Thai SME case study. Retrieved 12 January 2024. From <https://www.coursehero.com/file/24992713/ABC-Furniture-Co-Case-Studydoc/>
- Baron & May. (1960). *Psychology the essential science*. Boston: RenslaerPolyte.

- Bhutta, M. K. S., Rana, A. I., & Asad, U. (2008). Owner characteristics and health of SMEs in Pakistan. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 15(1), pp. 60-77.
<https://doi.org/10.1108/14626000810850883>
- Bourdieu, P., & Wacquant, L. (1992). *An Invitation to Reflexive sociology*. University of Chicago Press.
- Cobb, S. (1976). Social Support as Moderator of life stress. *Psychosomatic Medicine*, 38(5), pp. 300-314.
<https://doi.org/10.1097/00006842-197609000-00003>
- George, D., & Mallery, P. (2003). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference. 11.0 Update*. (4th ed). Allyn & Bacon.
- McClelland, D., C. (1961). *The Achieving Society*. D. Van Nostrand Company Inc.
- Putnam, R., D. (1993). The prosperous community: Social capital and economic growth. *Current*, 356, 4-9.
<https://www.semanticscholar.org/paper/The-Prosperous-Community%3A-Social-Capital-and-Public-Putnam/7ca2ff64d7db151775ed4ff002754157189ddca0>
- Schilling, M.A. (2008). *Strategic Management of Technological Innovation*. (2nd ed). McGraw-Hill Education.
- Stewart, T. (1991). Brainpower. Intellectual capital. *Fortune Magazine*, 03.06., 123(11).
- Zikmund, W. G., Carr, J. C., & Griffin, M. (2013). *Business research methods (Book only)*. (9th ed). Cengage earning.

สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
ของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่

MODERN ACCOUNTING COMPETENCIES, WORK MOTIVATION
AND WORK EFFICIENCY OF FINANCIAL AND ACCOUNTING PRACTITIONERS
IN LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN CHIANG MAI PROVINCE

ลภัสรดา ตาติวงศ์^{1*} กรวีร์ ชัยอมรไพศาล² และ ชุติมันต์ สະสอง²

Laphatrada Tatiwong^{1*} Korravee Chai-amonphaisal² and Chutimun Sasong²

(Received: July 19, 2024; Revised: November 19, 2024; Accepted: December 21, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบระหว่างสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม และ 3) เพื่อทดสอบความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแทรกในความสัมพันธ์และผลกระทบระหว่างสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 374 คน วิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณและการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ด้านการวางแผนและการควบคุมการเงิน ด้านการจัดทำและนำเสนอข้อมูลทางบัญชีเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ด้านความรู้และทักษะด้านบัญชี และด้านจริยธรรมในวิชาชีพมีความสัมพันธ์และผลกระทบกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในงานที่ทำ ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์และผลกระทบกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความผูกพันต่อองค์กรไม่เป็นตัวแทรกในความสัมพันธ์และผลกระทบระหว่างสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม

คำสำคัญ: สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อองค์กร
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

¹ นักศึกษาปริญญาโท คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Graduate student, Faculty of Management Science, Chiang Mai Rajabhat University

² อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Lecturer, Faculty of Management Science, Chiang Mai Rajabhat University

* Corresponding author, e-mail: laphatrada2518@yahoo.com

Abstract

The objectives of this research were: 1) to examine the relationship and impact of modern accounting competencies on overall work efficiency, 2) to examine the relationship and impact of work motivation on overall work efficiency, and 3) to examine the impact of organizational commitment as a mediator between modern accounting competencies and overall work efficiency. This quantitative research used a survey questionnaire to collect data from 374 financial and accounting practitioners in local administrative organizations in Chiang Mai. Data were then analyzed in terms of descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation. Inferential statistics, including multiple correlation analysis and multiple regression analysis, were also used for analysis. The research results demonstrated that the relationship and impact of factors of modern accounting competencies, namely, planning and financial control, financial statement preparation and reporting, accounting skills and knowledge, and accounting ethics on overall work efficiency were statistically significant. Similarly, the relationship and impact of work motivation factors, namely, achievement, the nature of work and responsibility on overall work efficiency were statistically significant. However, organizational commitment did not act as a mediator in the impact and relationship between modern accounting competencies and overall work efficiency.

Keywords: Modern Accounting Competency, Work Motivation, Work Efficiency, Organizational Commitment, Local Administrative Organizations

1. บทนำ

นับตั้งแต่การประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ส่งผลให้ประเทศไทยมีรูปแบบการบริหารจัดการที่มีโครงสร้างการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ชัดเจนและมีรูปธรรมมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามบริบทของพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในการให้บริการสาธารณะที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง ปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น พระราชบัญญัติการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กล่าวคือ เดิมมีการบริหารจัดการรัฐแบบรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลางสู่การบริหารประเทศในรูปแบบกระจายอำนาจมากขึ้นและเป็นการบริหารจัดการภายในอาณาเขตแต่ละพื้นที่ด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอิสระในการกำหนดแผนพัฒนาท้องถิ่น นโยบายการปกครอง ร่างงบประมาณรายจ่ายและการดำเนินงานอันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นภายใต้การกำกับดูแลของราชการส่วนกลาง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2563ก) สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่เป็นคุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาชีพทางการบัญชีสมัยใหม่ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน รวมถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีจะต้องมีเพื่อให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ ตลอดจนได้ผลงานที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย มีคุณลักษณะสำคัญที่ต้องการ 5 ประการ ได้แก่ ด้านการวางแผนและควบคุมทางการเงิน ด้านการตรวจสอบภายใน ด้านการจัดทำและนำเสนอข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ

ด้านความรู้ทักษะด้านบัญชี และด้านจริยธรรมในวิชาชีพของนักบัญชี ผู้ทำบัญชีจึงควรฝึกฝนและพัฒนาตนเองให้มีองค์ประกอบของสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันและนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การ (ณัฐธรรมณ ศรีสุข, 2560) ในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ขององค์การนั้น ข้อมูลทางการเงินและบัญชีของหน่วยงานเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสามารถนำมาใช้ในการวางแผน การควบคุมและการตัดสินใจได้อย่างแม่นยำ โดยข้อมูลทางการเงินและบัญชีที่ดีต้องมาจากการเก็บรวบรวมของนักบัญชีที่มีประสิทธิภาพจึงจะเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน ทันสมัยและน่าเชื่อถือ ทั้งนี้ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีจะต้องมีสมรรถนะทั้งความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญ รวมถึงเข้าใจกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งหากข้อมูลทางการเงินและบัญชีผิดพลาด หรือไม่ทันทั่วถึงต่อการตัดสินใจก็จะส่งผลกระทบต่อความเสียหายต่อองค์การ (วารุณี ฤทธิชจร และ กุสุมา คำพิทักษ์, 2566)

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้บุคลากรขององค์การแสดงพฤติกรรมออกมาในเชิงบวกที่มีความมุ่งมั่นพัฒนา มีความรับผิดชอบ และมีความพยายามแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานเพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสำเร็จลุล่วงด้วยดี ในขณะเดียวกัน ถ้าบุคลากรไม่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและไม่พึงพอใจในงานที่ทำ จะส่งผลให้แสดงพฤติกรรมในเชิงลบออกมาและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานในระยะยาวได้ (พิมพ์ ฉัตรเงิน, 2562) นอกจากนี้ การที่จะปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรภายในองค์การมีความพึงพอใจ มีความผูกพันต่อองค์กร มีความซื่อสัตย์ มีความจงรักภักดีต่อองค์กร ตลอดจนร่วมมือและพร้อมที่จะทำงานให้แก่องค์กร จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์การจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง ได้แก่ การดูแลรักษาความก้าวหน้าให้แก่บุคลากรเพื่อเป็นแรงจูงใจและผลักดันให้บุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งส่งผลให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเพียรพยายามในการสร้างชื่อเสียงให้กับองค์กร (บงกช ตั้งจิระศิลป์, 2564) สำหรับจังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่ขนาดใหญ่เป็นอันดับ 1 ของภาคเหนือ และเป็นอันดับ 2 ของประเทศ มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 211 แห่ง (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2563) เป็นหน่วยงานราชการที่มีความใกล้ชิดและเข้าใจถึงสภาพปัญหาของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ มีผู้บริหารที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรงเข้ามาบริหารงบประมาณเพื่อนำไปทำนุบำรุงสุขให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น จึงเป็นหน้าที่สำคัญของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในสังกัดต้องจัดทำรายงานทางการเงิน นำเสนองบการเงิน และให้ข้อเสนอแนะการใช้งบประมาณที่ไม่ขัดต่อระเบียบและกฎหมายแก่ผู้บริหารเพื่อวางแผนการเงิน หรืออนุมัติร่างงบประมาณรายจ่ายและแผนการใช้จ่ายเงินในแต่ละปีงบประมาณ รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาแก่ผู้บริหารเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับการเงินการงบประมาณที่มีการเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมเงื่อนไขการเบิกจ่ายงบประมาณจากส่วนกลาง เพื่อให้ผู้บริหารใช้จ่ายเงินงบประมาณได้อย่างถูกต้อง โปร่งใส และน่าเชื่อถือผ่านการตรวจสอบจากหน่วยงานของรัฐเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน ดังนั้น จึงต้องให้ความสำคัญกับสมรรถนะและแรงจูงใจในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและการบัญชีให้เกิดประสิทธิภาพของการทำงานแล้วพร้อมช่วยเหลือประชาชน จากเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ จึงมีความสนใจศึกษาสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ โดยผลการวิจัยที่ได้นำไปเป็นแนวทางและข้อเสนอแนะส่วนหนึ่งในการเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบระหว่างสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

3. เพื่อทดสอบความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรในความสัมพันธ์และผลกระทบระหว่างสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

3. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่

สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ (Modern Accounting Competency) หมายถึง สมรรถนะการปฏิบัติงานในองค์กรที่เป็นคุณลักษณะการใช้ความรู้ ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติงานด้านบัญชีที่ต้องนำมาใช้ในการประกอบวิชาชีพบัญชี เพื่อให้ผลการปฏิบัติงานตรงตามมาตรฐาน หรือสูงกว่าที่มาตรฐานกำหนด ตลอดจนการนำเอาเทคโนโลยีและการสื่อสารประยุกต์ใช้และปรับปรุงการปฏิบัติงานภายในองค์กรให้มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น ดังที่ จิตรเลขา ทาสี และคณะ (2564) ศึกษาไว้ว่า สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่เป็นสมรรถนะและคุณลักษณะของบุคคล ได้แก่ ความรู้ ความสามารถ ศักยภาพ และทักษะปฏิบัติงานทางการเงินและบัญชีที่มีการพัฒนาคุณลักษณะในการปฏิบัติงานด้านการบัญชีให้มีความหลากหลายด้วยการนำเอาความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี มาปรับใช้ รวมถึงการใช้โปรแกรมสมัยใหม่เข้ามาเพิ่มทักษะและความสามารถของผู้ปฏิบัติงานทางด้านบัญชี ซึ่ง ญัฐธรมณ ศรีสุข (2560) ได้นำเสนอองค์ประกอบสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ที่ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานด้านบัญชีสามารถปฏิบัติงานภายในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพ และยังสามารถก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน อันได้แก่ 1) ด้านการวางแผนและควบคุมการเงิน (Planning and Financial Control) หมายถึง ความสามารถของผู้ทำบัญชี ด้านการวางแผนและการควบคุมการเงินให้บรรลุเป้าหมาย 2) ด้านการตรวจสอบภายใน (Internal Auditing) หมายถึง การตรวจสอบการทำงานของบุคลากร รวมทั้ง ตรวจสอบความถูกต้องของตัวเลขและการประเมินค่าการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานทุกระดับ ที่เกิดขึ้นภายในขององค์กร 3) ด้านการจัดทำและนำเสนอข้อมูลทางการบัญชีเพื่อใช้ในการตัดสินใจ (Financial Statement Preparation and Reporting) หมายถึง ความสามารถในการจัดทำบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรอง รวมทั้งรายงานนำเสนอข้อมูลทางบัญชีให้ครบถ้วนถูกต้อง ตลอดจนสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมานำเสนอแก่ผู้บริหาร หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้งานให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กรและการตัดสินใจในเชิงเศรษฐกิจ 4) ด้านความรู้และทักษะด้านบัญชี (Accounting Knowledge and Skills) หมายถึง ความรู้ที่เป็นสาระสำคัญเกี่ยวกับการบัญชีเฉพาะด้านความสามารถในการลงมือปฏิบัติ อันแสดงให้เห็นถึงความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานด้านการบัญชี และ 5) ด้านจริยธรรมในวิชาชีพ (Accounting Ethics) หมายถึง ความสามารถในการประพฤติปฏิบัติ การครองตนให้เหมาะสมบนพื้นฐานของหลักคุณธรรมและจริยธรรมโดยมุ่งประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเลือกใช้แนวคิดสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ของญัฐธรมณ ศรีสุข (2560) ทั้ง 5 องค์ประกอบที่กล่าวไว้ข้างต้น เพราะมีความเหมาะสมด้านเนื้อหาสำหรับนำมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยเรื่องนี้

2. แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน (Work Motivation) หมายถึง สิ่งที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยขึ้นอยู่กับความต้องการพื้นฐานและเป้าหมายในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับคำนิยามของกฤตภาทิน มิ่งโสภา และ ญกมล จันทร์สม (2564) กล่าวไว้ว่า สิ่งที่จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์กร เพราะบุคคลที่ทำงานในองค์กรทุกคนล้วนมีความต้องการพื้นฐาน และมีความมุ่งหวังจากการทำงานทั้งสิ้น โดยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเป็นกุญแจสำคัญที่นำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ รวมถึงบุคลากรในองค์กรจะทำงานด้วยความสมัครใจและเต็มใจที่จะดำเนินงานให้แก่องค์กรอย่างทุ่มเทแรงกายแรงใจเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่ง Herzberg (1959) ได้เสนอทฤษฎีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการขององค์กร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่

ได้นำเสนอปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน คือ 1) ความสำเร็จในงานที่ทำ (Achievement) หมายถึง บุคคลเกิดความรู้สึกพึงพอใจเมื่อทำงานได้เสร็จสิ้นและประสบความสำเร็จ สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จเสร็จทันตามที่กำหนด 2) การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) หมายถึง บุคคลในองค์กรได้รับการยกย่องชมเชยในความสามารถ รวมถึงกำลังใจในการทำงานหรือได้รับการยอมรับในความสามารถของตน 3) ลักษณะงานที่ปฏิบัติ (Work Itself) หมายถึง ขอบเขตหน้าที่ของงานที่ปฏิบัติกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน 4) ความก้าวหน้า (Advancement) หมายถึง ความเจริญรุ่งเรืองที่ได้จากการที่ได้รับโอกาสให้ไปสู่อำนาจที่สูงขึ้น หรือการได้รับการเลื่อนขั้นเมื่อปฏิบัติงานสำเร็จ ซึ่ง สุภารัตน์ กุลโชติ (2566) ได้พัฒนาเป็นปัจจัยจูงใจในการทำงานที่มุ่งประเด็นบุคลากรและได้เพิ่มอีกหนึ่งปัจจัยเป็นนั่นคือ ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง การยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการได้รับโอกาสจากองค์กรให้มีส่วนร่วมในการทำงานอย่างอิสระ ฉะนั้น การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเลือกใช้แนวคิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของ Herzberg (1959) และ สุภารัตน์ กุลโชติ (2566) ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ซึ่งมีความเหมาะสมด้านเนื้อหาสำหรับนำมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยเรื่องนี้

3. แนวคิดเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กร

ความผูกพันต่อองค์กร (Organizational Commitment) เป็นปัจจัยสำคัญต่อบุคลากรในองค์กรที่ทำให้มีความตั้งใจในการทำงาน อันส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน รวมถึงบุคลากรเกิดความรัก ความทุ่มเท และความเสียสละเพื่อการปฏิบัติงานให้เป็นประโยชน์ต่อองค์กรจนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรที่จะยังคงอยู่เพื่อพัฒนาองค์กรให้เจริญเติบโตต่อไป ดังที่ Steers (1977) ได้กล่าวไว้ว่า ความผูกพันต่อองค์กรเป็นความรู้สึกของบุคลากรว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรที่มีความเต็มใจเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อปฏิบัติงานให้องค์กรและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรตลอดไป โดยความผูกพันต่อองค์กรประกอบด้วย 3 สิ่งที่สำคัญ ได้แก่ (1) มีความเชื่ออย่างแรงกล้าและมีการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร (2) มีความเต็มใจที่จะทุ่มเทความสามารถและความพยายามอย่างมากเพื่อองค์กร และ (3) มีความปรารถนาเป็นอย่างยิ่งที่จะรักษาไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกภาพขององค์กร ในขณะที่ ฌัชชา ธงชัย (2563) นำเสนอองค์ประกอบความผูกพันต่อองค์กรที่มุ่งต่อบุคลากรในองค์กรให้มีจิตใจที่แน่วแน่พันต่อองค์กร จนเกิดความผูกพันต่อองค์กรในที่สุด ได้แก่ (1) ความเชื่อมั่นอย่างสูงในการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร หมายถึง บุคลากรในองค์กรยอมรับแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายและมีค่านิยมส่วนตนสอดคล้องกับค่านิยมองค์กร (2) ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มที่ในการทำงานเพื่อประโยชน์ขององค์กร หมายถึง การใช้ความสามารถและความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อให้ผลงานขององค์กรประสบความสำเร็จ และ (3) ความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะดำรงความเป็นสมาชิกภาพในองค์กร หมายถึง บุคลากรในองค์กรมีความสมัครใจปฏิบัติงานภายในองค์กร แม้ว่าจะได้รับข้อเสนอที่ดีกว่าจากที่อื่น หรือหากเกิดวิกฤตก็ยังคงอยู่กับองค์กรต่อไป โดยผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของ Steers (1977) และ ฌัชชา ธงชัย (2563) เพราะต้องการพิสูจน์ว่าบุคลากรเมื่อมีความผูกพันต่อองค์กรก็เต็มใจที่จะใช้ความพยายามและความตั้งใจในการทำงานเพื่อบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร

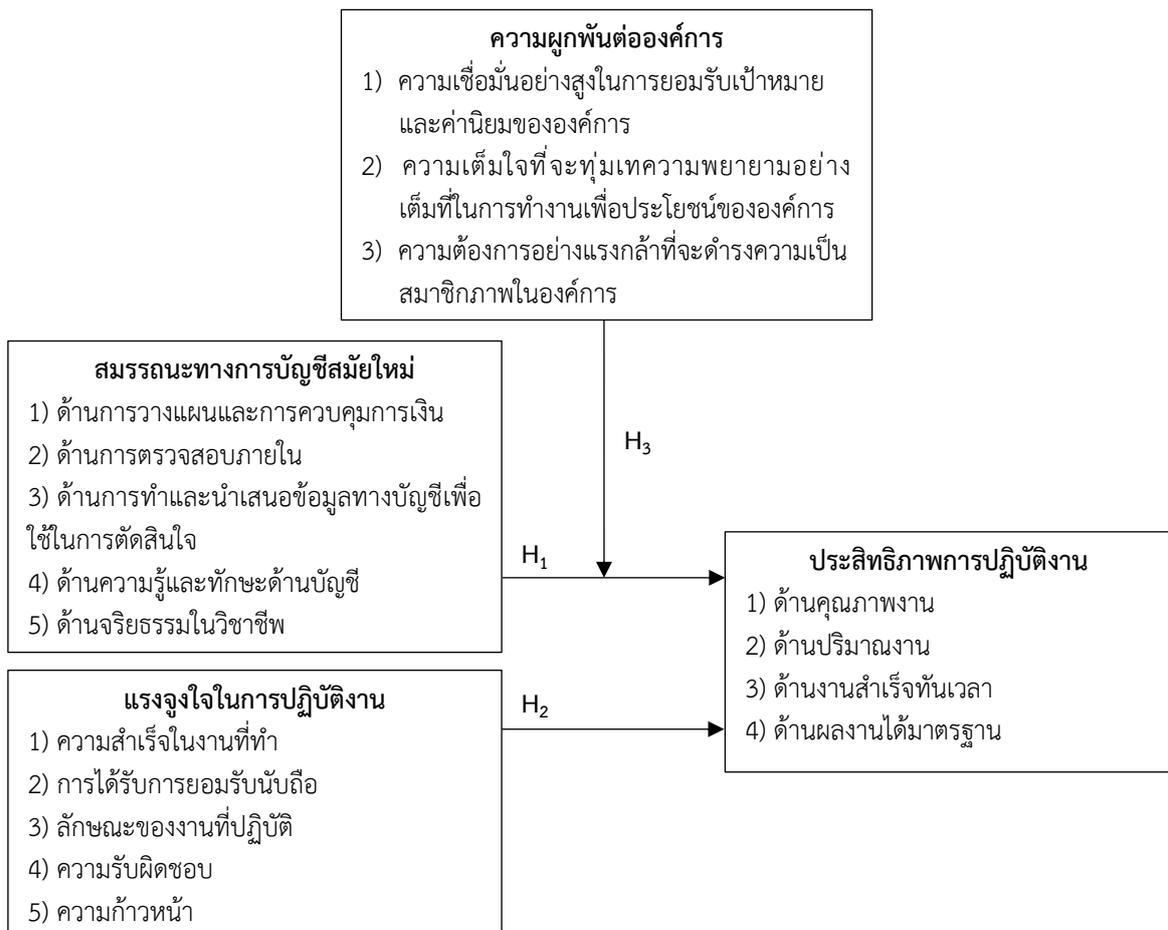
4. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (Work Efficiency) หมายถึง บุคลากรในองค์กรสามารถปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรภายในระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ ผลงานมีประสิทธิภาพ ตรงตามมาตรฐานและคุณภาพโดยใช้ทรัพยากรที่องค์กรมีอยู่ได้คุ้มค่า สอดคล้องแนวคิดของปราณี คำมา, ณัฐวุฒิ ตันติเศรษฐ, และ วราพร เปรมพาณิชกุล (2561) ที่ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเป็นความสามารถของบุคลากรที่ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้สำเร็จลุล่วงอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และทันตามกำหนดเวลา ด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ ยังได้ระบุองค์ประกอบของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอยู่ 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านคุณภาพงาน (Quality of Work) หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่สำเร็จสามารถจัดทำข้อมูลได้ถูกต้อง ครบถ้วน น่าเชื่อถือ และมีคุณภาพ

เป็นที่ยอมรับจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่นำไปใช้ในการตัดสินใจ (2) ด้านปริมาณงาน (Quantity of Work) หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่แสดงจำนวนขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมที่นับได้ในปริมาณที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบ รวมทั้งปฏิบัติงานในปริมาณที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่องค์การกำหนด ตลอดจนรายงานผลการปฏิบัติงานด้วยการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ได้ทำให้ได้ข้อมูลตามเป้าหมายที่องค์การต้องการและมีประสิทธิภาพ (3) ด้านงานสำเร็จทันเวลา (Timeliness) หมายถึง การปฏิบัติงานแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งต้องเริ่มจากการวางแผนและบริหารเวลา เพื่อให้การปฏิบัติงานที่บรรลุผลสำเร็จก่อนเวลาหรือตามระยะเวลาที่กำหนด และสามารถนำเสนอเป็นรายงานเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ และ (4) ด้านผลงานได้มาตรฐาน (Standard Work) หมายถึง ผลงานที่สำเร็จเกิดจากการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือไม่มีข้อผิดพลาดบกพร่องที่ทำให้เกิดการสูญเสียของทรัพยากร การวิจัยในครั้งนี้วิจัยจึงเลือกใช้แนวคิดของปราณี คำมา, ณัฐวุฒิ ตันติเศรษฐ, และ วราพร เปรมพาณิชย์กุล (2561) เป็นตัวแปรในการหาผลลัพธ์ของความสัมพันธ์และผลกระทบจากตัวแปรอิสระ ได้แก่ สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และจากตัวแปรแทรก นั่นคือ ความผูกพันต่อองค์การของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดกรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยที่ 1: สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่มีความสัมพันธ์และผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม

สมมติฐานการวิจัยที่ 2: แรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์และผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม

สมมติฐานการวิจัยที่ 3: ความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรแทรกซ้อนในความสัมพันธ์และผลกระทบต่อสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 211 แห่งแห่งละ 2 คน (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่, 2566) โดยแบ่งเป็นตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานคลัง ซึ่งถือเป็นหัวหน้าระดับปฏิบัติงานร่วมกับพนักงานและเจ้าหน้าที่ด้วย จำนวน 1 คน และพนักงานตำแหน่งต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี จำนวน 1 คน จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 422 คน

2. การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา และ 4) ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็นข้อคำถามในรูปแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) โดยปรับมาจากแนวคิดของจิตเรลซา ทาสี และคณะ (2564)

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ ได้แก่ (1) ด้านการวางแผนและควบคุมการเงิน (2) ด้านการตรวจสอบภายใน (3) ด้านการทำและนำเสนอข้อมูลทางบัญชีเพื่อใช้ในการตัดสินใจ (4) ด้านความรู้และทักษะด้านบัญชี และ (5) ด้านจริยธรรมในวิชาชีพ โดยมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปลายปิดที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่ปรับมาจากแนวคิดของ ฌ็องส์รณณ ศรีสุข (2560)

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ (1) ความสำเร็จในงานที่ทำ (2) การได้รับการยอมรับนับถือ (3) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (4) ความรับผิดชอบ และ (5) ความก้าวหน้า ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปลายปิดที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยปรับมาจากแนวคิด Herzberg (1959) และ สุภารัตน์ กุลโชติ (2566)

ตอนที่ 4 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ได้แก่ (1) ด้านคุณภาพงาน (2) ด้านปริมาณงาน (3) ด้านงานสำเร็จทันเวลา และ (4) ด้านผลงานได้มาตรฐาน โดยมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปลายปิดที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ปรับจากแนวคิดของปราณี คำมา, ฌ็องวุฒิ ตันติเศรษฐ, และ วราพร เปรมพาณิชย์กุล (2561)

และตอนที่ 5 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กร ได้แก่ (1) ความเชื่อมั่นอย่างสูงในการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร (2) ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มที่ในการทำงานเพื่อประโยชน์ขององค์กร และ (3) ความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะดำรงความเป็นสมาชิกภาพในองค์กร โดยมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปลายปิดที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่ปรับจากแนวคิด Steers (1977) และ ณิชชา รัชชัย (2563)

ทั้งนี้ ชุดแบบสอบถามแต่ละส่วนได้ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of Item Objective Congruence: IOC)

ด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน จึงได้ผลการทดสอบเท่ากับ 0.97 (IOC \geq 0.50) (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563) ต่อมาทำการทดสอบหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item Total Correlation ซึ่งสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ได้ค่าจำแนก (r) อยู่ระหว่าง -0.101-0.792 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานได้ค่าจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.416-0.789 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ได้ค่าจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.523-0.777 และความผูกพันต่อองค์กรการ ได้ค่าจำแนก (r) อยู่ระหว่าง -0.140-0.506 ซึ่ง ปวีณา สมบูรณ์, นาถนภา นิลนิยม, และ นงลักษณ์ แสงมหาชัย (2564) ได้เสนอว่าเกณฑ์การพิจารณาหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม 0.40 ขึ้นไปถือว่ามีความคุณภาพแล้ว จากนั้นทำการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) ซึ่งสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.753-0.928 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.809-0.925 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.808-0.936 และความผูกพันต่อองค์กรการได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.721-0.834 ซึ่งอยู่ในระดับมากกว่า 0.70 ขึ้นไป แสดงว่า เครื่องมือมีความเชื่อมั่นสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้ (George & Mallery, 2003)

3. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ถึงผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยจำนวน 422 คน แต่ส่งตอบแบบสอบถามกลับมาได้จำนวน 374 คน คิดเป็นร้อยละ 88.62 ซึ่งถือเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลได้ เพราะเข้าเงื่อนไขที่ว่าอัตราการตอบกลับต้องมีอัตราอย่างน้อยร้อยละ 20 (Aaker, Kumar, & Day, 2001) จึงถือว่าเป็นขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสถิติโดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อบรรยายคุณลักษณะกลุ่มตัวอย่าง ต่อมาค่าเฉลี่ย (Mean: \bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เพื่อประเมินระดับความคิดเห็นทั้งสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และความผูกพันต่อองค์กรของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ จากมาตราวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ด้วยการคำนวณหาค่าอันตรภาคชั้นเพื่อกำหนดช่วงชั้นและแปลผลระดับความสำคัญของบัณฑิต ศรีนิล (2560) ดังต่อไปนี้

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

แล้วจึงไปกำหนดช่วงชั้นทั้ง 5 ระดับความสำคัญ มีดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง สำคัญมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง สำคัญมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง สำคัญปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง สำคัญน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง สำคัญน้อยที่สุด

ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่กล่าวไว้ข้างต้นในหัวข้อการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย อันได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA)

5. ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา

1) ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (จำนวน 341 คน คิดเป็นร้อยละ 91.18) อายุ 31-40 ปี (จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 41.18) ระดับการศึกษาปริญญาตรี (จำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 71.39) และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่า 15 ปีขึ้นไป (จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 31.82) ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

2) ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ (n = 374)

สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการวางแผนและควบคุมการเงิน	4.43	0.66	เห็นด้วยมากที่สุด	2
2. ด้านการตรวจสอบภายใน	4.37	0.67	เห็นด้วยมากที่สุด	3
3. ด้านการจัดทำและนำเสนอข้อมูลทางการบัญชีเพื่อใช้ในการตัดสินใจ	4.33	0.74	เห็นด้วยมากที่สุด	4
4. ด้านความรู้และทักษะด้านบัญชี	4.24	0.76	เห็นด้วยมากที่สุด	5
5. ด้านจริยธรรมในวิชาชีพ	4.53	0.68	เห็นด้วยมากที่สุด	1
ภาพรวม	4.38	0.64	เห็นด้วยมากที่สุด	

จากตารางที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่โดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 แล้วเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดในด้านจริยธรรมในวิชาชีพ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 รองลงมา คือ ด้านการวางแผนและควบคุมการเงิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ด้านการตรวจสอบภายใน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ด้านการจัดทำและนำเสนอข้อมูลทางการบัญชีเพื่อใช้ในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 และด้านความรู้และทักษะด้านบัญชี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ตามลำดับ

3) ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน (n = 374)

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ความสำเร็จในงานที่ทำ	4.25	0.68	เห็นด้วยมากที่สุด	1
2. การได้รับการยอมรับนับถือ	4.10	0.78	เห็นด้วยมาก	5
3. ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	4.22	0.74	เห็นด้วยมากที่สุด	2
4. ความรับผิดชอบ	4.12	0.73	เห็นด้วยมาก	3
5. ความก้าวหน้า	4.10	0.84	เห็นด้วยมาก	4
ภาพรวม	4.16	0.69	เห็นด้วยมาก	

จากตารางที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยรวม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดในด้านความสำเร็จในงานที่ทำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 รองลงมา คือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ต่อมาด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ด้านความก้าวหน้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 และด้านการได้รับการยอมรับนับถือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ตามลำดับ

4) ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (n = 374)

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านคุณภาพงาน	4.38	0.68	เห็นด้วยมากที่สุด	2
2. ด้านปริมาณงาน	4.38	0.71	เห็นด้วยมากที่สุด	1
3. ด้านงานสำเร็จทันเวลา	4.34	0.71	เห็นด้วยมากที่สุด	4
4. ด้านผลงานได้มาตรฐาน	4.36	0.69	เห็นด้วยมากที่สุด	3
ภาพรวม	4.36	0.65	เห็นด้วยมากที่สุด	

จากตารางที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 แล้วเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดในด้านปริมาณงาน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 รองลงมา คือ ด้านคุณภาพงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ต่อมาด้านผลงานได้มาตรฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 และสุดท้ายคือ ด้านงานสำเร็จทันเวลา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 ตามลำดับ

5) ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กร (n = 374)

ความผูกพันต่อองค์กร	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ความเชื่อมั่นอย่างสูงในการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร	4.24	0.69	เห็นด้วยมากที่สุด	2
2. ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มที่ในการทำงานเพื่อประโยชน์ขององค์กร	4.24	0.77	เห็นด้วยมากที่สุด	1
3. ความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะดำรงความเป็นสมาชิกภาพในองค์กร	4.13	0.86	เห็นด้วยมาก	3
ภาพรวม	4.20	0.73	เห็นด้วยมาก	

จากตารางที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดในด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มที่ในการทำงานเพื่อประโยชน์ขององค์กร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 รองลงมา คือ ด้านความเชื่อมั่นอย่างสูง

ในการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 และสุดท้ายคือ ด้านความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะดำรงความเป็นสมาชิกภาพในองค์กร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 ตามลำดับ

2. ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน

1) ข้อมูลเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อหาความถูกต้อง (Validity) = ความแม่นยำ (Accuracy) โดยผู้วิจัยกำหนดเงื่อนไขค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ต้องมีค่ามากกว่า 0.40 ขึ้นไป (Nunnally & Bernstein, 1994) และความเชื่อมั่น (Reliability) = ความสม่ำเสมอ (Consistency) ซึ่งมีเงื่อนไขค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha) ต้องมากกว่า 0.70 ขึ้นไป (George & Mallery, 2003) ซึ่งจากการวิเคราะห์ดังกล่าวพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ระหว่าง 0.84 - 0.87 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ที่ 0.97 สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ระหว่าง 0.83 - 0.93 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.89 - 0.94 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ระหว่าง 0.84 - 0.94 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.90 - 0.94 และความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ระหว่าง 0.82 - 0.90 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ที่ 0.96 นั้นแสดงว่า ตัวแปรทุกตัวมีความถูกต้อง (Validity) = ความแม่นยำ (Accuracy) และสามารถนำไปทดสอบหาค่าสหสัมพันธ์และทดสอบมัลติคอลลิเนียริตี้ (Multicollinearity) ต่อไปได้

2) ข้อมูลเกี่ยวกับการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และความผูกพันต่อองค์กรโดยรวม

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และความผูกพันต่อองค์กรโดยรวม

ตัวแปร	OE	PEC	IA	FSPR	ASK	AE	AC	REC	WI	RES	AD	OC	VIFs
\bar{X}	4.36	4.43	4.37	4.33	4.24	4.53	4.25	4.10	4.22	4.12	4.10	4.20	-
S.D.	0.65	0.66	0.67	0.74	0.76	0.68	0.68	0.78	0.74	0.73	0.84	0.73	-
OE	-												-
PEC	0.81**	-											5.24
IA	0.78**	0.86**	-										4.96
FSPR	0.81**	0.81**	0.80**	-									5.40
ASK	0.76**	0.72**	0.75**	0.84**	-								3.77
AE	0.81**	0.80**	0.78**	0.76**	0.69**	-							3.50
AC	0.79**	0.75**	0.75**	0.70**	0.64**	0.72**	-						4.53
REC	0.75**	0.66**	0.66**	0.62**	0.57**	0.62**	0.81**	-					4.43
WI	0.80**	0.73**	0.72**	0.69**	0.61**	0.70**	0.81**	0.81**	-				4.88
RES	0.77**	0.69**	0.71**	0.69**	0.65**	0.64**	0.78**	0.80**	0.82**	-			5.04
AD	0.68**	0.59**	0.60**	0.62**	0.57**	0.55**	0.73**	0.78**	0.74**	0.82**	-		3.99
OC	0.78**	0.69**	0.67**	0.67**	0.57**	0.66**	0.76**	0.77**	0.80**	0.78**	0.78**	-	3.98

**p<0.01

จากตารางที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยภาพรวมกับสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่มีค่า (r) ตั้งแต่ 0.76 - 0.81 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ในระดับสูงและมีความสัมพันธ์ทิศทางบวก ในส่วนของค่าสหสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยภาพรวมกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีค่า (r) ตั้งแต่ 0.68 - 0.80 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ตั้งแต่ระดับปานกลางจนถึงระดับสูงและมีความสัมพันธ์ทิศทางบวก ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมกับความผูกพันต่อองค์กรมีค่า (r) เท่ากับ 0.78 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ในระดับสูงและมีความสัมพันธ์ทิศทางบวก (อโนทัย ตรีวานิช, 2557) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้ จากข้อมูลดังกล่าว ยังพบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันซึ่งอาจเกิดปัญหา multicollinearity (Multicollinearity) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ multicollinearity โดยใช้ค่าองค์ประกอบความแปรปรวนที่สูงเกินความเป็นจริง (Variance inflation factor: VIF) ของตัวแปรอิสระและตัวแปรแทรก สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และความผูกพันต่อองค์กร มีค่าตั้งแต่ 3.50 - 5.40 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10.00 แสดงว่า ตัวแปรอิสระและตัวแปรแทรกแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันแต่ไม่ก่อให้เกิดปัญหา multicollinearity (Black, 2006) ดังนั้นจึงทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธีแบบ Enter ต่อไป

3) ข้อมูลเกี่ยวกับการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ 1 (H1) คือ สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่มีความสัมพันธ์และผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณแบบ Enter ของสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่

สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ (X)	ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ (Y)							
	b	S.E.	β	t	Sig.	Tolerance	VIF	แปลผล
1. ด้านการวางแผนและการควบคุมการเงิน	0.20	0.06	0.20	3.57	0.00***	0.20	5.01	ส่งผล
2. ด้านการตรวจสอบภายใน	0.07	0.05	0.07	1.27	0.21	0.21	4.66	ไม่ส่งผล
3. ด้านการจัดทำและนำเสนอข้อมูลทางบัญชีเพื่อใช้ในการตัดสินใจ	0.20	0.06	0.20	3.62	0.00***	0.19	5.15	ส่งผล
4. ด้านความรู้และทักษะด้านบัญชี	0.16	0.05	0.16	3.27	0.00***	0.28	3.61	ส่งผล
5. ด้านจริยธรรมในวิชาชีพ	0.34	0.05	0.34	7.58	0.00***	0.31	3.24	ส่งผล
ค่าคงที่ (Constant)	-4.69	0.03	-	0.00	1.00	-	-	-

$R^2 = 0.77$, Adjusted R Square = 0.77, F = 249.89, *** $p \leq 0.01$

จากตารางที่ 7 ผลการวิจัยของสมมติฐานการวิจัยที่ 1 (H1) พบว่า สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่มากที่สุดคือ ด้านจริยธรรมในวิชาชีพ ($\beta = 0.34$, Sig. = 0.00***) รองลงมาเป็นด้านการวางแผนและการควบคุมการเงิน ($\beta =$

0.20, Sig. = 0.00***) ด้านการจัดทำและนำเสนอข้อมูลทางบัญชีเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ($\beta = 0.20$, Sig. = 0.00***) และด้านความรู้และทักษะด้านบัญชี ($\beta = 0.16$, Sig. = 0.00***) ในขณะที่ด้านการตรวจสอบภายในกลับไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) ทั้งนี้ มีค่าสัมประสิทธิ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (R^2) เท่ากับ 0.77 หรือคิดเป็นร้อยละ 77.00 และได้ทดสอบค่า R^2 ที่เป็นค่าที่น่าเชื่อถือได้โดยการเปรียบเทียบกับค่า Adjusted $R^2 = 0.77$ หรือคิดเป็นร้อยละ 77.00 ซึ่งเป็นค่าใกล้เคียงกับ R^2 มาก แสดงถึงค่าสัมประสิทธิ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (R^2) ที่มีความน่าเชื่อถือ โดยสามารถเขียนในรูปสมการพยากรณ์ คือ $\hat{Y} = -4.69 + 0.20(X_1) + 0.20(X_2) + 0.16(X_3) + 0.34(X_4) + 0.34(X_5)$; $R^2 = 0.77$ หรือเขียนในรูปแบบตัวแปร ได้แก่ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ = $-4.69 + 0.20$ ด้านการวางแผนและการควบคุมการเงิน + 0.20 ด้านการจัดทำและนำเสนอข้อมูลทางบัญชีเพื่อใช้ในการตัดสินใจ + 0.16 ด้านความรู้และทักษะด้านบัญชี + 0.34 ด้านจริยธรรมในวิชาชีพ ($R^2 = 0.77$) นอกจากนี้ ยังได้มีการตรวจสอบมัลติคอลลิเนียริตี้ (Multicollinearity) โดยใช้ค่าองค์ประกอบความแปรปรวนที่สูงเกินความเป็นจริง (Variance Inflation Factor: VIF) เพื่อพิสูจน์ว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด พบว่า ค่าองค์ประกอบความแปรปรวนที่สูงเกินความเป็นจริง (Variance Inflation Factor: VIF) มีค่าตั้งแต่ 3.24 - 5.15 โดยที่ค่าองค์ประกอบความแปรปรวนที่สูงเกินความเป็นจริง (Variance Inflation Factor: VIF) ของตัวแปรอิสระทุกตัวที่ทดสอบได้นั้นมีค่าไม่เกิน 10.00 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่ได้มีความสัมพันธ์กันเอง หรือ ไม่มีปัญหา มัลติคอลลิเนียริตี้ (Multicollinearity) นั่นเอง (Black, 2013)

4) ข้อมูลเกี่ยวกับการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ 2 (H_2) คือ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์และผลกระทบกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณแบบ Enter ของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน (X)	ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ (Y)							
	b	S.E.	β	t	Sig.	Tolerance	VIF	แปลผล
1. ความสำเร็จในงานที่ทำ	0.33	0.05	0.33	5.99	0.00***	0.27	3.76	ส่งผล
2. การได้รับการยอมรับนับถือ	0.07	0.06	0.07	1.24	0.22	0.23	4.32	ไม่ส่งผล
3. ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	0.31	0.06	0.31	5.39	0.00***	0.23	4.27	ส่งผล
4. ความรับผิดชอบ	0.22	0.06	0.22	3.62	0.00***	0.21	4.68	ส่งผล
5. ความก้าวหน้า	-0.02	0.05	-0.02	-0.44	0.66	0.29	3.55	ไม่ส่งผล
ค่าคงที่ (Constant)	-2.83	0.03	-	0.00	1.00	-	-	-

$R^2 = 0.71$, Adjusted R Square = 0.71, F = 181.23, ***p<0.01

จากตารางที่ 8 ผลการวิจัยของสมมติฐานการวิจัยที่ 2 (H_2) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่มากที่สุด

คือ ความสำเร็จในงานที่ทำ ($\beta = 0.33$, Sig. = 0.00***) รองลงมาเป็นลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ($\beta = 0.31$, Sig. = 0.00***) และความรับผิดชอบ ($\beta = 0.22$, Sig. = 0.00***) ในขณะที่การได้รับการยอมรับนับถือ และความก้าวหน้า กลับไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) ทั้งนี้ มีค่าสัมประสิทธิ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (R^2) เท่ากับ 0.71 หรือคิดเป็นร้อยละ 71.00 และได้ทดสอบค่า R^2 ที่เป็นค่าที่น่าเชื่อถือได้โดยการเปรียบเทียบกับค่า Adjusted $R^2 = 0.71$ หรือคิดเป็นร้อยละ 71.00 ซึ่งเป็นค่าใกล้เคียงกับ R^2 มาก แสดงถึงค่าสัมประสิทธิ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (R^2) ที่มีความน่าเชื่อถือ โดยสามารถเขียนในรูปสมการพยากรณ์ คือ $\hat{Y} = -2.83 + 0.33(X_1) + 0.31(X_2) + 0.22(X_3)$; $R^2 = 0.71$ หรือเขียนในรูปแบบตัวแปร ได้แก่ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ = $-2.83 + 0.33$ ความสำเร็จในงานที่ทำ + 0.31 ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ + 0.22 ความรับผิดชอบ ($R^2 = 0.71$) นอกจากนี้ ยังได้มีการตรวจสอบมัลติคอลลิเนียริตี้ (Multicollinearity) โดยใช้ค่าองค์ประกอบความแปรปรวนที่สูงเกินความเป็นจริง (Variance Inflation Factor: VIF) เพื่อพิสูจน์ว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด พบว่า ค่าองค์ประกอบความแปรปรวนที่สูงเกินความเป็นจริง (Variance Inflation Factor: VIF) มีค่าตั้งแต่ 3.55 - 4.68 โดยที่ค่าองค์ประกอบความแปรปรวนที่สูงเกินความเป็นจริง (Variance Inflation Factor: VIF) ของตัวแปรอิสระทุกตัวที่ทดสอบได้นั้น มีค่าไม่เกิน 10.00 แสดงว่า ตัวแปรอิสระไม่ได้มีความสัมพันธ์กันเอง หรือ ไม่มีปัญหามัลติคอลลิเนียริตี้ (Multicollinearity) นั่นเอง (Black, 2013)

5) ข้อมูลเกี่ยวกับการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ 3 (H3): ความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรแทรกในความสัมพันธ์และผลกระทบระหว่างสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์การถดถอยแบบพหุคูณแบบ Enter ของความผูกพันต่อองค์กร เป็นตัวแปรแทรกในความสัมพันธ์และผลกระทบระหว่างสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ตัวแปรอิสระ		ตัวแบบ (Model)	ตัวแปรแทรก		ตัวแบบ (Model)
PEC	β	0.12**	PECxOC	β	-0.07
	Std. Error	(0.05)		Std. Error	(0.06)
IA	β	0.02	IAxOC	β	0.07
	Std. Error	(0.05)		Std. Error	(0.05)
FSPR	β	0.12**	FSPRxOC	β	-0.01
	Std. Error	(0.05)		Std. Error	(0.06)
ASK	β	0.16***	ASKxOC	β	-0.15***
	Std. Error	(0.04)		Std. Error	(0.05)
AE	β	0.22***	AExOC	β	0.11**
	Std. Error	(0.04)		Std. Error	(0.05)
OC	β	0.32***			
	Std. Error	(0.03)			

$R^2 = 0.83$, Adjust R Square = 0.82, F = 164.95, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$, (.....) = Std. Error

จากตารางที่ 9 การทดสอบสมมติฐานการวิจัยความผูกพันต่อองค์การเป็นตัวแปรแทรกในความสัมพันธ์และผลกระทบระหว่างสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ (ด้านการวางแผนและควบคุมการเงิน ด้านการตรวจสอบภายในด้านการจัดทำและนำเสนอข้อมูลทางบัญชีเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ด้านความรู้และทักษะด้านบัญชี และด้านจริยธรรมในวิชาชีพ) กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม (สมมติฐานการวิจัยที่ 3 (H3)) พบว่า ด้านการวางแผนและควบคุมการเงิน ($\beta=0.12, P\leq 0.05$) ด้านการจัดทำและนำเสนอข้อมูลทางบัญชีเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ($\beta=0.12, P\leq 0.05$) ด้านความรู้และทักษะด้านบัญชี ($\beta=0.16, P\leq 0.01$) ด้านจริยธรรมในวิชาชีพ ($\beta=0.22, P\leq 0.01$) และความผูกพันต่อองค์การ ($\beta=0.32, P\leq 0.01$) ด้านความรู้และทักษะด้านบัญชีร่วมกับความผูกพันต่อองค์การ ($\beta=-0.15, P\leq 0.01$) และด้านจริยธรรมในวิชาชีพร่วมกับความผูกพันต่อองค์การ ($\beta=-0.11, P\leq 0.05$) มีความสัมพันธ์และผลกระทบกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านการตรวจสอบภายใน ($\beta=0.02, P>0.65$) ด้านการวางแผนและควบคุมการเงินร่วมกับความผูกพันต่อองค์การ ($\beta=-0.07, P>0.22$) ด้านการตรวจสอบภายในร่วมกับความผูกพันต่อองค์การ ($\beta=0.07, P>0.20$) และด้านการจัดทำและนำเสนอข้อมูลทางบัญชีเพื่อใช้ในการตัดสินใจร่วมกับความผูกพันต่อองค์การ ($\beta=-0.01, P>0.82$) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ทั้งสิ้น 374 คน ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรีที่มีประสบการณ์ปฏิบัติงานมากกว่า 15 ปี โดยมีความคิดเห็นด้วยในเรื่องของสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ในด้านจริยธรรมในวิชาชีพมากที่สุด สอดคล้องผลการศึกษาของ วารุณี ฤทธิขจร และ กุสุมา คำพิทักษ์ (2566) ที่พบว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีมีความคิดเห็นด้วยมากที่สุด ในด้านจริยธรรมในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีมุ่งเน้นปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใสและซื่อสัตย์สุจริต ในส่วนของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความคิดเห็นด้วยในด้านความสำเร็จในงานที่ทำมากที่สุด สอดคล้องผลการศึกษาของกรรณก พรประดิษฐ์ (2562) ที่พบว่า พนักงานมีความคิดเห็นด้วยมากที่สุดในด้านความสำเร็จของงาน ทั้งนี้ เนื่องจากพนักงานทุกคนต้องมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานโดยยึดงานเป็นหลักและต้องไม่นำเรื่องส่วนตัวมาเป็นอุปสรรคของการปฏิบัติงาน ต่อมาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมีความคิดเห็นด้วยมากที่สุดในด้านปริมาณงาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของปราณี คำมา, ณัฐภูมิ ตันติเศรษฐ์, และ วราพร เปรมพานิชย์กุล (2561) ที่พบว่า นักวิชาการเงินและบัญชีมีความคิดเห็นด้วยมากต่อด้านปริมาณงาน ทั้งนี้ เนื่องจากองค์การต่าง ๆ นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานมากขึ้น จึงมีผลทำให้เกิดปริมาณงานที่มากขึ้น แต่ยังคงบริหารจัดการงานที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเมื่อเทียบเท่ากับการปฏิบัติงานที่ไร้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงาน และในส่วนของความผูกพันต่อองค์การซึ่งมีความคิดเห็นด้วยมากที่สุดในด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มที่ในการทำงานเพื่อประโยชน์ขององค์การ สอดคล้องกับผลการศึกษาของธวัชชัย เอ็บศรี (2563) ที่พบว่า พนักงานมีความเห็นด้วยมากที่สุดในด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามในการทำงานเพื่อประโยชน์ขององค์การ

ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรนั้น ซึ่งจากการทดสอบสมมติฐานการวิจัยแรกพบว่า สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ มี 4 ด้านที่มีความสัมพันธ์และมีผลกระทบกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ได้แก่ (1) ด้านการวางแผนและการควบคุมการเงิน สอดคล้องกับผลการศึกษาของจิตรเลขา ทาสี และคณะ (2564) ที่พบว่าการวางแผนและควบคุมการเงินส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานต้องพัฒนาความรู้และความสามารถ รวมถึงศักยภาพด้านการวางแผนและการควบคุมทางการเงิน การรับ การจ่าย และการเก็บรักษา

เงินสดให้มีความรัดกุม สามารถตรวจสอบได้ (2) ด้านการจัดทำและนำเสนอข้อมูลทางการบัญชีเพื่อใช้ในการตัดสินใจ สอดคล้องกับผลการศึกษาของณัฐราภรณ์ บาลี, ฉัตรพล มณีกุล, และ ปณิตา ราชแพทยาคม (2563) ที่พบว่า การจัดทำและนำเสนอข้อมูลทางการบัญชีเพื่อใช้ในการตัดสินใจมีผลกับความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เนื่องจาก ผู้ปฏิบัติงานต้องมีการสอบทานงานเมื่อทำเสร็จทุกครั้งก่อนนำเสนอข้อมูลต่อผู้ใช้งาน และมุ่งเน้นการนำเสนอข้อมูลทางการบัญชีที่เชื่อถือได้ ครบถ้วน ถูกต้อง และทันต่อเวลา (3) ด้านความรู้และทักษะด้านบัญชี สอดคล้องกับผลการศึกษาของนฤมล แสนสมุทรใจ และ ไพฑูรย์ อินตะขัน (2565) ที่พบว่า ความรู้และทักษะวิชาชีพบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสำเร็จในการทำงาน ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานต้องมีการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาทักษะ การเรียนรู้ รวมทั้ง หมั่นฝึกฝนและพัฒนาทักษะทางด้านบัญชีของตนอย่างสม่ำเสมอ และ (4) ด้านจริยธรรมในวิชาชีพ สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของมัทนชัย สุทธิพันธ์ และคณะ (2560) ที่พบว่า จริยธรรม มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงาน ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานต้องให้ความสำคัญกับการรักษาความลับและข้อมูลที่เกี่ยวข้องขององค์กรโดยคำนึงถึงผลเสียหาย ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการเปิดเผยข้อมูลเหล่านั้น ขณะที่ด้านการตรวจสอบภายใน เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์แต่กลับไม่มี ผลกระทบกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดเชียงใหม่เห็นด้วยน้อยที่สุดในเรื่องของความเข้าใจในการกำหนดอำนาจหน้าที่และโครงสร้างขององค์กร ให้สอดคล้องกับการควบคุมภายในได้เป็นอย่างดีสอดคล้องกับผลการศึกษาของพิธาน แสนภักดี และ นฤพล อ่อนวิมล (2566) ที่พบว่า กลุ่มผู้ทำบัญชีเห็นด้วยน้อยที่สุดด้านการตรวจสอบภายใน เพราะถ้าหากเป็นองค์กรอุตสาหกรรม ห้างร้าน หรือ หน่วยงานภาคเอกชนที่มีขนาดใหญ่และไม่ซับซ้อน ย่อมทำให้การกำหนดหน้าที่และโครงสร้างมีความง่ายมากกว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ หน่วยงานภาครัฐ นั่นเอง

ในส่วนผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่สอง พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ประกอบด้วย 3 ด้าน ซึ่งแต่ละด้าน มีความความสัมพันธ์และผลกระทบกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ได้แก่ (1) ด้านความสำเร็จในงานสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของพิมพ์ ฉัตรเงิน (2562) ที่พบว่า ความสำเร็จของงานมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานต้องใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงตาม เป้าหมายและสามารถทำได้เสร็จทันตามเวลาที่กำหนด (2) ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ สอดคล้องผลการศึกษาของวารุณี ฤทธิจักร และ กุสุมา คำพิทักษ์ (2566) ที่พบว่า ลักษณะของงานส่งผลต่อประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เนื่องจาก ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรับผิดชอบอย่างสูงจึงจะสามารถปฏิบัติงานให้ได้ผลดี และ (3) ด้านความรับผิดชอบ สอดคล้องกับผล การศึกษาของกรรณก พรประดิษฐ์ (2562) ที่พบว่า ความรับผิดชอบส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เนื่องจาก หน่วยงานที่ผู้ปฏิบัติงานสังกัดอยู่นั้นได้กำหนดขั้นตอน ปริมาณงาน รวมถึงหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงานอย่างเป็น ระบบและชัดเจน ขณะที่ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์แต่กลับไม่มีผลกระทบกับประสิทธิภาพ การปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของณัชชา ใจตรง (2566) ที่พบว่า ด้านการยอมรับนับถือไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ในการทำงานของพนักงาน และด้านความก้าวหน้า เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์แต่กลับไม่มีผลกระทบกับประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของปัญญาภา อัครนิบุตร (2565) ที่พบว่า ด้านนโยบายและ ความก้าวหน้าไม่ได้มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานเพราะหน่วยงานได้มีภาพนโยบายของการบริหารงาน ที่ชัดเจนและเป็นระบบ ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 (COVID-19) อาจไม่ได้ส่งผลให้พนักงาน มีความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน เพราะหน่วยงานได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าวที่ทำให้ต้องเลิกจ้างพนักงานและ หยุดจ่ายค่าตอบแทนเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในหน่วยงาน จนกว่าสถานการณ์จะกลับมาเป็นปกติอีกครั้ง

จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่สาม พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรไม่เป็นตัวแปรในความสัมพันธ์ และผลกระทบระหว่างสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม สอดคล้องกับแนวคิดของ

Sheldon (1971) กล่าวว่า ความผูกพันต่อองค์กรนั้นเป็นทัศนคติ หรือความรู้สึกที่ผู้ปฏิบัติงานมีต่อองค์กรที่ก่อให้เกิดความผูกพันระหว่างบุคคลกับองค์กรและเป็นความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในองค์กรบรรลุเป้าหมายโดยตรง ทั้งนี้จากผลการวิจัยข้างต้นจะเป็นข้อมูลสำคัญที่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่สามารถกำหนดนโยบายพัฒนาสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ให้แก่บุคลากรที่เป็นผู้ปฏิบัติงานเหล่านี้ได้รับการยกระดับสมรรถนะการทำงานที่สูงมากขึ้นและทันต่อการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้พวกเขาารู้สึกว่าตนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับองค์กรแล้วจะเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและพร้อมจะอุทิศการทำงานแก่องค์กรเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ผู้บริหารต้องการ

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1) สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ ด้านการวางแผนและการควบคุมการเงิน ผู้บริหาร หรือหัวหน้างานควรเป็นผู้กำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน แล้วถ่ายทอดสู่ผู้ปฏิบัติงานด้วยการสอน หรือสาธิตให้แก่ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและการบัญชีได้ลองวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคให้ได้

2) สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ ด้านการตรวจสอบภายใน ผู้บริหาร หรือหัวหน้างานจะต้องร่วมกันกำหนดโครงสร้างขององค์กรให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีเข้าใจบทบาทหน้าที่และปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง

3) สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ ด้านการจัดทำและนำเสนอข้อมูลทางการบัญชีเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ผู้บริหาร หรือหัวหน้างานต้องร่วมกันกำหนดรูปแบบหรือระบบมาตรฐานการจดบันทึกบัญชี ขั้นตอนการวิเคราะห์รายการบัญชี และรูปแบบการจัดทำงบการเงินให้ถูกต้องตามมาตรฐานของหน่วยงานส่วนราชการท้องถิ่น แล้วถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานให้สามารถปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง

4) สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ ด้านความรู้และทักษะด้านบัญชี ผู้บริหาร หรือหัวหน้างานจะต้องมีการจัดกิจกรรมฝึกอบรมเกี่ยวกับโปรแกรมเกี่ยวข้องกับระบบงานบัญชี เช่น โปรแกรม SAP โดยมีกรณีศึกษาผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ เช่น กรมสรรพากร มาสอนการใช้งานโปรแกรมและวิธีการวางระบบงานบัญชี จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถเรียนรู้การทำงานและใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ ด้านจริยธรรมในวิชาชีพ ผู้บริหาร หรือหัวหน้างานจำเป็นต้องสร้างค่านิยมในการทำงานให้แก่ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในหน่วยงานของตนด้วยหลักธรรมาภิบาลที่เน้นความโปร่งใสและตรวจสอบได้จากภาครัฐและภาคประชาชน รวมถึง มีการกำกับดูแลและติดตามหากพบบุคลากรมีการทุจริตและประพฤติมิชอบด้วยกฎหมาย ก็สามารถตั้งคณะกรรมการสอบสวนการกระทำผิดและลงโทษตามวินัยหรือไล่ออกหรือเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพบัญชีได้ทันที

6) แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านความสำเร็จในงานที่ทำ ผู้บริหาร หรือหัวหน้างานจำเป็นต้องกล่าวให้คำชมเชยแก่ผู้ปฏิบัติงานที่สามารถปฏิบัติได้สำเร็จจุลวงให้บ่อยขึ้น รวมถึงอาจให้สิ่งตอบแทนต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์สำนักงาน หรือสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อให้พวกเขาารู้สึกถึงการได้รับความห่วงใยและเอาใจใส่จากผู้บริหาร หรือหัวหน้างาน

7) แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ผู้บริหาร หรือหัวหน้างานควรเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานอยู่เสมอ หากเกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน รวมถึงให้คำแนะนำช่วยเหลือในทุกเรื่องได้

8) แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ผู้บริหาร หรือหัวหน้างานควรเปิดพื้นที่ให้ผู้ปฏิบัติงานได้แสดงความสามารถ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในงานที่ทำได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ควรเข้าไปกำหนด หรือตีกรอบทางความคิดที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานหมดกำลังใจในการทำงานให้แก่หน่วยงาน

9) แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านความรับผิดชอบ ผู้บริหาร หรือหัวหน้างานควรเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและแผนงานขององค์การไม่ว่าจะเป็นการสรรหาบุคลากรในแผนกการเงินและบัญชี การจัดฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร และอื่น ๆ ก็จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานกลุ่มนี้รู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรที่ผู้บริหารของหน่วยงานได้ให้โอกาสแก่ตนเข้าไปมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหน่วยงานไปสู่ผลลัพธ์ที่ตั้งเป้าหมายไว้ร่วมกัน

10) แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านความก้าวหน้า ผู้บริหาร หรือหัวหน้างานควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเอาใจจริงเอาใจให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานกลุ่มนี้มีโอกาสได้เลื่อนขั้น หรือเลื่อนตำแหน่งงานของตนให้สูงขึ้นตามความสามารถ ทั้งนี้ การประเมินผลการปฏิบัติงาน หรือการพิจารณาคุณสมบัติต่าง ๆ ต้องมีความยุติธรรมและโปร่งใส และตรวจสอบได้ หากเกิดมีข้อสงสัย หรือข้อร้องเรียนจากผู้ถูกประเมิน ภาครัฐ และภาคประชาชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และความผูกพันต่อองค์กรจากผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและการบัญชีในองค์กรปกครองส่วนกลาง หรือองค์กรปกครองส่วนภูมิภาค หรือองค์กรเอกชนต่าง ๆ เพื่อให้ได้มุมมองหรือความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

2) ควรศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และความผูกพันต่อองค์กร จากมุมมองผู้ปฏิบัติงานด้านการเงิน กับผู้ปฏิบัติงานด้านการบัญชี เพื่อให้ข้อมูลที่สามารถนำไปกำหนดกลยุทธ์การบริหารงาน หรือระบบการปฏิบัติงานให้มีความเหมาะสมแต่ละด้านมากยิ่งขึ้น

3) ควรศึกษาสมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและความผูกพันต่อองค์กร จากผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและการบัญชี ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งอาจจะทำให้ได้รับผลการวิจัยที่มีความละเอียดมากยิ่งขึ้น

8. เอกสารอ้างอิง

- กรรณก พรประดิษฐ์. (2562). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานสายปฏิบัติการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร กรุงเทพมหานคร (สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. <http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/533/1/gs601110114.pdf>
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2563ก). รายงานผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สอ.อปท.) ประจำปี พ.ศ. 2563. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2567, จาก https://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2021/1/2305_6181.pdf
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2563ข). ข้อมูลจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแยกรายจังหวัด. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2567, จาก <https://www.dla.go.th/work/abt/province.jsp>
- กฤตภาคิน มิ่งโสภา และ ฌกมล จันทร์สม. (2564). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 23(2), 209-222. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/msaru/article/view/254445>
- จิตรเลขา ทาสี, อัครเดช ตูลยพงษ์รัช, ปิยนาท ศุภรานนท์รัตน์, และ ไพรัช ภัทรศิริสิทธิ์. (2564). สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ที่มีต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารรัชต์ภาคย์, 15(42), 343-353. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/253275>

- ณัชชา ใจตรง. (2566). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานที่มีอายุต่างกัน กรณีศึกษา พนักงาน
การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 3 (ภาคใต้) (สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
<https://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2016/18133/1/6410521019.pdf>
- ณัชชา ธงชัย. (2563). ลักษณะและความผูกพันต่อองค์การที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ
และคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร (สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจ
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. <http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/988/1/qs611130366.pdf>
- ณัฐรณม ศรีสุข. (2560). สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในพื้นที่
จังหวัดนนทบุรีและกรุงเทพมหานคร (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
<https://dspace.spu.ac.th/server/api/core/bitstreams/8614fe8c-2161-4015-8d9e-ec2d384d3d38/content>
- ณัฐราพรณ์ บาลี, ฉัตรพล มณีกุล, และ ปณิตา ราชแพทยาคม. (2564). สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ที่มีผลต่อ
ความสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรม
ท้องถิ่น, 7(1), 1-16. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsa-journal/article/view/243941>
- ธวัชชัย เอ็บศรี. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์การกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของพนักงาน
เทศบาลนครนนทบุรี อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี. สืบค้นเมื่อ 19 เมษายน 2567, จาก
http://www.mpa-mba.ru.ac.th/images/Project/treatise_lopburi01_02082021/6124952496.pdf
- ธานีรินทร์ ศิลปจารุ. (2563). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลสถิติด้วย SPSS และ AMOS (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพมหานคร:
บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- นฤมล แสนสมุทรใจ และ ไพฑูรย์ อินตะขัน. (2565). ทักษะการปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ต่อความสำเร็จในการทำงานของ
นักบัญชีสังกัดอาชีวศึกษาเอกชน. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 8(8), 115-126.
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsa-journal/article/view/254884>
- บงกช ตั้งจิระศิลป์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์การ ความจงรักภักดีต่อองค์การและผลการ
ปฏิบัติงานของนักบัญชีในจังหวัดระยอง. วารสารบริหารธุรกิจอุตสาหกรรม, 3(2), 55-70. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/iba/article/view/257517>
- บัวรัตน์ ศรีนิล. (2660). การออกแบบวิจัยธุรกิจ การเก็บรวบรวมข้อมูล การออกแบบสอบถาม และการเลือกตัวอย่าง.
เชียงใหม่: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปราณี คำมา, ณัฐฤติ ตันติเศรษฐ, และ วราพร เปรมพาดิษฐ์กุล. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาสมรรถนะด้าน
วิชาชีพบัญชีกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักวิชาการเงินและบัญชีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 5(2), 53-62. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/rdimu/article/view/210460>
- ปวีณา สมบูรณ์, นาถนภา นิลนิยม, และ นงลักษณ์ แสงมหาชัย. (2564). ผลกระทบของประสิทธิภาพระบบบัญชี
คอมพิวเตอร์ที่มีผลต่อสัมฤทธิ์การดำเนินงานด้านบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 13(2), 140-152.
<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/mbs/article/view/241125>

- ปัญญาภา อคินบุตร. (2565). แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน บริษัทรัฐวิสาหกิจให้บริการด้าน
ท่าอากาศยาน Generation Y (สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล.
<https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/4341/1/TP%20HOM.007%202565.pdf>
- พิธาน แสนภักดี และ นฤมล อ่อนวิมล. (2566). สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงาน
ของผู้ทำบัญชีในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 9(3),
134-147. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/rpu/article/view/274244>
- พิมพ์ ฉัตรเงิน. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะวิชาชีพและแรงจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน
บัญชีการประปาภูมิภาคเขต 2 (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลธัญบุรี. <https://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/handle/123456789/3847>
- มีทนชัย สุทธิพันธุ์, เสาวคนธ์ กลิ่นนาวิ, ศิริกาญจน์ ขวลิตสิทธิกุล, สุภาทิพย์ บุญภิรมย์, และ สุดารัตน์ มะดีเยาะ. (2560).
ผลกระทบของสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศไทยของอาจารย์บัญชีในมหาวิทยาลัยในภาคใต้
ต่อประสิทธิภาพการทำงาน. *วารสารหาดใหญ่วิชาการ*, 15(1), 73-89. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/HatyaiAcademicJournal/article/view/87490>
- วารุณี ฤทธิขจร และ กุสุมา คำพิทักษ์. (2566). สมรรถนะทางวิชาชีพบัญชีและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อ
ประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีกรมการเงินทหารอากาศ. *วารสารวิทยาการจัดการ*, 5(1), 45-
58. <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/MSJournal/article/view/1753>
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่. (2566). *โครงสร้างส่วนราชการ*. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2567, จาก
<https://chiangmaillocal.go.th/article-subcat/209/>
- สุภารัตน์ กุลโชติ. (2566). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
<https://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2016/18115/1/6410521543.pdf>
- อนันท์ ตรีวานิช. (2557). *สถิติธุรกิจ*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- Aaker, D. A., Kumar, V., & Day, G. S. (2001). *Marketing research* (7th ed.). New Jersey: John Wiley and Sons.
- Black, K. (2006). *Business statistics for contemporary decision making* (4th ed.). New York: John Wiley and Sons.
- George, D., & Mallery, P. (2003). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*. 11.0
Update (4th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Herzberg, F. (1959). *The motivation to work* (2nd ed.). New York: John Wiley and Sons.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Sheldon, M. E. (1971). Investments and Involvement as Mechanisms Producing Commitment to the
Organization. *Administrative Science Quarterly*, 16(2), 143-150. <https://doi.org/10.2307/2391824>
- Steers, R. M. (1977). Antecedents and outcomes of organizational commitment. *Administrative Science
Quarterly*, 22(3), 46-49. <https://doi.org/10.2307/2391745>

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่าย
ผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรส่วนราชการและองค์การของรัฐในจังหวัดสกลนคร

THE CAUSAL FACTORS INFLUENCING SATISFACTION IN FILLING
WITHHOLDING TAX RETURNS VIA INTERNET OF GOVERNMENT OFFICIAL
AND ORGANIZATIONS IN SAKON NAKHON PROVINCE

ศิริรัตน์ ศรีนุกูล¹ เพชรไพโรจน์ อุปปิง² จักรเศศ เมตตะธำรงศ์^{2*}

และ ชารินี ไชยชนะ²

Sirirat Srinukul¹ Phetphairin Upping² Jakret Mettathamrong^{2*}

and Charinee Chaichana²

(Received: July 29, 2024; Revised: October 25, 2024; Accepted: December 21, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่าย และ 2) ศึกษาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่าย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ บุคลากรของส่วนราชการและองค์การของรัฐในจังหวัดสกลนคร จำนวน 400 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการ PLS-SEM เพื่อวัดความสัมพันธ์ของตัวแปร ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่าย ประกอบด้วย คุณภาพข้อมูลสารสนเทศ คุณภาพระบบสารสนเทศ คุณภาพบริการ และประโยชน์ที่ได้รับจากการยื่นแบบภาษีผ่านอินเทอร์เน็ต และ 2) ผลการศึกษาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่าย โดยการใช้แบบจำลอง Outer และ Inner model ผลการทดสอบโมเดลมีความน่าเชื่อถือและมีความเที่ยงตรง ซึ่งปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่าย ประกอบด้วย ปัจจัยคุณภาพข้อมูลสารสนเทศ คุณภาพระบบสารสนเทศ คุณภาพบริการ และประโยชน์ที่ได้รับจากการยื่นแบบภาษีผ่านอินเทอร์เน็ต และปัจจัยทางอ้อมประกอบด้วย ปัจจัยคุณภาพข้อมูลสารสนเทศ คุณภาพบริการ และประโยชน์ที่ได้รับจากการยื่นแบบภาษีผ่านอินเทอร์เน็ต

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ รายการภาษีหัก ณ ที่จ่าย อินเทอร์เน็ต ส่วนราชการ องค์การของรัฐ

¹ นักศึกษาปริญญาโท คณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร

Graduate student, Faculty of Industry and Technology, Rajamangala University of Technology Isan Sakonnakon Campus

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร

Assistant Professor, Faculty of Industry and Technology, Rajamangala University of Technology Isan Sakonnakon Campus

* Corresponding author, e-mail: Kkai6688@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the causal factors influencing satisfaction in filling withholding Tax returns and 2) to study of direct and indirect effects of the causal factors influencing satisfaction in filling withholding Tax returns. The sample group was 400 government officials and government organizations in Sakon Nakhon province who submit tax forms via the internet. The research tool was a questionnaire and data analysis were analyzed by the PLS-SEM method to measure the correlation of variables. The research results found: 1) the causal factors influencing satisfaction in filling withholding Tax returns consisted of information quality, information system quality, service quality, and benefits from tax return filing via the internet and 2) the results of direct and indirect effects of factors affecting satisfaction in filling withholding Tax returns by using Outer and Inner models. The results of model testing are reliable and accurate that the factors directly influencing satisfaction in filing withholding tax returns consisted of information quality, information system quality, service quality, and benefits from tax return filing via the internet and indirect factors include information quality, service quality, and benefits from tax return filing via the internet.

Keywords: Satisfaction, Withholding Tax Items, Internet, Government Agencies, Government Organizations

1. บทนำ

กรมสรรพากรมีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีและจัดเก็บรายได้เข้ารัฐ คือสิ่งสำคัญทำให้ประเทศมีรายได้ โดยปี พ.ศ. 2540 กรมสรรพากรนำโครงการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ Object Oriented มาใช้พัฒนาระบบงานบริหารการจัดเก็บภาษี ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของกรมสรรพากรในการพัฒนาเข้าสู่ระบบการยื่นแบบและชำระภาษีทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing) เป็นเครื่องมือช่วยจัดเก็บภาษีอากรผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของกรมสรรพากรที่ให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว ได้ตลอดเวลา เพื่อเป้าหมายการบริหารการจัดเก็บภาษีอย่างทั่วถึงเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ เน้นการให้บริการที่เพิ่มความสะดวกรวดเร็ว ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่าย ช่วยประหยัดต้นทุนการบริหารจัดการด้านภาษีของผู้ประกอบการ และได้ข้อมูลที่ถูกต้อง มีความปลอดภัยสูง ภายใต้กรอบความคิดที่มองผู้เสียภาษีเป็นศูนย์กลางที่ต้องได้รับการที่สะดวก บนความพึงพอใจสูงสุด ในระยะแรกได้เปิดให้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีและชำระภาษีผ่านอินเทอร์เน็ตเพียงประเภทเดียวคือ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ผู้ใช้บริการให้ความสนใจ ยอมรับการใช้บริการ และมีความพึงพอใจเป็นอย่างมาก กรมสรรพากรจึงได้พัฒนาระบบการยื่นแบบและชำระภาษีทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ และอำนวยความสะดวกให้ผู้เสียภาษียื่นแบบและชำระภาษีออนไลน์ รวมทั้งเข้าใช้บริการอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ มากขึ้น จนในปัจจุบันกรมสรรพากรได้พัฒนาบริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีและชำระภาษีผ่านอินเทอร์เน็ตทุกประเภท ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ และภาษีอากรแสตมป์ ครอบคลุมผู้ใช้บริการทุกกลุ่ม ประกอบด้วย บุคคลธรรมดา นิติบุคคล ส่วนราชการและองค์การของรัฐ กรมสรรพากรพยายามผลักดันให้มีการ ใช้บริการ e-Filing มากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid 19) ปี พ.ศ. 2563 รัฐบาลได้กำหนดมาตรการให้รักษาระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) เพื่อป้องกันการแพร่ระบาด รวมถึงปรับเปลี่ยนระบบการทำงานของภาครัฐให้เข้ากับวิถีชีวิตแบบใหม่ (New Normal) กรมสรรพากรจึงตั้งเป้าหมายว่าจะมีผู้ใช้บริการอิเล็กทรอนิกส์ของกรมสรรพากรเป็นจำนวนร้อยละ 100 ในทุกด้านภายใน 3 ปี (เอกนิติ นิติทัณฑ์ประภาศ, 2563)

ซึ่งนับว่าเป้าหมายดังกล่าวเป็นความท้าทายต่อภารกิจของกรมสรรพากรเป็นอย่างมาก จึงต้องการที่จะปรับปรุงพัฒนาระบบ e-Filing ให้เป็นเครื่องมือจัดเก็บภาษีอากรที่มีคุณภาพ และสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้รับบริการที่ยื่นแบบผ่านอินเทอร์เน็ต

จากการศึกษางานวิจัยในอดีต พบว่า ความน่าเชื่อถือและประสบการณ์ของการใช้เทคโนโลยีมีผลโดยตรงต่อการรับรู้ถึงประโยชน์จากการยื่นในระบบ e-Filing (วนิดา แสงชลวิตร, อรัญญา นาคหล่อ, และ สุพิชา ศรีสุคนธ์, 2567) ปัจจัยของระบบสารสนเทศที่มีผลต่อประโยชน์สุทธิของการยื่นแบบภาษีผ่านอินเทอร์เน็ต ประกอบด้วย ปัจจัยคุณภาพข้อมูลสารสนเทศ ปัจจัยคุณภาพระบบ คุณภาพที่ดีของการให้บริการ รวมถึง ประโยชน์สุทธิของการยื่นแบบภาษีผ่านอินเทอร์เน็ต มีความสำคัญต่อระบบสารสนเทศ เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใช้บริการ ทำให้ผู้รับบริการเกิดความเชื่อถือ และมีความพึงพอใจมากยิ่งขึ้น (นาคเนตร งามภักดิ์ และคณะ, 2561; พงศ์ศิริภพ ทองศิริวิสุรเกตุ, 2562) แต่ในการยื่นภาษีที่ผ่านมา ก็เกิดปัญหาด้านความไม่สะดวกในการเดินทาง และมีจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ไม่เพียงพอต่อการให้บริการ (อภิษฐา ภูเพชร และคณะ, 2566) อีกทั้งปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจระบบของการยื่นแบบทางอินเทอร์เน็ต รวมถึงความผิดพลาดของการกรอกข้อมูลบนระบบอินเทอร์เน็ต เป็นปัญหาสำคัญของการยื่นแบบ (สัญญา เนียมเปรม และคณะ, 2563) และปัญหาของการยื่นแบบชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งปัจจุบันนำระบบ e-Filing มาใช้ทำให้ต้องยื่นชำระในระบบออนไลน์ แต่บุคคลทั่วไปยังขาดความรู้ในการยื่นในระบบ โดยต้องมีการจัดอบรมหรือมีบริการเครื่องคอมพิวเตอร์และมีเจ้าหน้าที่คอยแนะนำ รวมถึงปัญหาของช่องทางการให้บริการในการยื่นแบบรายการที่จะต้องชำระภาษี กับการประชาสัมพันธ์ ช่องทางในการยื่นภาษี ยังคงเป็นปัญหาสำคัญต่อการยื่นรายการชำระ (เจตพล ตีปยานนท์ และ ทิฆัมพร ทวีเดช, 2564) จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นล้วนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในการเสียภาษีผ่านทางออนไลน์ในแต่ละครั้ง ส่งผลให้ต้องมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่ายผ่านทางอินเทอร์เน็ต? เป็นปัญหาสำคัญที่ควรหาแนวทางในการแก้ไข ดังนั้นการสนับสนุนมาตรการของรัฐบาล ในการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของภาครัฐโดยผลักดันให้มีการใช้บริการด้านภาษีอากรผ่านอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น กลุ่มหลักที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่สกลนครต้องการเข้าถึงคือ ส่วนราชการและองค์การภาครัฐในจังหวัดสกลนคร ที่ใช้บริการยื่นแบบผ่านอินเทอร์เน็ต

ดังนั้น ในงานวิจัยนี้จึงสนใจศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่ายผ่านทางอินเทอร์เน็ตของบุคลากรส่วนราชการและองค์การของรัฐในจังหวัดสกลนคร เนื่องจากพบปัญหาว่า ส่วนราชการและองค์การของรัฐในจังหวัดสกลนครส่วนมากเลือกวิธีการยื่นแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่าย ณ สำนักงานสรรพากรพื้นที่สกลนคร มากกว่าการยื่นแสดงรายการผ่านทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำผลจากการศึกษามาพัฒนาความเชื่อมั่นในการยื่นแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่ายผ่านทางอินเทอร์เน็ต และเพิ่มความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพของกรมสรรพากรตามกรอบแผนงานในการก้าวสู่กรมสรรพากรดิจิทัลที่เชื่อมต่อกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาในกลุ่มของส่วนราชการและองค์การของรัฐในจังหวัดสกลนคร เนื่องจากผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสำนักงานสรรพากรพื้นที่สกลนคร จึงต้องการศึกษาในกลุ่มนี้เพราะต้องการพัฒนาและรับฟังปัญหาอุปสรรคในการยื่นภาษีหัก ณ ที่จ่าย อีกทั้งที่ผ่านมา การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อศึกษาความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษี และนำไปปรับปรุงระบบการยื่นภาษีที่มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่ายผ่านทางอินเทอร์เน็ตของบุคลากรส่วนราชการและองค์การของรัฐในจังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่าย ผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรส่วนราชการและองค์การของรัฐในจังหวัดสกลนคร

3. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพข้อมูลสารสนเทศ (information quality)

คุณภาพข้อมูลสารสนเทศที่ดีและมีประสิทธิภาพควรคำนึงถึงความถูกต้อง แม่นยำ ความครบถ้วนสมบูรณ์ มีประโยชน์ ตรงตามต้องการ ความทันต่อเวลา ความรัดกุม รูปแบบง่ายต่อการเข้าใจ มีความปลอดภัย (DeLone & McLean, 2003) นอกจากนี้ คุณภาพของสารสนเทศ ควรพิจารณา 3 มิติ คือ ด้านเวลา ทันเวลาและมีความถี่กับความ ต้องการใช้ มีความทันสมัย ด้านเนื้อหา มีความถูกต้อง สมบูรณ์ตรงกับความต้องการใช้ กระชับ ครอบคลุมในทุกด้าน และด้านรูปแบบ ง่ายต่อการทำความเข้าใจ มีความชัดเจน มีการจัดเรียงข้อมูล มีการนำเสนอหลากหลายรูปแบบ (O'Brien, 2001) และ ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างการประเมินคุณภาพด้านข้อมูล คือ ความถูกต้อง ความสัมพันธ์ ความครบถ้วน ความสอดคล้อง ความทันสมัยของข้อมูล (Moraga et al., 2009) นอกจากนี้แล้วมิติของคุณภาพของข้อมูล สารสนเทศที่ดี ควรประกอบด้วย 1) ความถูกต้อง คือ ขอบเขตของข้อมูลที่น่ามาแสดงนั้นมีความเป็นจริง 2) ความสมบูรณ์ของ ข้อมูล คือ ความสอดคล้องของข้อมูล และความสัมพันธ์ระหว่างกันของข้อมูล 3) ความสอดคล้อง คือ ความสอดคล้อง ตรงกันกับข้อความ หรือคำจำกัดความของข้อมูล หรือองค์ประกอบที่มีความครบถ้วนต่อกัน 4) ความครบถ้วนสมบูรณ์ คือ ข้อมูลทั้งหมดที่มีควรมีความครบถ้วน มีเนื้อหาที่สื่อสารออกมาแล้วตรงประเด็นและครอบคลุมความหมายทั้งหมด 5) ความทันเวลา หมายถึง ข้อมูลพร้อมใช้อยู่ตลอดเวลาเมื่อจำเป็น และ 6) ความสามารถในการเข้าถึง หมายถึง ข้อมูลสามารถ เข้าถึงได้รวดเร็ว เข้าถึงได้ง่าย เข้าใจได้ และใช้งานได้ (Laudon & Laudon, 2012) นอกจากนี้แล้วมิติด้านคุณภาพของข้อมูล สารสนเทศนั้นมีความสำคัญต่อความพึงพอใจของผู้ใช้ปลายทาง หากข้อมูลสารสนเทศมีคุณภาพจะส่งผลให้ผู้ใช้เกิดความเข้าใจ และตระหนักในการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ (Luamer, Maier, & Weitzel, 2017) คุณภาพของข้อมูลมีอิทธิพลต่อความตั้งใจ ในการกรอกข้อมูลของผู้เสียภาษีในระบบอิเล็กทรอนิกส์และส่งผลกระทบต่อความถูกต้องของข้อมูล ความสะดวกและ ความรวดเร็ว (Haruna, Nadzir, & Awang, 2023) คุณภาพของข้อมูล e-Filing ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อข้อมูลของ ผู้เสียภาษีที่ถูกต้องและส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของผู้ใช้งาน (Kresnandita, Prawati, & Lusiana, 2023)

2. แนวคิดคุณภาพระบบสารสนเทศ (system quality)

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพระบบสารสนเทศ คือ การศึกษาความสำเร็จของระบบสารสนเทศ สามารถวัด ได้จากความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อคุณภาพระบบ ที่ส่งผลถึงความง่ายต่อการใช้งาน ความปลอดภัยในการใช้งาน ความมีเสถียรภาพ ความรวดเร็วในการตอบสนอง และความง่ายต่อการเข้าถึง (DeLone & McLean, 2003) นอกจากนี้ คุณภาพระบบที่สามารถเข้าใช้งานระบบได้โดยง่าย สะดวก มีเสถียรภาพ ผู้ใช้งานเกิดความเชื่อมั่น ในความปลอดภัยของ ระบบ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้ใช้งาน (Elliot, Li, & Choi, 2013) คุณภาพของระบบการยื่นภาษี อิเล็กทรอนิกส์นั้น คลอบคลุมการออกแบบระบบสารสนเทศให้สะดวก การตอบสนองผู้ใช้ด้วยความรวดเร็ว ความปลอดภัย ความพร้อมใช้งาน และฟังก์ชันการทำงานที่สะดวกมีผลต่อความพึงพอใจต่อผู้เสียภาษีและรับรู้ถึงความมีประโยชน์ ต่อ การยื่นภาษีออนไลน์ (Muslichah, Bashir, & Amiati, 2023) คุณภาพระบบสารสนเทศของการยื่นภาษีทางอินเทอร์เน็ต และคุณภาพการส่งข้อมูล ประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศ ความสะดวกสบาย ความปลอดภัย และความไว้วางใจล้วน ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้เสียภาษี (Câm, 2022) คุณภาพของระบบสารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญต่อการยื่นภาษีผ่านทาง อินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งไปที่ความยืดหยุ่นของระบบสารสนเทศและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ และการอัปเดต ระบบให้ทันเวลาเพื่อตอบสนองต่อผู้ใช้งาน (Martinez & Pinzón, 2022)

3. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพบริการ (service quality)

การศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดคุณภาพของการบริการตามแนวคิดของ Parasuraman, Zeithaml, and Berry (1985) กล่าวว่า คุณภาพของการบริการมี 10 ประการ ที่เรียกว่า SERVQUAL ประกอบด้วย ความเชื่อถือได้ การตอบสนอง ความรู้ ความชำนาญ การเข้าถึงบริการ ความสุภาพ การสื่อสาร ความน่าเชื่อถือ ความมั่นคง การเอาใจใส่ การสร้างสิ่งจูงใจที่จับต้องได้

คุณภาพการบริการตามแนวคิด Mustapha and Obid (2015) กล่าวว่า คุณภาพการให้บริการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการยื่นแบบออนไลน์ของประเทศไนจีเรีย ประกอบด้วยปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านการตอบสนองของระบบ ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือ และปัจจัยด้านการให้ข้อมูลที่เพียงพอของเจ้าหน้าที่ที่สามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ทำให้ผู้เสียภาษีสามารถเข้าใจได้ทันที แม่นยำ ตรงประเด็น และคุณภาพของระบบและการบริการที่ไม่ดี ความแม่นยำน้อย ความน่าเชื่อถือต่ำ ไม่มีความสม่ำเสมอของข้อมูลจะส่งผลให้ความพึงพอใจต่อการบริการลดลง และส่งผลต่อคุณภาพระบบสารสนเทศก็จะลดลงด้วย (Petter, Delone, & Mclean, 2008) คุณภาพการบริการที่รับรู้ได้ในการบริการระบบออนไลน์ของ e-Filing มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการยื่นระบบภาษีอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งคุณภาพของระบบจะช่วยเพิ่มความพึงพอใจของผู้ใช้งาน (Saptono et al., 2023) คุณภาพของการบริการที่ดีในการยื่นภาษีผ่านทางอินเทอร์เน็ตช่วยเพิ่มความพึงพอใจของผู้เสียภาษีอย่างมีนัยสำคัญ โดยแสดงให้เห็นได้จากประสบการณ์ของผู้เสียภาษีในแต่ละครั้งที่ได้รับความรู้และทักษะในการยื่นภาษีผ่านทางอินเทอร์เน็ต (Lukman, Tenriwaru, & Ikhtari, 2022) คุณภาพการบริการที่ดีส่งผลเชิงบวกต่อการปฏิบัติตามข้อกำหนดของผู้เสียภาษี การปรับปรุงการบริการไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงระบบ การปรับปรุงการบริการของพนักงาน เพื่อเป็นการเพิ่มความพึงพอใจของผู้ใช้งานผ่านระบบออนไลน์ (Refiyani & Apriliana, 2023) ระบบชำระภาษีออนไลน์ช่วยเพิ่มความสะดวกของผู้ใช้ ลดความซ้ำซ้อนมีประโยชน์ในการช่วยลดต้นทุนและมีขั้นตอนสำคัญในการช่วยแก้ไขระบบให้มีประสิทธิภาพ เพื่อประสิทธิภาพของผู้ใช้งาน (Asista & Setyowati, 2022)

4. แนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์จากการใช้ระบบ

ประโยชน์จากการใช้ระบบ คือ ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้งานระบบที่เกิดจากความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบ ดังเช่นการยื่นภาษีผ่านระบบ e-Filing สำหรับการยื่นภาษีเงินได้ผ่านระบบ โดยผู้เสียภาษีสามารถส่งแบบแสดงรายการภาษีผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ไปยังหน่วยงานของรัฐได้อย่างเหมาะสม ระบบการยื่นภาษีออนไลน์มีคุณประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐมาก เพราะลดต้นทุนการทำธุรกรรม เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ ลดข้อผิดพลาดของพนักงาน และขจัดความซ้ำซ้อนในองค์กร (Nguyen et al., 2023) การชำระภาษีออนไลน์ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ลดเวลาของการประมวลผลข้อมูล เป็นประโยชน์ต่อการลดต้นทุนด้านเวลา ลดการใช้กระดาษ ใช้งานง่าย สะดวก และมีความปลอดภัย (Bhavitha, 2024) ระบบภาษีออนไลน์ส่งผลให้การทำธุรกรรมทางภาษีได้ทันที มีความสะดวก มีประโยชน์ต่อหน่วยงานต่าง ๆ เพราะช่วยลดความยุ่งยากในการยื่นคำร้องที่เป็นแบบเก่าที่ต้องใช้กระดาษและต้องไปยื่นเรื่อง ณ กรมสรรพากร (Estrellana, 2023) ระบบการชำระภาษีออนไลน์ลดความยุ่งยากทางภาษี ลดข้อผูกพันทางภาษี เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้กับพนักงานได้มีเวลาเพิ่มมากขึ้น และลดต้นทุนในการกำกับดูแลของคณะกรรมการภาษีในองค์กรซึ่งเป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้เสียภาษีและภาครัฐ (Nugroho, 2023) และผลกระทบของการชำระภาษีทางออนไลน์นั้นมีประโยชน์ต่อภาคธุรกิจ โดย 66 เปอร์เซ็นต์ ของบริษัทต่าง ๆ ได้ทำการยื่นภาษีผ่านทางออนไลน์ บ่งบอกถึงผลประโยชน์ทางด้านประสิทธิภาพของระบบการชำระภาษีออนไลน์ที่มีความสะดวกต่อผู้ยื่นเสียภาษี (Oyebola & Pouliquen, 2022)

5. ความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบภาษีออนไลน์

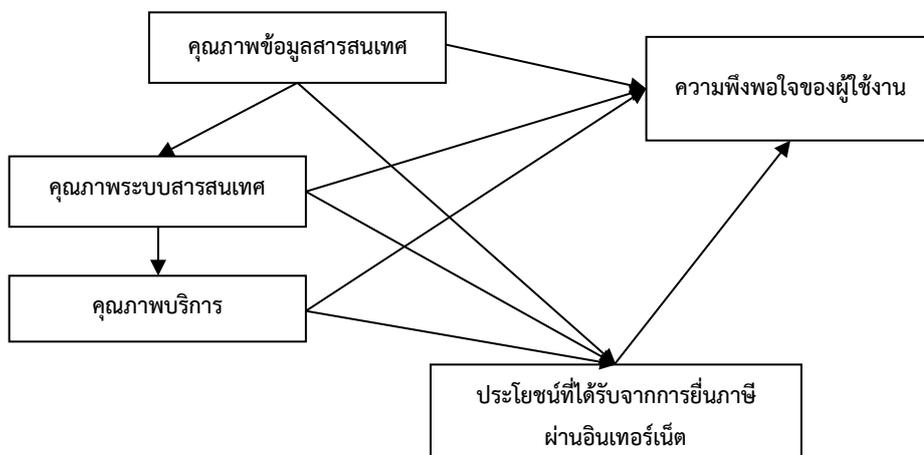
ความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบภาษีออนไลน์ คือสิ่งสำคัญที่ผู้พัฒนาระบบภาษีออนไลน์ควรให้ความสำคัญ โดยควรพัฒนาระบบให้มีประสิทธิภาพและปรับปรุงระบบเสมอเพื่อสร้างความพึงพอใจต่อผู้ใช้ระบบ ความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบภาษีออนไลน์ได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย รวมถึงคุณภาพของระบบ คือ ประโยชน์ที่ผู้ใช้งานรับรู้และประสบการณ์ของผู้ใช้ ระบบการยื่นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่ออกแบบมาอย่างดีช่วยเพิ่มความพึงพอใจของผู้เสียภาษีได้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งระบบการยื่นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์คุณภาพสูงนำไปสู่ความพึงพอใจของผู้ใช้ โดยการจัดเตรียมกระบวนการภาษีที่มีประสิทธิภาพและสะดวก (Muslichah, Bashir, & Arniati, 2023) การศึกษาพบว่าคุณภาพของระบบเสียภาษีออนไลน์ และคุณภาพของข้อมูลภาษีออนไลน์ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้เสียภาษีส่วนบุคคลอย่างมีนัยสำคัญในขณะที่คุณภาพการบริการไม่มีผลกระทบที่โดดเด่นต่อความพึงพอใจ (Kresnandita, 2023) แม้ว่าระดับความพึงพอใจจะมีความสำคัญ

แต่ก็ไม่ได้ลดความสัมพันธ์ระหว่างการปรับระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์และการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านภาษีอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งบ่งชี้ว่าปัจจัยอื่น ๆ ก็มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้เสียภาษีด้วย (Grace, Olivia, & Mangoting, 2023) ความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบภาษีออนไลน์ e-Filing รับอิทธิพลเชิงบวกจากการพัฒนาคุณภาพของระบบภาษีออนไลน์ คุณภาพของข้อมูล และคุณภาพของการบริการที่ดี เพื่อเป็นการเพิ่มความสะดวกสบายและประสิทธิภาพในการรายงานภาษีของหน่วยงานต่าง ๆ (Setyoko et al., 2023) ระบบภาษีออนไลน์ e-Filing ช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีอย่างมีประสิทธิภาพ บ่งชี้ได้ถึงความพึงพอใจของผู้เสียภาษีออนไลน์ อีกทั้งสำนักงานบริการภาษีออนไลน์ช่วยบริการผู้เสียภาษีให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการเสียภาษี (Rosalia et al., 2024)

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นนำมาสู่ตัวแปรในงานวิจัยดังนี้ 1) คุณภาพข้อมูลสารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลสารสนเทศของระบบ e-Filing มีความถูกต้อง แม่นยำ มีความทันต่อเวลา มีรูปแบบที่เข้าใจง่าย ข้อมูลของผู้ใช้บริการครบถ้วนสมบูรณ์ ข้อมูลที่จะดำเนินการเสียภาษีตรงตามความต้องการของผู้ยื่นภาษี 2) คุณภาพระบบสารสนเทศ หมายถึง ระบบ e-Filing ง่ายต่อการใช้งาน เว็บไซต์ควรมีเสถียรภาพ มีระบบความปลอดภัยในข้อมูล เว็บไซต์มีความน่าเชื่อถือ ความสะดวกของการกรอกข้อมูล เวลาที่ใช้ในการตอบสนองควรมีความรวดเร็ว 3) คุณภาพบริการ หมายถึง การตอบสนองของพนักงานเมื่อผู้ใช้งานผ่านทางออนไลน์เกิดปัญหา การเอาใจใส่ดูแลของพนักงานที่ติดต่อกลับผ่านระบบเมื่อผู้ใช้งานมีปัญหา ข้อมูลการติดต่อประสานงานในเว็บไซต์ใช้ได้จริง พนักงานดูแลระบบมีความรู้ความชำนาญ 4) ประโยชน์ที่ได้รับจากการยื่นภาษีผ่านระบบ e-Filing หมายถึง ผลประโยชน์ที่ผู้เสียภาษีเกิดความมั่นใจในการใช้ ได้รับความปลอดภัยในข้อมูลของตนเอง ลดความผิดพลาดในการยื่นแบบแสดงรายการและการคำนวณภาษี 5) ความพึงพอใจของผู้ใช้งาน หมายถึง ผู้ยื่นภาษีผ่านระบบ e-Filing พึงพอใจจากได้รับความรวดเร็วในการใช้งาน ประหยัดเวลาและลดค่าใช้จ่าย และได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง โดยมีสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยคุณภาพข้อมูลสารสนเทศ คุณภาพระบบสารสนเทศ คุณภาพบริการ และประโยชน์ที่ได้รับจากการยื่นภาษีผ่านอินเทอร์เน็ต มีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่าย ผ่านอินเทอร์เน็ตของส่วนราชการและองค์การของรัฐในจังหวัดสกลนคร

2. ปัจจัยคุณภาพข้อมูลสารสนเทศ คุณภาพระบบสารสนเทศ และคุณภาพบริการ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่าย ผ่านอินเทอร์เน็ตของส่วนราชการและองค์การของรัฐในจังหวัดสกลนคร

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรของส่วนราชการและองค์การของรัฐที่เคยยื่นแบบภาษีผ่านอินเทอร์เน็ตในจังหวัดสกลนคร ในช่วงปีภาษี พ.ศ. 2565 จำนวน 3,307 ราย จากข้อมูลสถิติของสำนักงานสรรพากรพื้นที่สกลนคร เนื่องจากการวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์สมการเชิงเส้นซึ่งมีข้อกำหนดว่ากลุ่มตัวอย่างควรมีอย่างน้อย 10-20 เท่า ต่อ 1 พารามิเตอร์ (Hair, Black, & Anderson, 2010) โดยงานวิจัยนี้มีจำนวน 23 พารามิเตอร์ จึงต้องมีขนาดตัวอย่างจำนวน 230 ตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงเพิ่มขนาดตัวอย่างเป็น 400 ตัวอย่าง และทำการสุ่มตัวอย่างแบบ Stratified sampling แบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนของประชากร โดยแบ่งเป็น 7 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 74 ตัวอย่าง (2) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 5 ตัวอย่าง (3) มหาวิทยาลัย จำนวน 1 ตัวอย่าง (4) ราชการส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบล, เทศบาล) จำนวน 17 ตัวอย่าง (5) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 23 ตัวอย่าง (6) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 94 ตัวอย่าง และ (7) กองทุนหมู่บ้าน จำนวน 186 ตัวอย่าง และเก็บข้อมูลแบบสะดวกตามสัดส่วนประชากร

2. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามที่ถูกสร้างขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา หน่วยงานที่สังกัด ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยของระบบสารสนเทศ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีผลต่อประโยชน์ของการยื่นแบบภาษีผ่านอินเทอร์เน็ต ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการยื่นแบบภาษีผ่านอินเทอร์เน็ต และตอนที่ 5 แบบสำรวจความคิดเห็นเพื่อใช้ในการปรับปรุงการให้บริการยื่นแบบภาษีผ่านอินเทอร์เน็ตของส่วนราชการและองค์การของรัฐในจังหวัดสกลนคร

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้ตรวจสอบความตรง (Validity) ของข้อคำถามด้วยการหาค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบโดยพิจารณาความถูกต้อง ด้านการใช้ภาษา ความสอดคล้อง ความเหมาะสมของข้อคำถามในแบบสอบถาม ซึ่งมีค่า IOC เกิน 0.60 ทุกข้อ และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ผลการทดสอบมีค่า Reliability ที่มากกว่า 0.70 ขึ้นไปทุกข้อ แสดงว่าแบบสอบถามมีความตรงและมีความเชื่อมั่น ทั้งนี้ แบบสอบถามการวิจัยผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร โดยยึดหลักเกณฑ์ตามคำประกาศเฮลซิงกิ (Declaration of Helsinki) เลขที่:kucsc.SE-64-034 วันหมดอายุ: 21 ธันวาคม พ.ศ. 2566

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธี PLS-SEM จากโปรแกรมสำเร็จรูป ADANCO เป็นการวิเคราะห์และวัดค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรที่สังเกตได้กับตัวแปรแฝงแบบ Reflective ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแบบจำลอง Outer และ Inner สำหรับเกณฑ์ของการวัดแบบจำลอง Outer ประกอบด้วย ค่า Loading > 0.50 ค่า AVE (Average Variance Extracted) > 0.50 (Hair, Black, & Anderson, 2010) ค่า ρ_A (Dijkstra-Henseler's rho) > 0.70 (Henseler, Ringle, & Sinkovics, 2009) ค่า ρ_C (Jöreskog's rho) > 0.70 (Nunnally, 1978) ค่า Cronbach's Alpha > 0.70 (Hair et al., 2006) ค่า Discriminant Validity: Fornell-Lacker > (AVE)² (Hair, Ringle, & Sarstedt, 2011) ค่า Discriminant Validity: Heterotrait-Monotrait Ratio of Correlation (HTMT) < 1 (Henseler, Ringle, & Sinkovics, 2009)

5. ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.50 ส่วนมากมีอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.80 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 65.0 และทำงานในหน่วยงานกองทุนหมู่บ้านมีสัดส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.50

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติแบบจำลองการวัด

ตัวแปรแฝงและตัวแปรที่สังเกตได้	Mean	S.D.	Loading	AVE	Dijkstra-Henseler's rho (ρ_A)	Jöreskog's rho (ρ_c)	Cronbach's Alpha(α)
คุณภาพข้อมูลสารสนเทศ (INFORM)	4.17	.747		.5295	.7800	.8490	.7783
1. ความถูกต้อง แม่นยำ (INFORM_1)	4.25	.653	.7040				
2. ความทันต่อเวลา (INFORM_2)	4.27	.679	.7433				
3. รูปแบบง่ายต่อการเข้าใจ (INFORM_3)	4.19	.720	.7298				
4. ความครบถ้วนสมบูรณ์ (INFORM_4)	4.21	.665	.7500				
5. ตรงตามต้องการ/ความสัมพันธ์กัน (INFORM_5)	4.18	.700	.7101				
คุณภาพระบบสารสนเทศ (SYSTEM)				.6116	.7920	.8627	.7875
1. ความง่ายในการใช้งาน (SYSTEM_1)	3.91	.830	.7230				
2. ความมีเสถียรภาพ น่าเชื่อถือ (SYSTEM_2)	3.96	.853	.8383				
3. ความสะดวกในการเข้าถึง (SYSTEM_3)	4.06	.770	.7910				
4. เวลาที่ใช้ในการตอบสนอง (SYSTEM_4)	4.01	.793	.7716				
คุณภาพบริการ (SERVIC)				.4948	.7376	.8290	.7417
1. การตอบสนอง (SERVICE_1)	4.17	.747	.5814				
2. การเอาใจใส่ดูแล (SERVICE_2)	4.17	.727	.7159				
3. ความเชื่อถือได้ (SERVICE_3)	4.06	.755	.7268				
4. สิ่งที่จับต้องได้ เป็นรูปธรรม (SERVICE_4)	4.13	.712	.7985				
5. ความรู้ความชำนาญ (SERVICE_5)	4.18	.728	.6766				
ประโยชน์ที่ได้รับการยืนยันผ่านอินเทอร์เน็ต (BENEFI)				.7765	.9129	.9328	.9041
1. ประหยัดเวลา (BENEFI_1)	4.56	.502	.8829				
2. ลดค่าใช้จ่าย/ลดต้นทุน (BENEFI_2)	4.63	.517	.8313				
3. เพิ่มความปลอดภัย/ลดความเสี่ยง (BENEFI_3)	4.66	.518	.8994				
4. ลดข้อผิดพลาด/ความแม่นยำ (BENEFI_4)	4.66	.547	.9092				
ความพึงพอใจ (SATIS)				.4232	.6647	.7850	.6608
1. ความรวดเร็วในการใช้งานของระบบ (SATIS_1)	4.08	.783	.6506				
2. ความง่ายในการใช้งาน (SATIS_2)	3.98	.790	.6907				
3. ความมั่นใจในระบบ (SATIS_3)	4.27	.656	.6934				
4. ความถูกต้องการทำงานของระบบ (SATIS_4)	4.26	.715	.6415				
5. ประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลา (SATIS_5)	4.29	.719	.5686				

จากตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่าย ผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรส่วนราชการและองค์กรของรัฐในจังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนราชการและองค์กรของรัฐในจังหวัดสกลนคร ให้ความสำคัญด้านคุณภาพข้อมูลสารสนเทศ เป็นอันดับแรก (\bar{X} =4.21, SD =.564) รองลงมาคือ ด้านความพึงพอใจ (\bar{X} =4.18, SD =.456) ด้านคุณภาพบริการ (\bar{X} =4.17, SD =.563) คุณภาพระบบสารสนเทศ (\bar{X} =3.96, SD =.662) ประโยชน์ที่ได้รับการยื่นภาษีผ่านอินเทอร์เน็ต (\bar{X} =4.11, SD =.456) ตามลำดับ และปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่าย ผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรส่วนราชการและองค์กรของรัฐในจังหวัดสกลนคร ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ประกอบด้วย คุณภาพข้อมูลสารสนเทศ คุณภาพระบบสารสนเทศ คุณภาพบริการ และประโยชน์ที่ได้รับจากการยื่นแบบภาษีผ่านอินเทอร์เน็ต

การศึกษานิเทศศาสตร์และทางอ้อมของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่าย ผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรส่วนราชการและองค์กรของรัฐในจังหวัดสกลนคร ตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยวิธีการ PLS-SEM โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ADANCO (Dijkstra & Henseler, 2015) เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้เป็นแบบ Reflective มีสถิติที่ใช้เป็นเกณฑ์การวัดของแบบจำลอง Outer การทดสอบแบบจำลองการวัดว่ามีความเชื่อถือได้ และมีความตรงเชิงจำแนกหรือไม่ โดย Hair et al. (2006) กล่าวถึงเกณฑ์ในการวัดตัวแปรสังเกตได้ รวมถึงค่า Dijkstra-Henseler's rho (ρ_u), Jöreskog's rho (ρ_c) และ Cronbach's Alpha โดยที่เกณฑ์ทั้งสามค่านี้ต้องมีค่าน้ำหนักมากกว่า 0.70 ขึ้นไป (Hair et al., 2006; Dijkstra & Henseler, 2015) และค่า AVE ควรมีค่ามากกว่า 0.50 (Hair et al., 2006) จากตารางที่ 1 ตัวแปรสังเกตได้มี 23 ตัว และตัวแปรแฝงมี 5 ตัว จากการตรวจสอบค่าน้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้ อยู่ระหว่าง 0.5686-0.9092 ทุกตัวแปรมีค่ามากกว่า 0.70 และแบบจำลองการวัดของตัวแปรแฝงทุกตัว มีค่า AVE ระหว่าง 0.4232-0.7765 ซึ่งทุกตัวมีค่ามากกว่า 0.50 หมายความว่า ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตได้ สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรแฝง เมื่อเทียบกับความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนในการวัด ส่วนค่า Dijkstra-Henseler's rho (ρ_u) มีค่าระหว่าง 0.6647-0.9129 ค่า Jöreskog's rho (ρ_c) มีค่าระหว่าง 0.7850-0.9328 และค่า Cronbach's Alpha มีค่าระหว่าง 0.6608-0.9041 โดยที่เกณฑ์ทั้งสามมากกว่า 0.70 ขึ้นไป

ตารางที่ 2 ตาราง Discriminant Validity: Fornell-Larcker Criterion

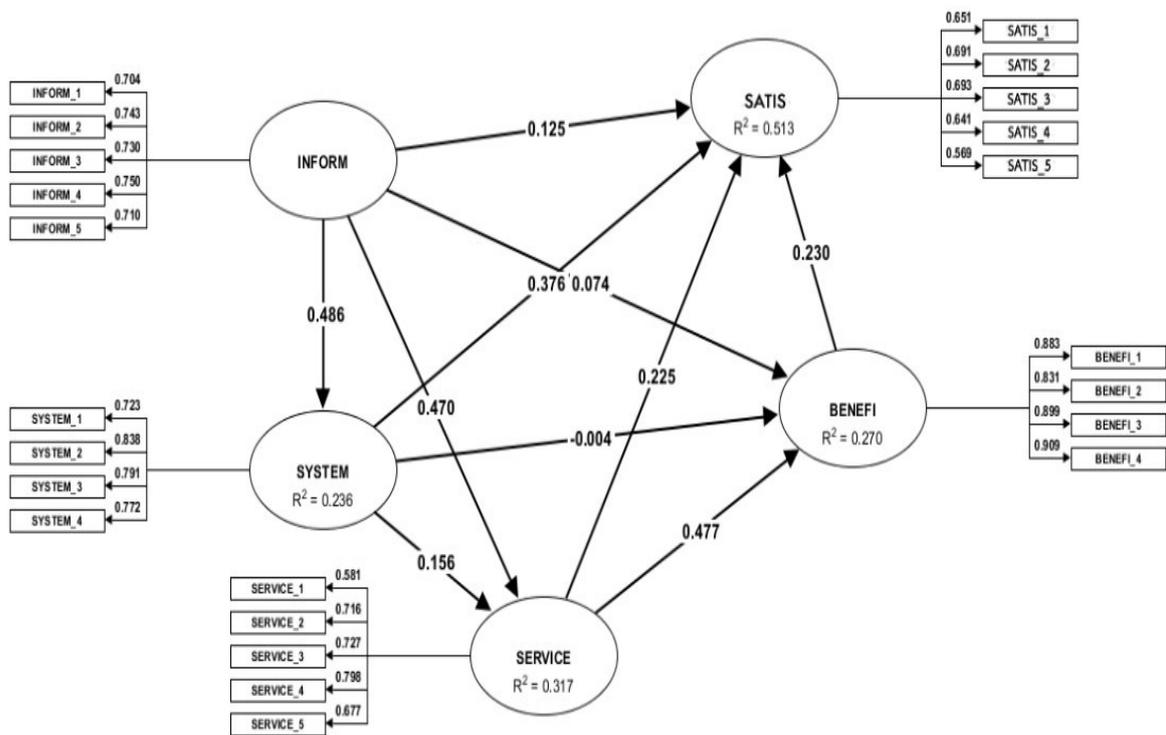
Construct	INFORM	SYSTEM	SERVICE	BENEFI	SATIS
INFORM	.529				
SYSTEM	.236	.611			
SERVICE	.298	.148	.494		
BENEFI	.258	.329	.310	.423	
SATIS	.110	.046	.266	.220	.776

ตารางที่ 2 เป็นการวัดค่าความตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) ของแต่ละโครงสร้าง (ตัวแปรแฝง) จากตารางนี้แสดงเมทริกซ์ค่า AVE ตามเส้นทแยงมุม และค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรแฝง โดยที่ Fornell and Larcker (1981) กล่าวถึงเกณฑ์ในการพิจารณาค่า $(AVE)^2$ ในแต่ละตัวแปรแฝงควรมากกว่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง จากการพิจารณาในตารางที่ 2 มีค่าอยู่ระหว่าง 0.4232-0.7765 ซึ่งเป็นค่าที่มากกว่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง แสดงถึงโมเดลมีความตรงเชิงจำแนก

ตารางที่ 3 ตาราง Discriminant Validity: Heterotrait-Monotrait Ratio of Correlations (HTMT)

Construct	INFORM	SYSTEM	SERVICE	BENEFI	SATIS
INFORM					
SYSTEM	.606				
SERVICE	.698	.468			
BENEFI	.703	.746	.794		
SATIS	.392	.256	.631	.613	

จากตารางที่ 3 เป็นการตรวจสอบ Heterotrait-Monotrait Ratio of Correlations (HTMT) ซึ่ง Henseler et al. (2014) เสนอว่า การวัดความตรงเชิงจำแนกต้องมีค่าน้อยกว่า 1 หากพิจารณาจากตารางที่ 3 ทุกค่ามีค่าน้อยกว่า 1 แสดงถึงมีความตรงเชิงจำแนก

ภาพที่ 2 โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่าย ผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรส่วนราชการและองค์กรของรัฐในจังหวัดสกลนคร

จากภาพที่ 2 พบว่า ในตัวแบบโมเดลโครงสร้างหรือตัวแปรแฝง ค่าน้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวมีค่าน้ำหนัก (Loadings) ทุกค่าสูงกว่า 0.50 ค่าอยู่ระหว่าง 0.5686-0.9092 ของค่าตัวแปรสังเกตได้ จากค่าสถิติบ่งชี้ได้ว่าแบบจำลองการวัดหรือ Outer Model ทุกโครงสร้างมีความน่าเชื่อถือได้และสามารถนำไปแปลผลได้

การวิเคราะห์ Inner Model จะพิจารณาจากการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) เป็นหลัก โดยที่ค่าดังกล่าวเป็นค่าของผลกระทบทางตรง (Direct effect) จากการนำเสนอในภาพที่ 2 ซึ่งเป็นค่าเดียวกันกับที่นำไปทดสอบสมมติฐานที่ 1 และ 2 ตามตารางที่ 4 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect effect) และผลกระทบรวม (Total effect) การพิจารณาค่าผลกระทบทางตรงและทางอ้อม จากภาพที่ 1 ค่า R^2 ของตัวแปรแฝงมีจำนวน 4 ตัว

ตารางที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน

Effect	Original Coefficient	Standard Error	t-value	p-value	Accept/Reject
INFORM → SYSTEM	.4861	.4887	10.6811	.0000	Accept
INFORM → SERVICE	.5463	.5512	.0346	.0000	Accept
INFORM → SATIS	.5080	.5102	.0487	.0000	Accept
INFORM → BENEFI	.3323	.3362	.0445	.0000	Accept
SYSTEM → SERVICE	.1561	.1589	.0515	.0013	Accept
SYSTEM → SATIS	.4277	.4286	.0535	.0000	Accept
SYSTEM → BENEFI	.0702	.0750	.0541	.0974	Reject
SERVICE → SATIS	.3352	.3353	.0547	.0000	Accept
SERVICE → BENEFI	.4771	.4785	.0525	.0000	Accept
BENEFI → SATIS	.2302	.3226	.0511	.0000	Accept
INFORM → SATIS	.5080	.5102	.0487	.0000	Accept
INFORM → BENEFI	.3323	.3362	.0445	.0000	Accept

ผลการทดสอบสมมติฐาน จากตารางที่ 4 พบว่า

1) ปัจจัยคุณภาพข้อมูลสารสนเทศ คุณภาพระบบสารสนเทศ คุณภาพบริการ และประโยชน์ที่ได้รับจากการยื่นภาษีผ่านอินเทอร์เน็ตมีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่าย ผ่านอินเทอร์เน็ตของส่วนราชการและองค์การของรัฐในจังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1

2) ปัจจัยคุณภาพข้อมูลสารสนเทศ คุณภาพระบบสารสนเทศ และคุณภาพบริการมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่าย ผ่านอินเทอร์เน็ตของส่วนราชการและองค์การของรัฐในจังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 2

6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่าย ผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรส่วนราชการและองค์การของรัฐในจังหวัดสกลนคร ประกอบด้วยปัจจัยคุณภาพข้อมูลสารสนเทศ คุณภาพระบบสารสนเทศ คุณภาพบริการ และประโยชน์ที่ได้รับจากการยื่นภาษีผ่านอินเทอร์เน็ต ผลการศึกษาพบว่าทุกปัจจัยส่งผลต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการหักภาษี โดยเฉพาะด้านคุณภาพข้อมูลสารสนเทศ เกี่ยวกับความถูกต้อง แม่นยำ ความทันต่อเวลา รูปแบบง่ายต่อการเข้าใจ ความครบถ้วนสมบูรณ์ และตรงตามต้องการ ส่งผลต่อ

ความพึงพอใจมากที่สุด สอดคล้องกับ นาคเนตร งามภักดี และคณะ (2561) ที่พบว่า คุณภาพสารสนเทศที่มีเนื้อหาเพียงพอตามความต้องการของผู้ใช้งาน เนื้อหาที่แม่นยำไม่ผิดพลาด แสดงผลลัพธ์ได้ถูกต้องทุกครั้ง มีเนื้อหาที่ครอบคลุมตามที่ผู้ใช้งานต้องการมีอิทธิพลต่อการใช้งาน ก่อให้เกิดความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเนื่องจากคุณภาพสารสนเทศที่ครบถ้วนช่วยให้ผู้ให้บริการไม่ต้องเสียเวลารอกข้อมูลซ้ำซ้อนหรือแก้ไขข้อมูลอีก เช่นเดียวกับ บัญชา หมั่นกิจการ และ พรพรรณ ประจักษ์เนตร (2561) ที่ระบุว่าข้อมูลที่มีความทันสมัย ถูกต้องแม่นยำ ส่งผลต่อความเชื่อถือของผู้ใช้งานเนื่องจากความแม่นยำของข้อมูล คือหนึ่งในคุณภาพของสารสนเทศ ทำให้ผู้ใช้งานเกิดความพึงพอใจ นอกจากนี้ พงศ์ศิริภาพทองดีวิสุรเกตุ (2562); อณตยาภา บุญรอด และ ประสพชัย พสุนนท์ (2561) พบว่า การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนจะช่วยให้เกิดความคล่องตัวในการขอคืนภาษีเงินได้ ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจมาก และเกิดความรับรู้ที่ดีต่อการใช้ระบบ e-Filing ยืนยันภาษี ในส่วนของคุณภาพของระบบ พบว่า ความง่ายของระบบ ความปลอดภัยของข้อมูล ใช้เวลาในระบบไม่มากจะส่งผลต่อความพึงพอใจได้ สอดคล้องกับ Naveed et al. (2019) กล่าวถึงคุณภาพของการบริการ คือ องค์ประกอบสำคัญที่สุดของการใช้งานในระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะในด้านความน่าเชื่อถือ ความปลอดภัยของข้อมูล เพราะคุณภาพคือสิ่งที่คนทั่วไปมีความต้องการ แตกต่างกับ ปฐมภรณ์ บำรุงผล (2563) ซึ่งพบว่าคุณภาพของการบริการไม่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการยื่นแบบภาษีเงินได้นิติบุคคลผ่านอินเทอร์เน็ตของผู้ยื่นภาษีในธุรกิจภาคอุตสาหกรรม เพราะจำนวนผู้ให้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลผ่านอินเทอร์เน็ตมีจำนวนมากขึ้นทุกปี เจ้าหน้าที่หรือผู้ดูแลระบบไม่สามารถแก้ไขปัญหาของระบบสารสนเทศได้ตามระยะเวลาที่กำหนดหรือในทันทีที่ต้องการได้อาจเป็นเพราะการยื่นแบบแสดงรายการในธุรกิจภาคอุตสาหกรรมมีจำนวนมาก ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ทำให้เกิดปัญหาความไม่พึงพอใจตามมา

การศึกษาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่าย ผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรส่วนราชการและองค์กรของรัฐในจังหวัดสกลนคร พบว่า คุณภาพข้อมูลสารสนเทศ คุณภาพระบบสารสนเทศ คุณภาพบริการ และประโยชน์ที่ได้รับจากการยื่นภาษีผ่านอินเทอร์เน็ตมีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่าย สอดคล้องกับ พนิดา สุภาพากรณ์ (2561) ที่พบว่า การยื่นแบบภาษีทางอินเทอร์เน็ต มีผลต่อความถูกต้อง แม่นยำ ลดความผิดพลาดมีผลต่อการป้องกันข้อมูลสูญหายให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านคุณภาพของสารสนเทศ และคุณภาพระบบที่ดี สามารถเพิ่มความสะดวกสบาย การลดขั้นตอนการทำงาน ส่งผลโดยตรงต่อความพึงพอใจ และการยอมรับการใช้งานระบบมากยิ่งขึ้น (ฟ้ารพีพันธ์ ฟ้าภูษิตกุล, 2562; สุรสิทธิ์ บุญชูนนท์ และ กรวิช เหล่าพิทักษ์โยธิน, 2562)

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. จากการหาค่าเฉลี่ย พบว่า ความง่ายในการใช้งานระบบ และความมีเสถียรภาพ ความน่าเชื่อถือของระบบมีค่าเฉลี่ยที่ต่ำสุด ดังนั้นกรมสรรพากรควรเน้นการพัฒนาการพัฒนาระบบ e-Filing ให้มีความง่ายและมีความมีเสถียรภาพให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นของผู้ใช้บริการ

2. งานวิจัยนี้พบว่า คุณภาพระบบสารสนเทศไม่ส่งผลต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการยื่นภาษีผ่านอินเทอร์เน็ตของสำนักงานสรรพากรในพื้นที่สกลนคร ซึ่งสะท้อนว่ายังคงมีความผิดพลาดเกิดขึ้นในระหว่างการใช้งานระบบ e-Filing อาจเกิดจากปัญหาในขั้นตอนการนำเข้าข้อมูล ดังนั้นจึงควรตรวจสอบปัจจัยนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้งานระบบได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยที่กว้างขึ้นจะเกิดประโยชน์ต่อการนำผลการวิจัยมาเทียบเคียงและได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจจะศึกษากับกลุ่มภาคเอกชน SMEs หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อนำผลการวิจัยมาเทียบเคียง
2. การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยการเก็บแบบสอบถามทำให้ไม่ได้ข้อมูลในเชิงลึกที่ยังคงเป็นปัญหาการศึกษาเชิงคุณภาพที่มีการสัมภาษณ์โดยตรงกับผู้ใช้ระบบสารสนเทศในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่าย จึงเป็นแนวทางที่นำมาซึ่งข้อมูลสำคัญสำหรับการวิจัยในอนาคต
3. ควรนำปัจจัยอื่นๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีหัก ณ ที่จ่ายผ่านอินเทอร์เน็ตมาพิจารณาเพิ่มเติม เพื่อเติมเต็มผลการศึกษาให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

8. เอกสารอ้างอิง

- เจตพล ตีปยานนท์ และ ทิฆัมพร ทวีเดช. (2564). การยกระดับความสามารถการใช้ระบบ e-Filing ของผู้ยื่นแบบและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*, 10(2), 205-218.
<https://ojs.lib.buu.ac.th/index.php/journalgsa/article/view/7790>
- นาเคนทร งามภักดิ์, นรพล จินันท์เดช, อัมพล ชูสนุก, และ สมชาย นำประเสริฐชัย. (2561). อิทธิพลของคุณภาพสารสนเทศต่อการใช้งานระบบ ความพึงพอใจของผู้ใช้งาน และประโยชน์สุทธิของผู้ใช้งานระบบบริหารจัดการลานตู้ของท่าเรือกรุงเทพ. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 13(1), 152-166.
https://so05.tci-thaijo.org/index.php/PNRU_JHSS/article/view/115885
- บัญชา หมั่นกิจการ และ พรพรรณ ประจักษ์เนตร. (2561). แบบจำลองเชิงโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ (e-Payment) ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 37(3), 30-39. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jcomm/article/view/226690>
- ปฐมภรณ์ บำรุงผล. (2563). *การยอมรับเทคโนโลยีและคุณภาพระบบสารสนเทศที่ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการยื่นแบบภาษีเงินได้นิติบุคคลผ่านอินเทอร์เน็ตของผู้ยื่นภาษีในธุรกิจภาคอุตสาหกรรม* (วิทยานิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3075/1/61606305.pdf>
- พงศ์ศิริภพ ทองศิริวิสุรเกตุ. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลในการยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีอากรทางออนไลน์ (E-FILING). *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 8(2), 169-181.
<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/bkkthon/article/view/215317>
- พินดา สุภาพอาภรณ์. (2561). *ปัจจัยที่มีผลต่อผลสำเร็จของการยื่นแบบภาษีทางอินเทอร์เน็ตของนิติบุคคลในเขตกรุงเทพมหานคร* (การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
<https://dspace.spu.ac.th/items/707a8ede-b99d-4b3c-8f24-c48a4abd774b>
- ฟ้าร์พินท์ ฟ้าวิชญ์กุล. (2562). *ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้งานระบบยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้มีเงินได้ในเขตอำเภอสี จังหวัดลำพูน* (การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. <http://cmruir.cmru.ac.th/handle/123456789/2276>

- วนิดา แสงชวลิต, อรัญญา นาคหล่อ, และ สุพิชา ศรีสุคนธ์. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับระบบ New e-Filing ในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีและการชำระภาษีผ่านอินเทอร์เน็ต ของสำนักงานบัญชีในจังหวัดชลบุรี. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 38(1), 100-118. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/DPUsthiparithatJournal/article/view/267929>
- สัญญา เนียมเปรม, วันนพรณ์ ชื่นพิบูลย์, เมชยา ท่าพิมาย, และ กนกวรรณ ศิริแก้ว. (2563). ปัญหาและอุปสรรคในการยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีผ่านระบบอินเทอร์เน็ตของบุคลากรภายในโครงการชลประทานขอนแก่น. *วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 7(1), 90-103. <https://kuojs.lib.ku.ac.th/index.php/jfam/article/view/3871>
- สุรสิทธิ์ บุญขุนนท์ และ กรวิช เหล่าพิทักษ์โยธิน. (2562). อิทธิพลของคุณภาพระบบสารสนเทศ คุณภาพบริการ และคุณภาพข้อบังคับ ต่อความง่ายต่อการใช้งาน การรับรู้ประโยชน์ และการยอมรับการใช้งาน ระบบการเชื่อมโยงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของเจ้าหน้าที่บุคลากร กรมศุลกากรประเทศไทย. *RMUTT Global Business and Economics Review*. 14(1), 73-89. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/RMUTT-Gber/article/view/241400>
- อณัศยามา บุญรอด และ ประสพชัย พสุนนท์. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกขอคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านบริการพร้อมเพย์ของผู้ยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทางระบบอินเทอร์เน็ตในเขตพื้นที่จังหวัดนครปฐม. *Veridian E-Journal, Silpakorn University สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 11(2), 3040-3055. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/145595>
- อภิญา ภูเพชร, เรนิตา จันสังสา, สาธิตา เดชแก้ว, ศุภฤกษ์ วิจิตรบรรจง, ธนวัฒน์ นิมิตรักษ์, พรระชลด เทียงธรรม, วริศรา ศรีประสงค์, และ พรทิพย์ จิระธำรง. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการวางแผนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และปัญหาในการเสียภาษีของผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในจังหวัดสงขลา. *Procedia of Multidisciplinary Research*, 1(10), 29. <https://so09.tci-thaijo.org/index.php/PMR/article/view/3326>
- เอกนิติ นิตินันท์ประภาศ. (2563). *สรรพากร ชู 9 ระบบ 'Easy Tax' ช่วยผู้ประกอบการลดต้นทุน สร้างวิถีภาษีใหม่*. สืบค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/894925>
- Asista, S., & Setyowati, M. S. (2022). Online tax system implementation through digitalization of tax administration on cost and benefit. *International Journal of Scientific and Research Publications (IJSRP)*, 12(3), 269-274. <http://dx.doi.org/10.29322/IJSRP.12.03.2022.p12337>
- Bhavitha, B. (2024). Digitalisation of tax system in India: A critical analysis. *Futuristic Trends in Social Sciences*, 3(3), 79-94. <https://www.doi.org/10.58532/V3BBSO22P1CH11>
- Câm, T. (2022). Taxpayers' satisfaction for eTax electronic tax service quality. *Science & Technology Development Journal: Economics-Law & Management*, 6(3), 3069-3080. <https://doi.org/10.32508/stdjelm.v6i3.991>
- DeLone, W. H., & McLean, E. R. (2003). The DeLone and McLean model of information systems success: a ten-year update. *Journal of management information systems*, 19(4), 9-30. <https://doi.org/10.1080/07421222.2003.11045748>

- Dijkstra, T. K., & Henseler, J. (2015). Consistent partial least squares path modeling. *MIS quarterly*, 39(2), 297-316. <https://misq.umn.edu/consistent-partial-least-squares-path-modeling.html>
- Elliot, S., Li, G., & Choi, C. (2013). Understanding service quality in a virtual travel community environment. *Journal of Business Research*, 66(8), 1153-1160. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2012.03.011>
- Estrellana, K. D. (2023). Effectiveness of electronic filing and computerized payment system of TAMP taxpayers in Lucena city: A basis to improve collection performance. *Acta Electronica Malaysia*, 7(1), 15-20. <http://doi.org/10.26480/aem.01.2023.15.20>
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50. <https://doi.org/10.2307/3151312>
- Grace, K., Olivia, K., & Mangoting, Y. (2023). The urgency of adapting the e-tax system to tax compliance: integration of satisfaction levels. *International Journal of Application on Economics and Business*, 1(2), 599-608.
- Hair, F., Black, C. W., & Anderson, E. R. (2010). *Multivariate data Analysis* (7th ed.). New York: Pearson.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate data analysis* (6th ed.). New Jersey: Pearson.
- Hair, J. F., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2011). PLS-SEM: Indeed a silver bullet. *The Journal of Marketing Theory and Practice*, 19(2), 139-152. <https://doi.org/10.2753/MTP1069-6679190202>
- Haruna, I. U., Nadzir, M. M., & Awang, H. (2023). The Impact of Quality Factors on Continuous Usage of E-Taxation filing Reporting System. *Journal of Advanced Research in Applied Sciences and Engineering Technology*, 30(2), 141-153. <https://doi.org/10.37934/araset.30.2.141153>
- Henseler, J., Dijkstra, T. K., Sarstedt, M., Ringle, C. M., Diamantopoulos, A., Straub, D. W., Ketchen, D. J., Hair, J. F., Hult, G. T. M., & Calantone, R. J. (2014). Common beliefs and reality about partial least squares: comments on Rönkkö & Evermann (2013). *Organizational Research Methods*, 17(2), 182-209. <https://doi.org/10.1177/1094428114526928>
- Henseler, J., Ringle, C. M., & Sinkovics, R. R. (2009). The use of partial least squares path modeling in international marketing. *Advances in International Marketing*, 20(1), 277- 319. [https://doi.org/10.1108/S1474-7979\(2009\)0000020014](https://doi.org/10.1108/S1474-7979(2009)0000020014)
- Kresnandita, S. P. (2023). Analyzing the effect of factors on taxpayers' satisfaction using e-Filing tax reporting system. *Journal of Applied Finance and Accounting*, 10(1), 1-12. <https://doi.org/10.21512/jafa.v10i1.8323>
- Kresnandita, S. P., Prawati, L. D., & Lusiana. (2023). Analyzing the effect of factors on taxpayers' satisfaction using e-Filing tax reporting system. *Journal of Applied Finance and Accounting*, 10(1), 1-13. <https://doi.org/10.21512/jafa.v10i1.8323>

- Laudon, K. C., & Laudon, J. P. (2012). *Management Information Systems-Managing the digital firm* (12th ed.). London: Pearson.
- Luamer, S., Maier, C., & Weitzel, T. (2017). Information quality, user satisfaction, and the manifestation of workarounds: a qualitative and quantitative study of enterprise content management system users. *European Journal of Information Systems*, 26(4), 333-360. <https://doi.org/10.1057/s41303-016-0029-7>
- Lukman, M., Tenriwaru, T., & Ikhtiari, K. (2022). The effect of tax service quality, application of e-registration and e-Filing on the level of taxpayer satisfaction of personal persons at the tax service office pratama makassar selatan. *Contemporary Journal on Business and Accounting*, 2(1), 92-101. <https://doi.org/10.58792/cjba.v2i1.24>
- Martínez, C. P. J., & Pinzón, B. H. D. (2022). Success evaluation model of E-government systems for tax administrations: Recognizing the public value from the taxpayer's perspective. In *2022 17th Iberian Conference on Information Systems and Technologies (CISTI)* (p. 1-6). IEEE. <https://doi.org/10.23919/CISTI54924.2022.9820607>
- Moraga, C., Moraga, M. Á., Calero, C., & Caro, A. (2009). SQuaRE-aligned data quality model for web portals, In *International Conference on Quality Software* (p. 117-122). South Korea. <http://dx.doi.org/10.1109/QSIC.2009.23>
- Muslichah, M., Bashir, M. S., & Arniati, T. (2023). The impact of tax e-Filing system quality on taxpayer satisfaction: perceived usefulness as mediator. *Journal Riset Akuntansi Kontemporer*, 15(2), 252-258. <https://doi.org/10.23969/jrak.v15i2.8715>
- Mustapha, B., & Obid, S. N. S. (2015). Tax service quality: the mediating effect of perceived ease of use of the online tax system. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 172, 2-9. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.01.328>
- Naveed, R. T., Hameed, W. U., Albassami, A. H., & Moshfegyan, M. (2019). Online Tax System (OTS) in Pakistan: The role of Tax Service Quality (TSQ) and Information Communication Technology (ICT). *Pacific Business Review International*, 11(12), 78-86. http://www.pbr.co.in/2019/2019_month/June/7.pdf
- Nguyen, T. Q., Pham, T. A. N., Hoang, A. P., Do, T. H. N., & Fuller, D. (2023). Factors affecting the acceptance of online tax filing and payment system by micro small medium enterprises in Vietnam. *Journal of Asian Public Policy*, 1–22. <https://doi.org/10.1080/17516234.2023.2248640>
- Nugroho, H. D. (2023). Toward seamless taxation through a split payment mechanism on the marketplace and Quick Response (QR) payment system. *Scientax: Jurnal Kajian Ilmiah Perpajakan Indonesia*, 5(1), 74–86. <https://doi.org/10.52869/st.v5i1.512>
- Nunnally, J. (1978). *Psychometric theory*. New York: McGraw Hill.
- O'Brien, J. A. (2001). *Introduction to information systems*. Massachusetts: McGraw-Hill.

- Oyebola, O., & Pouliquen, V. (2022). Technology, Taxation, and Corruption: Evidence from the Introduction of Electronic Tax Filing. *American Economic Journal: Economic Policy*, 14(1), 341–372. <https://doi.org/10.1257/pol.20200123>
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1985). A conceptual model of service quality and its implications for future research. *Journal of marketing*, 49(4), 41-50. <https://doi.org/10.2307/1251430>
- Petter, S., Delone, W., & Mclean, E. (2008). Measuring information systems success: models, dimensions, measures, and interrelationships. *Euro-pean Journal of Information Systems*, 17(3), 236–263. <https://doi.org/10.1057/ejis.2008.15>
- Refiyani, M., & Apriliana, T. (2023). Quality of service, tax outreach, and online payment systems: do they affect taxpayer compliance with land and building taxes (PBB) in the Regional Revenue Agency in the central region of Bandung City?. *Gema Wiralodra*, 14(2), 598–605. <https://doi.org/10.31943/gw.v14i2.474>
- Rosalia, V., Asfiya, N., Efrianti, D., & Wahyuni, I. (2024). Tinjauan Atas Pengisian Dan Pelaporan SPT Tahunan 1770 S Wajib Pajak Orang Pribadi Melalui E-Filling. *Jurnal Aplikasi Bisnis Kesatuan*, 4(1), 73-102. <https://doi.org/10.37641/jabkes.v4i1.1898>
- Saptono, P. B., Hodžić, S., Khozen, I., Mahmud, G., Pratiwi, I., Purwanto, D., Aditama, M. A., Haq, N., & Khodijah, S. (2023). Quality of e-tax system and tax compliance intention: the mediating role of user satisfaction. *Informatics*, 10(1), 22. <https://doi.org/10.3390/informatics10010022>
- Setyoko, P., Faozanudin, M., Wahyuningrat, W., Harsanto, B., Simin, S., Isna, A., & Rohman, A. (2023). The role of e-billing and e-SPT implementation on user satisfaction of e-filing taxpayers. *International Journal of Data and Network Science*, 7(2), 965-972. <https://doi.org/10.52677/j.ijdns.2022.12.014>

การอภิमानเชิงชาติพันธุ์วรรณนาเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย

META ETHNOGRAPHY ON PERSONAL INCOME TAX IN THAILAND

ณัฐพัชร์ อภิวัดน์ไพศาล^{1*}

Nathapat Aphiwatpisan^{1*}

(Received: June 26, 2024; Revised: October 24, 2024; Accepted: December 22, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะงานวิจัย เพื่อสังเคราะห์การแปลความหมายบทความวิจัยและบทความวิชาการ และเพื่อสร้างแผนที่เฉพาะเรื่อง รวมถึงแนวทางในการทำวิจัยเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยโดยใช้ฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2565 มีบทความวิจัยที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกจำนวน 30 บทความ ผลการสังเคราะห์งานวิจัยใน 4 ด้านพบว่า 1) ด้านรูปแบบบทความ บทความแต่ละเรื่องมีผู้ประพันธ์ 1-3 คน มีจำนวนหน้าทั้งหมดโดยเฉลี่ย 14 หน้า จำนวนหน้าเนื้อหาเฉลี่ย 12.50 หน้า และจำนวนหน้าอ้างอิงเฉลี่ย 1.50 หน้า 2) ด้านเนื้อหาสาระ ผลการสังเคราะห์วัตถุประสงค์พบว่ามีจำนวน 60 ข้อ จัดได้ 7 กลุ่ม นอกจากนี้ผลการสังเคราะห์การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวข้องกับตัวแปรที่มีจำนวน 17 ตัวแปร จัดได้ 3 กลุ่ม 3) ด้านวิธีวิทยาการวิจัย ประกอบด้วย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง การคำนวณกลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือการวิจัย การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูล และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ และ 4) ด้านคุณภาพงานวิจัย พบว่าผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์อยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.41-4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .699 ค่าความเบ้ เท่ากับ -1.646 และค่าความโด่ง เท่ากับ 1.382 แนวทางการทำวิจัยในอนาคตควรมุ่งเน้นเกี่ยวกับกฎหมายอีเพย์เมนต์ ปัญหาการเก็บภาษีบนตลาดออนไลน์ ความผิดพลาดทางภาษีอากร และผลกระทบจากมาตรการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาล

คำสำคัญ: การสังเคราะห์งานวิจัย ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ชาติพันธุ์วรรณนาอภิमान

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Assistant Professor, School of Management Science, Sukhothai Thammathirat Open University

* Corresponding author, e-mail: nathapat.aph@stou.ac.th

Abstract

The purpose of this research was to study the characteristics of research articles, synthesize the interpretation of research and academic articles, and create a thematic map including guidelines for future research on personal income tax in Thailand. The study utilized the database of the Thai Journal Citation Index Center (TCI) covering the period from 2013 to 2022. A total of thirty articles met the selection criteria. The results of the synthesis covered four aspects: 1) Article format: Each research article had 1-3 authors, with an average total of fourteen pages, an average of twelve and a half content pages, and an average of one and a half reference pages. 2) Content: The synthesis of objectives revealed 60 items, categorized into 7 groups. Additionally, the literature review synthesis identified 17 variables, categorized into 3 groups. 3) Research methodology: This included population, sample, sample calculation, sampling method, research instruments, validation of research instruments, data analysis, and statistical significance testing. 4) Research quality: The quality assessment of the synthesized research was found to be at a good level, with a mean ranging from 3.41 to 4.20, a standard deviation of 0.699, skewness of -1.646, and kurtosis of 1.382. Future research should focus on e-payment laws, issues with tax collection in online markets, tax offenses, and the impact of government assistance measures.

Keywords: Research Synthesis, Personal Income Tax, Meta Ethnography

1. บทนำ

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีทางตรงที่เป็นแหล่งรายได้สำคัญของรัฐบาล เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการกระจายรายได้ เป็นภาษีที่เรียกเก็บจากบุคคลธรรมดาที่มีรายได้ประเภทใดประเภทหนึ่ง ฐานภาษีของภาษีนี้ เรียกว่า เงินได้สุทธิ ซึ่งคำนวณจากการนำเงินได้พึงประเมินตลอดทั้งปีภาษี (ปฏิทิน) ไปหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนด ได้เงินได้สุทธิจำนวนเท่าใด ให้คำนวณภาษีตามอัตราและวิธีการที่กฎหมายกำหนด ถ้ามีเงินได้ไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด หรือไม่มีเงินได้สุทธิเหลือก็ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยปกติจัดเก็บภาษีเป็นปี รายได้ที่เกิดขึ้นในปีใด ๆ ผู้มีรายได้มีหน้าที่แสดงรายการตามแบบแสดงรายการภาษีที่กำหนดภายในเดือนมกราคมถึงมีนาคมของปีถัดไป หน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีนี้คือ กรมสรรพากร สังกัดกระทรวงการคลัง ทั้งนี้ผลการจัดเก็บภาษีของรัฐบาลในปีงบประมาณ 2565 (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มีนาคม 2565) พบว่า รายได้จากการจัดเก็บภาษีของรัฐบาลรวมทั้งสิ้น 1,313,524 ล้านบาท ในจำนวนนี้จัดเก็บโดยกรมสรรพากร จำนวน 851,845 ล้านบาท (ร้อยละ 64.85) นอกจากนี้ยังพบว่า ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่จัดเก็บโดยกรมสรรพากร มีจำนวน 181,907.47 ล้านบาท (ร้อยละ 21.35) ของภาษีที่กรมสรรพากรจัดเก็บได้ (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2565)

งานวิจัยเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มุ่งศึกษาเกี่ยวกับประวัติ วิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี ความเป็นมา ระดับความรู้ ความเข้าใจ ความพึงพอใจ ทักษะคติ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร อิทธิพลของตัวแปร การสำรวจตัวแปร การเปรียบเทียบตัวแปร ปัญหา ผลกระทบ และหาแนวทางปรับปรุง พัฒนา แก้ไข ทั้งนี้พบว่ามีการศึกษาในประเด็นที่หลากหลาย มีข้อมูลอย่างกระจัดกระจาย ทำให้ไม่ทราบคุณลักษณะ ทิศทาง แนวโน้มของ

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย จึงทำให้ต้องมีการสังเคราะห์งานวิจัยเพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย

การสังเคราะห์งานวิจัยเป็นวิธีการวิจัยที่นักวิจัยใช้ค้นคว้าหาความรู้เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่จะเป็นข้อยุติในงานวิจัยที่ศึกษาปัญหาเดียวกันโดยใช้งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้วเป็นแหล่งข้อมูลเพื่อศึกษาหาคำตอบ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542; รัตนะ บัวสนธ์, 2550; Glass, 1982; St.Pierre, 1982) โดยนำผลการวิจัยหลาย ๆ เรื่องที่ศึกษาในปัญหาเดียวกัน แต่ได้ข้อค้นพบทั้งที่เหมือนกันและต่างกันไปมาสรุปรวมเพื่อให้ได้คำตอบที่ยุติ แล้วนำเสนอข้อสรุปอย่างมีระบบ ทำให้ได้คำตอบปัญหาวิจัยที่ต้องการที่มีลักษณะกว้างขวางและกลุ่มลึกลับมากกว่าที่ได้รับจากงานวิจัยแต่ละเรื่อง จุดมุ่งหมายของการสังเคราะห์งานวิจัย คือ ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนและได้ข้อยุติของผลการวิจัยที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจาย ทั้งนี้การสังเคราะห์งานวิจัยแบ่งเป็น 2 วิธีคือการสังเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Synthesis) และการสังเคราะห์เชิงคุณภาพหรือการอภิธานเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Qualitative Synthesis or Meta Ethnography) (Noblit & Hare, 1988)

สำหรับการสังเคราะห์งานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสังเคราะห์งานวิจัยในเชิงคุณภาพที่เรียกว่าการอภิธานเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Meta Ethnography) ซึ่งเป็นการหาข้อสรุปในความรู้จากงานวิจัยที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจาย โดยในปัจจุบันยังไม่มีการจัดกลุ่มเป็นแผนที่เฉพาะเรื่อง (Thematic Map) ทำให้เกิดความสนใจศึกษางานนี้เพื่อหาความชัดเจน และทำให้ได้ข้อยุติเกี่ยวกับคุณลักษณะของบทความวิจัยและบทความวิชาการของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2565 รวมถึงการแปลความหมายและนำเสนอรูปแบบงานวิจัยภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย ซึ่งทำให้เกิดประโยชน์ในแวดวงวิชาการคือ ทำให้ทราบสภาวะปัจจุบันของข้อความรู้ มีประโยชน์ต่อการกำหนดตัวแปรและสมมติฐานการวิจัย และเป็นแนวทางในการพัฒนางานวิจัยเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยต่อไปในอนาคตที่มีประโยชน์ต่อการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคูณลักษณะของบทความวิจัยและบทความวิชาการที่ได้จากการสังเคราะห์เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2565
2. เพื่อสังเคราะห์การแปลความหมายและนำเสนอรูปแบบผลงานวิชาการเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย
3. เพื่อสร้างแผนที่เฉพาะเรื่อง (Thematic Map) และแนวทางในการทำวิจัยเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอนาคต

3. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

1. การสังเคราะห์งานวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัย หมายถึง การวิจัยในขั้นที่สอง (Second Order Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบยืนยันผลการวิจัยในขั้นที่หนึ่งว่ามีความถูกต้อง ครบคลุมมากน้อยเพียงใด และเพื่อหาคำตอบสรุปรวมเกี่ยวกับผลการวิจัยในปัญหาวิจัยเดียวกันว่าท้ายที่สุดแล้วได้ผลเป็นประการใด ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการสังเคราะห์ไปใช้ในการกำหนดนโยบายหรือแนวทางการวิจัยในเรื่องนั้น ๆ ว่าจะดำเนินการต่อไปในแง่มุมใดจึงจะได้คำตอบใหม่ ๆ ไม่ซ้ำซ้อนกับ

งานวิจัยในอดีต นอกจากนี้ยังนำผลที่ได้จากการสังเคราะห์ไปใช้ชี้แนะดำเนินงานวิจัยขั้นที่หนึ่งที่กำลังทำอยู่ให้เป็นไปอย่างมีทิศทาง ตอบคำถามวิจัยได้ตรงประเด็น

การสังเคราะห์งานวิจัย (Synthesis Research) มีพื้นฐานแนวคิดมาจากความพยายามของนักวิจัยที่จะนำผลการวิจัยหลายๆ เรื่องที่ศึกษาในปัญหาเดียวกัน แต่ได้ผลข้อค้นพบทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันมาสรุปรวมให้ได้คำตอบเป็นที่ยุติ โดยมีงานวิจัยเป็นแหล่งข้อมูลหรือหน่วยที่ทำการศึกษ การสังเคราะห์ในระยะแรก ๆ มีวิธีการดำเนินงานไม่ซับซ้อน ปัจจุบันได้มีการพัฒนาวิธีการสังเคราะห์ที่ค่อนข้างซับซ้อนและมีสถานภาพเป็นศาสตร์อีกแขนงหนึ่งที่มีองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ศัพท์เฉพาะทาง (Technical Term) และวิธีการค้นคว้าความรู้ (Method of Inquiry Knowledge) เป็นของตนเอง ปัจจุบันวิธีการหลักๆ ที่เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Synthesizing Qualitative Studies) (Noblit & Hare, 1988) การสังเคราะห์แบบพรรณนา (Narrative Synthesis) หรือการอภิธานเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Meta Ethnography) ซึ่งเป็นการสังเคราะห์งานวิจัยที่ใช้วิธีศึกษาในเชิงคุณภาพ

2. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ ภาษีที่จัดเก็บจากบุคคลทั่วไปที่มีเงินได้ ไม่ว่าจะประเภทใด ชนิดใด ถ้าไม่มีกฎหมายยกเว้นให้แล้วก็จะอยู่ในข่ายต้องเสียภาษี ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามี 4 ประเภทคือ บุคคลธรรมดา ผู้ถึงแก่ความตายระหว่างปีภาษี กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีชนิดบุคคล (กรมสรรพากร, 2561; สุเมธศิริคุณโชติ และคณะ, 2567) หลักการจัดเก็บมี 2 หลักการคือ หลักแหล่งเงินได้ (Source Rule) และหลักถิ่นที่อยู่ (Resident Rule) ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศ ผลการจัดเก็บรายได้สูงเป็นอันดับ 3 รองจากภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีมูลค่าเพิ่ม ในปีงบประมาณ 2566 จัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้จำนวน 395,744 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2567 จัดเก็บได้จำนวน 387,457 ล้านบาท (กระทรวงการคลัง, 2567)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในอดีตพบว่าการศึกษาเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยมีวัตถุประสงค์ และการทบทวนวรรณกรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

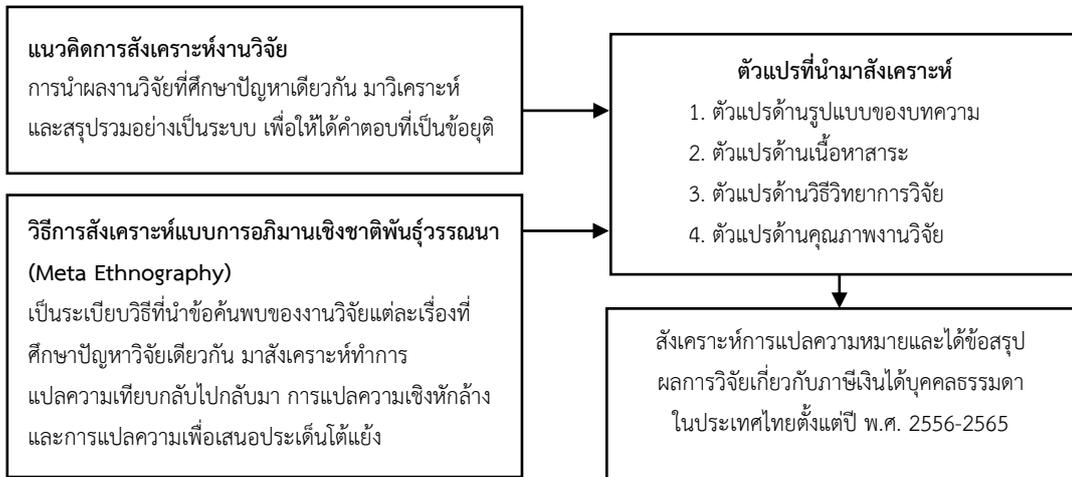
การศึกษาเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติ วิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎีและความเป็นมา เพื่อศึกษาระดับความรู้ ความเข้าใจ ความพึงพอใจและทัศนคติ เพื่อศึกษา วิเคราะห์ ความสัมพันธ์ของตัวแปร เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อตัวแปร ศึกษาอิทธิพลของตัวแปรและศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุ เพื่อสำรวจตัวแปรและเปรียบเทียบตัวแปร เพื่อศึกษาปัญหา ผลกระทบ วิเคราะห์ปัญหาและเพื่อตรวจสอบปัญหา และเพื่อศึกษาหาแนวทางปรับปรุง พัฒนาและแก้ไข

นอกจากนี้ยังพบว่างานวิจัยในอดีต 10 ปีที่ผ่านมาสะท้อนภาพรวมสถานการณ์เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้บริโภค ประเภทของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการ การจดทะเบียนของธุรกิจร้านค้าออนไลน์ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กฎหมาย E-Payment ปัญหาการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กรณีตลาดออนไลน์ ความผิดทางภาษีอากร ผลกระทบที่เกิดจากมาตรการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาล และสถานการณ์ภาพรวมความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ในประเทศไทย และยังพบว่ามีการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ความเข้าใจ การรับรู้ ความพึงพอใจ ทัศนคติ ส่วนประสมการตลาด บริการ เทคโนโลยี ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ ปัญหาการบริหารจัดการกับแนวทางการพัฒนา พฤติกรรม ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ปรากฏตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

	ปัจจัยส่วนบุคคล	ความรู้ความเข้าใจ	การรับรู้	ความพึงพอใจ	ทัศนคติ	ส่วนประสมการตลาดบริการ	เทคโนโลยี	ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ	ปัญหาการบริหารจัดเก็บและแนวทางการพัฒนา	พฤติกรรม	ประสิทธิผล	ประสิทธิภาพ
ดวงใจ พรหมมินทร์ และ อภิญา วนเศรษฐ (2561)												✓
ธนิษฐ์มา พูนทอง และ สุมาลี รามัญ (2564)	✓			✓								
ธวัชรัตน์ เชื้อวงศ์บุญ, พามดา ชูขุฒยากร, และ ชีวพร อินแสง (2560)						✓	✓		✓		✓	
งามพรต พรหมมานต, ภาณินี กิจพอคำ, และ ชนินาฏ ลีตส์ (2563)											✓	
จากรุวรรณ ทิมเสน และ ดารณี เอื้อชนะจิต (2565)			✓					✓				
ณัฐกานต์ นาคีเกท และ ฉันทิชา บัวศรี (2563)	✓	✓			✓							
นภา นาคแย้ม (2558)						✓				✓	✓	✓
นุชจรี คณทา และ ไพโรจน์ รัตนบุรี (2562)	✓			✓		✓						
บุญยานุช รวยเงิน, มัลลิกา ชนะภัย, และ กัลยา บุญหล้า (2565)		✓		✓	✓							
มธุรส สำราญ และ อนุชาติ บุณนาค (2559)						✓	✓					
วิภาดา สุขสวัสดิ์ (2563)	✓	✓		✓	✓							
วิริยะศิตา ทิมพ์สุวรรณ และ พรทิวา แสงเขียว (2564)			✓									
ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์ (2565)			✓				✓	✓				
อณัศยามา บุญรอด และ ประสพชัย พสุนนท์ (2561)	✓		✓				✓					
สิริกกร ศิริปรีชา และ สัมพันธ์ พลภักดิ์ (2561)								✓	✓			✓
สุภาภรณ์ จุลวิมฑกะ และ ประภัสสระ กิตติมโนรม (2561)	✓	✓										
หทัยรัตน์ เหล็กพิมาย, ยุทธนาท บุญยะชัย, และ พรรณเพ็ญ สิทธิพัฒนา (2565)	✓				✓						✓	✓
สุรศักดิ์ ชะมารัมย์, จิรายุ ทรัพย์สิน, และ วันชัย สุขตาม (2561)								✓	✓			
สิตานันท์ ศรีวรรกร และ วรัญญา ตรงพิสุทธิศักดิ์ (2562)										✓		
ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์ และ จักกริน วชิรเมธิน (2560)							✓					
ธนิดา จิตรน้อมรัตน์ (2559)								✓			✓	✓
เจตพล ตีปยานนท์ และ ทิฆัมพร ทวีเดช (2564)		✓								✓		
รวม	7	5	4	4	4	4	5	4	4	3	5	5

จากการทบทวนวรรณกรรมนำมาสู่การสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ตามภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย

การกำหนดขอบเขตการวิจัย ประชากรงานวิจัย คือ บทความวิจัยและบทความวิชาการที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Centre: TCI) ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2565

2. กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรคือ บทความวิจัยและบทความวิชาการที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในฐานข้อมูล TCI ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2565 รวมจำนวน 10 ปี มีทั้งสิ้น 30 เรื่อง ทั้งนี้ผู้วิจัยสืบค้นจากฐานศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Centre: TCI) ผ่าน tci-thaijo.org โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้ (1) คำสืบค้นคือ “ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา” (2) ช่วงเวลา ค.ศ. 2013-2022 จากนั้นสำรวจความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหาภายในบทความวิจัย พบจำนวนบทความวิจัยที่ตรงตามเกณฑ์การคัดเลือกจำนวน 30 เรื่อง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชุดได้แก่ แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย ปรับมาจากเครื่องมือวิจัยของ ศิริยุภา พูลสุวรรณ (2555) และแบบบันทึกข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัยภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีรายละเอียดดังนี้

ชุดที่ 1 แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย ประเมิน 4 ประเด็นได้แก่ บทนำ การทบทวนวรรณกรรม วิธีดำเนินการวิจัย และการสรุปผลการวิจัย จำนวน 19 ข้อและเกณฑ์ประเมินคุณภาพแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริคส์ (scoring rubrics) โดยเกณฑ์การให้น้ำหนักคะแนน 5 ระดับตั้งแต่ 1 ถึง 5 หมายถึงคุณภาพบทความวิจัยอยู่ในระดับต่ำ ค่อนข้างต่ำ ปานกลาง ดี และ ดีมาก ตามลำดับ และมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนน 5 ระดับคือ คุณภาพในระดับดีมาก (4.21-5.00 คะแนน) ระดับดี (3.41-4.20 คะแนน) ระดับปานกลาง (2.61-3.40 คะแนน) ระดับค่อนข้างต่ำ (1.81-2.60 คะแนน) และระดับต่ำ (1.00-1.80 คะแนน)

ชุดที่ 2 แบบบันทึกข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัย จำนวน 21 ข้อ และคู่มือลงทะเบียนข้อมูล เกี่ยวกับคุณลักษณะงานวิจัย ด้านรูปแบบของบทความวิจัย ด้านเนื้อหาสาระ ด้านวิธีวิทยาการวิจัย และด้านคุณภาพงานวิจัย

4. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้ (1) ตรวจสอบคุณลักษณะของบทความวิจัยและบทความวิชาการ โดยคัดเลือกงานที่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (2) อ่านงานวิจัยเพื่อประเมินคุณภาพงานวิจัย (3) อ่านงานวิจัยโดยละเอียดอีกครั้ง โดยอ่านงานวิจัยซ้ำ ๆ อย่างละเอียดทีละประเด็น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระทั้งหมด โดยไม่มีการตีความ จากนั้นเก็บและบันทึกข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัยลงในแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยเป็นรายฉบับ (4) ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วน สมบูรณ์ของข้อมูลแต่ละชุดอีกครั้ง (5) จัดเตรียมแฟ้มข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการ 2 ส่วน ดังนี้

1. ตัวแปรด้านรูปแบบของบทความ และด้านคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด

2. ตัวแปรด้านเนื้อหาสาระ และด้านวิธีวิทยาการวิจัย ทำการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพที่เรียกว่า การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาภิธาน (Meta-ethnography) ตามแนวคิดของ Noblit and Hare (1988) โดยสังเคราะห์การแปลความหมาย โดยวิเคราะห์แบบการแปลความหมาย 3 ลักษณะ โดยการเทียบเคียงระหว่างงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ ได้แก่ (1) การแปลความหมายเทียบกลับไปกลับมา (reciprocal translations) หากผลการวิจัยสอดคล้องกัน (2) การแปลความเชิงหักล้าง (refutational synthesis) หากผลการวิจัยขัดแย้งกัน และ (3) การแปลความเพื่อเสนอประเด็นการโต้แย้ง (line of argument synthesis) ในกรณีที่ผลการวิจัยมีทั้งสอดคล้องกัน และขัดแย้งกัน จากนั้นทำการสังเคราะห์ความหมายที่ได้เพื่อให้ได้รูปแบบงานวิจัยภาษาเขียนได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย

5. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการสังเคราะห์คุณลักษณะของบทความที่ได้จากการสังเคราะห์เกี่ยวกับภาษาเขียนได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2565

1. ด้านรูปแบบของบทความ ผลการวิจัยพบว่าบทความที่ลงตีพิมพ์ในฐาน TCI เป็นบทความภาษาไทย จำนวน 30 บทความ ทั้งนี้จำนวนเจ้าของบทความมากที่สุดคือ 3 คน น้อยที่สุด 1 คน จำนวนหน้าทั้งหมดในแต่ละบทความอยู่ระหว่าง 5-27 หน้า โดยเฉลี่ยเท่ากับ 14 หน้า โดยมีจำนวนหน้าเนื้อหาอยู่ระหว่าง 4-23 หน้า โดยเฉลี่ยเท่ากับ 12.50 หน้า และมีจำนวนหน้าอ้างอิงในแต่ละบทความอยู่ระหว่าง 0.5-4.5 หน้า โดยเฉลี่ยเท่ากับ 1.50 หน้า และนอกจากนี้ยังพบว่าจำนวนรายการอ้างอิงทั้งหมดในแต่ละบทความอยู่ระหว่าง 3-66 รายการ โดยเฉลี่ยเท่ากับ 17 รายการ ทั้งนี้จำนวนรายการอ้างอิงที่พิมพ์เป็นอักษรภาษาไทยในแต่ละบทความอยู่ระหว่าง 0-33 รายการ โดยเฉลี่ยเท่ากับ 8 รายการ และจำนวนรายการอ้างอิงที่พิมพ์เป็นอักษรภาษาอังกฤษในแต่ละบทความอยู่ระหว่าง 0-38 รายการ โดยเฉลี่ยเท่ากับ 9 รายการ ตามตารางที่ 2 บทความวิจัยที่ลงตีพิมพ์ในฐาน TCI 1 มีจำนวน 10 บทความ (ร้อยละ 33.33) และ TCI 2 จำนวน 20 บทความ (ร้อยละ 66.67) เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2565 ทั้งนี้การเผยแพร่ในปี พ.ศ. 2565 มีจำนวนมากที่สุด เท่ากับ 6 บทความ (ร้อยละ 20) โดยผู้เขียนที่อยู่สังกัดมหาวิทยาลัย มีจำนวนมากที่สุด เท่ากับ 25 บทความ (ร้อยละ 83.33) วิทยาลัย จำนวน 1 บทความ (ร้อยละ 3.33) และอื่น ๆ อีก 4 บทความ (ร้อยละ 13.34) แหล่งตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารปัญญาภิวัฒน์ และวารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น มีจำนวนมากที่สุดเท่ากัน อย่างละ 2 บทความ (ร้อยละ 6.67) ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบด้านรูปแบบของบทความ (จำนวนเจ้าของผลงาน จำนวนหน้า และจำนวนรายการอ้างอิง)

เรื่อง ที่	จำนวน เจ้าของ ผลงาน	จำนวน หน้า	จำนวนหน้า เนื้อหา	จำนวนหน้า อ้างอิง	จำนวนรายการ อ้างอิงทั้งหมด	จำนวนรายการ อ้างอิงภาษาไทย	จำนวนรายการ อ้างอิง ภาษาอังกฤษ
1	2	12.5	11	1.5	16	8	8
2	2	17	16	1	16	14	2
3	2	13.5	12.5	1	13	13	0
4	3	15	13.5	1.5	22	14	8
5	3	14	13.5	0.5	6	6	0
6	2	13.5	12	1.5	13	8	5
7	2	14	13.5	0.5	9	0	9
8	1	18.5	18	0.5	8	8	0
9	2	13	12.5	0.5	8	4	4
10	3	13.5	12	1.5	11	10	1
11	2	17	15.5	1.5	17	13	4
12	1	6.5	6	0.5	5	4	1
13	2	15	13	2	23	0	23
14	1	15	13.5	1.5	22	19	3
15	2	15.5	13.5	2	20	10	10
16	2	13.5	12.5	1	11	3	8
17	2	8	7.5	0.5	6	6	0
18	3	13	12	1	10	9	1
19	3	7.5	6.5	1	19	9	10
20	2	12.5	12	0.5	3	3	0
21	1	27	23	4	22	0	22
22	1	19	14.5	4.5	66	33	33
23	2	11.5	10	1.5	19	0	19
24	2	21	19	2	25	10	15
25	2	11	10.5	0.5	11	8	3
26	1	14.5	14	0.5	8	6	2
27	1	14	12	2	18	0	18
28	2	5	4	1	9	0	9
29	2	16	13.5	2.5	38	0	38
30	2	14	12	2	16	15	1
รวม		421	379	42	490	233	257

ตารางที่ 3 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบด้านรูปแบบของบทความวิจัย (ฐานที่ตีพิมพ์ ปีที่ตีพิมพ์เผยแพร่ สังกัดเจ้าของผลงาน และแหล่งตีพิมพ์เผยแพร่)

หัวข้อ	จำนวน	ร้อยละ
1. ฐาน		
TCI 1	10	33.33
TCI 2	20	66.67
รวม	30	100
2. ปีที่ตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน		
พ.ศ. 2565	6	20
พ.ศ. 2564	3	10
พ.ศ. 2563	5	16.67
พ.ศ. 2562	2	6.67
พ.ศ. 2561	5	16.67
พ.ศ. 2560	3	10
พ.ศ. 2559	3	10
พ.ศ. 2558	2	6.67
พ.ศ. 2557	0	0
พ.ศ. 2556	1	3.33
รวม	30	100
3. หน่วยงาน (ค่าน้ำหนัก: 1 คะแนนต่อบทความ)		
มหาวิทยาลัยศรีปทุม	2	6.67
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี	1	3.33
มหาวิทยาลัยรังสิต	1	3.33
มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์	2	6.67
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	1	3.33
มหาวิทยาลัยรามคำแหง	0.5	1.67
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	0.5	1.67
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	1	3.33
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ	1	3.33
มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	2	6.67
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	2	6.67
มหาวิทยาลัยพายัพ	1	3.33
มหาวิทยาลัยทักษิณ	1	3.33
มหาวิทยาลัยคริสเตียน	1	3.33
มหาวิทยาลัยนเรศวร	1	3.33
มหาวิทยาลัยสยาม	1	3.33
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	4	13.33
มหาวิทยาลัยศิลปากร	1	3.33
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	0.5	1.67
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	0.5	1.67

ตารางที่ 3 (ต่อ)

หัวข้อ	จำนวน	ร้อยละ
วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก	1	3.33
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร	0.5	1.67
มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาองค์กรภาครัฐ	0.5	1.67
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)	0.5	1.67
บริษัทเอกชน	0.5	1.67
ไม่ระบุ	2	6.67
รวม	30	100
4. ชื่อวารสาร		
วารสารปัญญาทัศน์	2	6.67
วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น	2	6.67
สุทธิปริทัศน์	1	3.33
วารสารรัชต์ภาคย์	1	3.33
วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ	1	3.33
วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ	1	3.33
วารสารกระบวนการยุติธรรม	1	3.33
วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน	1	3.33
วารสารวิทยาศาสตร์ลาดกระบัง	1	3.33
พัฒนาการเศรษฐกิจปริทรรศน์	1	3.33
วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์	1	3.33
วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์	1	3.33
วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง	1	3.33
วารสารวิทยาการจัดการ(มรภ.นครปฐม)	1	3.33
วารสารเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ	1	3.33
วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก	1	3.33
วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี	1	3.33
วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ	1	3.33
วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง	1	3.33
วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	1	3.33
วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	1	3.33
วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	1	3.33
วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	1	3.33
วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)	1	3.33
วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	1	3.33
SOUTHEAST BANGKOK JOURNAL	1	3.33
Veridian E-Journal, Silpakorn University	1	3.33
EAU HERITAGE JOURNAL Social Science and Humanity	1	3.33
รวม	30	100

2. **ด้านเนื้อหาสาระ** ผลการสังเคราะห์บทความวิจัยเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัย และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

1) **ผลการสังเคราะห์การกำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยพบว่า** บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์รวมทั้งสิ้น 60 ข้อ จัดกลุ่มได้ 7 กลุ่มดังนี้ กลุ่มที่ 1 เพื่อศึกษาประวัติ วิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี และความเป็นมา รวมจำนวน 2 เรื่อง (ร้อยละ 5.56) (งามพรต พรหมมานต, ภาณินี กิจพ้อคำ, และ ชนินาฏ ลีตส์, 2563; ชานนท รัชกุลชน และ สุรพล ศรีวิทยา, 2560) กลุ่มที่ 2 เพื่อศึกษาระดับความรู้ ความเข้าใจ ความพึงพอใจ และทัศนคติ รวมจำนวน 4 เรื่อง (ร้อยละ 11.11) (ณัฐกานต์ นาคีเภท และ ฉันทิชา บัวศรี, 2563; ธนิษฐัฒนา พูนทอง และ สุมาลี รามันฎ, 2564; นภา นาคแยม, 2558; สุภาภรณ์ จุลวัฒน์ทกะ และ ประภัศระ กิตติมนโรรม, 2561) กลุ่มที่ 3 เพื่อศึกษา วิเคราะห์ ความสัมพันธ์ของตัวแปร รวมจำนวน 6 เรื่อง (ร้อยละ 16.67) (ณัฐกานต์ นาคีเภท และ ฉันทิชา บัวศรี, 2563; ดวงใจ พรหมมินทร์ และ อภิญญา วนเศรษฐ, 2561; มธุรส สำราญ และ อนุชาติ บุนนาค, 2559; วิภาดา สุขสวัสดิ์, 2563; สุภาภรณ์ จุลวัฒน์ทกะ และ ประภัศระ กิตติมนโรรม, 2561; อดิทยาภา บุญรอด และ ประสพชัย พสุนนท์, 2561;) กลุ่มที่ 4 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อตัวแปร ศึกษาอิทธิพลของตัวแปร และศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุ รวมจำนวน 7 เรื่อง (ร้อยละ 19.44) (เจตพล ติปยานนท์ และ ทิฆัมพร ทวีเดช, 2564; นุชจรี คณหา และ ไพโรจน์ รัตนบุรี, 2562; มธุรส สำราญ และ อนุชาติ บุนนาค, 2559; วรินทร์ เอิบแจ้ และ ธีรณันท์ บุญอยู่, 2565; วิริยะศิตา พิมพ์สุวรรณ และ พรทิวา แสงเขียว, 2564; สิริกร ศิริปรีชา และ สัมพันธ์ พลภักดิ์, 2561; อดิทยาภา บุญรอด และ ประสพชัย พสุนนท์, 2561) กลุ่มที่ 5 เพื่อสำรวจตัวแปรและเปรียบเทียบตัวแปร จำนวน 7 เรื่อง (ร้อยละ 19.44) (เจตพล ติปยานนท์ และ ทิฆัมพร ทวีเดช, 2564; ณัฐกานต์ นาคีเภท และ ฉันทิชา บัวศรี, 2563; ธนิษฐัฒนา พูนทอง และ สุมาลี รามันฎ, 2564; นุชจรี คณหา และ ไพโรจน์ รัตนบุรี, 2562; บุญยานุช รวยเงิน, มัลลิกา ชนะภัย, และ กัลยา บุญหล้า, 2565; วิภาดา สุขสวัสดิ์, 2563; ทศรัตน์ เหล็กพิมาย, ยุทธนาท บุญยะชัย, และ พรรณเพ็ญ สิทธิพัฒนา, 2565) กลุ่มที่ 6 เพื่อศึกษาปัญหา ผลกระทบ วิเคราะห์ปัญหา และเพื่อตรวจสอบปัญหา จำนวน 7 เรื่อง (ร้อยละ 19.44) (งามพรต พรหมมานต, ภาณินี กิจพ้อคำ, และ ชนินาฏ ลีตส์, 2563; จารุวรรณ พิมเสน และ ดารณี เอื้อชนะจิต, 2565; ชานนท รัชกุลชน และ สุรพล ศรีวิทยา, 2560; ดวงใจ พรหมมินทร์ และ อภิญญา วนเศรษฐ, 2561; อารังศักดิ์ เสวตเลข และ กาญจนา พรสัมฤทธิ์สกุล, 2565; ศิริพร แซ่อึ้ง และ อมรรัตน์ อภินันท์มหกุล, 2563; สิริกร ศิริปรีชา และ สัมพันธ์ พลภักดิ์, 2561) และ กลุ่มที่ 7 เพื่อศึกษาและหาแนวทางปรับปรุง พัฒนา แก้ไข จำนวน 3 เรื่อง (ร้อยละ 8.34) (งามพรต พรหมมานต, ภาณินี กิจพ้อคำ, และ ชนินาฏ ลีตส์, 2563; พิษณะ อุทัยรัตน์, 2558; สิริกร ศิริปรีชา และ สัมพันธ์ พลภักดิ์, 2561)

2) **ผลการสังเคราะห์การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง** พบว่าในอดีตศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ทั้งหมด 17 ตัวแปร ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มได้ 3 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ตัวแปรอิสระ หรือ ตัวแปรต้น หรือ ตัวแปร X มี 9 ตัวแปรดังนี้ (1) ปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อปี ประสบการณ์ (การคำนวณภาษี การขอคืนภาษี) (2) ความรู้ความเข้าใจ ประกอบด้วย โครงสร้างภาษี ฐานภาษี การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอัตราภาษี ระบบ e-Filling กฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (การแสดงรายได้ การแสดงค่าใช้จ่าย การแสดงค่าลดหย่อน การแสดงการคำนวณภาษี การยื่นแบบแสดงรายการและการชำระภาษี และอัตราภาษีที่ต้องชำระและการเสียภาษี) และความผิดทางภาษี (3) การรับรู้ ประกอบด้วย ข้อมูลข่าวสาร การรับรู้ความเสี่ยง การยอมรับเทคโนโลยี และความไว้วางใจของผู้ใช้งาน (4) ความพึงพอใจ ประกอบด้วย การให้บริการ (5) ทัศนคติ ประกอบด้วย ด้านความสมัครใจ ด้านความเป็นธรรม และด้านการลดหย่อน (6) ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการ ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด พนักงาน กระบวนการให้บริการ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (7) ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยคุณภาพ การให้บริการ (ความเชื่อมั่น การตอบสนองอย่างรวดเร็ว การจับต้องได้ การเห็นอกเห็นใจ และการรับประกัน) คุณลักษณะ

ผู้ใช้ระบบ(การรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน การรับรู้ว่ามีประโยชน์ ทักษะติดต่อการใช้ระบบ และความตั้งใจใช้ระบบ) (8) ปัญหาการบริหารจัดการกับแนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตลาดออนไลน์บน Facebook (9) เทคโนโลยี ประกอบด้วย มาตรการของหน่วยงานภาครัฐ ที่มีต่อการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ประเภทธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่เข้าข่ายต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี ประเภทของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (10) รูปแบบ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้บริโภคต่อความนิยมในธุรกิจร้านค้าออนไลน์ การจดทะเบียนของธุรกิจร้านค้าออนไลน์ ภาษีเงินได้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบธุรกิจร้านค้าออนไลน์ Facebook และตลาดออนไลน์ของ Facebook

กลุ่มที่ 2 ตัวแปรตาม หรือ ตัวแปรผล หรือ ตัวแปร Y มี 8 ตัวแปรดังนี้ (1) ตัวแปรภาพรวมสถานการณ์ ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้บริโภค ประเภทของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการ การจดทะเบียนของธุรกิจร้านค้าออนไลน์ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กฎหมาย E-Payment ปัญหาการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กรณีตลาดออนไลน์ ความผิดพลาดทางภาษีอากร ผลกระทบที่เกิดจากมาตรการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาล และสถานการณ์ภาพรวมความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ในประเทศไทย (2) ตัวแปรความรู้ความเข้าใจ ประกอบด้วย หลักการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผู้มีหน้าที่เสียภาษี ความรู้ด้านที่มาของแหล่งเงินได้ ความรู้ด้านการหักค่าใช้จ่าย ความรู้ด้านการหักลดหย่อน ความรู้ด้านการคำนวณภาษี การวางแผนภาษีและการหนีภาษี และการกระจายรายได้ (3) ตัวแปรทัศนคติ ประกอบด้วย ด้านความรู้สึก ด้านความคิด ด้านพฤติกรรม และด้านความเข้าใจ (4) ตัวแปรความพึงพอใจ ประกอบด้วย นโยบายสิทธิประโยชน์ทางภาษี (การหักลดหย่อน) การใช้บริการ (ความเท่าเทียม ความรวดเร็ว ความพอเพียง และความต่อเนื่อง) (5) ตัวแปรพฤติกรรม ประกอบด้วย ความสนใจในการเสียภาษี การไม่ยื่นแบบ และการชำระภาษี (6) ตัวแปรประสิทธิผล ประกอบด้วย ความถูกต้อง ความครบถ้วน ความทันต่อเวลา และความน่าเชื่อถือ (7) ตัวแปรประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การบริหารจัดการ การจัดเก็บภาษี และความตั้งใจในวัฏกรรม (8) ตัวแปรความสำเร็จ ประกอบด้วย ด้านคุณภาพของระบบ และด้านคุณภาพการบริการ

กลุ่มที่ 3 ตัวแปรที่เป็นได้ทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรความรู้ความเข้าใจ ตัวแปรความพึงพอใจ ตัวแปรทัศนคติ และตัวแปรปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

3. ด้านวิธีวิทยาการวิจัย จากประชากรจำนวน 30 เรื่อง เป็นบทความวิจัยจำนวน 19 เรื่อง และบทความวิชาการจำนวน 11 เรื่อง ผลการสังเคราะห์บทความวิจัยเกี่ยวกับประเภทของการวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิธีคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ มีรายละเอียดดังนี้

1) ผลการสังเคราะห์เกี่ยวกับประเภทของการวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่างานวิจัยประเภทเชิงปริมาณ มีจำนวนมากที่สุด 15 เรื่อง (ร้อยละ 78.95) ส่วนใหญ่ทราบขนาดประชากร เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวนกลุ่มตัวอย่างพบว่า มีจำนวน 400 ตัวอย่างมากที่สุด จำนวน 8 บทความ (ร้อยละ 44.45) ส่วนจำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า โดยส่วนใหญ่ไม่เกิน 30 คน จำนวน 3 บทความ (ร้อยละ 75) ตามตารางที่ 4

2) ผลการสังเคราะห์เกี่ยวกับวิธีคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง พบว่าการคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างนิยมคำนวณตามสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% มากที่สุด 8 บทความ (ร้อยละ 44.45) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) มากที่สุด จำนวน 6 บทความ (ร้อยละ 33.34) รองลงมาคือวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 3 บทความ (ร้อยละ 16.67) ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ประเภทของการวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

หัวข้อ	จำนวน	ร้อยละ
1. ประเภทของการวิจัย		
เชิงปริมาณ	15	78.95
เชิงคุณภาพ	1	5.26
ผสมวิธี	3	15.79
รวม	19	100
2. จำนวนประชากร		
ไม่ทราบขนาดประชากร	2	10.52
น้อยกว่า 10,000	1	5.26
10,000 – 50,000	1	5.26
50,001 – 100,000	1	5.26
100,001 – 500,000	2	10.52
2. จำนวนประชากร (ต่อ)		
500,001 – 1,000,000	1	5.26
1,000,001 – 5,000,000	1	5.26
มากกว่า 5,000,000	2	10.52
ไม่ระบุ	8	42.14
รวม	19	100
3. จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (มีเฉพาะในงานวิจัยเชิงปริมาณและผสมวิธี)		
น้อยกว่า 100	-	-
100 - 399	4	22.22
400	8	44.45
401 – 1,000	2	11.11
1,001 – 3,400	2	11.11
มากกว่า 3,400	-	-
ไม่ระบุ	2	11.11
รวม	18	100
4. จำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (มีเฉพาะในงานวิจัยเชิงคุณภาพและผสมวิธี)		
ไม่เกิน 30 คน (10 คน 12 คน 30 คน)	3	75
มากกว่า 30 คน	-	-
ไม่ระบุ	1	25
รวม	4	100
5. วิธีคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่าง (มีเฉพาะในงานวิจัยเชิงปริมาณและผสมวิธี)		
Taro Yamane	8	44.45
Cochran	1	5.55
ไม่ระบุ	9	50
รวม	18	100

ตารางที่ 4 (ต่อ)

หัวข้อ	จำนวน	ร้อยละ
6. วิธีการสุ่มตัวอย่าง (มีเฉพาะในงานวิจัยเชิงปริมาณและผสมวิธี)		
แบบง่าย (Simple Random Sampling)	6	33.34
แบบเจาะจง (Purposive Sampling)	3	16.67
แบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling)	2	11.11
แบบโควตา (Quota Sampling)	2	11.11
แบบสะดวก (Convenience Sampling)	1	5.55
แบบบังเอิญ (Accidental Sampling)	1	5.55
ไม่ระบุ	3	16.67
รวม	18	100

3) ผลการสังเคราะห์เกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ พบว่า แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมากที่สุด จำนวน 16 บทความ (ร้อยละ 76.19) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือส่วนมากใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of item-objective congruence: IOC) ค่าอยู่ระหว่าง 0.66-0.99 จำนวน 6 บทความ (ร้อยละ 33.34) และตรวจสอบความเที่ยงด้วยวิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มากที่สุด จำนวน 12 บทความ (ร้อยละ 66.66) ค่าสัมประสิทธิ์ อยู่ระหว่าง 0.80-0.89 จำนวน 6 บทความ (ร้อยละ 50) และค่าสัมประสิทธิ์ 0.90 ขึ้นไป จำนวน 6 บทความ (ร้อยละ 50) ดังนี้

ตารางที่ 5 จำนวนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

หัวข้อ	จำนวน	ร้อยละ
1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ตอบได้มากกว่า 1)		
แบบสอบถาม	16	76.19
แบบสัมภาษณ์เชิงลึก	3	14.29
แบบบันทึก	2	9.52
รวม	21	100
2. IOC (งานวิจัยเชิงปริมาณและผสมวิธี)		
0.5 – 0.65	2	11.11
0.66 – 0.99	6	33.34
1.00	1	5.55
ไม่ระบุ	9	50
รวม	18	100
3. การตรวจสอบความเชื่อมั่น (งานวิจัยเชิงปริมาณและผสมวิธี)		
Cronbach's Alpha Coefficient	12	66.66
.80 - .89	6	
.90 ขึ้นไป	6	
Content Validity		
ไม่ระบุ	6	33.34
รวม	18	100

4) ผลการสังเคราะห์เกี่ยวกับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) (ร้อยละ 67.09) และ สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) (ร้อยละ 32.91) ผลการวิจัยพบว่า สถิติเชิงพรรณนา ที่นิยมใช้เรียงลำดับจากมากไปน้อย ใน 3 อันดับแรกมีดังนี้ ค่าเฉลี่ย (Mean) จำนวน 14 บทความ (ร้อยละ 26.42) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จำนวน 14 บทความ (ร้อยละ 26.42) ร้อยละ (Percentage) จำนวน 12 บทความ (ร้อยละ 22.64) และการแจกแจงความถี่ (Frequency) จำนวน 11 บทความ (ร้อยละ 20.74) สำหรับสถิติอนุมานที่นิยมใช้มากที่สุดคือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) จำนวน 6 บทความ (ร้อยละ 23.08) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) จำนวน 6 บทความ (ร้อยละ 23.08) รองลงมาคือ การทดสอบที (t-test) จำนวน 4 บทความ (ร้อยละ 15.37) ตามตารางที่ 6 และนอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์ด้วยวิธีอื่นๆ ได้แก่ สัมประสิทธิ์เครเมอร์วี (Cramer's V) วิธีประมาณการร่วมกับแบบจำลอง และค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (GINI Coefficient) อีกด้วย

ตารางที่ 6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ

หัวข้อ	จำนวน	ร้อยละ
1. พรรณนาสถิติ (ตอบได้มากกว่า 1)		
ค่าเฉลี่ย (Mean)	14	26.42
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)	14	26.42
ร้อยละ (Percentage)	12	22.64
การแจกแจงความถี่ (Frequency)	11	20.74
ค่าสูงสุด (Max)	1	1.89
ค่าต่ำสุด (Min)	1	1.89
รวม	53	100
2. อนุมานสถิติ (ตอบได้มากกว่า 1)		
การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)	6	23.08
การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression)	6	23.08
การทดสอบที (t-test)	4	15.37
ค่าไคสแควร์	3	11.53
การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)	2	7.69
การทดสอบค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มเป็นอิสระจากกัน (Independent Sample Z-Test)	1	3.85
การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)	1	3.85
การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling Analysis)	1	3.85
การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis)	1	3.85
แบบจำลอง	1	3.85
รวม	26	100

4. ด้านคุณภาพงานวิจัย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าบทความที่นำมาสังเคราะห์มีค่าเฉลี่ย (mean) เท่ากับ 4.11 จากคะแนนเต็ม 5 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เท่ากับ .699 ค่าสูงสุด (maximum) เท่ากับ 5 ค่าต่ำสุด (minimum) เท่ากับ 1 ค่าความเบ้ (skewness) เท่ากับ -1.646 หรือที่เรียกว่าเบ้ซ้าย และค่าความโด่ง (kurtosis) เท่ากับ

1.382 แสดงให้เห็นว่าค่าความโค้งสูง การแจกแจงไปอยู่ที่สูงมากหรือต่ำมาก มีกลางๆเพียงเล็กน้อย ข้อมูลมีการแจกแจงเป็นแบบปกติ อยู่ในระดับดี (ค่าความเบ้ น้อยกว่า +/- 1) และค่าความโค้ง อยู่ในระดับที่ถือว่ายอมรับได้ (ค่าความโค้ง น้อยกว่า +/-2) ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยโดยรวมที่นำมาสังเคราะห์มีคุณภาพอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.41-4.20 คะแนน) มีการกระจายน้อย (S.D. = 0.699) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคุณภาพของงานวิจัยแต่ละเรื่องมีความใกล้เคียงกัน

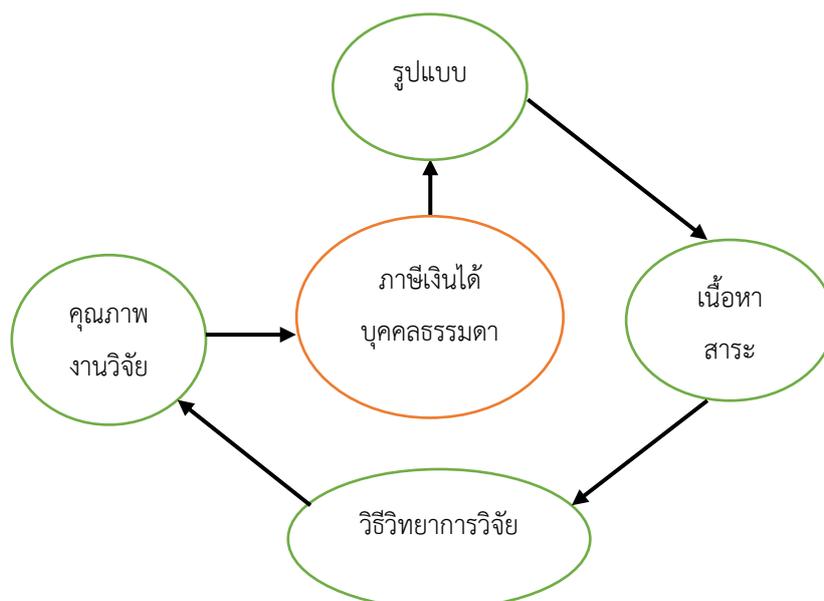
ในส่วนของการประเมินที่มีคุณภาพในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.21-5.00 คะแนน) มี 8 ประเด็น ได้แก่ ชื่อเรื่องวิจัยมีความชัดเจน วัตถุประสงค์ของการวิจัยมีความชัดเจน คุณภาพการนำเสนอ การสรุปผลการวิจัย ข้อเสนอแนะมีความชัดเจน ประโยชน์ในทางปฏิบัติ รูปแบบรายงาน และคุณภาพงานวิจัยโดยรวม สำหรับประเด็นการประเมินที่มีคุณภาพในระดับดี (ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.41-4.20 คะแนน) มี 8 ประเด็น ได้แก่ ความสำคัญและที่มา สมเหตุสมผล ขอบเขตการวิจัย ปริมาณการทบทวนวรรณกรรม การทบทวนวรรณกรรมสอดคล้องกับปัญหาวิจัย สัดส่วนการทบทวนวรรณกรรม ขั้นตอนการวิจัย เครื่องมือการวิจัย และกระบวนการเก็บข้อมูล และประเด็นการประเมินที่มีคุณภาพในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.61-3.40 คะแนน) มี 3 ประเด็น ได้แก่ ประโยชน์ของงานวิจัย การทบทวนวรรณกรรมทันสมัย และประโยชน์ทางวิชาการ

ตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์การแปลความหมายและรูปแบบงานวิจัยภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย

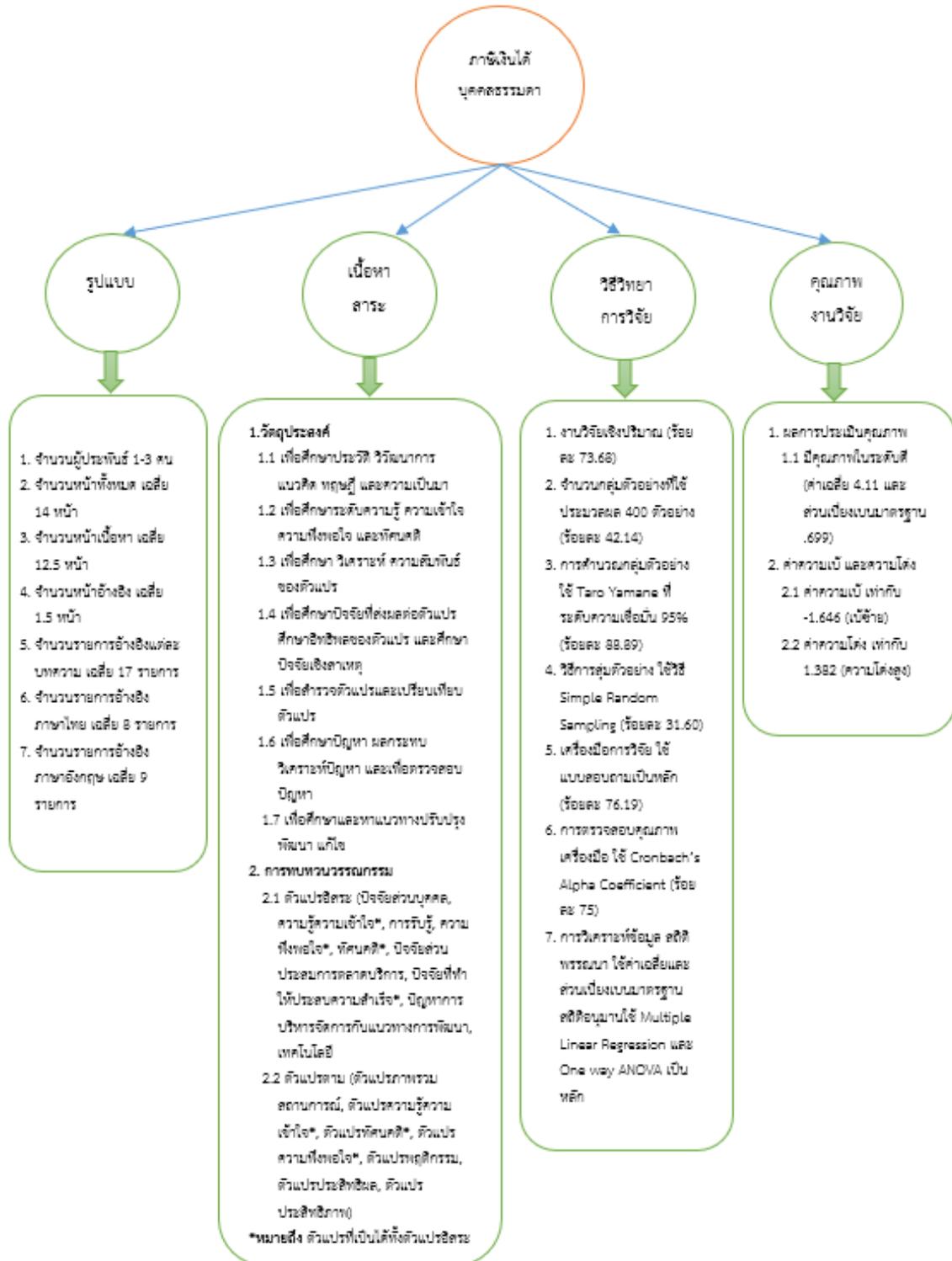
ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์การแปลความหมาย ทำให้ได้รูปแบบงานวิจัยภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2556-2565 เป็นรูปแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในภาพกว้าง ตามภาพที่ 2 และรูปแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามองค์ประกอบย่อย ตามภาพที่ 3

ตอนที่ 3 แผนที่เฉพาะเรื่อง (Thematic Map) ของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย

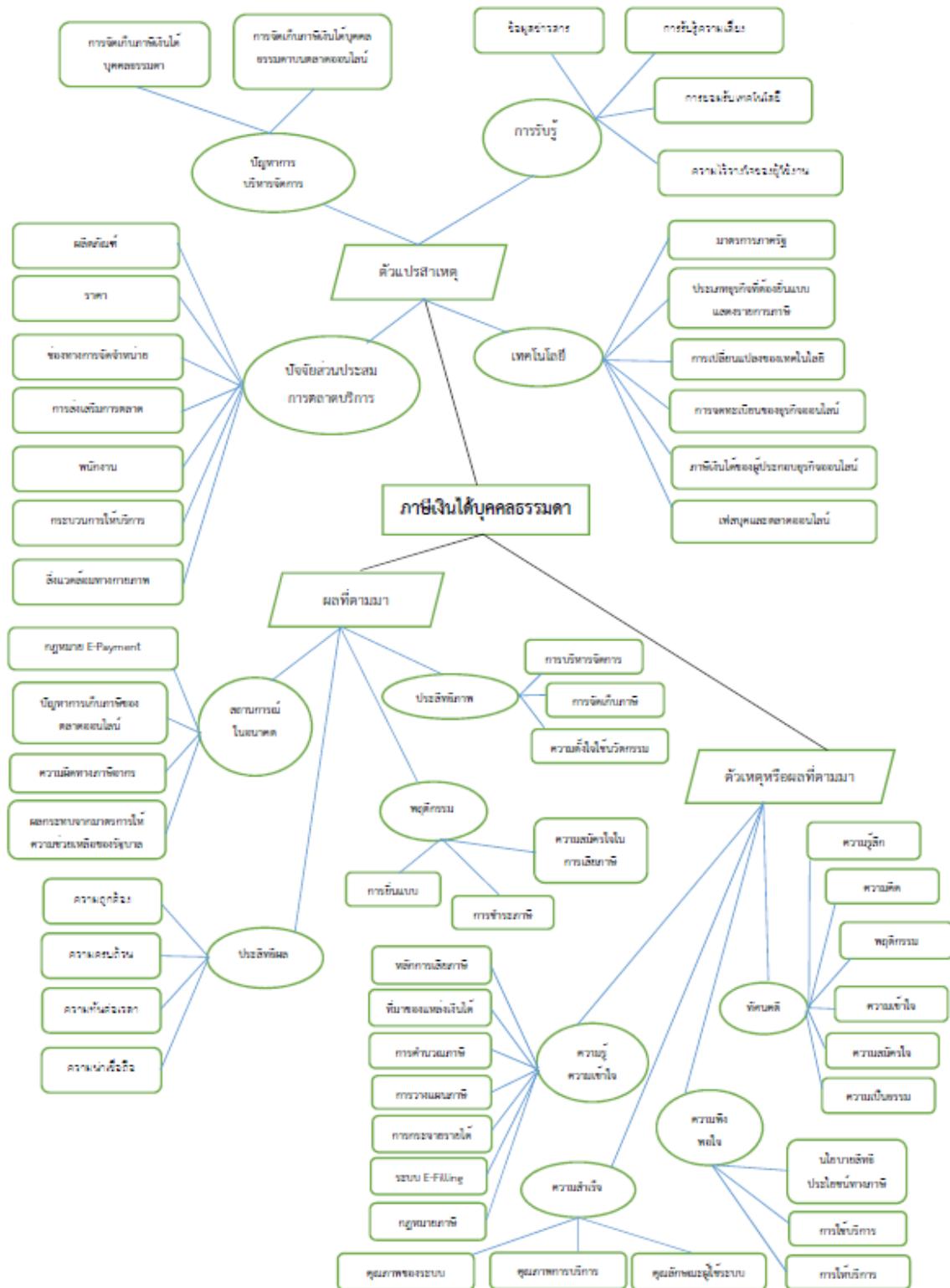
จากการสังเคราะห์งานวิจัยในเชิงคุณภาพที่เรียกว่าการอภิमानเชิงชาติพันธุ์วรรณนา (Meta Ethnography) ซึ่งเป็นการหาข้อสรุปในความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยจากบทความวิจัยและบทความวิชาการที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายทำให้ได้ข้อยุติเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2565 โดยการจัดกลุ่มและนำเสนอเป็น Thematic Map ของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย ตามภาพที่ 4

ภาพที่ 2 รูปแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยในภาพกว้าง

ภาพที่ 3 รูปแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยจำแนกตามองค์ประกอบย่อย

ภาพที่ 4 Thematic Map ของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย

6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการสังเคราะห์การแปลความหมายงานวิจัยเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2565 เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านคุณลักษณะ จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านรูปแบบของบทความ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านวิธีวิทยาการวิจัย และด้านคุณภาพงานวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ด้านรูปแบบของบทความ (Pattern) บทความวิจัยลงตีพิมพ์ในฐาน TCI จำนวน 30 บทความ จำนวนเจ้าของบทความอยู่ระหว่าง 1-3 คน จำนวนหน้าโดยเฉลี่ยในแต่ละบทความ 14 หน้า จำนวนหน้าเนื้อหาโดยเฉลี่ยในแต่ละบทความ 12.5 หน้า และจำนวนหน้าอ้างอิงโดยเฉลี่ยในแต่ละบทความ 1.5 หน้า ทั้งนี้จำนวนรายการอ้างอิงในแต่ละบทความ โดยเฉลี่ยเท่ากับ 17 รายการ เป็นรายการอ้างอิงภาษาไทยเฉลี่ย 8 รายการ และ ภาษาอังกฤษเฉลี่ย 9 รายการ

2. ด้านเนื้อหาสาระ (Content) ผลสังเคราะห์เกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

1) ผลการสังเคราะห์การกำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัย จัดกลุ่มได้ 7 กลุ่มคือ (1) เพื่อศึกษาประวัติ วิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี และความเป็นมา (2) เพื่อศึกษาระดับความรู้ ความเข้าใจ ความพึงพอใจ และทัศนคติ (3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร (4) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อตัวแปร ศึกษาอิทธิพลของตัวแปร และศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุ (5) เพื่อสำรวจตัวแปรและเปรียบเทียบตัวแปร (6) เพื่อศึกษาปัญหา ผลกระทบ วิเคราะห์ปัญหา และเพื่อตรวจสอบปัญหา และ (7) เพื่อศึกษาและหาแนวทางปรับปรุง พัฒนา แก้ไข

2) ผลการสังเคราะห์การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จัดกลุ่มได้ 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 ตัวแปรอิสระ มี 9 ตัวแปรย่อยดังนี้ (1) ปัจจัยส่วนบุคคล (2) ความรู้ความเข้าใจ (3) การรับรู้ (4) ความพึงพอใจ (5) ทัศนคติ (6) ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการ (7) ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ (8) ปัญหาการบริหารจัดการกับแนวทางการพัฒนา และ (9) เทคโนโลยี กลุ่มที่ 2 ตัวแปรตาม มี 8 ตัวแปรย่อยดังนี้ (1) ตัวแปรภาพรวมสถานการณ์ (2) ตัวแปรความรู้ความเข้าใจ (3) ตัวแปรทัศนคติ (4) ตัวแปรความพึงพอใจ (5) ตัวแปรพฤติกรรม (6) ตัวแปรประสิทธิผล (7) ตัวแปรประสิทธิภาพ และ (8) ตัวแปรความสำเร็จ และกลุ่มที่ 3 ตัวแปรที่เป็นได้ทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม มี 4 ตัวแปรย่อย ได้แก่ (1) ตัวแปรความรู้ความเข้าใจ (2) ตัวแปรความพึงพอใจ (3) ตัวแปรทัศนคติ และ (4) ตัวแปรปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

3. ด้านวิธีวิทยาการวิจัย (Methodology) สรุปได้ดังนี้

1) ประเภทของงานวิจัย โดยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย โดยส่วนใหญ่มาจากกลุ่มตัวอย่าง (Sample) การประมวลผลข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง อยู่ระหว่าง 100-3,400 ตัวอย่าง การคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างนิยมใช้การคำนวณตามสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% มากที่สุด วิธีการสุ่มตัวอย่างที่นิยมใช้มากที่สุดคือ วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ พบว่าแบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัยที่ใช้มากที่สุด ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และคำนวณค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) ได้ค่าอยู่ระหว่าง .66-.99 มากที่สุด และตรวจสอบความเที่ยงด้วยวิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มากที่สุด ได้ค่าตั้งแต่ .80 ขึ้นไป

3) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ควบคู่กับสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) สำหรับ Descriptive Statistics ที่นิยมใช้มากที่สุดคือ ค่าเฉลี่ย

(Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วน Inferential Statistics ที่นิยมใช้มากที่สุดคือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

4) คุณภาพงานวิจัย (Quality) บทความที่นำมาสังเคราะห์มีคุณภาพอยู่ในระดับดี มีการกระจ่ายน้อย คุณภาพของงานวิจัยแต่ละเรื่องมีความใกล้เคียงกัน ข้อมูลเบ้ซ้ายเล็กน้อย และมีความโด่งสูง มีการแจกแจงเป็นแบบปกติอยู่ในระดับที่ถือว่ายอมรับได้

5) จากแผนที่เฉพาะเรื่อง (Thematic Map) ทำให้เห็นแนวทางในการทำวิจัยเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยโดยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการบริหารจัดการ การรับรู้ เทคโนโลยี ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการ ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี พฤติกรรมของผู้เสียภาษี ประสิทธิภาพ ทักษะคน ความรู้ความเข้าใจ ความพึงพอใจ ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ และสถานการณ์ในอนาคตเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัย พบว่า บทความวิจัยที่นำมาสังเคราะห์มีคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับดี ยกเว้นหัวข้อประโยชน์ของงานวิจัย ประโยชน์ทางวิชาการ และการทบทวนวรรณกรรมทันสมัย ที่ได้คะแนนประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่เหล่านั้นมีประโยชน์ต่อตัวผู้วิจัย อาจก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ แต่ยังไม่สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปปรับปรุงแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงการประยุกต์ทฤษฎีเพื่อการนำไปใช้ในทางปฏิบัติ นอกจากนี้ในส่วนของการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่ายังไม่ทันสมัยเท่าที่ควร กล่าวคือ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่มีอายุ 1-5 ปีมีปริมาณไม่ถึง 50% ของการทบทวนวรรณกรรมทั้งหมด หรืออาจกล่าวได้ว่าการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมีอายุเกินกว่า 5 ปี จึงทำให้ผลการประเมินมีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการวิจัยเกี่ยวกับวิธีวิทยาการวิจัย พบว่า งานวิจัยโดยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีการศึกษา ทดสอบ และหาความสัมพันธ์ของตัวแปร สร้างเครื่องมือวิจัยที่เน้นการเก็บข้อมูลจากคนจำนวนมาก และใช้สถิติช่วยในการวิเคราะห์ประมวลผล และสรุปผล อย่างไรก็ตาม วิธีวิธีการดังกล่าวมีความยืดหยุ่นน้อยในการออกแบบ ข้อมูลไม่หลากหลาย ไม่สามารถลงรายละเอียดในเชิงลึกได้ตามความต้องการ ดังนั้นในอนาคตอาจพิจารณาทำวิจัยเชิงคุณภาพ หรือวิจัยแบบผสมผสานวิธี เพื่อเกิดความยืดหยุ่นในการใช้เครื่องมือวิจัยและวิธีการดำเนินการวิจัย พร้อมทั้งได้ข้อมูลที่หลากหลายจากงานวิจัยเรื่องเดียวกัน โดยเฉพาะการได้มาทั้งข้อมูลเชิงลึกและข้อมูลรอบด้าน (holistic) ทำให้เข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน

3. ผลการวิจัยเกี่ยวกับแผนที่เฉพาะเรื่อง (Thematic Map) ทำให้เห็นแนวทางในการทำวิจัยในอนาคต โดยเฉพาะสถานการณ์เกี่ยวกับกฎหมายและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงมีความจำเป็นต้องรู้เรื่อง E-Payment ที่เป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ ทั้งหลักการของกฎหมาย การนำส่งภาษีหัก ณ ที่จ่าย ภาษีเงินได้ และภาษีมูลค่าเพิ่ม (e-WHT) การยื่นรายการหรือเอกสารโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing) การจัดทำเอกสารโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Invoice & Receipt) รวมถึงการรายงานธุรกรรมที่มีลักษณะเฉพาะ (Third Party Information) (กองกฎหมาย กรมสรรพากร, 2562)

7. ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยด้านรูปแบบบทความวิจัย ทำให้เกิดข้อค้นพบที่จะนำไปสู่การทำวิจัยในอนาคตคือ จำนวนหน้าเนื้อหาของบทความควรมีประมาณ 14-15 หน้า เฉพาะเนื้อหาประมาณ 12-13 หน้า การอ้างอิงจำเป็นต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษและควรมีความทันสมัย ทั้งนี้รวมกันแล้วไม่ควรน้อยกว่า 17 รายการ

2. ผลการวิจัยด้านคุณภาพงานวิจัยพบว่า งานวิจัยในอดีตมีการทบทวนวรรณกรรมแต่ไม่ทันสมัย ดังนั้นในการทบทวนวรรณกรรมโดยเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวข้องควรเป็นงานวิจัยที่ทันสมัย ย้อนหลังไม่เกิน 5 ปี นับจากปีปัจจุบันเพื่อให้เห็นสภาพบริบททางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน ทั้งเทคโนโลยี ประเภทธุรกิจ พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ผลการวิจัยรองรับความต้องการทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

3. ผลการวิจัยด้านวิธีวิทยาการวิจัยพบว่า งานวิจัยเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยโดยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้นในอนาคตควรพิจารณาทำงานวิจัยประเภทอื่นด้วยทั้งการทำวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยแบบผสมวิธี

4. การทำวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายและเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เช่น กฎหมาย E-Payment การจัดเก็บภาษีของธุรกิจประเภทต่างๆ ที่ทำธุรกรรมผ่านระบบออนไลน์ ปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทำธุรกรรมออนไลน์ รวมถึงผลกระทบจากมาตรการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาล

8. เอกสารอ้างอิง

- กรมสรรพากร. (2561). *คู่มือภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา*. สืบค้นเมื่อ 24 ตุลาคม 2567, จาก https://www.rd.go.th/region/07/fileadmin/065/003_newsactivity/2565/guideline50_50.pdf
- กระทรวงการคลัง (2567). *รายได้รัฐบาล ผลการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาล ส่วนบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ กระทรวงการคลัง ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง*. สืบค้นเมื่อ 24 ตุลาคม 2567, จาก <https://dataservices.mof.go.th/menu3?id=2>
- กองกฎหมาย กรมสรรพากร. (2562). *ความเข้าใจเรื่อง e-Payment สำหรับประชาชน*. สืบค้นเมื่อ 24 ตุลาคม 2567, จาก https://www.rd.go.th/publish/seminar/Seminar_190813.pdf
- งามพรต พรหมมานต, ภาณินี กิจพอคำ, และ ชนินาฎ ลีตส์. (2563). ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ศึกษากรณีการหักลดหย่อนภาษีของสามีและภรรยา. *วารสารกระบวนกรายุติธรรม*, 13(2), 79-92. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JTJS/article/view/230821/169340>
- จารุวรรณ พิมเสน และ ดารณี เอื้อชนะจิต. (2565). คุณลักษณะของผู้ใช้ระบบสารสนเทศที่มีผลต่อความสำเร็จของระบบสารสนเทศ กรณีศึกษา การยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านระบบอินเทอร์เน็ตของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 23. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 8(10), 261-273. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsa-journal/article/view/259411>
- เจตพล ตีปยานนท์ และ ทิฆัมพร ทวีเดช. (2564). การยกระดับความสามารถใช้ระบบ e-Filing ของผู้ยื่นแบบและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*, 10(2), 205-218. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/papojournal/article/view/252815>
- ชานนท รักษ์กุลชน และ สุรพล ศรีวิทยา. (2560). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับภาษีเงินได้ของคณะบุคคลและห้างหุ้นส่วนสามัญ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 7(3), 366-370. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/EAUHJSocSci/article/view/101019>
- ณัฐกานต์ นาคีเทท และ ฉันทิชา บัวศรี. (2563). ศึกษาความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนในตำบลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. *วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 12(2), 97-112. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ecbatsu/article/view/245006>

- ดวงใจ พรหมมินทร์ และ อภิญญา วนเศรษฐ. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีมูลค่าเพิ่มกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ. *วารสารเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ*, 8(16), 1-17. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/econswu/article/view/117858>
- ธนิดา จิตรน้อมรัตน์. (2559). การวางแผนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้ถูกต้องทำอย่างไร. *สุทธิปริทัศน์*, 30(95), 13-27. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/DPUsthitparithatJournal/article/view/244147/165852>
- ธนัชฐ์มา พูนทอง และ สุมาลี รามันฎ. (2564). ความพึงพอใจเกี่ยวกับนโยบายสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้มีเงินได้กรณีศึกษา ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปีภาษี 2562. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 7(2), 46-59. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/WTURJ/article/view/254276>
- ธวัชรรัตน์ เชื้อวงศ์บุญ, พามดา ชูขุขยาร, และ ชีวพร อินแสง. (2560). ปัญหาการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา: กรณีตลาดออนไลน์บนแพลตฟอร์มในประเทศไทย ในปี 2560. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, 27(2), 15-30. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pyu/article/view/123268>
- ธำรงค์ดี เสวตเลข และ กาญจนา พรสัมฤทธิ์สกุล. (2565). ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย: ปัญหาที่ถูกซ่อนอยู่. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 17(1), 1-16. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/trujournal/article/view/263168>
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *การวิเคราะห์ทอภิมาน*. กรุงเทพมหานคร: นิชนแอตเวอร์โทซิ่งกรุ๊ป.
- นภา นาคแย้ม. (2558). ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา: ฉบับมนุษย์เงินเดือน (ภ.ง.ด.91). *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 21(1), 38-56. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/CUTJ/article/view/241402>
- นุชจรี คมทา และ ไพโรจน์ รัตนบุรี. (2562). คุณภาพการให้บริการส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาของผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 2(3), 101-114. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/ibas/article/view/207654>
- บุญยานุช รวยเงิน, มัลลิกา ชนะภัย, และ กัลยา บุญหล้า. (2565). ความรู้และทัศนคติต่อการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของบุคลากร คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์. *วารสารวิทยาศาสตร์ลาดกระบัง*, 31(2), 70-83. https://li01.tci-thaijo.org/index.php/science_kmitl/article/view/254612
- พิชญะ อุทัยรัตน์. (2558). การแก้ไขปรับปรุงประมวลรัษฎากรและอนุบัญญัติเพื่อสร้างความสมัครใจในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*, 2(1), 1-14. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMSNPRU/article/view/150300>
- มธุรส สำราญ และ อนุชาติ บุนนาค. (2559). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของผู้เสียภาษีในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทางระบบอินเทอร์เน็ต: กรณีศึกษา สำนักงานสรรพากรพื้นที่สระแก้ว. *วารสารวิชาการเซาธ์อีสท์บางกอก (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 2(1), 1-17. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SB_Journal/article/view/192972
- รัตนะ บัวสนธิ์. (2550). *ทิศทางและอาณาบริเวณการประเมิน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วรินทร์ เอิบแจ้ และ ฉัญนันท์ บุญอยู่. (2565). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการนวัตกรรมการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตพื้นที่หนองแขม. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 8(8), 153-165. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsa-journal/article/view/255205>
- วิภาดา สุขสวัสดิ์. (2563). การศึกษาความรู้ ความเข้าใจ ของผู้เสียภาษีอากรที่มีผลต่อทัศนคติการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 13 (เขตคลองเตย). *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์*, 4(2), 1-7. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/saujournalssh/article/view/248458>
- วิริยะศิตา พิมพ์สุวรรณ และ พรทิพา แสงเขียว. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อความสมัครใจในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ในเขตภาคตะวันออก. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 15(41), 200-214. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/251020>
- ศิริพร แซ่อึ้ง และ อมรรัตน์ อภินันท์มหกุล. (2563). ผลของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อการกระจายรายได้. *วารสารพัฒนาการเศรษฐกิจปริทรรศน์*, 14(1), 57-78. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/NER/article/view/240478>
- ศิริภา พูลสุวรรณ. (2555). การวิเคราะห์ห่อภิมาณ: การวิเคราะห์ที่เหนือกว่าการวิเคราะห์ทั่วไป. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*, 2(2), 44-51. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jrcd/article/view/93168>
- ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์ และ จักริน วชิรเมธิน. (2560). ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากับการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 9(ฉบับพิเศษ), 236-248. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pimjournal/article/view/94389>
- ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์. (2565). ผลกระทบทางภาษีอากรต่อผู้ประกอบการจากโครงการช่วยเหลือจากภาครัฐในช่วงการระบาดของโควิด-19. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 41(4), 86-100. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/humsujournal/article/view/256050>
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.). (2565). *ภาษีมาจากไหน*. สืบค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2565, จาก <https://govspending.data.go.th/dashboard/5>
- สิตานันท์ ศรีวรรกร และ วรัญญา ตรงพิสุทธิศักดิ์. (2562). คำพิพากษาฎีกาที่น่าสนใจ: ผู้มีเงินได้ที่เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามสัญญาเช่า กรณีผู้ให้เช่าจดทะเบียนสิทธิเก็บกินให้แก่ผู้ทรงสิทธิเก็บกิน. *วารสารรวมคำแห่งฉบับนิติศาสตร์*, 8(2), 303-315. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/lawjournal/article/view/231869>
- สิริกิติ์ ศิริปรีชา และ สัมพันธ์ พลภักดิ์. (2561). การบริหารจัดการการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของกรมสรรพากร. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 4(2), 137-150. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/human/article/view/164661>
- สุภาภรณ์ จุลวัฒน์ทกะ และ ประภัสสรระ กิตติมโนรม. (2561). ความเข้าใจในการวางแผนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของพนักงานในเครือคุณาลัยกรุ๊ป. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก*, 4(1), 69-76. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pacific/article/view/177964>
- สุเมธ ศิริคุณโชติ, กำธร สิริชุตินวงศ์, อติศักดิ์ สืบประดิษฐ์, และภริรัตน์ เจียรนัย. (2567). *ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2567*. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.

- สุรศักดิ์ ชะมารัมย์, จิรายุ ทรัพย์สิน, และ วันชัย สุขตาม. (2561). สถานการณ์และผลกระทบจากการใช้มาตรการด้านภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ในประเทศไทย. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพ*, 5(2), 101-108. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/rdi-arua/article/view/167712>
- หทัยรัตน์ เหล็กพิมาย, ยุทธนาท บุญยะชัย, และ พรรณเพ็ญ สิทธิพัฒนา. (2565). ทศนคติของผู้เสียภาษีที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 16(1), 402-415. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/hsjournalnmc/article/view/257132>
- อณิศยาภา บุญรอด และ ประสพชัย พสุนนท์. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านบริการพร้อมเพย์ของผู้ยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทางระบบอินเทอร์เน็ตในเขตพื้นที่จังหวัดนครปฐม. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 11(2), 3040-3055. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/145595>
- Glass, G. V. (1982). Meta-analysis: an approach to synthesis of research results. *Journal of Research in Science Teaching*, 19(2), 93-112. <https://doi.org/10.1002/tea.3660190202>
- Noblit, G. W., & Hare, R. D. (1988). *Meta-ethnography: synthesizing qualitative studies*. Newbury Park: Sage.
- St. Pierre, R. G. (1982). Follow Through: A case study in meta-evaluation research. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 4(1), 47-55.

การวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของคนไทย

AN ANALYSIS OF ECONOMIC AND SOCIAL FACTORS AFFECTING SMOKING BEHAVIOR OF THAI PEOPLE

อุทิศ พงศ์จิรวัดนา^{1*} ประภัสสร วารีศรี¹ และ อนุนพงศ์ สุขประเสริฐ²

Utis Bhongchirawattana^{1*} Prapassorn Wareesri¹ and Anupong Sukprasert²

(Received: November 5, 2024; Revised: December 16, 2024; Accepted: December 23, 2024)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาถึงลักษณะทางประชากร ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการสูบบุหรี่ และ พฤติกรรมที่มีผลต่อความถี่ในการสูบบุหรี่ของคนไทย เพื่อหาแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อลดการสูบบุหรี่ กลุ่มตัวอย่างคือประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 92,014 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลอง Binomial logit Model และ Ordered Logit Model โดยใช้วิธีประมาณค่า Maximum Likelihood ผลการศึกษาพบว่า รายได้และการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงลบต่อการสูบบุหรี่ ในขณะที่อายุมีความสัมพันธ์เชิงบวก ผู้ที่อาศัยในเขตเมืองสูบบุหรี่น้อยกว่าผู้ที่อยู่ในชนบท และประชากรในภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือสูบบุหรี่น้อยกว่าภาคใต้ เพศชายมีแนวโน้มสูบบุหรี่และมีความถี่ในการสูบบุหรี่มากกว่าหญิง ผู้ที่หย่าร้าง หม้าย หรือแยกกันอยู่สูบบุหรี่มากกว่าผู้ที่แต่งงานแล้ว นอกจากนี้ การดื่มสุรามีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่และความถี่ในการสูบบุหรี่ที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นนโยบายลดผู้สูบบุหรี่ควรมุ่งเน้นการเข้าถึงพื้นที่ชนบทเนื่องจากมีอัตราการสูบบุหรี่สูง โดยจัดตั้งศูนย์บำบัดและให้ความรู้เรื่องโทษของบุหรี่ ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดการนำเข้าบุหรี่ผิดกฎหมาย ด้านสังคมควรส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวเพื่อลดปัญหาการหย่าร้างซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยกระตุ้นการสูบบุหรี่ ด้านประชากรควรมุ่งเป้าการให้ความรู้แก่เพศชายซึ่งมีแนวโน้มสูบบุหรี่มากกว่าหญิงเพื่อสร้างค่านิยมลดการสูบบุหรี่

คำสำคัญ: พฤติกรรมการสูบบุหรี่ ความถี่ในการสูบบุหรี่ คนไทย

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Assistant Professor, Faculty of Accountancy and Management, Mahasarakham University

² อาจารย์ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Lecturer, Faculty of Accountancy and Management, Mahasarakham University

* Corresponding author, e-mail: utis24@hotmail.com

Abstract

This research examined the demographic characteristics, factors influencing smoking decisions, and behaviors influencing the smoking frequency of Thai persons. The objective was to find a pathway for planning an appropriate smoking reduction policy. The sample size of the population aged 15 years and above consists of a total of 92,014 individuals. The estimation uses Binomial Logit Model, Ordered Logit Model and Maximum Likelihood Estimation Technique. The findings reveal that income and education negatively correlate with smoking behavior, while age shows a positive correlation. Urban residents are less likely to smoke compared to those in rural areas, and individuals in the Central, Northern, and Northeastern regions have lower smoking rates compared to those in the Southern region. Men are more likely to smoke and smoke more frequently than women. Divorced, widowed, or separated individuals have higher smoking rates than those who are married. Additionally, alcohol consumption is associated with higher smoking rates and frequency. To reduce smoking, policies should prioritize rural areas, where smoking rates are high, by establishing rehabilitation centers and providing education on the harms of smoking. Strict enforcement of laws to curb the illegal importation of cigarettes is essential. Socially, strengthening family institutions can help reduce divorce rates, a key factor influencing smoking behavior. Targeted educational campaigns for men, who are more likely to smoke, should be implemented to promote a culture of smoking reduction.

Keywords: Smoking Behavior, Frequency of Smoking, Thai people

1. บทนำ

ในปัจจุบันพบว่าการสูบบุหรี่เกิดขึ้นอยู่ในทุก ๆ ที่ ซึ่งเป็นปัญหาสังคม ถึงแม้จะทราบกันดีถึงพิษภัยของมัน สาเหตุสำคัญในการสูบบุหรี่ส่วนมากเกิดจากอิทธิพลของคนรอบข้างไม่ว่าจะเป็นเพื่อน ครอบครัว สิ่งแวดล้อมหรือแม้แต่ตัวเอง โดยการสูบบุหรี่อาจมีผลมาจากการชักจูงจากเพื่อนหรือการสูบเพื่อเข้าสังคม คนในชุมชนมองว่าการสูบบุหรี่เป็นเรื่องปกติทั่วไป หรืออาจเกิดจากการเลียนแบบเมื่อเห็นคนใกล้ตัวหรือคนรอบข้างสูบเป็นประจำ แต่ในอีกด้านคือเกิดจากตัวเองเนื่องจากอยากรู้อยากลอง มีความเชื่อว่าสูบแล้วเท่ สมองปลอดโปร่งช่วยให้หายเครียดและคิดว่าเป็นผู้ใหญ่ โดยปัญหาสำคัญที่สุดคือโดยพิษจากสารของบุหรี่ นอกจากจะทำให้คนสูบเกิดผลเสียในหลาย ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นสมรรถภาพการทำงานของร่างกายเสื่อมลง โรคระบบทางเดินหายใจ หรือโรคมะเร็งต่าง ๆ รวมทั้งการเสียชีวิตก่อนวัยอันสมควร และที่แย่ไปกว่านั้นคือควันจากบุหรี่ยังมีสารซึ่งทำให้คนอยู่ใกล้สามารถจะได้รับสารนั้นเท่า ๆ กับคนที่สูบเองได้ หากได้สูดดมเข้าไป สาเหตุหลัก ๆ ที่ทำให้กลุ่มวัยรุ่นสูบบุหรี่อาจเนื่องมาจากพฤติกรรมอยากรู้อยากลองหรือมีกลุ่มเพื่อนทำตามเพื่อน หลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างร่วมกันจัดทำโครงการต่าง ๆ หรือมาตรการรวมถึงนโยบายเพื่อลดปริมาณการสูบบุหรี่ ไม่ว่าจะเป็นมาตรการ “3 ลด 3 เพิ่ม” 3 ลด ได้แก่ ลดผู้เสพยาใหม่ ลดผู้เสพยาเก่า และลดการได้รับควันบุหรี่มือสอง ในส่วน 3 เพิ่ม ได้แก่ เพิ่มกลไกการป้องกันการแทรกแซงจากรัฐจายาสูบ เพิ่มผู้ขับเคลื่อนระดับจังหวัด/พื้นที่ และเพิ่มนวัตกรรมควบคุมยาสูบ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2558) ส่วนด้านรัฐบาลเองก็มีมาตรการป้องกัน และณรงค์ เช่น การออกกฎหมายไม่ให้โชว์บุหรี่หน้าร้าน ช้างซองบุหรี่ยี่มีค่าเตือนและรูปที่น่ากลัว

รวมทั้งการขึ้นภาษีบุหรี่โดยการเพิ่มภาษียาสูบจะส่งผลทำให้บุหรี่ปริมาณที่จำหน่ายภายในประเทศปรับราคาสูงขึ้นโดยรัฐบาลคาดหวังว่าการเพิ่มภาษียาสูบจะส่งผลทำให้ประชาชนสูบบุหรี่ปริมาณน้อยลงและสอดคล้องกับเป้าหมายการควบคุมการสูบบุหรี่ แต่ในอีกด้านที่เพิ่มราคาอาจไม่ส่งผลต่อการลดการสูบบุหรี่ลงมากนักเนื่องจากผู้ขายขายแบบแบ่งซอง ทำให้การเพิ่มราคาขึ้นเมื่อเทียบต่อมวนก็ไม่ได้แตกต่างมากนัก (กฤษรัตน์ ศรีสว่าง, 2559)

จากการสำรวจข้อมูลสถิติของสำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข และศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบมหาวิทยาลัยมหิดล (ศจย.) ได้ทำการศึกษาการเสียชีวิตจากโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ไม่ว่าจะเป็นโรคปอดเรื้อรัง หลอดเลือดสมอง มะเร็งปอด เป็นต้น ในปี 2552 2554 และปี 2556 พบว่าปี 2556 มีการเสียชีวิตเพิ่มขึ้นจากปี 2552 และ 2554 โดยในปี 2552 มีผู้เสียชีวิตจากโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่จำนวน 50,710 คน และเพิ่มขึ้นในปี 2554 จำนวน 298,140 คน และ 309,343 คน (ศิริวรรณ พิทยรังสฤษฏ์, ปานทิพย์ โชติเบญจมาภรณ์, และ ปวีณา ปันกระจ่าง, 2559)

จากความสำเร็จและข้อมูลเชิงสถิติที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาถึงพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของคนไทยจากปัจจัยต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ ผลที่ศึกษาจะเป็นประโยชน์โดยนำไปสู่การวางนโยบายต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความเหมาะสมและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาถึงลักษณะทางประชากร ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจในการสูบบุหรี่ของคนไทย และปัจจัยที่มีผลต่อความถี่ในการสูบบุหรี่ของคนไทย

3. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างเช่นในงานวิจัยของ กันต์ธีร์ นุชสุวรรณ, นรินทร์ กลั่นทกพันธ์, และ ยุทธภูมิ จารุเศรณี (2553) ได้ศึกษาความยืดหยุ่นของราคาบุหรี่และรายได้ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่พบว่ารายได้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่นั่นคือหากรายได้เพิ่มขึ้นจะสูบบุหรี่ลดลง ส่วนปัจจัยด้านราคากลับพบว่าไม่มีทิศทางตรงข้าม หมายความว่าหากราคาเพิ่มสูงขึ้นจะส่งผลให้มีการสูบบุหรี่ลดลง ส่วนงานวิจัยของศกรินทร์ นนพจน์ (2560) ได้ศึกษาผลกระทบของอัตราภาษีบุหรี่ต่อสวัสดิการทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยผลการประมาณการมูลค่าสวัสดิการทางเศรษฐกิจที่เกิดจากอัตราภาษีสรรพสามิตของบุหรี่ ณ อัตราปัจจุบัน และในอนาคต พบว่า การเพิ่มอัตราภาษีบุหรี่ ทำให้ระดับราคาบุหรี่เพิ่มขึ้น ปริมาณ ดุลยภาพในตลาดลดลง รายรับจากการจัดเก็บภาษีของรัฐเพิ่มขึ้น หากมีการเพิ่มอัตราภาษีบุหรี่มากขึ้น จะทำให้ผู้บริโภคนิโคตินและผู้ผลิต บุหรี่ภายในประเทศ มีความ คุ่มค่าจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจในอุตสาหกรรมบุหรี่ปริมาณ เนื่องจากมาตรการเหล่านั้นส่งผลให้ สวัสดิการทางเศรษฐกิจลดลง จากการที่ส่วนเกินผู้ผลิต และส่วนเกินผู้บริโภคลดลง เพราะระดับราคา บุหรี่ในตลาดเพิ่มสูงขึ้น และส่วนต่างที่เกิดขึ้นก็ถูกจัดเก็บเป็นรายได้ของรัฐ ในรูปภาษีสรรพสามิตบุหรี่และสวัสดิการทางเศรษฐกิจลดลง เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Bader, Boisclair, and Ferrence (2011) ที่ได้ศึกษาผลกระทบของการเสียภาษียาสูบและการกำหนดราคาต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ที่พบว่า การเพิ่มขึ้นของภาษียาสูบส่งผลให้ราคาบุหรี่สูงขึ้น เมื่อราคาสูงขึ้นอาจทำให้ช่วยลดหรือเลิกการสูบบุหรี่ โดยการเพิ่มขึ้นของราคาบุหรี่ผ่านการเก็บภาษีจากยาสูบอาจมีประสิทธิภาพในการพยายามลดหรือเลิกการสูบบุหรี่ของบางกลุ่มเท่านั้น โดยวัยรุ่นจะมีการตอบสนองในด้านการเพิ่มราคาต่ำกว่าผู้ใหญ่ เนื่องจากวัยรุ่นยังมี

ความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่น ๆ เช่นอายุ เพศ รายได้ การศึกษาและอิทธิพลของเพื่อนและครอบครัวส่งผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น Cho, Chan, and Gartner (2023) ได้ศึกษาปัจจัยที่กระตุ้นให้ผู้สูบบุหรี่ในออสเตรเลียเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมระหว่างปี 2007 ถึง 2019 โดยพบว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น การเพิ่มภาษียาสูบ มีผลอย่างชัดเจนในการลดการสูบบุหรี่ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจต่ำ ผู้ที่อาศัยในพื้นที่ดังกล่าวมักจะมีแนวโน้มที่จะมีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาและใช้เป็นแรงจูงใจในการเลิกบุหรี่ นอกจากนี้ปัจจัยทางสังคม เช่น ความเครียดทางจิตใจและการบริโภคแอลกอฮอล์ มีบทบาทสำคัญในพฤติกรรมการสูบบุหรี่ โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีความเครียดหรือสถานการณ์ชีวิตที่ยากลำบาก การศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของนโยบายที่เน้นการควบคุมปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อลดอัตราการสูบบุหรี่ Kong, Chen, and Cheng (2023) งานวิจัยนี้วิเคราะห์พฤติกรรมการสูบบุหรี่ในแรงงานอพยพในประเทศจีน โดยเน้นถึงบทบาทของปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจในการกำหนดพฤติกรรมการสูบบุหรี่ เช่น การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความพึงพอใจในชีวิต และรายได้ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าแรงงานอพยพที่ประสบกับความเครียดและความเหงามีแนวโน้มสูบบุหรี่มากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยทางประชากร เช่น เพศ อายุ และระดับการศึกษามีผลต่อการสูบบุหรี่ ตัวอย่างเช่น ผู้ชายมีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่มากกว่าผู้หญิง ในขณะที่คนที่มีการศึกษาสูงมักมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่มากกว่า ผลการศึกษานี้แสดงถึงความสัมพันธ์ซับซ้อนระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของแรงงานอพยพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

1. แหล่งที่มาของข้อมูล

ข้อมูลการสูบบุหรี่ และข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนทั่วประเทศไทย จากรายงานโครงการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุรา พ.ศ. 2560 โดยข้อมูลชุดนี้เป็นข้อมูลล่าสุดที่เผยแพร่ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ การสำรวจดังกล่าว เป็นการสำรวจที่ค่อนข้างครอบคลุมประชากรทั่วทั้งประเทศ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Stratified Two-Stage Sampling ได้จำนวนตัวอย่างของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปทั้งสิ้น 92,014 ตัวอย่าง และให้รายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับ ลักษณะทางประชากร สังคมและเศรษฐกิจ ตลอดจนพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของกลุ่มตัวอย่าง เช่น ความถี่ในการสูบบุหรี่ ประเภทบุหรี่ เหตุผลในการสูบบุหรี่ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย อายุ เพศ เขตที่อยู่อาศัย (ในเขตเทศบาล/นอกเขตเทศบาล) ภูมิภาค สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และพฤติกรรมการดื่มสุรา (ดื่มสุรา/ไม่ดื่มสุรา) ตัวแปรอิสระแต่ละด้านอาจมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจเกิดเป็นปัญหา Multicollinearity ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIFs ปรากฏว่า ค่า VIFs ของตัวแปรอิสระ มีค่าตั้งแต่ 1.06-2.40 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันแต่ไม่มีนัยสำคัญ (Black, 2006)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

งานวิจัยชิ้นนี้จะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ การศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจสูบบุหรี่ และปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มความถี่ในการสูบบุหรี่ แบบจำลองสำคัญที่นำมาใช้ ได้แก่

Logit Model

แบบจำลองความน่าจะเป็นในการสูบบุหรี่ ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจสูบบุหรี่ โดยใช้การหาค่าประมาณของพารามิเตอร์ สามารถหาได้ด้วยวิธี Maximum likelihood เนื่องจากสามารถหาค่าประมาณของความน่าจะเป็นอยู่ในช่วง (0, 1) และสามารถแก้ปัญหาตัวแปรปรวนไม่คงที่ (Heteroscedasticity) ได้

โดยนำปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการตัดสินใจสูบบุหรี่ มาพิจารณา ดังสมการ

$$\ln\left(\frac{P_i}{1-P_i}\right) = \beta_0 + \beta_1SEX + \beta_2AGE + \beta_3INC + \beta_4EDU + \beta_5JOB + \beta_6FAMI + \beta_7ALCOHOL + \varepsilon_i$$

โดยที่

P_i = ความน่าจะเป็นของการตัดสินใจสูบบุหรี่ ของตัวอย่างที่ i

β_0 = ค่าจุดตัดบนแกนตั้ง

β_k = ค่าพารามิเตอร์ ซึ่งแสดงถึงอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่ออัตราส่วนความน่าจะเป็นในการตัดสินใจสูบบุหรี่

ε_i = ความคลาดเคลื่อน

SEX = เพศ AGE = อายุ

INC = รายได้ EDU = ระดับการศึกษา

JOB = อาชีพ ALCOHOL = พฤติกรรมการดื่มสุรา

FAMI = ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและที่อยู่อาศัย

สำหรับการหาค่า Marginal Effect ซึ่งแสดงถึงอัตราการเปลี่ยนแปลงของความน่าจะเป็นเมื่อ X เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย สามารถหาได้จาก

$$\frac{\partial P_i}{\partial X_{ik}} = \beta_k P_i (1 - P_i)$$

โดยที่

P = ความน่าจะเป็นในการตัดสินใจสูบบุหรี่

X = รายได้

β_k = Marginal Change เมื่อ X_k เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย

Ordered Logit Model

แบบจำลองสำหรับพิจารณาความถี่ในการสูบบุหรี่ ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มความถี่ในการเป็นผู้สูบบุหรี่ ได้แบ่งกลุ่มผู้สูบบุหรี่ ออกเป็น กลุ่มผู้ไม่สูบบุหรี่ กลุ่มผู้สูบบุหรี่นาน ๆ ครั้งซึ่งหมายถึงมีการสูบบุหรี่ไม่สม่ำเสมอหรือกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนไม่ได้หรือไม่ได้สูบบุหรี่เป็นประจำทุกวัน และกลุ่มผู้สูบบุหรี่เป็นประจำหมายถึงการสูบบุหรี่เป็นประจำทุกวัน ซึ่งจะใช้ Ordered Logit Model ในการศึกษา เนื่องจากตัวแปรตามเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีลักษณะเป็นลำดับ ดังสมการ

$$y^* = \beta_1SEX + \beta_2AGE + \beta_3INC + \beta_4EDU + \beta_5JOB + \beta_6FAMI + \beta_7ALCOHOL + \varepsilon_i$$

โดยที่

$y_i = 0$ ถ้า $y^* \leq \alpha_0$, กรณีไม่สูบบุหรี่

$y_i = 1$ ถ้า $\alpha_0 < y^* \leq \alpha_1$, กรณีสูบบุหรี่นาน ๆ ครั้ง

$y_i = 2$ ถ้า $y^* > \alpha_1$, กรณีสูบบุหรี่เป็นประจำ

y^* = ตัวแปรแฝง (Latent Variable) หรือเป็นตัวแปรที่สังเกตไม่ได้ แต่เราสามารถทราบถึงการเกิดหรือไม่เกิดเหตุการณ์หนึ่ง ๆ จากค่า y_i

3. ตัวแปรและสมมติฐานเบื้องต้นที่ใช้ในงานวิจัย

สมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่เป็นดังนี้

เพศ ความแตกต่างของเพศ น่าจะมีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่เนื่องจากผู้ชายมักมีนิสัยชอบความสนุกสนานหรือสังสรรค์เพื่อเข้าสังคมและต้องการการยอมรับในกลุ่มเพื่อนฝูง จึงคาดว่าความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่ของผู้ชายสูงกว่าผู้หญิงและคาดว่าจะมีความถี่ในการเป็นผู้สูบบุหรี่สูงกว่าผู้หญิงด้วย (Spaulding et al., 2018) เพศหญิงคือกลุ่มอ้างอิง

อายุ เป็นตัวแปรที่แสดงถึงวุฒิภาวะในการตัดสินใจ ความมีเหตุผล การศึกษานี้คาดว่า คนที่มีอายุมากขึ้นจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่ และความถี่ในการเป็นผู้สูบบุหรี่ลดลง เนื่องจากคนที่อายุมากขึ้นจะมีวุฒิภาวะ และตระหนักถึงโทษของการสูบบุหรี่ ได้มากกว่าคนที่อายุน้อยอีกทั้งคนที่อายุมากขึ้นมักมีภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัวมากขึ้น จึงน่าจะเหลือเงินไปในการซื้อบุหรี่ได้น้อยลง (Kleykamp & Heishman, 2011)

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นปัจจัยหนึ่งในการกำหนดอำนาจซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ ผู้ที่มีรายได้สูงจะมีอำนาจในการซื้อสินค้าและบริการมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย จึงคาดว่ารายได้ที่สูงขึ้นจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่ และความถี่ในการเป็นผู้สูบบุหรี่มากขึ้น (Farrelly, Nonnemaker, & Watson, 2012)

การศึกษา เป็นปัจจัยที่ทำให้คนมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้องมากขึ้น รวมถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของการสูบบุหรี่ จึงคาดว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง ๆ จะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่ และความถี่ในการเป็นผู้สูบบุหรี่ น้อยกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย (Zhu et al., 1996) ไม่มีการศึกษาคือกลุ่มอ้างอิง

สถานภาพสมรส ผู้ที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน จะมีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ที่ต่างกันการศึกษานี้คาดว่า ผู้ที่หย่า/แยกกันอยู่จะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่ และความถี่ในการเป็นผู้สูบบุหรี่มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ เนื่องจากผู้ที่หย่า/แยกกันอยู่ จะมีความทุกข์ใจจากปัญหาต่าง ๆ จึงมีแนวโน้มเป็นผู้สูบบุหรี่ได้ง่าย (Cobb et al., 2014) สถานภาพโสดคือกลุ่มอ้างอิง

เขตการปกครอง ผู้ที่อาศัยในเขตการปกครองที่ต่างกัน จะมีวิถีการดำรงชีวิตที่ต่างกัน ส่งผลให้มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ที่ต่างกันด้วย จึงคาดว่าผู้ที่อาศัยในเขตชนบท (นอกเขตเทศบาล) จะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่และความถี่ในการเป็นผู้สูบบุหรี่มากกว่าผู้ที่อาศัยในเขตเมือง (เขตเทศบาล) เนื่องจากคนในเขตเมือง (เขตเทศบาล) ได้รับข้อมูลข่าวสารรวมทั้งผลกระทบจากมาตรการต่าง ๆ มากกว่าเขตชนบท (นอกเขตเทศบาล) ในเขตเทศบาลคือกลุ่มอ้างอิง (Pottyn-Zaradna et al., 2016)

ภูมิภาค ผู้ที่อาศัยในภูมิภาคที่ต่างกัน จะมีวิถีการดำรงชีวิตและวัฒนธรรมที่ต่างกัน ส่งผลให้มีพฤติกรรมการบริโภคที่ต่างกันด้วย จึงคาดว่าความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่ และความถี่ ในการเป็นผู้สูบบุหรี่จะแตกต่างกันระหว่างผู้ที่อาศัยในภูมิภาคที่ต่างกัน (Pottyn-Zaradna et al., 2016) กรุงเทพฯ คือกลุ่มอ้างอิง

จำนวนสมาชิกในครอบครัว ครอบครัวที่มีสมาชิกจำนวนมาก จะมีภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มากกว่าครอบครัวที่มีสมาชิกจำนวนน้อย จึงคาดว่าผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่และความถี่ในการเป็นผู้สูบบุหรี่น้อยลง (Farrelly, Nonnemaker, & Watson, 2012)

การดื่มสุรา ผู้ที่สูบบุหรี่มักมีความชอบในการดื่มสุราประกอบกันด้วย จึงคาดว่าผู้ที่สูบบุหรี่ จะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราและความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุรามากกว่าผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ (Wang et al., 2019) ไม่ดื่มสุราคือกลุ่มอ้างอิง

5. ผลการวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ พบว่าเป็นเพศชาย 53,263 คน คิดเป็นร้อยละ 47 และเป็นเพศหญิง 60,070 คน คิดเป็นร้อยละ 53 มีรายได้เฉลี่ย 9,893.12 ต่อเดือน กลุ่มอายุที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ 45-59 ปี จำนวน 28,472 คน คิดเป็นร้อยละ 23.7 กลุ่มอายุที่ตอบแบบสอบถามรองลงมา 25-44 ปี จำนวน 28,305 คน คิดเป็นร้อยละ 23.6 ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ ระดับการศึกษาประถมศึกษา 41,960 คน คิดเป็นร้อยละ 39.6 รองลงมาเป็นระดับศึกษาก่อนประถมศึกษา 22,563 คน คิดเป็นร้อยละ 21.3 สถานภาพสมรสผู้ตอบแบบสอบถาม มีสถานภาพสมรสมากที่สุด 59,141 คน คิดเป็นร้อยละ 64.3 รองลงมาสถานภาพโสด 19,346 คนคิดเป็นร้อยละ 21.0 และสถานภาพม่าย 9,310 คน คิดเป็นร้อยละ 10.1 ในส่วนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ เป็นผู้ไม่สูบบุหรี่ 72,916 คิดเป็นร้อยละ 81.8 เป็นผู้สูบบุหรี่เป็นประจำ 14,399 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 และเป็นผู้สูบบุหรี่นาน ๆ ครั้ง 1,839 คิดเป็นร้อยละ 2.1

การศึกษานี้แบ่งเป็น 2 ส่วน แบ่งเป็นแบบจำลอง Logit และแบบจำลอง Ordered Logit ซึ่งใช้ตัวแปรอิสระเดียวกัน ดังสมการดังนี้

$$Z = \beta_1 SEX + \beta_2 INCOME + \beta_3 ELEMENT + \beta_4 SECONDARY + \beta_5 DIPLOMA + \beta_6 BACHELOR + \beta_7 MARRIED + \beta_8 DIVORCE + \beta_9 SEPARATE + \beta_{10} WIDOW + \beta_{11} ALCOHOL + \beta_{12} AREA + \beta_{13} AGE1 + \beta_{14} AGE2 + \beta_{15} AGE3 + \beta_{16} CEN + \beta_{17} NORTH + \beta_{18} NORTH_E + \beta_{19} SOUTH + \beta_{20} MEMBER$$

โดย

SEX = เพศ	ELEMENT = ประถมศึกษา	SECONDARY = มัธยมศึกษา
DIPLOMA = อนุปริญญา	BACHELOR = ปริญญาตรีขึ้นไป	MARRIED = แต่งงาน
DIVORCE = หย่า	SEPARATE = แยกกันอยู่	WIDOW = ม่าย
INCOME = รายได้	ALCOHOL = ดื่มสุรา	AREA = เขตการปกครอง
AGE1 = อายุ 15-24 ปี	AGE2 = อายุ 25-44 ปี	AGE3 = อายุ 45-59 ปี
SOUTH = ภาคใต้	CEN = ภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพฯ)	NORTH = ภาคเหนือ
NORTH_E = ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	MEMBER = จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	

1. ผลของการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคบุหรี่โดยใช้แบบจำลอง Logit

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์และค่าทางสถิติที่ได้จากแบบจำลองความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่

Variable	Coefficient	Std.Error	Sig.	Marginal Effect
SEX	2.704	0.025	0.000***	0.395
ELEMENT	-0.281	0.032	0.000***	-0.037
SECONDARY	-0.663	0.036	0.000***	-0.08
DIPLOMA	-1.010	0.058	0.000***	-0.102
BACHELOR	-1.331	0.045	0.000***	-0.125
MARRIED	-0.042	0.031	0.174	-0.006
DIVORCE	0.281	0.076	0.000***	0.041
SEPARATE	0.377	0.068	0.000***	0.056

ตารางที่ 1 (ต่อ)

Variable	Coefficient	Std.Error	Sig.	Marginal Effect
WIDOW	0.255	0.05	0.000***	0.03221
INCOME	-3.194e-06	4.28E-07	0.000***	-4.24E-07
ALCOHOL	2.268	0.024	0.000***	0.34
AREA	-0.126	0.021	0.000***	-0.017
AGE1	-0.706	0.047	0.000***	-0.078
AGE2	-0.308	0.0318	0.000***	-0.039
AGE3	-0.215	0.029	0.000***	-0.028
CEN	-0.240	0.044	0.000***	-0.031
NORTH	-0.553	0.046	0.000***	-0.066
NORTH_E	-0.504	0.045	0.000***	-0.062
SOUTH	0.558	0.049	0.000***	0.085
MEMBER	0.073	0.006	0.000***	0.01

หมายเหตุ : ที่ระดับนัยสำคัญ * 0.1, ** 0.05, *** 0.01

เพศ ผู้ชายมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่มากกว่าผู้หญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผู้ชายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับโอกาสในการเป็นผู้สูบบุหรี่ โดยจะเพิ่มความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่ประมาณร้อยละ 39.50 ทั้งนี้การที่เพศชายสูบบุหรี่มากกว่าเพศหญิงน่าจะเกิดจากค่านิยมในกลุ่มเพศชายที่นิยมสูบบุหรี่เพื่อผ่อนคลายจากการทำงานหาเลี้ยงครอบครัว นอกจากนี้คนในสังคมมักมองว่าการสูบบุหรี่ของผู้หญิงเป็นเรื่องไม่เหมาะสม จึงมีส่วนทำให้ผู้หญิงไม่นิยมสูบบุหรี่

ระดับการศึกษา ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยยิ่งมีการศึกษาสูงขึ้น จะมีโอกาสเป็นผู้สูบบุหรี่ลดลง กล่าวคือ ถ้าผู้บริโภครจบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป จะทำให้โอกาสที่จะสูบบุหรี่ลดลงประมาณร้อยละ 12.45 รองลงมาคือ กลุ่มระดับอนุปริญญาจะลดโอกาสในการสูบบุหรี่ประมาณร้อยละ 10.20 ขณะที่กลุ่มผู้ที่จบมัธยมศึกษาพบว่า มีความน่าจะเป็นในการสูบบุหรี่ลดลง โดยมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่ลดลงร้อยละ 8.02 และ กลุ่มผู้ที่จบประถมศึกษาพบว่า มีความน่าจะเป็นในการสูบบุหรี่ลดลง โดยมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่ลดลงร้อยละ 3.66 โดยเปรียบเทียบกับกลุ่มอ้างอิง คือ กลุ่มไม่มีการศึกษา ซึ่งอาจเกิดจากกลุ่มผู้ที่มีการศึกษาสูงมาก ๆ มักมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบค่อนข้างสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ตลอดจนเป็นผู้มีความรู้และตระหนักถึงโทษจากการสูบบุหรี่ จึงส่งผลให้มีแนวโน้มในการลดการสูบบุหรี่มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

สถานภาพสมรส กลุ่มผู้มีสถานภาพสมรสต่างกันจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 พบว่า กลุ่มผู้ที่แยกกันอยู่ จะเพิ่มโอกาสในการเป็นผู้สูบบุหรี่มากที่สุดประมาณร้อยละ 5.63 รองลงมาคือ กลุ่มผู้ที่หย่าจะเพิ่มโอกาสในการเป็นผู้สูบบุหรี่ร้อยละ 4.07 และกลุ่มผู้ที่เป็นม่าย จะเพิ่มความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่ร้อยละ 3.62 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มผู้ที่หย่าร้าง/แยกกันอยู่ มักมีความเครียดจากปัญหาทางครอบครัว จึงมีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่เพื่อคลายความทุกข์ต่าง ๆ

ระดับรายได้ รายได้มีความสัมพันธ์เชิงลบ กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยค่า Marginal Effect เท่ากับ $-4.24e-007$ หมายความว่า เมื่อคนมีรายได้สูงขึ้น 100,000 บาท จะทำให้มีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่ลดลงร้อยละ 4.24 ของระดับความน่าจะเป็น แสดงให้เห็นว่ารายได้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจสูบบุหรี่ ยิ่งคนมีรายได้สูงขึ้นจะทำให้โอกาสเป็นผู้สูบบุหรี่ลดลงด้วย ดังนั้นภาครัฐและเอกชนควรกระตุ้นให้คนหันมาสนใจดูแลสุขภาพโดยเน้นหนักไปทางผู้มีรายได้น้อย เพื่อลดปริมาณการสูบบุหรี่ลง

พฤติกรรมการดื่มสุรา มีอิทธิพลเชิงบวกกับความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยคนที่ดื่มสุราจะมีโอกาสในการเป็นผู้สูบบุหรี่มากขึ้นด้วย พบว่าผู้ที่ดื่มสุราจะเพิ่มโอกาสในการเป็นผู้สูบบุหรี่ถึงร้อยละ 34.02 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราเป็นแบบส่งเสริมกันยิ่งมีผู้ดื่มสุรามากขึ้นก็จะส่งผลให้มีการสูบบุหรี่เพิ่มมากขึ้นด้วย

เขตการปกครอง ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับโอกาสในการเป็นผู้สูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลจะมีโอกาสในการเป็นผู้สูบบุหรี่มากกว่าที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลประมาณร้อยละ 1.67 แสดงให้เห็นว่า คนในเมืองจะมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้สูบบุหรือน้อยกว่าคนในชนบท ทั้งนี้เพราะว่าในเมืองได้รับข้อมูลข่าวสารรวมทั้งการณรงค์เกี่ยวกับโทษของบุหรี่มากกว่าเขตนอกเมืองทำให้ตระหนักถึงความสำคัญในการลดการสูบบุหรี่มากขึ้น

อายุ อายุที่ต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมในการสูบบุหรี่ต่างกันโดยหากผู้ที่มีอายุมากขึ้นก็จะลดโอกาสในการเป็นผู้สูบบุหรี่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ ผู้ที่มีอายุ 45 ปีขึ้นไปจะมีความน่าจะเป็นในการลดโอกาสการเป็นผู้สูบบุหรือน้อยที่สุดประมาณร้อยละ 2.77 รองลงมาคือผู้ที่มีอายุ 25-44 ปีจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่ประมาณร้อยละ 3.90 และผู้ที่มีอายุ 15-24 ปี เป็นกลุ่มที่จะลดโอกาสในการเป็นผู้สูบบุหรี่มากที่สุดประมาณร้อยละ 7.80 ดังนั้น การรณรงค์ป้องกันการสูบบุหรี่ในกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน จึงนับว่ามีความสำคัญ เนื่องจากเป็นช่วงอายุที่มักเริ่มสูบบุหรี่เป็นครั้งแรก และมีโอกาสในการสูบบุหรี่เป็นประจำได้ในอนาคต

ภูมิภาค ผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคใต้มีแนวโน้มเป็นผู้สูบบุหรี่มากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคใต้มีโอกาที่จะเป็นผู้สูบบุหรี่เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.45 ในขณะที่ภาคเหนือภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลางมีโอกาสในการเป็นผู้สูบบุหรี่ลดลงประมาณร้อยละ 3.07, 6.58 และ 6.20 ตามลำดับ

จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่และความถี่ในการเป็นผู้สูบบุหรี่มากขึ้น

การวัดความเหมาะสมของแบบจำลองความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่ของคนไทย (Goodness of Fit Measure) ในการวัดความเหมาะสมของ logit model สามารถพิจารณาได้จาก ค่า Pseudo R-squared หรือค่า McFadden R-squared และค่า The Overall Percent Correctly Estimated หรือค่าเปอร์เซ็นต์ความถูกต้องในการพยากรณ์ ดังนี้

1. ค่า Pseudo R-squared หรือ ค่า McFadden R-squared ซึ่งเป็นค่าที่แสดงถึงสัดส่วนหรือเปอร์เซ็นต์ในการอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามต่อตัวแปรอิสระ โดยจะมีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง 1 ยิ่งค่า Pseudo R-squared หรือ ค่า McFadden R-squared มีค่ามากเท่าไร แสดงว่าแบบจำลองนั้นสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระได้มาก โดยเครื่องหมายจะแสดงทิศทางของความสัมพันธ์ แต่หากได้ค่า Pseudo R-squared หรือ ค่า

McFadden R-squared เท่ากับ 0 แล้ว แสดงว่าแบบจำลองดังกล่าวไม่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระได้เลย สำหรับแบบจำลองความน่าจะเป็นของการสูบบุหรี่ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ค่า McFadden R-squared เท่ากับ 0.426694 แสดงว่าแบบจำลองนี้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระได้ประมาณ 42.66 %

2. The Overall Percent Correctly Estimated คือ ค่าเปอร์เซ็นต์ความถูกต้องในการพยากรณ์ ซึ่งเป็นค่าการเปรียบเทียบผลพยากรณ์ที่ตัวอย่างเลือกแสดงพฤติกรรมในทางเลือกต่าง ๆ 2 ทางเลือก ได้แก่ การสูบบุหรี่ หรือไม่สูบบุหรี่ กับทางเลือกที่ตัวอย่างเลือกจริง โดยในที่นี้ใช้ความน่าจะเป็นมาตรฐานคือ 0.50 ซึ่งหากค่าความน่าจะเป็นที่พยากรณ์ได้มากกว่า 0.50 จะเป็นผู้สูบบุหรี่ แต่ถ้าได้ค่าต่ำกว่า 0.50 จะเป็นผู้ไม่สูบบุหรี่ ทั้งนี้ถ้าทางเลือกตามผลจากการพยากรณ์ตรงกับทางเลือกตามที่ตัวอย่างเลือกจริง แสดงว่าการพยากรณ์ของแบบจำลองดังกล่าวถูกต้องผลจากการประมาณค่าเปอร์เซ็นต์ความถูกต้องในการพยากรณ์ของแบบจำลองความน่าจะเป็นในการสูบบุหรี่ พบว่า แบบจำลองสามารถทำนายกลุ่มผู้ไม่สูบบุหรี่ถูกต้องถึง 87.64%และทำนายกลุ่มผู้สูบบุหรี่ถูกต้อง 75.66% โดยภาพรวมแล้วแบบจำลองนี้สามารถทำนายผลได้ถูกต้องถึง 84.09%

2. ผลของการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความถี่ในการสูบบุหรี่โดยใช้แบบจำลอง Ordered Logit

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์และค่าทางสถิติที่ได้จากแบบจำลองความถี่ในการสูบบุหรี่

Variable	coefficient	Std.Error	Sig	Marginal Effect		
				ไม่สูบ	สูบนานๆครั้ง	สูบเป็นประจำ
				Y=0	Y=1	Y=2
SEX	3.027	0.038	0.000***	-0.252	0.023	0.23
ELEMENT	-0.0242	0.032	0.45	0.002	0	-0.001
SECONDARY	-0.436	0.036	0.000***	0.025	-0.002	-0.022
DIPLOMA	-0.814	0.061	0.000***	0.037	-0.003	-0.035
BACHELOR	-1.413	0.053	0.000***	0.058	-0.004	-0.054
MARRIED	0.056	0.031	0.070*	-0.004	0	0.003
DIVORCE	0.526	0.074	0.000***	-0.041	0.003	0.038
SEPARATE	0.543	0.065	0.000***	-0.043	0.003	0.039
WIDOW	0.277	0.056	0.000***	-0.019	0.001	0.018
INCOME	-4.263e-06	4.72E-07	0.000***	2.67E-07	-2.00E-08	-2.47E-07
ALCOHOL	1.189	0.026	0.000***	-0.083	0.006	0.077
AREA	-0.132	0.021	0.000***	0.008	0	-0.008
AEG1	0.508	0.049	0.000***	-0.038	0.003	0.035
AEG2	0.872	0.032	0.000***	-0.064	0.005	0.059
AEG3	0.611	0.029	0.000***	-0.043	0.003	0.039
CEN	0.132	0.049	0.007***	-0.008	0.001	0.008
NONTH	0.0402	0.051	0.427	-0.003	0	0.002

ตารางที่ 2 (ต่อ)

Variable	coefficient	Std.Error	Sig	Marginal Effect		
				ไม่สูบบุหรี่	สูบบุหรี่	สูบบุหรี่เป็นประจำ
				Y=0	Y=1	Y=2
NONTH_E	0.222	0.049	0.000***	-0.015	0.001	0.013
SOUTH	0.903	0.052	0.000***	-0.075	0.006	0.069
MEMBER	0.017	0.006	0.004***	-0.001	8.01E-05	0.001

หมายเหตุ : ที่ระดับนัยสำคัญ* 0.1, ** 0.05, *** 0.01

เพศ เพศชายที่สูบบุหรี่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ไม่สูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 โดยเมื่อพิจารณาค่า Marginal Effect ที่คำนวณได้พบว่าหากเป็นเพศชายจะเพิ่มโอกาสในการเป็นผู้สูบบุหรี่เป็นประจำและนาน ๆ ครั้งประมาณร้อยละ 22.97 และ 2.25 ตามลำดับและลดโอกาสในการเป็นผู้ไม่สูบบุหรี่ประมาณร้อยละ 25.22 แสดงให้เห็นว่าเพศชายมีโอกาสเป็นผู้สูบบุหรี่ทั้งเป็นประจำและนาน ๆ ครั้งมากกว่าเพศหญิง

ระดับการศึกษา ระดับการศึกษาที่สูงขึ้นมีความสัมพันธ์ทางลบต่อความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่เป็นประจำและนาน ๆ ครั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือผู้ที่จบการศึกษาระดับสูง จะมีแนวโน้มเป็นผู้สูบบุหรี่เป็นประจำลดลงโดยเมื่อพิจารณาค่า Marginal Effect ที่คำนวณได้พบว่ากลุ่มผู้ที่จบระดับปริญญาตรีขึ้นไปจะมีโอกาสในการสูบบุหรี่เป็นประจำลดลงร้อยละ 5.37 เมื่อเทียบกับผู้ไม่ได้ศึกษาระดับสูงมาคือกลุ่มผู้ที่จบระดับอนุปริญญาและมัธยมศึกษาจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่ลดลงร้อยละ 3.45 และ 2.35 ตามลำดับ ทั้งนี้ผู้มีการศึกษาที่สูงขึ้นมักมีความเข้าใจและรับทราบโทษจากการสูบบุหรี่ที่มากขึ้น

สถานภาพสมรส กลุ่มผู้ที่เป็นฝ่ายจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่เพิ่มขึ้นสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 โดยจากค่า Marginal Effect ที่คำนวณได้พบว่ากลุ่มผู้ที่เป็นแยกกันอยู่จะมีโอกาสในการเป็นผู้สูบบุหรี่เป็นประจำและนาน ๆ ครั้งประมาณร้อยละ 3.93, 0.33 รองลงมาคือกลุ่มผู้ที่มีปัญหาหย่าร้างและฝ่ายใดมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 3.78 และ 1.76 และเพิ่มการสูบบุหรี่แบบนาน ๆ ครั้งลงร้อยละ 0.32 และ 0.14 ในขณะที่กลุ่มผู้ที่แต่งงานแล้วกลับพบว่ามีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่เป็นประจำและนาน ๆ ครั้งลดลงประมาณร้อยละ 0.32 และ 0.02 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่แยกกันอยู่มักมีความทุกข์ใจ จึงมีแนวโน้มเป็นผู้สูบบุหรี่เพื่อระบายความทุกข์จากปัญหาครอบครัว

รายได้ รายได้มีความสัมพันธ์ทางลบต่อความถี่ในการเป็นผู้สูบบุหรี่เป็นประจำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยค่า Marginal Effect ที่คำนวณพบว่ายิ่งมีรายได้เพิ่มขึ้นจะลดความน่าจะเป็นในการสูบบุหรี่เป็นประจำ โดยหากผู้สูบบุหรี่มีรายได้เพิ่มขึ้น 100,000 บาท จะลดความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่เป็นประจำและสูบบุหรี่นาน ๆ ครั้งร้อยละ 2.47 และ 0.20 ตามลำดับในขณะที่ความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ไม่สูบบุหรี่เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.67

พฤติกรรมการดื่มสุรา การดื่มสุรามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความถี่ในการเป็นผู้สูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเมื่อพิจารณาค่า Marginal Effect ที่คำนวณได้พบว่าผู้ที่ดื่มสุราจะเพิ่มโอกาสในการเป็นผู้สูบบุหรี่แบบเป็นประจำและแบบนาน ๆ ครั้ง ประมาณร้อยละ 7.66 และ 0.62 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ายิ่งมีการดื่มสุราจะมีโอกาสเป็นผู้สูบบุหรี่เป็นประจำมากขึ้นด้วย

เขตการปกครอง กลุ่มผู้ที่อาศัยอยู่เขตเมือง จะมีแนวโน้มเป็นผู้ไม่สูบบุหรี่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยพิจารณาค่า Marginal Effect พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่แบบเป็นประจำลดลงประมาณร้อยละ 0.76 และมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่แบบนาน ๆ ครั้งลดลงประมาณร้อยละ 0.06 แต่จะเพิ่มความน่าจะเป็นเป็นผู้ไม่สูบบุหรี่ประมาณร้อยละ 0.83

อายุ อายุที่ต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมในการสูบบุหรี่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 โดยค่า Marginal Effect ที่คำนวณพบว่า หากอายุเพิ่มขึ้นจะเพิ่มโอกาสในการเป็นผู้สูบบุหรี่เป็นประจำลดลง กล่าวคือหากอายุระหว่าง 25-44 ปีจะเพิ่มโอกาสเป็นผู้สูบบุหรี่เป็นประจำมากที่สุดร้อยละ 5.92 และเพิ่มโอกาสเป็นผู้สูบบุหรี่แบบนาน ๆ ครั้งมากที่สุดร้อยละ 0.49

ภูมิภาค ผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคใต้มีแนวโน้มเป็นผู้สูบบุหรี่มากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 โดยจากค่า Marginal Effect พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคใต้มีโอกาสที่จะเป็นผู้สูบบุหรี่แบบเป็นประจำและนาน ๆ ครั้งเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 6.94 และ 0.60 ในขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคเหนือมีโอกาสในการเป็นผู้สูบบุหรี่แบบเป็นประจำเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 1.34, 0.78 และ 0.78 ตามลำดับและลดการสูบบุหรี่แบบนาน ๆ ครั้งร้อยละ 0.10, 0.06 และ 0.01 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์โดยใช้ Ordered Logit Model ได้ค่า Log likelihood ซึ่งเป็นการทดสอบทางสถิติ โดยค่าความน่าจะเป็นสูงสุดมีค่าเท่ากับ -35110.44 และค่า Log likelihood Ratio chi-square test (LR Chi-square) มีค่าเท่ากับ 39340.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ยังมีค่าน้อยยิ่งส่งผลดีต่อข้อมูล) โดยค่าระดับ statistical significance ของการทดสอบเท่ากับ 0.01 แสดงว่าพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระที่มีอยู่ในสมการด้วยระดับความเชื่อมั่น 99%

6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลที่ได้จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการเป็นผู้สูบบุหรี่ของคนไทย คือ รายได้มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ แสดงให้เห็นว่า ยิ่งคนมีรายได้เพิ่มขึ้นจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่ลดลง และสมาชิกในครัวเรือนจำนวนมาก จะมีภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มากกว่าครอบครัวที่มีสมาชิกจำนวนน้อย นอกจากปัจจัยด้านรายได้แล้ว ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ก็คือ เพศชายจะมีความน่าจะเป็นในการสูบบุหรี่มากกว่าเพศหญิง อายุที่เพิ่มมากขึ้นจะลดความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่ การศึกษาที่สูงขึ้นจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่ลดลง โดยเฉพาะผู้ที่จบระดับมัธยมศึกษาจะมีโอกาสในการเป็นผู้สูบบุหรี่มากที่สุด และจะลดลงเมื่อจบในระดับปริญญาตรีขึ้นไป กลุ่มสถานภาพสมรสที่แยกกันอยู่จะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่มากที่สุด รองลงมา คือ กลุ่มผู้ที่หย่าและม้ายตามลำดับ ผู้ที่อาศัยในเขตเทศบาลจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่น้อยกว่าผู้ที่อาศัยนอกเขตเทศบาล นอกจากนี้ผู้ที่อาศัยในภาคใต้จะเป็นผู้สูบบุหรี่มากกว่าคนในภาคอื่น ๆ แตกต่างจากกลุ่มผู้ที่อาศัยในภาคกลางจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่น้อยที่สุด พฤติกรรมการดื่มสุรามีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ดื่มสุรามีแนวโน้มที่จะเป็นผู้สูบบุหรี่ด้วย ซึ่งถือเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงมากกว่ากลุ่มที่สูบบุหรี่เพียงอย่างเดียว จึงจำเป็นที่จะต้องหามาตรการรณรงค์ในการลด ละ เลิก การดื่มสุราและการสูบบุหรี่เพื่อลดความสูญเสียต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมา

สำหรับความถี่ในการเป็นผู้สูบบุหรี่ของคนไทยนั้น ผลการศึกษา พบว่าปัจจัยด้านรายได้ ซึ่งมีผลทางลบต่อความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่เป็นประจำ นั่นคือ ยิ่งคนมีรายได้มากขึ้น ก็จะมีโอกาสเป็นผู้สูบบุหรี่เป็นประจำลดลงด้วย นอกจากนี้ ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อความถี่ในการเป็นผู้สูบบุหรี่ ได้แก่ เพศชายจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่เป็นประจำมากกว่าเพศหญิง ช่วงอายุ 25-44 ปี มีความน่าจะเป็นที่จะเป็นผู้สูบบุหรี่เป็นประจำและนานๆครั้งมากที่สุด ระดับ

การศึกษาที่สูงขึ้นจะลดความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่เป็นประจำ กลุ่มผู้ที่มีสถานภาพสมรสเป็นแบบแยกกันอยู่ จะมีแนวโน้มมีพฤติกรรมในการสูบบุหรี่เป็นประจำมากที่สุด สำหรับเขตที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง จะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่เป็นประจำน้อยกว่ากลุ่มผู้อาศัยอยู่นอกเขต กลุ่มผู้ที่อาศัยในภาคใต้ จะมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้สูบบุหรี่เป็นประจำมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ พฤติกรรมการดื่มสุรา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบบุหรี่เป็นประจำ แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่ดื่มสุรา จะมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมในการสูบบุหรี่เป็นประจำด้วยซึ่งถือเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ที่ภาครัฐควรเร่งหา มาตรการในการลดการบริโภคบุหรี่และสุรา อย่างเร่งด่วน

7. ข้อเสนอแนะ

การแสวงหามาตรการในการลดปริมาณการสูบบุหรี่ เป็นสิ่งที่จำเป็นทั้งภาครัฐและเอกชนที่ควรเร่งดำเนินการ เนื่องจากแนวโน้มการสูบบุหรี่ของคนไทยเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเป็นปัญหาสังคมที่ก่อให้เกิดโรคต่าง ๆ และยังทำให้คนรอบข้างได้รับผลกระทบจากบุหรี่อีกด้วย นโยบายสำคัญของการลดปริมาณผู้สูบบุหรี่ คือ นโยบายด้านการเข้าถึงเขตพื้นที่ชนบท เนื่องจากผู้ที่อาศัยในเขตชนบทมีการสูบบุหรี่มาก โดยจากการศึกษาพบว่า เขตการปกครองส่งผลต่อการสูบบุหรี่ ซึ่งเครื่องมือที่รัฐสามารถนำมาใช้ ได้คือ การร่วมมือกับสาธารณสุขชุมชนโดยการจัดตั้ง ศูนย์บำบัดและให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของบุหรี่ให้แก่เขตพื้นที่ต่าง ๆ ในชนบท นอกจากนี้นโยบายด้านการเข้าถึงเขตพื้นที่ชนบทยังมีนโยบายลดการลักลอบการนำเข้าบุหรี่ผิดกฎหมาย จากผลการศึกษาพบว่า ภาคใต้มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่มากกว่าภาคอื่น ๆ เนื่องจากภาคใต้เป็นภาคที่มีการติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านโดย หลายจังหวัดมีการลักลอบนำเข้าบุหรี่ผิดกฎหมายสูงมาก (มณฑล เก่งการพานิช และคณะ, 2557) ดังนั้นควรมีการให้ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจับกุมและบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสรรพสามิต กรมศุลกากรและ กระทรวงการคลังในระดับพื้นที่ควรร่วมมือกันในการปราบปราม และบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดกับการลักลอบนำเข้าบุหรี่หนีภาษีและอีกด้านคือกรมสรรพสามิต ควรทบทวนบทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิดที่ลักลอบนำเข้าผู้ลักลอบจำหน่ายและผู้เกี่ยวข้องให้มีโทษหนักมากยิ่งขึ้นรวมถึงการลงโทษพนักงานและเจ้าหน้าที่ที่ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ขณะเดียวกันควรเพิ่มรางวัลนำจับเพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ นโยบายด้านสังคม เกี่ยวกับการส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้เข้มแข็ง สร้างทัศนคติที่ดีต่อการใช้ชีวิตคู่ เนื่องจากการหย่าร้าง/ม่าย มาจากความเครียด ปัญหาชีวิตแล้วหาทางออกไม่ได้ ทำให้สูบบุหรี่เพื่อลดสภาวะดังกล่าว เราจึงควรสร้างสถาบันให้เข้มแข็ง เพราะถ้าสถาบันครอบครัวเข้มแข็งก็จะทำให้ปัญหาการหย่าร้างลดลงและส่งผลให้การสูบบุหรี่ลดลงตามไปด้วยเช่นกัน รวมไปถึงการออกกำลังกาย การบริหารจัดการก็อาจทำให้การลดการสูบบุหรี่ลงได้ ส่วนนโยบายด้านประชากร โดยมุ่งเน้นไปยังประชากรชายมากขึ้นเนื่องจากผลการศึกษาพบว่าเพศชายมีความน่าจะเป็นในการสูบบุหรี่มากกว่าเพศหญิง ดังนั้นภาครัฐและเอกชนควรจัดอบรมหรือให้ความรู้เรื่องโทษหรือผลของการสูบบุหรี่ เฉพาะเจาะจงไปยังกลุ่มเพศชายเพื่อสร้างค่านิยมให้ลดการสูบบุหรี่ลง

8. เอกสารอ้างอิง

กฤษรัตน์ ศรีสว่าง. (2559). ผลของนโยบายควบคุมบริโภคยาสูบด้วยการเพิ่มภาษี. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2567, จาก

<https://www.bangkokbiznews.com/columnist/111877>

- กันต์ธีร์ นุชสุวรรณ, นรินทร์ กลันทกพันธ์, และ ยุทธภูมิ จารุเศรณี. (2553). *โครงการศึกษาเรื่องผลของการเปลี่ยนแปลงมาตรการภาษีและไม่ใช่ภาษีต่อพฤติกรรมการบริโภคยาสูบของประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2567, จาก <https://www.trc.or.th/trcresearch/index6.php>
- มณฑา เก่งการพานิช, ธราดล เก่งการพานิช, กรกนก ลัธธันท์, ศรีธัญญา เบญจกุล, และ ททัชชนก พรคเจริญ. (2556). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ที่หลีกเลี่ยงภาษีในภาคใต้ของไทย. *วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล*, 29(1), 82-95. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/bcnbangkok/article/view/28929>
- ศักรินทร์ นนพจน์. (2560). *ผลกระทบของอัตราภาษีบุหรี่ต่อสวัสดิการทางเศรษฐกิจของประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2567, จาก <https://resourcecenter.thaihealth.or.th/content/358-media-ผลกระทบของอัตราภาษีบุหรี่ต่อสวัสดิการทางเศรษฐกิจของประเทศไทย>
- ศิริวรรณ พิทยรังสฤษฏ์, ปานทิพย์ โชติเบญจมาภรณ์, และ ปวีณา ปั่นกระจำง. (2559). *สถานการณ์การควบคุมการบริโภคยาสูบของประเทศไทย พ.ศ. 2559*. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2567, จาก <https://www.trc.or.th/th/media/attachments/2562/01/29/2559.pdf>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2558). *เดิมน้ำรณรงค์ลดการสูบบุหรี่*. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2567, จาก <https://www.thaihealth.or.th/เดิมน้ำรณรงค์ลดการสูบบุหรี่/>
- Bader, P., Boisclair, D., & Ferrence, R. (2011). Effects of tobacco taxation and pricing on smoking behavior in high risk populations: a knowledge synthesis. *International journal of environmental research and public health*, 8(11), 4118-4139. <https://doi.org/10.3390/ijerph8114118>
- Black, K. (2006). *Business Statistics: For Contemporary Decision Making* (4th ed.). New York: John Wiley and Son.
- Cho, A., Chan, G., & Gartner, C. (2023). Motivations to change smoking behaviors between 2007 and 2019 in Australia: a repeated cross-sectional study. *Nicotine and Tobacco Research*, 25(4), 674-681. <https://doi.org/10.1093/ntr/ntac176>
- Cobb, L. K., McAdams-DeMarco, M. A., Huxley, R. R., Woodward, M., Koton, S., Coresh, J., & Anderson, C. A. (2014). The association of spousal smoking status with the ability to quit smoking: the atherosclerosis risk in communities study. *American journal of epidemiology*, 179(10), 1182-1187. <https://doi.org/10.1093/aje/kwu041>
- Farrelly, M. C., Nonnemaker, J. M., & Watson, K. A. (2012). The consequences of high cigarette excise taxes for low-income smokers. *PLOS ONE*, 7(9), e43838. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0043838>
- Kleykamp, B. A., & Heishman, S. (2011). The older smoker. *JAMA*, 306(8), 874-875. <https://doi.org/10.1001/jama.2011.1221>
- Kong, F., Chen, H., & Cheng, Y. (2023). Social interaction, survival stress and smoking behavior of migrant workers in China: An empirical analysis using CHARLS data from 2013-2018. *Behavioral Sciences*, 13(8), 680. <https://doi.org/10.3390/bs13080680>

- Połtyn-Zaradna, K., Basiak, A., Zatońska, K., Wołyniec, M., Dąbrowska, D., Szuba, A., & Zatoński, W. (2016). Prevalence of tobacco smoking among participants of PURE Poland study. *Journal of Health Inequalities*, 2(2), 142-147. <https://doi.org/10.5114/JHI.2016.65354>
- Spaulding, A., Eldridge, G., Chico, C. E., Morisseau, N., Drobeniuc, A., Fils-Aime, R., ... & Dolan, K. (2018). Smoking in correctional settings worldwide: Prevalence, bans, and interventions. *Epidemiologic Reviews*, 40(1), 82-95. <https://doi.org/10.1093/epirev/mxy005>
- Wang, R., Li, B., Jiang, Y., Guan, Y., Wang, G., & Zhao, G. (2019). Smoking cessation mutually facilitates alcohol drinking cessation among tobacco and alcohol co-users: A cross-sectional study in a rural area of Shanghai, China. *Tobacco Induced Diseases*, 17, 85. <https://doi.org/10.18332/tid/114076>
- Zhu, B., Giovino, G., Mowery, P., & Eriksen, M. P. (1996). The relationship between cigarette smoking and education revisited: Implications for categorizing persons' educational status. *American Journal of Public Health*, 86(11), 1582-1589. <https://doi.org/10.2105/AJPH.86.11.1582>

ผลกระทบของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบต่อราคาหุ้นของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ

THE EFFECT OF KEY AUDIT MATTERS DISCLOSURE ON STOCK PRICE OF FIRMS LISTED IN THE MARKET FOR ALTERNATIVE INVESTMENT

อาริษา ทองสุข^{1*} จิตธนา จงจิตต์¹ ชนากานต์ สุโข¹

เมขลา พงสทธิ¹ อรทัย รุ่งระมา¹ บุญยานุช ไวยทรง¹

ศศิวิมล จาบกระโทก¹ นันทิยา พรหมทอง² และ บัญชา ไชยสมคุณ³

Arrisa Thongsuk^{1*} Jittana Jongjit¹ Chanakan Sukho¹

Mekkhala Pongsathit¹ Orathai Rungrama¹ Boonyanuch Waisong¹

Sasiwimon Jabkratok¹ Nantiya Promtong² and Buncha Chaisomkun³

(Received: October 5, 2024; Revised: November 4, 2024; Accepted: December 25, 2024)

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) จำนวนรายการในวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบและประเด็นที่เปิดเผยในรายงานของผู้สอบบัญชี 2) เพื่อทดสอบผลกระทบของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบกับราคาหุ้นของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ โดยศึกษาจากข้อมูลทุดิจิทัลมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 188 บริษัท โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติทั้งเชิงพรรณนาและเชิงอนุมานเป็นการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ผลการศึกษาพบว่าการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบเฉลี่ยจำนวน 1.38 เรื่องและประเด็นที่มีการเปิดเผยมากที่สุดคือการรับรู้รายได้ การวัดมูลค่าสินค้าคงเหลือและการด้อยค่าสินทรัพย์ตามลำดับ และจำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบไม่ส่งผลกระทบต่อราคาหุ้นของบริษัท อย่างไรก็ตามผู้สอบบัญชีควรเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบอย่างชัดเจนและตรงประเด็น โดยเลือกประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อการเงินเพื่อให้ข้อมูลสำคัญแก่ผู้ใช้ข้อมูลและเพิ่มความเข้าใจในสถานะการเงินของบริษัท

คำสำคัญ: เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ราคาหุ้น กำไรต่อหุ้น

¹ นิสิตปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Undergraduate student, Faculty of Liberal Arts and Management Science, Kasetsart University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Assistant Professor, Faculty of Liberal Arts and Management Science, Kasetsart University

³ อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Lecturer, Faculty of Liberal Arts and Management Science, Kasetsart University

* Corresponding author, e-mail: arrisa.t@ku.th

Abstract

The objectives of this study are, 1) to investigate the number of key audit matters (KAMs) and KAMs issue in the auditor's report, 2) to examine the impact of the number of KAMs and stock price of firms listed in the Market for Alternative Investment. The method of this study is based on secondary data. The sample group is 188 firms. Data was analyzed using descriptive statistics as well as using inferential statistic that is multiple regression analysis. The study showed that; Firstly, the average of the number of KAMs has 1.38 and the most of KAMs disclosure is revenue recognition, inventory valuation, impairment of assets, respectively. Secondly, the number of KAMs issues has no significant effect on the stock price of firms. However, auditors should disclose the key audit matters clearly and concisely, selecting the issues that affect the financial statements that provide important information to users and increasing perception of the firm's financial position.

Keywords: Key Audit Matters, Stock Price, Earning Per Share

1. บทนำ

รายงานการสอบบัญชีเป็นการสื่อสารข้อมูลหนึ่งที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน ดังนั้นข้อมูลในรายงานการสอบบัญชีที่เปิดเผยจึงควรมีความถูกต้องครบถ้วนและเพียงพอต่อการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน เนื่องจากรายงานการสอบบัญชีถือเป็นสัญญาณเบื้องต้นเกี่ยวกับความถูกต้องของงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีสื่อสารไปยังผู้ใช้งบการเงิน เพราะสำหรับผู้ใช้งบการเงินแล้วความเห็นของผู้สอบบัญชีต่องบการเงินถือว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามากต่อการนำข้อมูลในงบการเงินไปใช้ เนื่องจากนักลงทุนบางส่วนไม่สามารถอ่านสัญญาณที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวเลขทางการเงินได้และยังช่วยลดความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลระหว่างผู้บริหารและผู้ใช้งบการเงินนอกวงได้ หน่วยงานกำกับดูแลได้กำหนดให้ผู้สอบบัญชีต้องนำเสนอเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (Key Audit Matters: KAMs) ซึ่งเน้นเรื่องที่ผู้สอบบัญชีพิจารณาโดยใช้ดุลยพินิจแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องที่มีความเสี่ยงสำคัญหรือประเด็นปัญหาที่สำคัญที่ผู้สอบบัญชีตรวจพบในระหว่างการตรวจสอบบัญชี รวมถึงการได้รับหลักฐานที่เหมาะสมและเพียงพอต่อสถานการณ์ที่ทำให้ผู้สอบบัญชีต้องมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับแผนกลยุทธ์การตรวจสอบบัญชี ตลอดจนผลที่เกิดจากการระบุจุดบกพร่องที่สำคัญในระบบการควบคุมภายใน (นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ, ศิลปพร ศรีจันเพชร, และ ชาลัญชัย ตั้งเรื่อนรัตน์, 2560) สำหรับในประเทศไทยสภาวิชาชีพบัญชีได้ออกมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 701 เรื่อง การสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีเพื่อส่งเสริมคุณค่าการสื่อสารในรายงานของผู้สอบบัญชี โดยเป็นการให้ข้อมูลการปฏิบัติงานตรวจสอบที่มีความโปร่งใสมากขึ้นช่วยผู้ใช้งบการเงินทำความเข้าใจกิจการและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับดุลยพินิจที่สำคัญของผู้บริหารในงบการเงินดียิ่งขึ้น

จากงานวิจัยในอดีต พบว่าทิศทางของผลการศึกษเกี่ยวกับ KAMs ยังคงมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนในแต่ละกรณีศึกษา เช่น งานวิจัยของ กนกอร แก้วประภา, กิ่งกาญจน์ มูลเมือง, และมาลี จตุรัส (2564) ที่พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่าง KAMs และรายการคงค้างจากดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร โดยใช้ดัชนีคุณภาพกำไรเป็นตัวแปร ซึ่งผลการวิจัยชี้ว่าการเปิดเผยจำนวนเรื่อง KAMs ที่มากขึ้นในรายงานผู้สอบบัญชีอาจสะท้อนคุณภาพกำไรที่ต่ำลง โดยเฉพาะใน KAMs ที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้รายได้และการรวมกิจการ ในขณะที่งานวิจัยของ นันทิยา พรหมทอง (2564) พบว่า จำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบที่ผู้สอบบัญชีเปิดเผยในรายงาน กลับไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ

ทั้งนี้ความแตกต่างของผลการศึกษาระดับต้นสะท้อนถึงความท้าทายในการศึกษาประเด็นผลกระทบของการเปิดเผย KAMs ต่อการสื่อสารด้านคุณภาพของกำไร โดยเฉพาะผลกระทบของการเปิดเผย KAMs ต่อราคาหุ้นที่วัดจากราคาหุ้น ณ วันที่รายงานการสอบบัญชีถูกเผยแพร่ ซึ่งอาจมีผลต่อการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุนในหลักทรัพย์นั้นๆ ซึ่งผลที่ได้จากการทำวิจัยในครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงผลกระทบจากการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบซึ่งสามารถนำไปสู่การสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุนมากขึ้น รวมถึงเป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้เกี่ยวกับการเปิดเผยรายการ KAMs ที่ยังมีผลการศึกษาในอดีตที่แตกต่างกันและหน่วยงานกำกับดูแลสามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้ในการส่งเสริมหรือกำหนดแนวทางในการเปิดเผยรายการให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลและสะท้อนคุณค่าของรายการที่กิจการทำการเปิดเผยให้มากที่สุด

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารายการในวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบทั้งในส่วนของจำนวนเรื่องและประเด็นที่เปิดเผยในรายงานของผู้สอบบัญชีของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของจำนวนการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีกับราคาหุ้นของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ

3. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory)

ทฤษฎีตัวแทน (Jensen & Meckling, 1976) คือการที่ตัวแทนมีข้อมูลมากกว่าตัวการและอาจนำไปสู่การตัดสินใจดำเนินการไม่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของตัวการ ซึ่งผู้บริหารทำหน้าที่เป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้นซึ่งผู้ถือหุ้นคาดหวังว่าผู้บริหารจะตัดสินใจดำเนินงานเพื่อเพิ่มมูลค่าของบริษัทและสร้างผลตอบแทนให้ผู้ถือหุ้น แต่เนื่องจากผู้บริหารมีข้อมูลภายในเกี่ยวกับการดำเนินงานมากกว่าผู้ถือหุ้นอาจทำให้ผู้บริหารมีโอกาสจะดำเนินการเพื่อประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ของผู้ถือหุ้น ผู้สอบบัญชีจึงมีบทบาทสำคัญในการลดปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูลระหว่างผู้บริหารและผู้ถือหุ้นโดยมีหน้าที่ตรวจสอบงบการเงินเพื่อให้แน่ใจว่างบการเงินเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีที่กำหนดซึ่งจะช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูลทางการเงินให้ผู้ถือหุ้น ผู้สอบบัญชีจะต้องรายงานผลการตรวจสอบอย่างตรงไปตรงมาและต้องเปิดเผยต่อผู้ถือหุ้นโดยไม่มีการปกปิดข้อมูล ซึ่งการรายงานเกี่ยวกับ KAMs จึงเป็นส่วนหนึ่งของการรายงานข้อมูลของผู้สอบบัญชีที่ตรวจพบระหว่างการตรวจสอบและการนำข้อมูลเหล่านั้นออกมาเปิดเผยเป็นเรื่องสำคัญที่พบเพื่อสื่อสารข้อมูลแก่ผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นช่องทางหนึ่งในการช่วยลดปัญหาการรับรู้ข้อมูลที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้บริหารกิจการ (ตัวแทน) และผู้ถือหุ้น (ตัวการ) ลงได้

ทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory)

ทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Spence, 1973) อธิบายว่าในสถานการณ์ที่มีความไม่สมมาตรของข้อมูล ผู้ที่มีข้อมูลมากกว่าจะส่งสัญญาณเพื่อสื่อสารข้อมูลที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรงไปยังผู้ที่มีข้อมูลน้อยกว่า เพื่อให้ผู้ที่มีข้อมูลน้อยกว่าสามารถประเมินสถานการณ์หรือตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง ซึ่งผู้สอบบัญชีสามารถทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสัญญาณที่สำคัญโดยการเปิดเผย KAMs ซึ่งสามารถมีผลกระทบโดยตรงต่อราคาหุ้นของบริษัท การที่ผู้สอบบัญชีรับรองงบการเงินของบริษัทโดยไม่มีข้อแม้หรือข้อจำกัดเป็นสัญญาณที่ดีต่อผู้ลงทุนว่าบริษัทมีการดำเนินงานที่โปร่งใสและเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีซึ่งสามารถส่งผลให้ราคาหุ้นเพิ่มขึ้น แต่ถ้าหากผู้สอบบัญชีรับรองพบข้อบกพร่องหรือความไม่ถูกต้องในงบการเงินและทำการเปิดเผยข้อมูลออกมาจะเป็นสัญญาณให้ผู้ลงทุนรับรู้ถึงความเสี่ยงและปัญหาภายในบริษัทซึ่งมักจะส่งผลให้ราคาหุ้น

ลดลง ส่วนการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับ KAMs สามารถส่งสัญญาณถึงผู้ลงทุนเกี่ยวกับสถานะ ความไม่แน่นอนหรือทิศทางในอนาคตของบริษัทซึ่งจะส่งผลกระทบต่อตัดสินใจของผู้ลงทุนและกระทบไปถึงราคาหุ้นได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในอดีตของวชิระ บุญเนตร และ แหวดาว พรหมเสน (2562) พบว่าข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานการสอบบัญชีให้ประโยชน์แก่นักลงทุนเพียงเล็กน้อย แต่พบว่าอัตราส่วนทางการเงินโดยเฉพาะอย่างยิ่งกำไรต่อหุ้น มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับราคาหุ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐฐา บุญโถ, มนทิพย์ ตั้งเอกจิต, และ สุวรรณ เลหาวิสุทธิ์ (2565) แสดงให้เห็นว่าเนื้อหาในวรรค KAMs มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้นโดยหากผู้สอบบัญชีเลือกใช้คำที่เป็นบวกในวรรค KAMs จะทำให้นักลงทุนมีความรู้สึกดีต่อบริษัทและตัดสินใจลงทุนส่งผลให้ราคาหุ้นสูงขึ้น ในทางกลับกันหากเลือกใช้คำเชิงลบนักลงทุนอาจมีความรู้สึกในทางลบต่อบริษัทและชะลอการลงทุนส่งผลให้ราคาหุ้นลดลงซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Christensen et al. (2014) ที่พบว่าข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมีผลกระทบต่อการรับรู้ของนักลงทุน เพราะการตัดสินใจของนักลงทุนมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปเมื่อได้รับข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ นอกจากนี้การศึกษาของ Siros et al. (2018) ได้แสดงให้เห็นว่าเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการรับข้อมูลของผู้ใช้งบการเงินเนื่องจากทำให้นักลงทุนสนใจข้อมูลในรายงานของผู้สอบบัญชีมากขึ้นและลดความสนใจต่อข้อมูลในส่วนอื่น ๆ ของงบการเงิน

ในทางตรงกันข้ามงานวิจัยของนันทิยา พรหมทอง (2564) พบว่าจำนวนเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบที่ผู้สอบบัญชีนำเสนอในรายงานไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัทโดยชี้ให้เห็นว่าการนำเสนอรายงานของผู้สอบบัญชีในประเด็นเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบไม่ได้นำมาซึ่งข้อมูลใหม่ที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bédard et al. (2019) พบว่าการตอบสนองของตลาดหลักทรัพย์ต่อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุน การแสดงเรื่องสำคัญในการตรวจสอบไม่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจอย่างที่ใช้งบการเงินคาดหวัง และศิลปพร ศรีจันเพชร (2560) ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องสำคัญในการตรวจสอบกับราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย นอกจากนี้ผลการวิจัยของศศิมา สีเจริญ และ ศิรดา จารุตถานนท์ (2566) ไม่พบการตอบสนองของนักลงทุนต่อจำนวนและรูปแบบการนำเสนอเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

จากงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นถึงความไม่สอดคล้องกัน ซึ่งยังไม่สามารถสรุปผลกระทบของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบที่ส่งผลกระทบต่อราคาหุ้นของบริษัท กล่าวคือผลที่ได้จากงานวิจัยในอดีตมีทั้งการส่งกระทบทั้งในทิศทางที่แตกต่างกันมีทั้งงานวิจัยที่ส่งผลกระทบในด้านทางบวก งานวิจัยที่ส่งผลกระทบในทางลบและงานวิจัยที่ไม่ส่งผลกระทบใด ๆ ต่อราคาหุ้นของบริษัท

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอทำหน้าที่เป็นตลาดทุนเพื่อระดมเงินทุนเพิ่มเติมจากสาธารณะเน้นไปที่กิจการขนาดกลางและขนาดย่อมและกิจการเกี่ยวกับนวัตกรรมรวมทั้งอุตสาหกรรม การร่วมลงทุน โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ จำนวน 221 บริษัท โดยไม่รวมบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน เนื่องจากกลุ่มธุรกิจดังกล่าวมีหลักเกณฑ์ในการจัดทำและนำเสนองบการเงินที่แตกต่างออกไปจากกลุ่มธุรกิจอื่น ๆ และบริษัทที่รอระยะเวลาการรายงานไม่ใช่สำหรับงวดปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2566 บริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูการดำเนินงานหรือเข้าข่ายอาจถูกเพิกถอน บริษัทที่เปิดเผยข้อมูลไม่ครบหรือมีคำผิดปกติและบริษัทที่ไม่แสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไข สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูล	จำนวน
จำนวนบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ MAI	221
หัก บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน	(11)
หัก บริษัทที่ไม่ได้มีรอบระยะเวลาบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม	(5)
หัก บริษัทที่เข้าข่ายอาจถูกเพิกถอน	(3)
หัก บริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน	(10)
หัก บริษัทที่ไม่แสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไข	(4)
จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา	188

จากกลุ่มตัวอย่าง 188 บริษัท สามารถแยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการมีจำนวน 55 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 29.26 รองลงมาคือกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรมมีจำนวน 39 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 20.74 กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างมีจำนวน 34 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 18.08 กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีและกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภคมีจำนวนเท่ากันคือ 21 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 11.17 และน้อยที่สุดคือกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร และกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรมีจำนวนเท่ากันคือ 9 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 4.79 ตามลำดับ สามารถแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	9	4.79
ทรัพยากร	9	4.79
เทคโนโลยี	21	11.17
บริการ	55	29.26
สินค้าอุตสาหกรรม	39	20.74
สินค้าอุปโภคบริโภค	21	11.17
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	34	18.08
รวม	188	100

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิโดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบทั้งในส่วนของจำนวนเรื่องและประเด็นสำคัญที่เปิดเผยในรายงานของผู้สอบบัญชีของรายงานทางการเงินสำหรับ

งวดปีสิ้นสุด 31 ธันวาคม พ.ศ. 2566 ประเภทอุตสาหกรรม ราคาหุ้น ณ วันที่ในหน้ารายงานและประเภทของสำนักงานสอบบัญชีที่เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่ประกาศแก่สาธารณชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าสูงสุด (Maximum) และใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยมีสูตร รายละเอียดตัวแปรและการวัดค่าดังนี้

$$SP = \beta_0 + \beta_1(KAM) + \beta_2(EPS) + \beta_3(BIG4-Non4) + \epsilon$$

ตารางที่ 3 รายละเอียดตัวแปรแต่ละชนิด

บทบาทของตัวแปร	สัญลักษณ์ที่ใช้	วิธีการวัด
ตัวแปรตาม ราคาหุ้น	SP	ราคาหุ้น ณ วันที่ในหน้ารายงาน หมายถึง ราคาปิดตลาดของหุ้น ณ วันประกาศรายงานทางการเงินที่ผู้สอบบัญชีระบุในงบการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory) เพราะการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินอาจส่งผลกระทบต่อราคาหุ้น เนื่องจากนักลงทุนใช้ข้อมูลในงบการเงินในการประเมินมูลค่าบริษัทและคาดการณ์อนาคตเพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุน
ตัวแปรต้น จำนวนการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ	KAM	จำนวนที่ผู้สอบบัญชีระบุว่าเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบที่เปิดเผยในหน้ารายงานของผู้สอบบัญชี ซึ่งจัดทำตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 701 เรื่อง การสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีเพื่อส่งเสริมคุณค่าการสื่อสารในรายงานของผู้สอบบัญชี
ตัวแปรควบคุม 1. กำไรต่อหุ้น	EPS	เป็นอัตราส่วนทางการเงินที่เปรียบเทียบระหว่าง กำไรสุทธิและจำนวนหุ้นบริษัทที่ชำระแล้ว เนื่องจาก EPS เป็นตัวชี้วัดทางการเงินที่สำคัญใช้สะท้อนผลกำไรของบริษัทต่อหุ้นสามัญ ซึ่งมีผลกระทบต่อตัดสินใจของนักลงทุน
2. ประเภทของสำนักงานสอบบัญชี	BIG4-Non4	ตัวแปรหุ่น โดยกำหนดให้ 1 ถ้าเป็น Big 4 และ 0 ถ้าไม่เป็น Big 4 เนื่องจาก ประเภทสำนักงานสอบบัญชี มีส่วนช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือที่มากขึ้นของข้อมูลถ้าถูกตรวจสอบโดย Big 4

5. ผลการวิจัย

ตารางที่ 4 ประเภทของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

ประเภทเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ	จำนวน	ร้อยละ
การรับรู้รายได้	145	55.77
การด้อยค่าสินทรัพย์	29	11.15
การวัดมูลค่าสินทรัพย์	4	1.54
การวัดมูลค่าสินค้ำคงเหลือ	47	18.07
ประมาณการหนี้สิน	6	2.31
ธุรกรรมกับกิจการที่เกี่ยวข้อง	23	8.85
อื่น ๆ	6	2.31
รวม	260	100

จากตารางที่ 4 การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบสามารถเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบของแต่ละบริษัทได้มากกว่า 1 เรื่อง พบว่าเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมีทั้งหมด 260 เรื่อง สามารถแบ่งได้เป็น 7 ประเภท โดยประเภทที่เปิดเผยมากที่สุด คือการรับรู้รายได้คิดเป็นร้อยละ 55.77 รองลงมาคือประเภทการวัดมูลค่าสินค้ำคงเหลือคิดเป็นร้อยละ 18.07 และการด้อยค่าสินทรัพย์คิดเป็นร้อยละ 11.15 ตามลำดับ จากประเด็นที่เปิดเผยจำนวนมากเป็นเรื่องการรับรู้รายได้ของบริษัทสะท้อนให้เห็นว่าผู้สอบบัญชีให้ความสำคัญในประเด็นดังกล่าวอย่างมากและผู้ใช้ข้อมูลควรให้ความสำคัญกับประเด็นรายได้ที่เกิดขึ้นในบริษัทที่ตนสนใจลงทุนเนื่องจากจะนำมาซึ่งโอกาสของการเติบโตและความมั่งคั่งของบริษัทในปัจจุบันและอนาคต

ตารางที่ 5 จำนวนการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

จำนวนการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ	จำนวน	ร้อยละ
1	125	66.49
2	53	28.19
3	10	5.32
รวม	188	100

จากตารางที่ 5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมากที่สุดคือ 1 เรื่องคิดเป็นร้อยละ 66.49 รองลงมาคือการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ 2 เรื่องคิดเป็นร้อยละ 28.19 และการเปิดเผยเรื่องสำคัญใน

การตรวจสอบน้อยที่สุดคือ 3 เรื่องคิดเป็นร้อยละ 5.32 ตามลำดับ จากจำนวนเรื่องที่เป็นเผยแพร่มากที่สุดคือ 1 เรื่องแสดงให้เห็นว่าในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอมีเรื่องสำคัญที่จะเปิดเผยค่อนข้างน้อยซึ่งอาจมาจากการเป็นกิจการที่ยังไม่ใหญ่มากนักทำให้เรื่องที่ต้องคำนึงถึงยังมีไม่มาก

ตารางที่ 6 ประเภทของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบแยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

ประเภทเรื่องสำคัญ ในการตรวจสอบ	จำนวนการเปิดเผยเรื่องสำคัญแยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม							รวม
	เกษตรและ อุตสาหกรรมอาหาร	ทรัพยากร	เทคโนโลยี	บริการ	สินค้าอุตสาหกรรม	สินค้าอุปโภคบริโภค	อสังหาริมทรัพย์ และก่อสร้าง	
การรับรู้รายได้	6	6	17	49	28	15	24	145
การด้อยค่าสินทรัพย์	2	5	5	8	5	1	3	29
การวัดมูลค่าสินทรัพย์	1	0	1	0	1	0	1	4
การวัดมูลค่าสินค้าคงเหลือ	3	2	2	5	19	5	11	47
ประมาณการหนี้สิน	0	0	0	2	3	0	1	6
ธุรกรรมกับกิจการที่เกี่ยวข้อง	1	3	5	9	3	1	1	23
อื่น ๆ	0	0	0	4	0	0	2	6
รวม	13	16	30	77	59	22	43	260

จากตารางที่ 6 เมื่อแยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมพบว่าการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ 260 เรื่อง ซึ่งกลุ่มอุตสาหกรรมบริการมีการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมากที่สุดจำนวน 77 เรื่องคิดเป็นร้อยละ 29.62 รองลงมาคือกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรมมีการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบจำนวน 59 เรื่องคิดเป็นร้อยละ 22.69 และกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารมีการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบน้อยที่สุดจำนวน 13 เรื่องคิดเป็นร้อยละ 5.00 ซึ่งการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบจะแตกต่างกันตามลักษณะการดำเนินงาน ยกตัวอย่างเช่นกลุ่มอุตสาหกรรมบริการจะมีการเปิดเผยเรื่องการรับรู้รายได้ซึ่งเกี่ยวกับมูลค่าและระยะเวลาในการรับรู้รายได้ ความถูกต้องและครบถ้วนของรายการรายได้ที่ถูกต้องบันทึกไว้ในบัญชีและในเรื่องการรับรู้รายได้มีการใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร ส่วนในเรื่องของการวัดมูลค่าสินค้าคงเหลือนั้นกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรมจะมีการเปิดเผยเรื่อง การประมาณมูลค่าสุทธิที่คาดว่าจะได้รับของผู้บริหาร ความเสี่ยงที่สินค้าคงเหลือจะแสดงมูลค่าสูงเกินกว่ามูลค่าสุทธิที่คาดว่าจะได้รับ การเกิดการล้าสมัยของสินค้าคงเหลือโดยใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร สินค้าสำเร็จรูปคงเหลือที่ไม่เคลื่อนไหวนาน และในเรื่องการด้อยค่าสินทรัพย์กลุ่มอุตสาหกรรม

ตารางที่ 7 ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปร

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
SP	4.642	8.213	59.5	0.02
KAM	1.388	0.588	3	1
EPS	0.102	0.557	2.59	-3.57
BIG4 - Non4	0.468	0.500	1	0

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีราคาหุ้น ณ วันที่ในหน้ารายงาน (SP) มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.642 ส่วนจำนวนการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.388 นั่นคือบริษัทในกลุ่มตัวอย่างมีการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบจำนวน 1 เรื่อง และกำไรต่อหุ้น (EPS) มีค่าเฉลี่ยที่ 0.102 ถือว่าต่ำมากแสดงว่าผลประโยชน์ของธุรกิจในกลุ่มตัวอย่างมีความหลากหลาย และประเภทของสำนักงานสอบบัญชี (BIG4 - Non4) มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียง 0.5 แสดงว่าประมาณครึ่งหนึ่งของบริษัทในกลุ่มตัวอย่างถูกตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีที่มาจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ Big 4 และอีกครึ่งหนึ่งใช้สำนักงานสอบบัญชีอื่นที่ไม่ใช่สำนักงานสอบบัญชี Big 4

ตารางที่ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่วัดโดย Pearson correlation

	SP	KAM	EPS	BIG4 - Non4
SP	1			
KAM	0.012	1		
EPS	0.588	-0.019	1	
BIG4 - Non4	0.123	-0.203*	0.043	1

* นัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่าผลการทดสอบหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาที่วัดโดย Pearson correlation ซึ่งผลการทดสอบพบว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันไม่สูงมาก ซึ่งถือว่าไม่มีปัญหาที่ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันมากเกินไป โดยภาพรวมผลการทดสอบพบว่าไม่มีความสัมพันธ์ใดที่ค่าสัมประสิทธิ์เกิน 0.8 ดังนั้นจึงสามารถนำตัวแปรทุกตัวไปทำการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุได้

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	P-value
Intercept	2.070	0.149
KAM	0.628	0.456
EPS	8.626	0.00*
BIG4 - Non4	1.755	0.078

* นัยสำคัญที่ระดับ 0.05, $R^2 = 0.358$

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่าค่า R^2 เท่ากับ 0.358 นั่นคือจำนวนการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบกำไรต่อหุ้นและประเภทของสำนักงานสอบบัญชีสามารถอธิบายราคาหุ้นได้ร้อยละ 35.8 สำหรับการใช้อำนาจข้อมูลเพื่อตัดสินใจลงทุนในหุ้นซึ่งจำนวนการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ กำไรต่อหุ้น และประเภทของสำนักงานสอบบัญชีเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่นักลงทุนใช้ประกอบการตัดสินใจ ทั้งนี้จากการทดสอบค่า P-value ของตัวแปรจำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ดังนั้นจำนวนการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิมา สีเจริญ และ ศิรดา จารุตากานนท์ (2566) ไม่พบการตอบสนองของนักลงทุนต่อจำนวนและรูปแบบการนำเสนอเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ และ Bédard et al. (2019) ที่พบว่า การตอบสนองของตลาดหลักทรัพย์ต่อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุน และจากการทดสอบค่า P-value ของตัวแปรกำไรต่อหุ้นมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่ากำไรต่อหุ้นมีความสัมพันธ์กับราคาหุ้นในทิศทางบวกซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชิระ บุญยเนตรและแววดาว พรหมเสน (2562) พบว่าอัตราส่วนทางการเงินโดยเฉพาะอย่างยิ่งกำไรต่อหุ้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับราคาหุ้น และจากการทดสอบค่า P-value ของตัวแปรประเภทของสำนักงานสอบบัญชีมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าประเภทของสำนักงานสอบบัญชีไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้นนั่นคือถ้างบการเงินถูกตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชี Big 4 หรือถูกตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีที่ไม่ใช่ Big 4 ก็จะไม่ส่งผลกระทบต่อราคาหุ้น

6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารายการในวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ทั้งในส่วนของจำนวนเรื่องและประเด็นที่เปิดเผยในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เพื่อหาความสัมพันธ์ของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบกับราคาหุ้นตามราคาตลาดของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอว่ามีการส่งผลกระทบต่อขึ้นหรือไม่ได้โดยศึกษาจากข้อมูลทุดียูมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 188 บริษัท ทำการศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ทั้งเชิงพรรณนาและเชิงอนุมานเป็นการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร จากผลการศึกษาพบว่า รายงานของผู้สอบบัญชีมีการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบจำนวนเฉลี่ย 1.38 เรื่องและประเด็นที่มีการเปิดเผยมากที่สุดคือ การรับรู้รายได้ และจากผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุพบว่า การตอบสนองของราคาหุ้นไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ นั่นคือการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบไม่ส่งผลกระทบต่อราคาหุ้นของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิมา สีเจริญ และ ศิรดา จารุตากานนท์ (2566) และ Bédard et al. (2019) ซึ่งผลการศึกษายังไม่สอดคล้องกับเรื่องการส่งสัญญาณที่ผู้สอบบัญชีจะทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสัญญาณโดยการเปิดเผยเรื่องสำคัญที่พบในการตรวจสอบเพื่อเป็นสัญญาณที่บ่งบอกถึงความโปร่งใสหรือการเปิดเผยข้อบกพร่องหรือความเสี่ยงต่างๆ ที่จะส่งสัญญาณถึงความไม่แน่นอนภายในบริษัท ซึ่งจากผลการศึกษาจะพบว่าจำนวนเรื่องที่เปิดเผยนั้นกลับไม่สามารถส่งผลกระทบต่อราคาหุ้นของบริษัท อาจมีสาเหตุจากการที่ผู้สอบบัญชีเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในประเด็นเกี่ยวกับการดำเนินงานที่เป็นปกติ ไม่ได้เปิดเผยถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อผู้ใช้งบการเงินจึงทำให้ผู้ใช้งบการเงินยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะผลการศึกษา

1) หน่วยงานกำกับดูแลควรมีการกำกับดูแลในด้านการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีมากขึ้น เพื่อส่งเสริมคุณค่าการสื่อสารในรายงานของผู้สอบบัญชีให้ผู้ใช้งบการเงินสนใจ และควรมีการสื่อสารให้ผู้ใช้งบการเงินเห็นถึงความสำคัญของวาระเรื่องสำคัญในการตรวจสอบเพื่อเพิ่มคุณค่าในการสื่อสารและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ควรมีการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีให้มีความชัดเจนและตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น เช่น เลือกประเด็นที่มีผลกระทบต่อการแสดงรายการในงบการเงินอย่างมีนัยสำคัญอธิบายภาพรวมของประเด็นก่อนที่จะลงลึกในรายละเอียด หรือภาษาที่สื่อความหมายได้ชัดเจนและง่ายต่อการเข้าใจของผู้ใช้งบการเงิน

3) นักลงทุนและผู้ใช้งบการเงิน ควรสนใจต่อการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีให้มากขึ้น เนื่องจากการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบเป็นการเปิดเผยในเรื่องที่ผู้สอบบัญชีให้ความสำคัญไว้กับเรื่องนั้นๆ หากนักลงทุนไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องสำคัญในการตรวจสอบที่เปิดเผยไว้อาจจะส่งผลกระทบต่อตัวนักลงทุนเอง เช่น นักลงทุนอาจพลาดโอกาสในการลงทุนในบริษัทที่ดีหรือพลาดการทราบข้อมูลที่สำคัญต่อการตัดสินใจลงทุนได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษา ผลกระทบของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบที่ส่งผลกระทบต่อราคาหุ้นซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นกลุ่มตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ ในอนาคตอาจทำการศึกษาในกลุ่มของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ทุกบริษัท โดยศึกษาแยกตามแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อให้ผลการศึกษาเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินมากขึ้น

8. เอกสารอ้างอิง

กนกอร แก้วประภา, กิ่งกาญจน์ มูลเมือง, และ มาลี จตุรัส. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานผู้สอบบัญชีและคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET100.

วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 13(3), 137-153. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/mbs/article/view/250364>

ณัฐภา บุญโต, มณฑิพย์ ตั้งเอกจิต, และ สุวรรณ เลหาหะวิสุทธิ. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัทคุณค่าด้านการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ และราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.

วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, 12(1), 70-95. <https://ojs.lib.buu.ac.th/index.php/business/article/view/8700>

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2567). รายชื่อบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์. สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2567, จาก <https://www.set.or.th/th/company/companylist.html>.

นันทิยา พรหมทอง. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องสำคัญในการตรวจสอบและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ. วารสารสุทธิปริทัศน์, 35(1), 77-94. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/DPUsthiparithatJournal/article/view/243293>

นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ, ศิลปพร ศรีจันเพชร, และ ชาญชัย ตั้งเรื่อนรัตน์. (2560). อ่านและเขียนรายงานของผู้สอบบัญชี. กรุงเทพมหานคร: ทีพีเอ็น เพรส.

- วชิระ บุญยเนตร, และ แวดดาว พรหมเสน. (2562). เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ: ข้อมูลที่มีคุณค่าเพียงเล็กน้อยของนักลงทุนในตลาดเกิดใหม่?. *จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์*, 41(1), 153-183. https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14456/cbsr.2019.6
- ศศิมา สีเจริญ, และ ศิรดา จารุตกานนท์. (2566). การตอบสนองของนักลงทุนต่อการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชี. *วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 12(1), 96-118. <https://ojs.lib.buu.ac.th/index.php/business/article/view/8701>
- ศิลปพร ศรีจันเพชร. (2560). “เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ” ในหน้ารายงานผู้สอบบัญชีกับการตอบสนองของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 13(38), 22-37. <http://www.jap.tbs.tu.ac.th/files/Article/Jap38/Full/Jap38Sillapaporn.pdf>
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2559). *มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 701 การสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต*. สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2567, จาก https://acpro-std.tfac.or.th/uploads/files/TSA/2559_TSA701.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2560). *การกำกับดูแลผู้สอบบัญชี*. สืบค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2567, จาก <https://www.sec.or.th/TH/Pages/LawandRegulations/AuditorDoc.aspx>
- Bédard, J., Gonthier-Besacier, N., & Schatt, A. (2019). *Consequences of Expanded Audit Reports: Evidence from the Justifications of Assessments in France*. *AUDITING: A Journal of Practice & Theory*, 38(3), 23-45. <https://doi.org/10.2308/ajpt-52339>
- Christensen, B. E., Glover, S. M., & Wolfe, C. J. (2014). *Do Critical Audit Matter Paragraphs in the Audit Report Change Nonprofessional Investors' Decision to Invest?*. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 33(4), 2014, 71-93. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2318590>
- Jensen, M., & Meckling, W. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and capital structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305-360. [https://doi.org/10.1016/0304-405X\(76\)90026-X](https://doi.org/10.1016/0304-405X(76)90026-X)
- Sirois, L., Bédard, J., & Bera, P. (2018). *The Informational Value of Key Audit Matters in the Auditor's Report: Evidence from an Eye-Tracking Study*. *Accounting Horizons*, 32(2), 141-162. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2469905>
- Spence, M. (1973). Job market signaling. *The quarterly journal of Economics*, 87(3), 355-374. <https://doi.org/10.2307/1882010>

นโยบายการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

THE SOLID WASTE MANAGEMENT POLICY OF THE PHANG KHON SUBDISTRICT MUNICIPALITY, PHANG KHON DISTRICT, SAKON NAKHON PROVINCE

วรมเมธ ยอดบุญ^{1*} ชลีนญา สุขกุล² และ จารูวรรณ อุระแสง³

Worameta Yodboon^{1*} Chalinya sukul² and Jaruwat Urasang³

(Received: September 5, 2024; Revised: December 5, 2024; Accepted: December 25, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลตำบลพังโคน 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลตำบลพังโคน และ 3) เสนอแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลพังโคน ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และการสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง และกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 21 คน ประกอบด้วย บุคลากรของเทศบาลตำบลพังโคน จำนวน 5 คน และประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลพังโคน จำนวน 16 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) เทศบาลมีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย คือ มีการนำนโยบายการจัดการขยะมาใช้บริหารจัดการ โดยมีการแปลงนโยบายออกมาในรูปแบบของโครงการและกิจกรรมในการขับเคลื่อน 2) ด้านปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ คน เงิน อุปกรณ์ และการจัดการ 3) แนวทางในการบริหารจัดการเทศบาลควรมีการสร้างความรู้ความตระหนักรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะให้กับประชาชนในพื้นที่มากยิ่งขึ้น โดยการนำเทศบัญญัติ มาเป็นข้อปฏิบัติร่วมกันระหว่างเทศบาล และประชาชนเพื่อเป็นการบริหารจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: นโยบายการบริหารจัดการ การจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบล

¹ อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Lecturer, Faculty of Liberal Arts and Management Science, Kasetsart University

² นิสิตปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Undergraduate student, Faculty of Liberal Arts and Management Science, Kasetsart University

³ เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน สำนักงานเทศบาลตำบลพังโคน จังหวัดสกลนคร

General Service Officer, Experienced Level, Phang Khon Subdistrict Municipality, Sakon Nakhon Province

* Corresponding author e-mail: warameta.y@ku.th

Abstract

The research objectives were: 1) to study the community solid waste management of Phang Khon Subdistrict Municipality, 2) to investigate the problems and obstacles in the community solid waste management of Phang Khon Subdistrict Municipality, and 3) to propose guidelines for improving solid waste management in Phang Khon Subdistrict Municipality. Data were collected using qualitative instruments, including semi-structured interviews and unstructured observations. Twenty-one key informants were selected purposively, including five personnel from Phang Khon Subdistrict Municipality and sixteen residents of Phang Khon Subdistrict Municipality. The study found that: 1) the municipality manages solid waste by implementing waste management policies through various projects and activities. 2) The primary problems and obstacles in solid waste management include issues related to personnel, funding, equipment, and overall management. 3) to enhance solid waste management, the municipality should increase public awareness about waste management. This can be achieved by incorporating municipal regulations as a shared practice between the municipality and the residents, leading to more efficient waste management and better goal attainment.

Keywords: Management Policy, Solid Waste Management, Subdistrict Municipality

1. บทนำ

ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2564 มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นถึงประมาณ 24.98 ล้านตัน และเมื่อเปรียบเทียบกับในปี พ.ศ. 2565 ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น 25.70 ล้านตันเพียง 1 ปี ทำให้ขยะมูลฝอยมีอัตราเพิ่มขึ้น และอาจจะเพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ ปี ตามจำนวนของประชากรมีอัตราที่เพิ่มมากขึ้น (ระบบสารสนเทศด้านการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน กรมควบคุมมลพิษ, 2565) แต่ในขณะเดียวกันการจัดการขยะมูลฝอย รวมทั้งด้านการรวบรวมและเก็บขนยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ทำให้เกิดขยะมูลฝอยตกค้างในชุมชน เป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาด้านสาธารณสุขตามมา อาทิ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงและพาหะโรคที่เป็นบ่อเกิดของโรค ก่อให้เกิดความรำคาญ ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม และทำให้เกิดการเสี่ยงต่อสุขภาพ ประเทศไทยให้ความสำคัญในเรื่องการจัดการมูลฝอยเป็นอย่างยิ่ง จึงได้กำหนดให้การจัดการขยะเป็นวาระแห่งชาติ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับกระทรวงมหาดไทย ได้ขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนจังหวัดสะอาด โดยความร่วมมือตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมู่บ้าน และชุมชนในปี 2565 โดยเพิ่มค่าเป้าหมายให้สูงขึ้น เพื่อขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนจังหวัดสะอาด และเร่งรัดให้เกิดการบริหารจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพโดยได้สั่งการไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการให้ครอบคลุมการจัดการขยะครบวงจร ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง (กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2559)

เทศบาลตำบลพังโคนเป็นชุมชนเมืองที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเป็นศูนย์กลางการคมนาคม ที่เชื่อมต่อไปยังจังหวัดอุดรธานี บึงกาฬ ขอนแก่น มีห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่หลายแห่งเป็นแหล่งดึงดูดผู้คนจากหลากหลายอำเภอเข้ามาใช้บริการ ประกอบกับมีสถาบันการศึกษาขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในพื้นที่คือมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

วิทยาเขตสกลนคร และวิทยาลัยพังโคนพาณิชยการ ที่มีผู้คนจำนวนมากเข้ามาศึกษาในทุก ๆ ปี ทำให้มีจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่เพิ่มขึ้น ด้วยเหตุดังกล่าว จึงทำให้เทศบาลตำบลพังโคน มีขยะมูลฝอยปริมาณที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันและรองรับปัญหาดังกล่าว เทศบาลตำบลพังโคนได้มีการก่อสร้างศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมที่บริเวณบ้านฝั่งแดง ตำบลไฮหย่อง ซึ่งเป็นพื้นที่ติดกับชุมชนในเขตพื้นที่ของเทศบาล เพื่อรองรับขยะมูลฝอยจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 12 แห่ง ที่มีการนำขยะมากำจัดที่ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมของเทศบาลตำบลพังโคน ซึ่งในการกำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลพังโคน มีบ่อที่ใช้ฝังกลบขยะมูลฝอยทั้งหมด จำนวน 2 บ่อ ความลึกประมาณ 2.5 เมตร ปัจจุบันในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลพังโคน มีการใช้งานเต็มประสิทธิภาพแล้วแต่ปริมาณขยะมูลฝอยยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี ทางเทศบาลตำบลพังโคนจึงได้ดำเนินการสัมภาษณ์และจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการก่อสร้างเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย และหาทางแก้ไขแก่ประชาชน (สำนักงานเทศบาลตำบลพังโคน, 2565)

คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษานโยบายการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของของเทศบาลตำบลพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร เนื่องจากมีศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยหนึ่งในสามแห่งของจังหวัดสกลนคร ตั้งอยู่ในเขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลพังโคน ซึ่งเป็นต้นแบบในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยที่มีการกำจัดขยะครบวงจร เพื่อเป็นกรณีศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการบริหาร ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลตำบลพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลตำบลพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร
3. เพื่อให้แนวทางและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

3. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ (2552) ให้คำจำกัดความขยะมูลฝอย หมายถึง เศษของเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตและการใช้สอยของมนุษย์ ขยะมูลฝอยอาจมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามแหล่งที่ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยนั้น ๆ เช่น ขยะมูลฝอยจากบ้านเรือน พื้นที่พักอาศัย มีลักษณะเป็นเศษอาหารที่เหลือจากการหุงต้ม เศษผ้าและเศษของที่ไม่ใช้แล้วต่าง ๆ เป็นต้น และขยะมูลฝอยจากอุตสาหกรรมมีลักษณะขึ้นอยู่กับประเภทของอุตสาหกรรม นอกจากนี้มีขยะมูลฝอยอีกประเภทหนึ่งเป็นขยะมูลฝอยที่ถูกทิ้งไว้ตามถนนหนทางแม่น้ำลำคลอง และตามสถานที่สาธารณะต่าง ๆ เช่น ใบไม้ เศษกระดาษ กุ้งพลาสติก ดิน หิน กรวด ทราาย เป็นต้น ขยะมูลฝอยประเภทนี้แม้จะมีส่วนก่อเหตุรำคาญน้อยกว่าขยะมูลฝอยประเภทอื่น แต่ก็เป็นการระแวกผู้เก็บกวาด ทั้งนี้เพราะกระจัดกระจายอยู่ในบริเวณกว้าง ทำให้เก็บทำลายยาก และไม่ทั่วถึง ดังนั้น จึงเกิดแนวคิดให้รัฐมีหน้าที่ต้องจัดการขยะมูลฝอยซึ่งถือเป็นการให้บริการ สาธารณูปโภคพื้นฐาน รัฐจึงต้องกำหนดแนวทางการบริหารจัดการขยะอันถือเป็นการจัดการสิ่งแวดล้อมของเมืองที่ยั่งยืน

ในปี พ.ศ. 2547 ประเทศในกลุ่มอาเซียนได้จัดตั้งคณะทำงานของภูมิภาคเอเซียเพื่อทำงานเกี่ยวกับเมืองที่มีสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (ASEAN Working Group on Environmentally Sustainable Cities: AWGESC) โดยมีประเทศสิงคโปร์เป็นประธานกลุ่มในการขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนและธรรมาภิบาลของเมืองแถบอาเซียน โดยจัดลำดับความสำคัญจากเรื่องเกี่ยวกับน้ำเสียและขยะ (Brown issues) จากนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ พันธุ์ไม้ พันธุ์สัตว์ (Green issues) และเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ทะเลและระบบนิเวศน์ชายฝั่ง (Blue issues) โดยกำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะตามโครงการ Clean Land โดยมีเป้าหมายเพื่อให้มีการจัดการขยะที่ดีตั้งแต่การเก็บรวบรวมกำจัดขยะทั่วไปและขยะอันตรายมีการลดปริมาณขยะและการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองโดยนำหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle: PPP) มาใช้อย่างเหมาะสม ยุทธศาสตร์การจัดการขยะมีวัตถุประสงค์ของการดำเนินการ 6 ประการคือ (1) มีการจัดการขยะอย่างถูกสุขลักษณะ (2) มีการจัดการขยะอันตรายอย่างถูกสุขลักษณะ (3) ลดการผลิตขยะและการกำจัดขยะ (4) เพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง (5) สร้างความรับผิดชอบและความเป็นเจ้าของต่อสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชน (6) มีการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

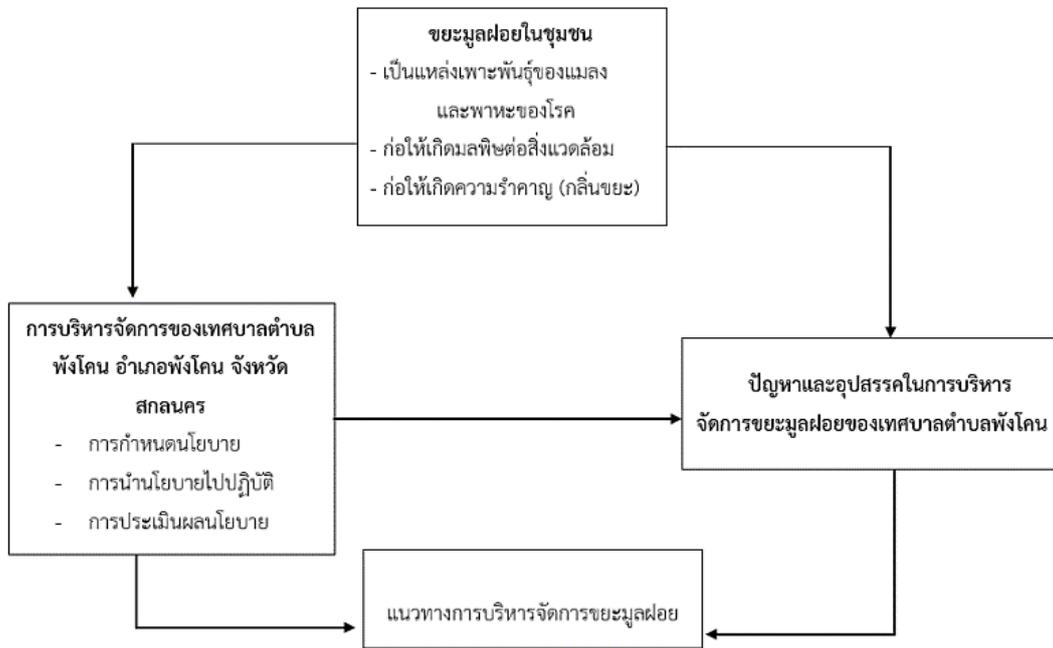
แนวคิดรูปแบบการจัดการขยะ โดยนั้นทวุฒิ จำปางาม และ พรทิพย์ พุทธิโส (2564) แบ่งการจัดการขยะออกเป็น 3 ลักษณะคือ (1) การจัดการขยะที่ต้นทาง สามารถทำได้โดยการส่งเสริมการลดและแยกขยะที่แหล่งกำเนิด รวมถึงการนำไปใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด เช่น การแยกขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ออกจากขยะประเภทเศษไม้ ใบไม้ เศษอาหาร และขยะอันตราย ซึ่งบางประเภทสามารถนำไปขายได้ หรือบางอย่างสามารถทำปุ๋ยหมักเพื่อใช้ในการเกษตรได้ การดำเนินการเหล่านี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม (2) การจัดการขยะที่กลางทาง ขยะทั่วไปที่ประชาชนไม่ใช้ประโยชน์และทิ้งลงถังขยะ หน่วยงานรัฐต้องจัดให้มีรถเก็บเป็นประจำ ไม่ให้มีขยะตกค้าง โดยกำหนดจุดทิ้งขยะ กำหนดวันเวลาทิ้ง วันเวลาเก็บให้ชัดเจน ส่วนขยะอันตราย จัดเก็บตามที่หน่วยงานรัฐกำหนดในจุดใหญ่ ๆ เช่น เศษผักผลไม้จากตลาด ร้านค้าผลไม้ริมถนนสายหลักและถนนสายรอง และจัดเก็บกิ่งไม้ ใบไม้ จากบริการรถตัดแต่งต้นไม้ในบ้านเรือนประชาชน และการตัดแต่งต้นไม้ในสาธารณะจากการปฏิบัติหน้าที่ประจำ แล้วนำไปบดย่อยทำปุ๋ยหมักทางด้านขยะอันตรายและขยะติดเชื้อ จะจัดเก็บตามที่หน่วยงานรัฐกำหนด เช่น ทุกวันอาทิตย์ ทุก 15 วัน เป็นต้น โดยใช้รถที่มีลักษณะเฉพาะ เพื่อป้องกันการนำไปกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ (3) การจัดการขยะที่ปลายทาง ขยะที่จัดเก็บได้จากบ้านเรือนประชาชนจะถูกขนส่งไปยังศูนย์กำจัดมูลฝอยของหน่วยงานรัฐ โดยนำไปกำจัดด้วยวิธีต่าง ๆ ซึ่งขยะทั่วไปจะกำจัดด้วย 4 ระบบ คือ (1) ระบบการหมักทำวัสดุปรับปรุงดิน (2) ระบบเทคโนโลยีเตาเผาขยะผลิตไฟฟ้า (3) ระบบเทคโนโลยีเชิงกลชีวภาพ MBT--Mechanical-Biological Treatment (4) ระบบการฝังกลบ ส่วนขยะติดเชื้อ กำจัดโดยการเผาที่ศูนย์กำจัดมูลฝอยที่กำหนด และขยะอันตรายจะรวบรวมไว้ที่อาคารเก็บกักมูลฝอยอันตรายที่กำหนดไว้ และจ้างเอกชนนำไปกำจัดด้วยวิธีที่ถูกหลักวิชาการ

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดกระบวนการนโยบายสาธารณะของ Lindblom and Edward (1993) โดยแบ่งกระบวนการนโยบายสาธารณะออกเป็น 3 ขั้นตอนได้แก่ (1) การกำหนดนโยบาย (policy formulation) โดยนักการเมืองหรือรัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบาย (2) การนำนโยบายไปปฏิบัติ (policy implementation) เป็นหน้าที่ของฝ่ายข้าราชการประจำที่จะต้องนำไปปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมาย ซึ่งการนำนโยบายไปปฏิบัติเกี่ยวข้องกับการบริหารนโยบาย การพัฒนาแผนงาน การออกคำสั่ง การกำหนดกิจกรรมที่ครอบคลุมระดับบุคคล ระดับกลุ่ม ทั้งที่อยู่ในระบบราชการ และเอกชน และ (3) การประเมินผลนโยบาย (policy evaluation) เป็นการตรวจสอบการนำนโยบายไปปฏิบัติว่าได้ผลเป็นอย่างไร ทั้งผลในเชิงบวกและเชิงลบ ทั้งนี้เพื่อนำผลการประเมินที่ได้ไปสู่การกำหนดนโยบายในครั้งถัดไป

งานวิจัยในอดีตยังชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย (1) ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรต้องมีความชัดเจน มีการประสานการดำเนินงาน ทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคม (2) ภาครัฐต้องมีแผนงานและงบประมาณในการจัดกิจกรรมลดปริมาณขยะ มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน มีการคัดเลือกพื้นที่ต้นแบบ ในการดำเนินงานและสนับสนุนการเรียนรู้จากพื้นที่ที่ประสบผลสำเร็จ (3) ภาคประชาสังคมต้องมีการสร้างกฎระเบียบขึ้นใช้ในพื้นที่ เพื่อสร้างความสามัคคี ความมีวินัย และปลูกจิตสำนึกสาธารณะรวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมลดปริมาณขยะ และกิจกรรมสร้างแรงจูงใจในการคัดแยกขยะตามหลัก “บวร” เช่น กิจกรรมผ้าป่าขยะ ตะแกรงบุญ ถุงพลาสติกแลกไข่ ขยะพิษแลกแต้ม ประกวาดหน้าบ้านน่ามอง กิจกรรมกองทุนประกันชีวิต ฅาปนกิจจากขยะ กองทุนถุงพลาสติก กองทุนออม และธนาคารขยะ (มาลัย เอี่ยมจำเริญ, 2557; สันชัย พรหมสิทธิ์, 2562) นอกจากนี้ Glawe, Visvanathan, and Alamgir (2005) พบว่าการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเมืองในประเทศเอเชียที่มีการพัฒนาน้อยยังคงมีปัญหามากมาย เช่น ระบบกฎหมายและระเบียบข้อบังคับในปัจจุบันยังไม่สมบูรณ์ รวมถึงระบบการจัดการที่มีอยู่และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเก็บขยะก็ไม่ตรงตามความต้องการในปัจจุบัน ขยะมูลฝอยในเขตเมืองยังคงถูกรวบรวมโดยไม่มีแยกประเภทขยะที่ต้นทาง สิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้ในการบำบัดขยะมีอยู่อย่างจำกัด และส่วนใหญ่ขยะที่รวบรวมได้ก็ถูกทิ้งอย่างไม่มีการเรียงในพื้นที่โล่ง รัฐบาล องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) องค์กรชุมชน (CBOs) และภาคเอกชนกำลังทำงานอย่างหนักในด้านนี้ แต่ก็ยังไม่เพียงพอ กลยุทธ์หลักในการจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาควรรวมถึงการแก้ไขกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่มีอยู่ ดังนั้น การพัฒนาระบบการจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนจึงเป็นสิ่งจำเป็น เช่น ระบบกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่สมบูรณ์ การจัดการและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเก็บขยะที่ไม่ตรงกับความต้องการ และการรวบรวมขยะโดยไม่มีแยกประเภทที่ต้นทาง การแก้ไขปัญหาเหล่านี้ควรรวมถึงการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ การพัฒนาระบบการจัดการ และการแนะนำการเก็บขยะแยกประเภท ซึ่งจะช่วยลดมลพิษทางสิ่งแวดล้อมจากขยะมูลฝอยในเขตเมืองของประเทศที่พัฒนาน้อยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสุขภาพอนามัยของประชาชน ในกรณีของเทศบาลตำบลพังโคน จังหวัดสกลนคร พบว่าเทศบาลตำบลพังโคนจึงได้มีบทบาทหน้าที่ในการเข้ามาบริหารจัดการขยะมูลฝอย และดำเนินการในการจัดการขยะมูลฝอยร่วมกับทางชุมชนในเขตพื้นที่ ซึ่งในการบริหารจัดการของเทศบาลมีการนำนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยมาแปลงเป็นโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านนโยบาย การนำไปปฏิบัติ และการประเมินผล ซึ่งนำไปสู่แก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน การวิจัยนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสม โดยการวิเคราะห์ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารจัดการในพื้นที่ดังกล่าว โดยมีกรอบแนวคิดงานวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนโยบายการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร เป็นการศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้การศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม ได้แก่ บุคลากรของเทศบาลตำบลพังโคน พนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ และประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนครจำนวน ดังนี้

1. กลุ่มบุคลากรเทศบาลตำบลพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร จำนวน 5 คน ได้แก่ (1) นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลพังโคน 1 คน (2) ปลัดเทศบาลตำบลพังโคน 1 คน (3) ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม 1 คน และ (4) พนักงานเก็บขยะ 2 คน
2. ประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ ผู้นำชุมชน 1 คน และประชาชนในพื้นที่ จำนวน 15 คน โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้ (1) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลพังโคน (2) ประชาชนผู้มีอายุตั้งแต่ 18 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพคือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและการสังเกต ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เป็นแบบสัมภาษณ์ในลักษณะที่นักวิจัยมีแนวคำถาม โดยกำหนดประเด็นที่ศึกษาไว้อย่างหลวม ๆ เพื่อความสะดวกในการรวบรวมข้อมูล เมื่อได้คำตอบตามประเด็นที่ได้เตรียมมาแล้ว ผู้สัมภาษณ์จะทำการ

ชักใช้ไล่เสียงเพิ่มเติมเพื่อหาข้อมูลในเรื่องนั้นให้ได้มากที่สุด ซึ่งคำถามที่ได้นั้น ผู้ถูกสัมภาษณ์แต่ละคนอาจจะได้คำถามไม่เหมือนกัน ทำให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกซึ่งและครอบคลุมเพียงพอถึงความหมายและความรู้สึกนึกคิดมากกว่าการใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างนี้สามารถใช้ได้กับบุคคลหลายประเภท โดยเฉพาะผู้ที่อ่านออกและเขียนไม่ได้ นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือที่ใช้ประกอบในการสัมภาษณ์เป็นสื่อประเภทเครื่องบันทึกเสียง ซึ่งใช้อำนวยความสะดวกในการบันทึกรายละเอียดของข้อมูล ช่วยให้ผู้สัมภาษณ์พิจารณาย้อนทวนข้อมูลได้ และสามารถสรุปข้อมูลได้อย่างถูกต้องชัดเจน โดยคณะผู้วิจัยได้สร้างชุดคำถามแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง 2 ชุดคำถาม เพื่อตอบวัตถุประสงค์งานวิจัย ดังนี้ (1) ชุดคำถามสำหรับบุคลากรเทศบาลตำบลพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร (2) ชุดคำถามสำหรับประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

2. แบบสังเกต (observation form) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเอาใจใส่ เป็นวิธีการซึ่งใช้ประสาทสัมผัสของผู้สังเกตโดยเฉพาะตาและหู เพื่อติดตามศึกษาพฤติกรรมที่บุคคลที่แสดงออกได้ทุกด้าน และแบบสังเกตเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ผู้วิจัยสามารถใช้ได้ตลอดเวลา และกำหนดไว้อย่างมีระเบียบวิธีเพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นกับสิ่งอื่น ๆ ซึ่งแบบสังเกตมี 2 ประเภท คือ การสังเกตแบบมีโครงสร้าง และการสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง โดยการสังเกตแบบมีโครงสร้างจะเป็นแบบสังเกตที่มีการกำหนดสิ่งที่จะทำการสังเกตไว้ล่วงหน้าว่าจะสังเกตพฤติกรรม หรือปรากฏการณ์อะไรบ้าง ก็จะแบ่งออกเป็น 3 ชนิด ได้แก่ แบบสำรวจรายการ แบบมาตราส่วนการประมาณค่า และแบบเขียนบรรยาย ส่วนการสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง เป็นแบบสังเกตที่ไม่มีการกำหนดสิ่งที่จะสังเกตไว้ล่วงหน้า นักวิจัยจะสังเกตพฤติกรรมหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยอิสระ อาจมีเพียงหัวข้อในการสังเกตแต่ไม่มีรายละเอียด ต้องอาศัยผู้สังเกตหรือผู้วิจัยในการกำหนดรายละเอียด ส่วนใหญ่มักใช้วิจัยแบบภาคสนามเป็นการสังเกตสถานการณ์ที่ทันเหตุการณ์ หรือได้พฤติกรรมที่เป็นธรรมชาติและจะมีการจดบันทึกภาคสนามเพื่อป้องกันการหลงลืม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้ง 2 กลุ่ม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลพังโคน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลพังโคน โดยกำหนดประเด็นที่ศึกษาไว้อย่างหลวม ๆ เพื่อความสะดวกในการรวบรวมข้อมูล เมื่อได้คำตอบตามประเด็นที่ได้เตรียมมาแล้ว ผู้สัมภาษณ์จะทำการชักใช้ไล่เสียงเพิ่มเติมเพื่อหาข้อมูลในเรื่องนั้นให้ได้มากที่สุด รวมทั้งได้สัมภาษณ์ในเรื่องของความคิดเห็นในข้อเสนอแนะจากทั้ง 2 กลุ่มที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งทางคณะผู้วิจัยยังได้ทำการสังเกตจากพฤติกรรมการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล และในด้านของสิ่งแวดล้อมจากการลงพื้นที่ในเขตของเทศบาลตำบลพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

2) ข้อมูลทุติยภูมิ คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยรวบรวมแนวคิดจากทฤษฎี หนังสือ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้กำหนดในการศึกษา วิเคราะห์ผล และอภิปรายผลการศึกษา ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับขยะมูลฝอย แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอย แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ กฎหมายและนโยบายการจัดการขยะมูลฝอย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลที่ศึกษามาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดและเครื่องมือในการวิจัยต่อไปได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์และเขียนรายงานข้อมูลที่ได้จากการศึกษา สร้างข้อสรุปอุปนัย อภิปรายถึงข้อเท็จจริงที่ค้นพบตามสภาพสถานการณ์หรือประเด็นสำคัญ

การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (สุภางค์ จันทวานิช, 2552) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกต มาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูลที่ได้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประการ ดังนี้ 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย 3) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี และ 4) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ทราบถึงลักษณะที่คล้ายคลึงและแตกต่างกันของข้อมูล และสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ความสำคัญของข้อมูลให้เกิดความชัดเจนและถูกต้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ขั้นตอน ตามแนวทางของ เบญจฉายอดคำเนิน-แอ็ดติงก์ และ กาญจนา ตั้งชลทิพย์ (2552) ได้แก่ (1) ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดการข้อมูล (preconstruction) ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกต (2) ขั้นตอนการประกอบเรื่อง (construction) เป็นการนำข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่ละคนมาประมวลเข้าด้วยกันให้เป็นเรื่องราวจากคนที่หนึ่ง ถึงคนที่สิบหก (3) ขั้นตอนการถอดหรือแยกย่อยข้อมูล (deconstruction) เป็นการอ่านและจับประเด็น ตลอดจนสรุปสาระสำคัญของผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่ละคน แล้วทำการจัดกลุ่มสาระสำคัญให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อนำไปเปรียบเทียบและตีความ และ (4) ขั้นตอนการประกอบภาพรวม (reconstruction) เป็นขั้นตอนการเชื่อมโยงข้อค้นพบแต่ละหมวดหมู่เข้าด้วยกันเพื่อให้เห็นภาพรวมของการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลตำบลพังโคน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค รวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ

5. ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลตำบลพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร พบว่า เทศบาลตำบลพังโคนแบ่งการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่หนึ่ง: การกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการของผู้บริหารองค์กร ผู้บริหารมีนโยบายที่ชัดเจนในด้านการประสานงานระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยได้อย่างเป็นระบบ ลดปัญหาขยะตกค้าง โดยนำนโยบายของรัฐบาลคือ Zero waste⁴ และ Road map⁵ นำมาเป็นตัวแบบในการกำหนดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างครบวงจรและยั่งยืน เน้นจัดการขยะที่ต้นทาง คัดแยกขยะในครัวเรือน ลดภาระให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขั้นตอนที่สอง: การนำนโยบายไปปฏิบัติด้วยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เทศบาลตำบลพังโคน แปรนโยบาย Zero waste และ Road map ออกมาเป็นโครงการและกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืน การสร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะและลดปริมาณขยะจะช่วยให้การจัดการขยะมูลฝอย เช่น โครงการเก็บขยะสะสมเงินทองคุ้มครองอนาคต โครงการถนนปลอดถังขยะ และโครงการขยะอินทรีย์ โดยมีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับทุกโครงการ การบริหารจัดการของเทศบาลตำบลพังโคนมีการบริหารจัดการอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นทาง คือ การคัดแยกขยะประเภทต่าง ๆ เช่น ขยะอินทรีย์ไปทำเป็นปุ๋ย ขยะพลาสติกนำไปอัดก้อน สะดวกต่อการขนย้าย

⁴ Zero waste คือ แนวทางการลดขยะให้เหลือศูนย์ หรือลดจำนวนขยะต่อคนให้เหลือน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อเป็นการหยุดปัญหาตั้งแต่ต้นทาง แทนที่จะกำจัดปัญหาขยะที่ปลายทาง

⁵ Road map คือ การจัดการขยะพลาสติก โดยลดและเลิกใช้พลาสติก 4 ชนิด ได้แก่ ถุงพลาสติก กล่องโฟม แก้วพลาสติก หลอดพลาสติก เพื่อลดปริมาณขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง และเป็นการนำกลับมารีไซเคิลใหม่ เพื่อแก้ไขวิกฤติขยะพลาสติกอย่างยั่งยืน

หรือระยะกลางทางอย่างการอัดก้อนขยะพลาสติกจนถึงปลายทาง มีการจัดการให้ขยะจากขั้นตอนต่าง ๆ อย่างขยะพลาสติกก็จะนำไปทำ RDF⁶ เพื่อนำไปเป็นขยะเชื้อเพลิงผลิตไฟฟ้าและโครงสร้างนี้ยังช่วยสร้างจิตสำนึกความตระหนักถึงการเก็บขยะหรือคัดแยกขยะแล้วนำขยะบางประเภทไปขายเพื่อหารายได้เสริมเล็ก ๆ น้อย ๆ เพิ่มรายได้ให้ประชาชน ปริมาณขยะลดลงจนปลอดขยะตามนโยบายขยะเหลือศูนย์ จากข้อมูลการสัมภาษณ์ดังนี้

“โครงการเก็บขยะสะสมเงินทองคุ้มครองอนาคต เป็นโครงการที่มันสอดคล้องกับการลดขยะของชุมชนเรา แล้วส่วนใหญ่พวกป้าก็ค้าขายคือมันจะมีขยะอยู่แล้วเมื่อก่อนก็จะทิ้งไปเลย ไม่ได้มีการคัดแยกอะไรมากแต่พอมีโครงการนี้ขึ้นมาทำให้ป้าแยกขยะละเอาไปขายเป็นเงินออมกับเทศบาลได้” สมใจ ใจเย็น (26 ตุลาคม 2566)

“โดยมีการดำเนินงานบริหารกรอบการดำเนินงาน แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะต้นทาง คือ การลดปริมาณขยะมูลฝอยและมีการคัดแยกขยะมูลฝอย ที่ครัวเรือน สถานที่ราชการ สถานที่สาธารณะ และสถานประกอบการ ระยะกลางทาง คือ การเก็บและขนที่มีประสิทธิภาพ และระยะปลายทาง คือการจัดการ ขยะมูลฝอยที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และประสิทธิภาพ” มานิต หงส์ทอง (25 ตุลาคม 2566)

ภาพที่ 2 กิจกรรมรับซื้อขยะของเทศบาลตำบลพังโคน

ขั้นตอนที่สาม: การประเมินผลนโยบาย เทศบาลตำบลพังโคน มีการประเมินจากปริมาณขยะในชุมชน ซึ่งมีปริมาณลดลงจากเดิมเนื่องจากมีขั้นตอนที่ครบวงจรตั้งแต่ต้นทาง กลางทางและปลายทางซึ่งโครงการเหล่านี้ยังช่วยให้ตระหนักถึงการคัดแยกขยะ อีกทั้งยังมีการประเมินจากประชาชนและคณะกรรมการประจำปี ปีละ 1 ครั้ง เพื่อปรับปรุงระบบการจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลตำบลพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญคือ

1) ประชาชนขาดความรู้ในด้านการจัดการขยะหรือการคัดแยกขยะ การนำนโยบายไปปฏิบัติ แม้ว่าเทศบาลได้รณรงค์เกี่ยวกับการจัดการขยะ และได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม แต่เนื่องจากประชาชน

⁶ RDF หรือ (Refuse Derived Fuel: RDF) เชื้อเพลิงขยะ หมายถึง ขยะที่เผาไหม้ได้ โดยการนำขยะมูลฝอยชุมชน มาผ่านกระบวนการบำบัดทางกายภาพ

ส่วนมากเป็นผู้สูงอายุที่ยังขาดความรู้เกี่ยวกับขยะ และการจัดการขยะแต่รู้แค่เพียงเบื้องต้น เช่น ขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะอันตราย แต่ไม่ได้รู้ถึงชนิดของขยะ ประชาชนยังมีความเข้าใจว่าไปไม่ให้นำไปเผาเพื่อกำจัด แต่ถ้าหากเข้าใจอย่างเชิงลึกจะรู้ว่าไปไม่สามารนำไปล้อนต้นไม้ทำเป็นปุ๋ยได้

“ป้ามองว่าประชาชนในพื้นที่บางส่วนยังขาดความรู้ และการไม่ตระหนักถึง คุณค่าของขยะ ป้าอยากให้เทศบาลมีการอบรมให้กับเด็ก ๆ หรือให้ครูที่โรงเรียน ช่วยสอนและให้ความรู้เพื่อที่จะปลูกฝังให้ตั้งแต่เด็ก” หวานกรอบ ชวนชม (31 ตุลาคม 2566)

2) ขาดความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ อย่างเช่น ภาคเอกชน เพราะการจัดการขยะไม่สามารถหมดไปได้เพียงแค่การดำเนินการของภาครัฐ ต้องมีความร่วมมือกันกับภาคเอกชนด้วย เช่น ปัญหาในการทำกิจกรรมที่มีทรัพยากรจำกัด เจ้าหน้าที่มีอัตราจำนวนไม่เพียงพอ ทั้งงบประมาณการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องจักรมีจำนวนจำกัด

“ขาดการประสานงาน และการประสานความคิดของหน่วยงานภายนอก ซึ่งผมเองก็ได้นำนโยบายจากทางรัฐบาลมาบริหาร ทั้งการกำหนด แผนงานเพื่อให้สอดคล้องกับการทำงานตามเนื้อหาของแต่ละส่วนงาน แต่ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติไม่มีประสิทธิภาพมากพอ” สุรพล สุขสันต์ (26 ตุลาคม 2566)

ภาพที่ 3 เครื่องคัดแยกขยะ

3) การประเมินผลนโยบายที่น้อยเกินไป คือปีละ 1 ครั้ง ซึ่งอาจไม่เพียงพอหรืออาจทำให้ข้อมูลที่ชาวบ้านต้องการสื่อสารถึงเทศบาลในเรื่องราวที่ต้องการให้ปรับปรุงนั้นอาจถูกลืม รวมถึงประชาชนบางส่วนอาจไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเวลาประชุมประจำปี ซึ่งเป็นปัญหาเรื่องรูปแบบหรือช่องทางในการประเมินผลนโยบาย ตลอดจนผู้คนที่ไม่ได้ไปร่วมประชุมประจำปีอาจขาดโอกาสในการประเมินผล ทำให้การประเมินผลไม่ครอบคลุมกลุ่มคนทุกเพศทุกวัย

3. แนวทางและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

จากผลการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน และปัญหาและอุปสรรคที่พบในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลตำบลพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร สามารถพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการบริหารจัดการขยะอย่างยั่งยืน ดังนี้:

1) การเพิ่มความรู้และความตระหนักรู้ของประชาชนในด้านการจัดการขยะ

1.1 ออกแบบแผนการอบรมและส่งเสริมความรู้สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น จัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการที่เหมาะสมกับประชาชนในทุกกลุ่มอายุ เช่น ผู้สูงอายุ เยาวชน และกลุ่มแม่บ้าน โดยมีหัวข้อที่เน้นการคัดแยกขยะ การนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (reuse) และการจัดการขยะอันตราย ตลอดจนใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การแสดงละครชุมชน การใช้วิดีโอทัศน์ หรือการอบรมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้ง

1.2 ปลุกฝังการเรียนรู้ตั้งแต่วัยเด็กผ่านโรงเรียน โดยบรรจุหลักสูตรการจัดการขยะในระบบการศึกษา โดยเน้นกิจกรรมที่เด็กสามารถเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ เช่น การแยกขยะในโรงเรียนหรือการทำปุ๋ยหมักจากใบไม้

1.3 ใช้ตัวอย่างพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ เช่น เชิญผู้เชี่ยวชาญหรือกลุ่มชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการขยะมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างแรงบันดาลใจแก่ประชาชน

2) การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม

2.1 จัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือด้านการจัดการขยะ โดยเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างเทศบาล ภาคเอกชน และองค์กรชุมชน สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนขยะชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 บูรณาการทรัพยากรและโครงการของทุกภาคส่วน จัดทำโครงการส่งเสริมการแยกขยะร่วมกับภาคเอกชน เช่น ธนาคารขยะ หรือการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ สนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการขยะ เช่น การจัดตั้งโรงงานแปรรูปขยะในพื้นที่

3) การพัฒนาระบบการประเมินผลนโยบายที่ครอบคลุมและต่อเนื่อง

3.1 เพิ่มความถี่และรูปแบบของการประเมินผลนโยบาย กำหนดให้มีการประเมินผลนโยบายอย่างน้อย 2-4 ครั้งต่อปี โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสำรวจความคิดเห็นออนไลน์ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย

3.2 สร้างกลไกการประเมินผลที่มีส่วนร่วมจากทุกกลุ่มประชากร ใช้เทคโนโลยีในการรวบรวมความคิดเห็น เช่น การใช้แบบสำรวจออนไลน์ผ่านโทรศัพท์มือถือ หรือการจัดตั้ง "ศูนย์รับฟังเสียงประชาชน"

3.3 สนับสนุนให้มีเวทีสาธารณะเพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จัดการประชุมชุมชนย่อยในแต่ละเขต เพื่อให้ประชาชนที่ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมใหญ่มีโอกาสเสนอความคิดเห็น

6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้มาสรุปและอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้:

1. การบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเทศบาลตำบลพังโคน การบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเทศบาลตำบลพังโคน มีความพยายามในการนำแนวคิดเชิงนโยบายของรัฐบาล เช่น นโยบาย Zero Waste และ Road Map มาเป็นกรอบแนวทางในการกำหนดนโยบายและดำเนินโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการเก็บขยะสะสมเงินทองค้ำครองอนาคต โครงการถนนปลอดถังขยะ และโครงการขยะอินทรีย์ ซึ่งช่วยลดปริมาณขยะตกค้างในชุมชนได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยมีการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง การอัดขยะพลาสติกเพื่อสะดวกต่อการขนย้าย และการทำปุ๋ยจากขยะอินทรีย์ ผลลัพธ์แสดงให้เห็นถึงการบริหารจัดการที่ครอบคลุมตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง

อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในช่วงเริ่มต้น เนื่องจากขาดการรับรู้และความเข้าใจในแนวทางการจัดการขยะ ปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทวุฒิ จำปางาม และ พรทิพย์ พุทธิโส (2564)

ที่เน้นความสำคัญของการบริหารจัดการขยะในทุกระยะ รวมถึงการมีนโยบายที่ชัดเจนและการสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

2. ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย การบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเทศบาลตำบลพังโคนเผชิญกับปัญหาหลายประการ ได้แก่ ความล่าช้าในการประสานงานระหว่างเทศบาลและประชาชน พฤติกรรมที่คั่งคินของประชาชนที่ยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการคัดแยกขยะ รวมถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณ เจ้าหน้าที่ และเครื่องจักรที่มีจำนวนจำกัดและเสี่ยงต่อการชำรุด ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Glawe, Visvanathan, and Alamgir (2005) ซึ่งระบุว่าประเทศในเอเชียที่พัฒนาน้อยมีความท้าทายในการบริหารจัดการขยะในเขตเมือง โดยเฉพาะในด้านกฎหมาย ระบบการจัดการ และความรู้ของประชาชนในพื้นที่

3. แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลพังโคนควรดำเนินการดังนี้ (1) การทำประชาคมร่วมกับประชาชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและให้ประชาชนรับรู้แนวทางการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ (2) การให้ความรู้และรณรงค์ การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะและการจัดการขยะที่ถูกต้อง รวมถึงการประชาสัมพันธ์เชิงรุกผ่านสื่อต่าง ๆ (3) การสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม (4) การปลูกจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมความตระหนักรู้ในชุมชนเพื่อให้การบริหารจัดการขยะเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต (5) การประเมินผลอย่างต่อเนื่อง การเปิดโอกาสให้ประชาชนและหน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินนโยบายและโครงการ แนวทางเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของชญานันท์ ศิริกิจเสถียร และคณะ (2561) และ นภา จันทรตรี และคณะ (2563) ที่เน้นความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอยผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชนและการบูรณาการความร่วมมือในทุกระดับ

การจัดการขยะมูลฝอยในเทศบาลตำบลพังโคนได้สร้างรูปแบบการจัดการที่ครอบคลุมและสามารถลดปริมาณขยะในชุมชนได้ในระดับหนึ่ง แต่ยังมีปัญหาในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและทรัพยากรที่จำกัด การแก้ไขปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน รวมถึงการกำหนดนโยบายที่ตอบสนองต่อปัญหาเชิงโครงสร้างของชุมชน เพื่อให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะยาว

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลตำบลพังโคนควรมีนโยบาย แผนงาน และงบประมาณ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความรู้ในเรื่องการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร เช่น การพัฒนาหลักสูตรหรือโปรแกรมฝึกอบรมเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุและกลุ่มเยาวชนในชุมชน เช่น การจัดเวิร์กช็อปเกี่ยวกับการแยกขยะ การทำปุ๋ยจากใบไม้ และการนำขยะกลับมาใช้ใหม่

2. เทศบาลตำบลพังโคนควรมีนโยบาย แผนงาน และงบประมาณ เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนคนรุ่นใหม่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของท้องถิ่น โดยอาจส่งเสริมผ่านทางสถาบันการศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงระดับมหาวิทยาลัย เช่น การสนับสนุนให้โรงเรียนในพื้นที่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ การสนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรมหรือสร้างรายวิชาที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย แล้วมาศึกษาดูงานที่เทศบาล เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. เทศบาลตำบลพังโคนควรสนับสนุน ส่งเสริม และกระตุ้นให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในทุกขั้นตอนอย่างแท้จริง ตั้งแต่ขั้นตอนการกำหนดนโยบาย ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ และขั้นตอนการประเมินผล เพราะบางขั้นตอนประชาชนยังมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย
2. เทศบาลตำบลพังโคนควรร่วมมือกับภาคส่วนอื่น ๆ เช่น หน่วยงานภาครัฐจากภายนอก หน่วยงานด้านการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคประชาสังคม ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ เพื่อร่วมมือกันผลักดันการจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. เทศบาลตำบลพังโคนควรจัดฝึกอบรม เพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแก่เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย และสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัย พัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยของท้องถิ่น
4. ประชาชนในพื้นที่ควรคัดแยกขยะออกเป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการจัดเก็บและขนส่งไปทำลาย ตลอดจนนำขยะบางอย่างกลับมาใช้ซ้ำ ทำเป็นปุ๋ยชีวภาพ หรือจำหน่ายให้กับร้านรับซื้อของเก่า
5. พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลตำบลพังโคนควรมีภาระสำหรับจัดเก็บขยะแต่ละประเภท ไม่ควรนำขยะมูลฝอยทุกอย่างชนิดมาเทรวมกันบนรถขนส่งขยะ เพราะจะทำให้การแยกขยะของประชาชนในพื้นที่ไม่มีความหมาย ไม่ประสบผลสำเร็จดังที่ตั้งใจไว้

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. การศึกษาวิจัยครั้งถัดไปควรขยายขอบเขตไปสู่ระดับพื้นที่ที่กว้างกว่าระดับจังหวัด เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ได้ใญ่ในวงกว้างมากยิ่งขึ้น เช่น การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย หรือการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เมืองและชนบท
2. การศึกษาวิจัยครั้งถัดไป อาจปรับเปลี่ยนแนวคิดในการวิเคราะห์การบริหารจัดการขยะมูลฝอย เช่น แนวคิดชิปโมเดล (CIPP Model) เป็นต้น อาจทำให้ได้ข้อมูลที่แตกต่างออกไป
3. การศึกษาวิจัยครั้งถัดไปควรศึกษาในเชิงปริมาณเพื่อให้เห็นภาพรวมตลอดจนมุมมองความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนได้ครอบคลุมและทั่วถึงมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละขั้นตอน

8. เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2559). *แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย (พ.ศ. 2559-2564)*. สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2566, จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details>.

ชญาณันันท์ ศิริกิจเสถียร, นงลักษณ์ จีวจุ, ทิพย์วรรณ ศิบุญนันท์, ประพัศสร บัวเฟื่อน, และ กัญญา มั่นคง. (2561). แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน: กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลท่าขุนราม อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ “ราชภัฏวิจัยครั้งที่ 5” สหวิทยาการกับการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนงานวิจัยฐานรากสู่สากลในศตวรรษที่ 21* (น. 623-628), มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

นภา จันทร์ตรี, ทิพวรรณ พลสุขสมบัติ, ราตรี พิงกุล, เรืองอุไร วรรณโก, เบลูจพร ประจง, และ ธนวัฒน์ กันภัย.

(2563). แนวทางการจัดการขยะอย่างยั่งยืนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำ แหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 14(3), 25-31. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RRBR/article/view/248188>

นันทวุฒิ จำปางาม และ พรทิพย์ พุทธิโส. (2564). การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 15(2), 75-89. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/EAUHJSci/article/view/248487>

เบญจา ยอดดำเนิน-แอ็ดติง และ กาญจนา ตั้งชลทิพย์. (2552). *การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ: การจัดการข้อมูล การตีความ และการหาความหมาย*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

มาลัย เอี่ยมจำเริญ. (2557). การบริหารจัดการขยะมูลฝอย และปัญหาในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 8(15), 21-27. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/trujournal/article/view/56999>

ระบบสารสนเทศด้านการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน กรมควบคุมมลพิษ. (2565). *ข้อมูลสถานการณ์ขยะมูลฝอยของประเทศ ปี 2565*. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2566, จาก https://thaimsw.pcd.go.th/report_country.php?year=2565

สันชัย พรหมสิทธิ์. (2562). การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขนาดใหญ่ กลาง เล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 9(1), 67-81. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/neuarj/article/view/202730>

สำนักงานเทศบาลตำบลพังโคน. (2565). *การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลพังโคน*. สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2567, จาก <https://tessabanphangkhon.go.th/wp-content/uploads/2022/05/ประกาศ-กำหนดการ-ประชุมรับฟังความคิดเห็น.pdf>

สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ. (2552). *คู่มือแนวทางและข้อกำหนดเบื้องต้นการลดและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: อีซี. <https://www.pcd.go.th/publication/4999/>

สุภางค์ จันทวานิช. (2552). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Glawe, U., Visvanathan, C., & Alamgir, M. (2005). Solid waste management in least developed Asian countries—a comparative analysis. In *International Conference on Integrated Solid Waste Management in Southeast Asian Cities* (p. 5-7). Cambodia.

Lindblom, C. E., & Edward J. W. (1993). *The Policy-Making Process* (3rd ed.). New Jersey: Prentice Hall.

การพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ

กรณีศึกษา: สำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ENHANCING POLICY IMPLEMENTATION EFFECTIVENESS FOR ELDERLY CASH ALLOWANCE: A CASE STUDY OF THA RAE SUBDISTRICT MUNICIPALITY OFFICE, MUEANG SAKON NAKHON DISTRICT, SAKON NAKHON PROVINCE

ปิยะนุช เรืองโพน^{1*} และ กมลรัตน์ แสงพรหมชาลี²

Piyanoot Ruangpon¹ and Kamonrat Saengphomchalee²

(Received: September 22, 2024; Revised: December 5, 2024; Accepted: December 25, 2024)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติสำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ 2) ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติสำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ 3) แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติสำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย นายกเทศมนตรีตำบลท่าแร่ 1 คน ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม 1 คน นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ 1 คน เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน 5 คนและผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 16 คน รวมทั้งสิ้น 25 คน ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า และนำเสนอผลการวิจัยในแบบเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า การบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติประกอบด้วย โครงสร้างองค์กร บุคลากร งบประมาณ สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ โดยมีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ได้แก่ ปัญหาด้านการย้ายถิ่นฐาน งบประมาณ การจ่ายเบี้ยยังชีพ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานกับผู้นำชุมชน และการรับฟังความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ดังนั้นจึงได้พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ โดยการพัฒนาระบบการขึ้นทะเบียนผู้รับสิทธิ์ ระบบให้ความรู้ของนโยบาย ระบบการตรวจสอบทรัพย์สิน ระบบติดตามประเมินผล และระบบช่องทางการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: นโยบายสาธารณะ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การนำนโยบายไปปฏิบัติ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Assistant Professor, Faculty of Liberal Arts and Management Science, Kasetsart University

² นิสิตปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Undergraduate student, Faculty of Liberal Arts and Management Science, Kasetsart University

* Corresponding author, e-mail: piyanoot.pay@ku.th

Abstract

This study aims to: 1) examine the implementation of the cash allowance policy for the elderly at the Tha Rae Subdistrict Municipality Office, 2) identify the challenges and obstacles encountered in the policy's implementation, and 3) propose guidelines for enhancing its efficiency. Data were collected using qualitative methods, including semi-structured interviews, in-depth interviews, and both participatory and non-participatory observations. Key informants included the mayor of Tha Rae Subdistrict Municipality, the director of the Social Welfare Division, a community development specialist, a general administrative officer, village headman and 16 elderly individuals who receive the cash allowance, totaling 25 people. Content analysis and data triangulation were used for data analysis, and the research findings were presented descriptively. The study found that the implementation of the cash allowance policy involved factors such as organisational structure, personnel, budget, location, and equipment. Problems encountered included issues related to relocation, the allowance payment process, coordination between agencies and community leaders, and the incorporation of feedback from the elderly population. The study also suggested improvements such as developing a registration system for beneficiaries, a policy knowledge-sharing system, an asset verification process, a monitoring and evaluation framework, and channels for exchanging feedback.

Keywords: Public Policy, Cash Allowance for The Elderly, Policy Implementation

1. บทนำ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยังคงให้ความสำคัญกับหลักการกระจายอำนาจให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจดูแล และจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจ โดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบหรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2564) ในปัจจุบันสถานการณ์ที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในระดับโลกและระดับประเทศ คือ การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรศาสตร์ กล่าวคือ ในศตวรรษที่ 21 สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” (Aging Society) เนื่องจากการสูงวัยของประชากรเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก ในปี พ.ศ. 2565 ทั่วโลกมีประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากถึง 1,109 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 14 ของประชากรโลก เมื่อพิจารณาในทวีปเอเชีย พบว่าจีนเป็นประเทศที่มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุมากที่สุดในโลก โดยมีผู้สูงอายุถึง 256 ล้านคน ขณะที่ญี่ปุ่นมีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36 ของประชากรทั้งหมด 124 ล้านคน นอกจากนี้ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สิงคโปร์มีผู้สูงอายุสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 23 ของประชากร ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุในภูมิภาคเอเชียอย่างชัดเจน สำหรับข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุทั้งหมดจำนวน 12,698,362 คน แบ่งเป็นผู้สูงอายุชาย 5,622,074 คน และผู้สูงอายุหญิง 7,076,288 คน คิดเป็นร้อยละ 19.21 ของประชากรไทยทั้งหมด จากการที่จำนวน

ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจึงมีการคาดการณ์ว่าประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอดในปี พ.ศ. 2574 (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2566; สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่ "สังคมผู้สูงอายุ" (Aging Society) ถือเป็นความท้าทายระดับโลกที่ไม่เพียงเกิดขึ้นในไทยหรือภูมิภาคอาเซียนเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศทั่วโลกอย่างมีนัยสำคัญ องค์การสหประชาชาติ (United Nations) จึงได้ริเริ่มแผนมาดริดด้านผู้สูงอายุ (The Madrid International Plan of Action on Ageing: MIPAA) เพื่อเป็นกรอบแนวทางสำหรับการดำเนินนโยบายผู้สูงอายุที่ครอบคลุมในมิติต่าง ๆ ได้แก่ การส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างผู้สูงอายุกับการพัฒนาการสร้างความสุขภาวะที่ดีสำหรับผู้สูงอายุ และการจัดให้มีสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุนและเหมาะสม (ณปภัช สัจจนกุล และคณะ, 2565) โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการพัฒนาความมั่นคงทางรายได้ของผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน ดังเช่นในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปได้พัฒนาระบบบำนาญเพื่อรองรับกลุ่มผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการปฏิรูประบบในหลายด้าน เช่น การควบคุมอัตราการจัดเก็บเงินสมทบ การลดอัตราส่วนผลประโยชน์ที่จ่าย และการเติมเงินเข้าสู่ระบบบำนาญจากภาษีหรือแหล่งเงินทุนอื่น ๆ เพื่อให้ระบบสามารถรองรับผู้สูงอายุได้อย่างยั่งยืน (Hinrichs, 2021) ดังนั้นการสร้างความมั่นคงทางรายได้แก่ผู้สูงอายุจึงมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความเปราะบางทางเศรษฐกิจและสุขภาพ ทั้งนี้การดำเนินนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศขึ้นอยู่กับบริบททางเศรษฐกิจและสังคม โดยในภูมิภาคอาเซียน สามารถแบ่งรูปแบบเบี้ยยังชีพออกเป็น 2 รูปแบบหลัก ได้แก่รูปแบบถ้วนหน้า กำหนดให้ผู้สูงอายุทุกคนที่มีอายุครบเกณฑ์จะได้รับเบี้ยยังชีพโดยไม่พิจารณาฐานะทางเศรษฐกิจ และรูปแบบเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุที่ยากจนหรือมีคุณสมบัติพิเศษ ประเทศสมาชิกอาเซียน เช่น อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย ใช้รูปแบบเป้าหมายเป็นหลัก ในขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วในเอเชีย เช่น ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ ได้บูรณาการเบี้ยยังชีพเข้ากับระบบประกันสังคมและการดูแลสุขภาพที่ครอบคลุม ทั้งนี้การพัฒนานโยบายเบี้ยยังชีพอย่างมีประสิทธิภาพในระดับภูมิภาคและระดับโลกจำเป็นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในบริบทเฉพาะของแต่ละประเทศ โดยเน้นการสร้างความมั่นคงด้านรายได้ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและยั่งยืน

สำหรับบริบทประเทศไทย รัฐบาลได้ริเริ่มนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2535 โดยเริ่มต้นในลักษณะของการสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่ยากจนหรือถูกทอดทิ้ง ก่อนที่จะเปลี่ยนเป็นสวัสดิการถ้วนหน้าในปีต่อมา โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 นโยบายดังกล่าวได้รับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เช่น การปรับเพิ่มจำนวนเงินเบี้ยยังชีพ พ.ศ. 2551 เป็น 200 บาทต่อเดือน พ.ศ. 2554 เป็น 300 บาทต่อเดือน และ พ.ศ. 2560 เป็น 600 บาทต่อเดือน โดยมีเงื่อนไขให้ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป สัญชาติไทย และไม่มีรายได้ประจำเป็นผู้มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพ (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562) จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2566 การปรับตัวของนโยบายเบี้ยยังชีพในประเทศไทย เริ่มเปลี่ยนจากรูปแบบถ้วนหน้าไปสู่แบบมีเป้าหมาย เพื่อตอบโจทย์ประชากรสูงวัยที่ยากจนมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยและไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต รัฐบาลได้ปรับหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2566 เป็นต้นไป โดยปรับหลักเกณฑ์รายได้ครัวเรือนจากเดิมไม่เกิน 100,000 บาท เป็น ไม่เกิน 150,000 บาท/ปี ปรับเพิ่มเกณฑ์ทรัพย์สิน เช่น บ้าน ที่ดิน จากเดิมไม่เกิน 1 ล้านบาท เป็น ไม่เกิน 1.5 ล้านบาท ปรับลดการจ่ายเบี้ยผู้สูงอายุเฉพาะกลุ่มที่มีรายได้สูง เพื่อช่วยเหลือไปยังกลุ่มที่มีความจำเป็นและเดือดร้อนกว่า โดยกำหนดให้ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป สัญชาติไทยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเป็นผู้ยากจนหรือมีรายได้น้อยเป็นผู้มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพ โดยกำหนดอัตราเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุดังนี้ ผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เกิน 8,000 บาทต่อเดือน รับเบี้ยยังชีพเดือนละ 700 บาท ผู้สูงอายุที่มีรายได้

ไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน รับเบี้ยยังชีพเดือนละ 600 บาท และผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยไม่เกิน 12,000 บาทต่อเดือน รับเบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท ซึ่งเป็นไปตามที่คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติกำหนด (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2566)

สำหรับจังหวัดสกลนครเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการเปลี่ยนโครงสร้างประชากรอย่างต่อเนื่อง โดยมีจำนวนผู้สูงอายุใน พ.ศ. 2566 จำนวน 188,086 คน คิดเป็นร้อยละ 16.42 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งอยู่ในสังคมผู้สูงอายุระดับสังคมกำลังเข้าสู่สังคมสูงอายุครอบคลุมทั้งจังหวัด และจากการรายงานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นตั้งปี พ.ศ. 2564-พ.ศ. 2565 พบว่า มีจำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ทั้งสิ้น 176,533 คน จากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งในด้านโครงสร้างประชากรและสังคม ทำให้จังหวัดสกลนครมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเกื้อหนุนต่อผู้สูงอายุด้านสวัสดิการสังคมและการดูแลด้านสุขภาพเพิ่มขึ้น โดยการจัดสวัสดิการสังคมและบริการให้กับผู้สูงอายุในการจัดบริการสาธารณะสำหรับบทบาทหน้าที่การบริหารนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดสกลนคร แบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ (1) ระดับจังหวัดจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกำกับติดตามการดำเนินงานตามแผน ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนนโยบาย ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการตามนโยบาย (2) ระดับท้องถิ่น จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและกำกับติดตามการดำเนินงานตามแผนดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลและจังหวัด ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา (กลุ่มงานยุทธศาสตร์จังหวัด สำนักงานจังหวัดสกลนคร, 2567)

การขับเคลื่อนนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในท้องถิ่น สำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ ถือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทเทศบาลตำบลที่ได้รับนโยบายและอำนาจหน้าที่จากการกระจายอำนาจเกี่ยวกับนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยสำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่มีพื้นที่ในความรับผิดชอบทั้งหมด 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านท่าแร่ บ้านพะโค บ้านหนองบัวทอง บ้านป่าพนาวัลย์ และบ้านสร้างแก้วสมาน ปัจจุบันมีผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป สัญชาติไทย และมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าแร่จำนวน 1,188 คน คิดเป็นร้อยละ 11.88 ของประชากรทั้งหมดในตำบลท่าแร่ ซึ่งอยู่ในสังคมระดับสังคมกำลังเข้าสู่สังคมสูงวัย ดังนั้นเทศบาลตำบลท่าแร่จึงมีภารกิจและมีอำนาจหน้าที่ในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแก่ผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติและไม่ขัดต่อหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด (เทศบาลตำบลท่าแร่, 2566) อย่างไรก็ตามการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุยังคงมีปัญหาและอุปสรรค โดยเฉพาะการปรับหลักเกณฑ์ที่ใช้รูปแบบแบบมีเป้าหมาย หน่วยงานยังขาดความเข้าใจในการนำนโยบายไปปฏิบัติ รูปแบบการจ่ายเบี้ยยังชีพผ่านบัญชีธนาคารที่ผู้สูงอายุบางรายไม่สามารถดำเนินการทางการเงินได้อย่างเต็มที่ ประกอบกับผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และทัศนคติของผู้สูงอายุที่ไม่สนใจในสิทธิของตนเองไม่ดำเนินการขึ้นทะเบียน ตลอดจนการตรวจสอบข้อมูลผู้สูงอายุยังขาดประสิทธิภาพ มีความล่าช้าในการดำเนินการ จึงทำให้ผู้สูงอายุบางรายไม่ทราบถึงสิทธิของตนในการขอรับสิทธิเบี้ยยังชีพ

จากประเด็นปัญหาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ กรณีศึกษา: สำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร โดยศึกษาการบริหารนโยบาย ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารนโยบาย และแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารเจ้าหน้าที่ในการขับเคลื่อนนโยบายเบี้ยยังชีพให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลท่าแร่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อื่นต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติของสำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติของสำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ของสำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

3. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุในประเทศไทย หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปและมีสัญชาติไทยตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 โดยมีสิทธิและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายนี้ ประเทศไทยจัดเป็น "สังคมสูงอายุ" เนื่องจากมีประชากรสูงวัยถึงร้อยละ 18.86 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งมีการแบ่งสังคมสูงอายุออกเป็น 3 ประเภทตามจำนวนผู้สูงอายุ ได้แก่ สังคมสูงอายุ (Aged Society), สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Complete-Aged Society), และสังคมสูงอายุระดับสุดยอด (Super-Aged Society) ผู้สูงอายุสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มตามช่วงอายุ ได้แก่ วัยต้น (60-69 ปี) วัยกลาง (70-79 ปี) วัยปลาย (80 ปีขึ้นไป) ในด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้จากการทำงาน เงินออม ทรัพย์สิน และเงินสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แต่รายได้จากดอกเบี้ยเงินออมและทรัพย์สินยังคงอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสะท้อนถึงความท้าทายในการสร้างรายได้ที่มั่นคงนอกจากการทำงานและการสนับสนุนจากรัฐ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2566)

แนวคิดเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2535 โดยกรมประชาสงเคราะห์ และกลายเป็นนโยบายสวัสดิการสังคมในปี พ.ศ. 2536 มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ยากจน โดยเริ่มต้นจ่ายเดือนละ 200 บาท ปัจจุบันการดำเนินงานอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการคลัง และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในด้านการสนับสนุนงานผู้สูงอายุ เช่น บริการสุขภาพ การส่งเสริมอาชีพ การจัดการคุณภาพชีวิต และการดูแลระยะยาว ลักษณะเบี้ยยังชีพจัดเป็นสวัสดิการช่วยเหลือสาธารณะ มอบให้ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่มีสัญชาติไทยและไม่มีรายได้เพียงพอ ตามระเบียบการจ่ายเงินปี พ.ศ. 2552 และแก้ไขปี พ.ศ. 2561 อัตราการจ่ายในปัจจุบันกำหนดตามช่วงอายุ คือ 600-1,000 บาทต่อเดือน ปัญหาสำคัญของนโยบายนี้ ได้แก่ การตีความคุณสมบัติ "ไม่มีรายได้เพียงพอ" ที่ไม่ชัดเจน การจ่ายเงินผิดพลาดให้ผู้ไม่มีสิทธิ์ และการเรียกคืนเงินที่สร้างความยุ่งยาก แต่อย่างไรก็ตาม นโยบายนี้ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม (วรพชร จันทรขันธ์, 2567; วรเวศม์ สุวรรณระดา, 2565; ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2550)

แนวคิดนโยบายสาธารณะ

นโยบายสาธารณะสามารถนิยามได้ในสองแนวทาง คือ (1) กิจกรรมที่รัฐบาลกระทำเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม โดยสามารถเป็นกิจกรรมหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นในบางโอกาส รวมถึงกิจกรรมที่รัฐบาลเลือกงดเว้นการกระทำตามกฎหมายและอำนาจที่มีในการบังคับ (Dye, 2017) และ (2) การตัดสินใจของรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ หรือไม่ทำ โดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม ซึ่งมักถูกกำหนดในรูปแบบแผนงานหรือโครงการ

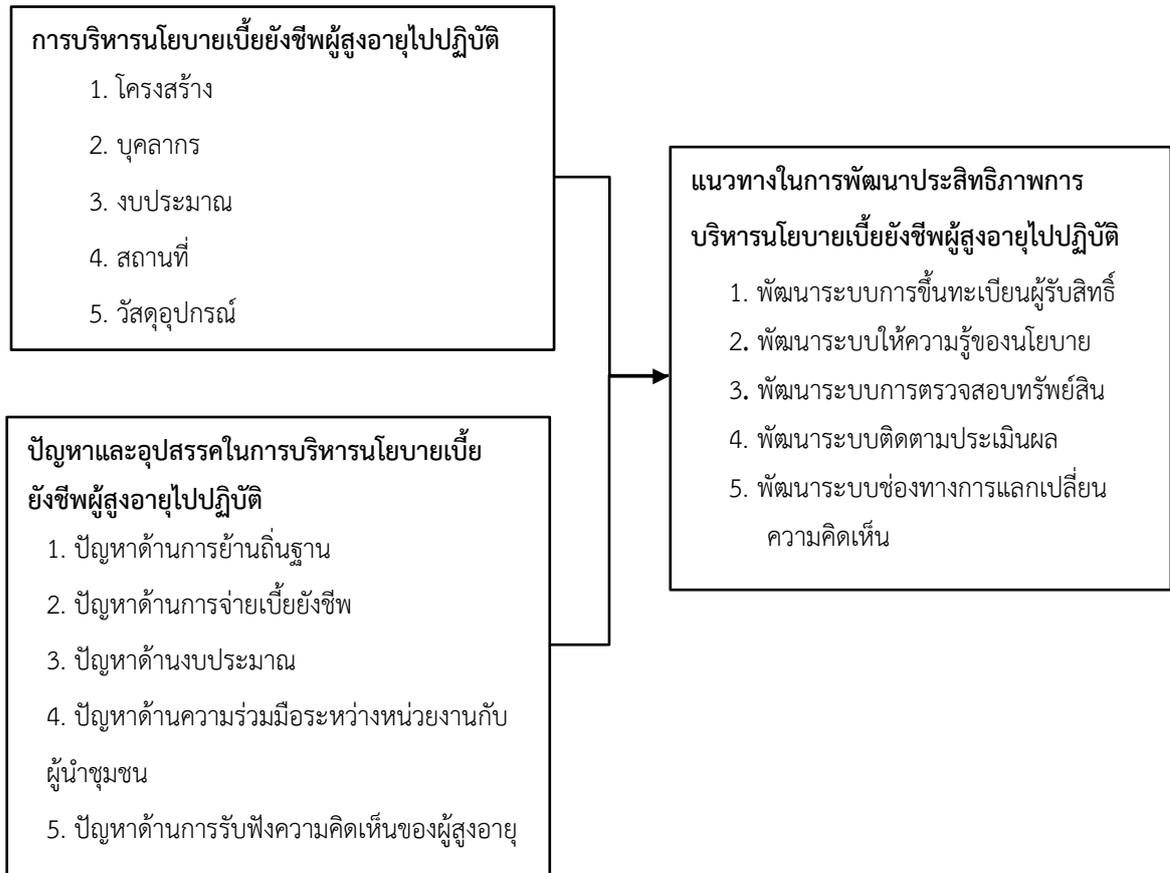
การวิเคราะห์นโยบายเป็นขั้นตอนสำคัญก่อนการตัดสินใจนำไปปฏิบัติ เพื่อพิจารณาผลกระทบทั้งในด้านบวกและลบ รวมถึงผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ปิยะนุช เงินคล้าย, 2562)

แนวคิดเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ หมายถึง การผลักดันกลไกการดำเนินงานที่ครอบคลุมทั้งระดับบุคคลและองค์กรในระบบราชการและเอกชน โดยใช้ทรัพยากรและสมรรถนะขององค์กรเพื่อเปลี่ยนนโยบายเป็นแผนงานหรือโครงการที่ปฏิบัติได้จริง สำหรับตัวแบบการจัดการ (Management Model) คือตัวแบบที่ใช้ศึกษาและแก้ไขปัญหาอุปสรรคของการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยศึกษาสมรรถนะองค์กรผ่านปัจจัยสำคัญ ได้แก่ (1) โครงสร้างองค์กร ต้องเหมาะสมกับภาระงาน มีความยืดหยุ่น และกำหนดมาตรฐานชัดเจน (2) บุคลากร ต้องมีทักษะ ยอมรับเป้าหมายของนโยบาย และได้รับการฝึกอบรมอย่างเหมาะสม (3) งบประมาณ ต้องมีทรัพยากรทางการเงินที่เพียงพอและการจัดสรรที่เหมาะสม (4) วัสดุและอุปกรณ์ ต้องพร้อมและเหมาะสมกับการดำเนินงาน (5) สถานที่ ต้องเอื้อต่อการปฏิบัติงาน มีความปลอดภัยและสะดวก (วรเดช จันทรศร, 2565)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีงานวิจัยจำนวนมากทั้งในและต่างประเทศที่ทำการศึกษานโยบายเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัญหาอุปสรรค และการปรับปรุงพัฒนานโยบาย จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นจุดเชื่อมโยงสำคัญระหว่างการกำหนดนโยบายและการประเมินผล ซึ่งหากดำเนินการอย่างไม่มีประสิทธิภาพ อาจนำไปสู่ความล้มเหลวได้ ปัจจัยสำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติภายใต้ตัวแบบการจัดการ สมรรถนะองค์กร (Management Model) ระบุว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุไปปฏิบัติได้แก่ โครงสร้าง บุคลากร งบประมาณ สถานที่ เครื่องมือ เครื่องใช้วัสดุอุปกรณ์ขององค์กร (พรทิพย์ ทัพวัฒน์, 2561; วรเดช จันทรศร, 2565; วรัญญา ใจดี, 2564) นอกจากนี้การศึกษายังพบว่า การดำเนินนโยบายเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุประสบปัญหาทั้งในด้านความครอบคลุม ความพร้อมของหน่วยงาน และความยืดหยุ่นของนโยบาย ที่ยังจำเป็นต้องพัฒนาการคัดกรองผู้รับสิทธิ์และเพิ่มการอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อสร้างความเข้าใจในนโยบาย ส่วนมากปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินการดำเนินนโยบายเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุ ได้แก่ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน สมรรถนะองค์กร ทรัพยากร และความยืดหยุ่นของนโยบาย เป็นต้น (กนกลดา แก้วดินแทน และ วิชญ์ สมิตสุวรรณค์, 2565; ณัฐพล ตั้งสุนทรธรรม, 2563; ทาริตา แต่งเส็ง และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์, 2564; Malakar & Chalise, 2019) ในกรณีต่างประเทศ Malakar and Chalise (2019) พบว่า เบี่ยงชีฟในเนปาลไม่เพียงพอและการเข้าถึงเป็นไปอย่างยากลำบาก เนื่องจากกระบวนการล่าช้าและการทุจริตของรัฐบาล Narayana (2019) ได้เสนอแนวทางปรับปรุงนโยบายบำนาญชราภาพในอินเดียโดยการขยายความคุ้มครองไปยังครอบครัวที่อยู่ต่ำกว่าเส้นความยากจน อย่างไรก็ตามเมื่อไม่สามารถหลีกเลี่ยงปัญหาและอุปสรรคได้จึงจำเป็นต้องศึกษาการพัฒนาประสิทธิภาพการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินนโยบายเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุต่อไป จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยสามารถนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลระดับภาครัฐ ใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารเทศบาลตำบลท่าแร่ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เนื่องจากเป็นผู้สั่งการ กำกับ ติดตาม และมอบหมายการนำนโยบายเบี้ยยังชีพไปปฏิบัติ ได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบลท่าแร่ 1 คน ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม 1 คน และเจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคม เทศบาลตำบลท่าแร่ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เนื่องจากมีหน้าที่นำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ทั้งการตรวจสอบคุณสมบัติ จัดทำบัญชีรายชื่อและอำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ ให้แก่ผู้สูงอายุ ได้แก่ นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ 1 คน และเจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญระดับภาครัฐทั้งสิ้นจำนวน 4 คน

2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลระดับชุมชน ใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนตำบลท่าแร่ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เนื่องจากเป็นผู้ประสานงานระหว่างเทศบาลกับประชาชนในพื้นที่ทั้งการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การสนับสนุนขึ้นทะเบียนรับสิทธิ์ การติดตามข้อมูลผู้สูงอายุในหมู่บ้าน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 8 จำนวน 5 คน และ

ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เนื่องจากได้รับประโยชน์จากนโยบายเบี้ยยังชีพ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ได้รับสิทธิ์เบี้ยยังชีพ ซึ่งอาศัยในเทศบาลตำบลท่าแร่ จำนวน 16 คน รวมผู้ให้ข้อมูลระดับชุมชนทั้งสิ้นจำนวน 21 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สามารถแบ่งออก 2 ประเด็น ดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ลักษณะของการใช้คำถามในการเก็บข้อมูลเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 การบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติสำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ ประกอบด้วย ประเด็นการบริหารโครงสร้างองค์กร การบริหารบุคลากร การบริหารงบประมาณ การบริหารสถานที่และการบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์ แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และแบบสัมภาษณ์ชุดที่ 3 แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ

2) แบบสังเกต (Observation) ประกอบด้วย (1) แบบการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) ประกอบด้วยประเด็น การเข้าไปสังเกตสภาพบริบทเทศบาลตำบลท่าแร่ และสำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ สถานที่ตั้งตู้กดเงินสดอัตโนมัติ (ATM) (2) แบบการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant Observation) ประกอบด้วยประเด็นการดำเนินกิจกรรมร่วมกับผู้สูงอายุและบุคลากรในเทศบาลตำบลท่าแร่

3. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ การสัมภาษณ์แบบเชิงลึกเป็นรายบุคคล (In-depth Interview) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวันเวลาที่ได้รับอนุญาตร่วม โดยมีแบบสัมภาษณ์ 3 ชุดร่วมการสังเกตแบบแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่ออธิบายการขับเคลื่อนนโยบายเบี้ยยังชีพของเทศบาลตำบลท่าแร่ในประเด็นการบริหารนโยบาย ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนการพัฒนาประสิทธิภาพการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ และใช้เทคนิคสามเส้า (Data triangulation) ได้แก่ ด้านข้อมูล ด้านผู้วิจัย ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล นำมาตรวจสอบความถูกต้องเพื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่มาจากแหล่งต่าง ๆ นั้นมีความเหมือนกันหรือไม่อย่างไร (สุภาษค์ จันทวานิช, 2554) โดยวิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเสนอข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยแต่ละประเด็น

5. ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติเทศบาลตำบลท่าแร่ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร สามารถนำเสนอผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างขององค์กร สำนักเทศบาลตำบลท่าแร่มีการกำหนดโครงสร้างองค์กรตามระบบราชการ โดยแบ่งออกเป็นหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ กองการคลัง กองสวัสดิการสังคม กองการศึกษา และกองช่าง ในส่วนของกองสวัสดิการสังคม มีการแบ่งงานออกเป็น 5 ฝ่าย ได้แก่ งานบริหารทั่วไป งานพัฒนาชุมชน งานสังคมสงเคราะห์ งานสวัสดิการเด็กและเยาวชน งานกิจการสตรีและคนชรา ฝ่ายงานพัฒนาชุมชนมีบทบาทสำคัญในการรับผิดชอบการบริหารงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยมีหน้าที่หลักคือการดูแลและให้คำปรึกษาแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่รวมถึงการลงทะเบียนและติดตามสถานะการรับสิทธิ์เบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ สำหรับกองการคลังมีหน้าที่จัดสรรงบประมาณและรายงานผลการใช้งบประมาณเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปยังกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับในด้านการบริหารภาพรวม หัวหน้าสำนักปลัดทำหน้าที่กำกับดูแลและประสานงานให้การดำเนินงานทั้งหมดสอดคล้องกับนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้วยโครงสร้างองค์กรที่มีความชัดเจน การแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม รวมถึงการประสานงานระหว่างกองงานต่าง ๆ ที่ไม่ซับซ้อน ส่งผลให้การดำเนินนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างเป็นระบบยังช่วยให้การประเมินผลและติดตามนโยบายเป็นไปอย่างรัดกุมและโปร่งใส

2. ด้านบุคลากรขององค์กร สำนักเทศบาลตำบลท่าแร่รับผิดชอบในการดูแลเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทั้งหมด 1,188 คน จำนวน 5 หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านท่าแร่ บ้านท่าแร่เหนือ บ้านท่าแร่พัฒนา บ้านท่าแร่สามัคคีและบ้านสร้างแก้วสมานมิตร ซึ่งมีเจ้าหน้าที่หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนรับผิดชอบงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 1 คน และมีการมอบหมายเจ้าหน้าที่จากฝ่ายงานสังคมสงเคราะห์และฝ่ายงานทั่วไปให้มาช่วยงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน รวมเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทั้งหมด 3 คน ซึ่งมีความเพียงพอการปฏิบัติงาน นอกจากนี้เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่มีความเข้าใจและมีความรู้ในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ใหม่ในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ นายกเทศมนตรีตำบลท่าแร่จึงได้มอบหมายให้ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมและเจ้าหน้าที่นักพัฒนาชุมชนปฏิบัติเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักเกณฑ์ใหม่ในการจ่ายเบี้ยยังชีพในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2566 เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงาน และสามารถให้คำปรึกษาและอธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ นายกเทศมนตรีตำบลท่าแร่ยังให้อิสระแก่บุคลากรในการปฏิบัติงานภายใต้กฎระเบียบของหน่วยงาน พร้อมทั้งกระจายอำนาจให้ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม มีบทบาทสำคัญในการมอบหมายงานและติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อให้นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุถูกนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่

3. ด้านงบประมาณขององค์กร การขับเคลื่อนงบประมาณในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเริ่มต้นจากการสำรวจจำนวนผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยนักพัฒนาชุมชนปฏิบัติการเป็นผู้ดำเนินการซึ่งมีผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพจำนวนทั้งสิ้น 1,188 คน โดยได้รับเบี้ยยังชีพในอัตรา 600-1,000 บาทตามช่วงอายุ จากนั้นข้อมูลดังกล่าวจะถูกส่งไปยังสำนักงานปกครองส่วนจังหวัด ซึ่งจะส่งต่อไปยังกรมบัญชีกลางเพื่อตรวจสอบและดำเนินการโอนเงินเบี้ยยังชีพให้ผู้สูงอายุผ่านบัญชีธนาคาร ผู้สูงอายุสามารถใช้บัญชีธนาคารที่มีอยู่เดิมหรือบัญชีธนาคารของลูกหลานที่ได้รับมอบอำนาจได้ โดยการยืนยันสิทธิ์ผู้รับเบี้ยยังชีพจะดำเนินการในเดือนตุลาคม และการขึ้นทะเบียนรับเบี้ยยังชีพรายใหม่จะเริ่มต้นในเดือนพฤศจิกายน โดยสำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่มีหน้าที่ตรวจสอบการโอนเงินให้แก่ผู้สูงอายุในแต่ละเดือนอย่างรัดกุม ทั้งนี้การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพใช้วิธีการโอนเข้าบัญชีธนาคารของผู้สูงอายุโดยตรง ซึ่งช่วยลดความซับซ้อนและป้องกันการนำงบประมาณไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้อง เมื่อสิ้นสุดปีงบประมาณ สำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่จะจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน เสนอต่อนายกเทศมนตรีเพื่อตรวจสอบและลงนามรับรองก่อนส่งให้จังหวัด โดยระบบการจ่ายเงินที่มอบหมายให้กรมบัญชีกลางเป็นผู้ดำเนินการนั้นช่วยเพิ่มความสะดวกและความโปร่งใสในการจัดสรรงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ด้านสถานที่ขององค์กร สำนักเทศบาลตำบลท่าแร่มีที่ตั้งที่สะดวกต่อการเดินทางและมีความเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในการเดินทางไปลงทะเบียนรับเบี้ยยังชีพ สำนักงานได้มีการออกแบบเพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อเข้ารับบริการ โดยมีทางลาดชันและราวจับเพื่อเพิ่มความปลอดภัยให้กับผู้สูงอายุ นอกจากนี้ มีตู้กดเงินสดอัตโนมัติ (ATM) ที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าแร่ ทั้งหมด 4 แห่ง 6 ตู้ โดยตั้งอยู่บนถนนสายหลัก ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุได้ทั่วถึง สำหรับการจัดอบรมเกี่ยวกับการลงทะเบียนรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ สำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ได้นัดหมายผู้สูงอายุ มารวมกันในสวนสาธารณะเพื่อความสะดวกและสร้างความสบายใจให้กับผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตามเมื่อการพิจารณาถึงปัญหาในการเดินทางของผู้สูงอายุที่ไม่สะดวกในการไปทำธุรกรรมทางการเงินที่ธนาคาร และระบบการจ่ายเบี้ยยังชีพผ่าน

ระบบธนาคารได้สร้างความยากลำบากให้แก่ผู้สูงอายุทั้งในการเดินทาง การถอนเงินจากตู้กดเงินอัตโนมัติ และการเดินทางไปถอนเงินที่ธนาคาร

5. ด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือและเครื่องใช้ขององค์กร วัสดุและเครื่องมือเครื่องใช้ที่ใช้ในการดำเนินงานมีความเพียงพอและคุณภาพที่ดีในการใช้งาน นอกจากนี้ มีเอกสารและแบบฟอร์มที่จำเป็นในการดำเนินโครงการอย่างเพียงพอ และมีอุปกรณ์สำนักงานที่ครบครัน เช่น โต๊ะทำงาน เก้าอี้ ตู้เอกสาร แฟ้มเอกสาร และอุปกรณ์การเขียน นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์อื่นๆ เช่น โทรศัพท์ เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องสแกนเอกสาร และกล้องถ่ายรูป ที่มีให้ใช้งานทำให้งานดำเนินไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังมีปัญหาในการอำนวยความสะดวกในด้านเอกสารหรือแบบฟอร์มที่ผู้สูงอายุยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับกรอกข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อขอรับสิทธิ์เบี้ยยังชีพ

ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ สำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

1. ปัญหาด้านการย้ายถิ่นฐาน พบว่า มีปัญหาในการติดตามข้อมูลของผู้สูงอายุที่ย้ายที่อยู่ใหม่ทำให้การติดตามเป็นไปได้ยาก เจ้าหน้าที่ต้องพยายามติดตามลงพื้นที่ในเขตเทศบาลเพื่อแจ้งข้อมูลและชี้แจงการลงทะเบียนให้กับผู้สูงอายุ ในกรณีที่ผู้สูงอายุเสียชีวิตและไม่มีญาติมาแจ้ง ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถตรวจสอบข้อมูลผู้สูงอายุเพื่อรายงานได้อย่างถูกต้อง และเกิดปัญหาในการรายงานผลผู้สูงอายุไปยังกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยไม่มีข้อมูลการเสียชีวิตที่เป็นปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังมีปัญหาในการโอนเงินเบี้ยยังชีพไปยังบัญชีผู้เสียชีวิต เนื่องจากเจ้าหน้าที่ไม่ได้รับแจ้งข้อมูลการเสียชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความสับสนในการโอนจ่ายเบี้ยยังชีพและก่อให้เกิดการสูญเสียชีวิตประมาณรัฐ ดังนั้นญาติควรดำเนินการแจ้งการเสียชีวิตของผู้สูงอายุกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยเร็วที่สุดเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

2. ปัญหาด้านการจ่ายเบี้ยยังชีพ พบว่า ปัญหาในการจ่ายเบี้ยยังชีพและการขึ้นทะเบียนรับเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุบางกลุ่มมีความสะดวกในการรับเงินสด ในขณะที่บางกลุ่มมีความสะดวกในการรับเงินโอนผ่านระบบธนาคารเนื่องจากมีแอปพลิเคชันธนาคารสามารถรับเงินโอนได้สะดวกขึ้น แต่ผู้สูงอายุบางกลุ่มไม่สามารถเดินทางไปธนาคารและไม่สามารถดำเนินธุรกรรมทางการเงินผ่านระบบออนไลน์ได้ หรือไม่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ส่งผลให้ผู้สูงอายุบางรายต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางและการจ้างบุคคลอื่นให้ดำเนินธุรกรรมถอนเงินแทน กล่าวคือ ผู้สูงอายุบางรายต้องจ่ายเงินค่าจ้างไปถอนเงินสดครั้งละ 100 บาท ทำให้เกิดปัญหาในการรับเบี้ยยังชีพไม่เต็มจำนวน ส่วนในการขึ้นทะเบียนรับเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุบางคนไม่มีความรู้ทั้งการอ่านและเขียนหนังสือทำให้มีปัญหาในการขึ้นทะเบียน ถึงแม้ได้มอบอำนาจให้ลูกหลานดำเนินการแทนแต่บางครั้งลูกหลานไม่ใส่ใจจึงทำให้เสียสิทธิในการรับเบี้ยยังชีพไปโดยปริยาย นอกจากนี้ ยังมีปัญหาในการนัดหรือลงทะเบียนที่ทำให้ผู้สูงอายุต้องรอนานหรือไม่มีที่พักรอ และยังมีปัญหาเกี่ยวกับข้อมูลและเอกสารที่ต้องใช้ความละเอียดรอบคอบในกระบวนการลงทะเบียน ทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกลัวว่าการซับซ้อนหรือยากลำบาก และบางครั้งมีการเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง เช่น ข่าวปลอมที่ส่งต่ออย่างรวดเร็วผ่านช่องทางออนไลน์เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นปัญหาที่สำคัญที่ต้องดำเนินการแก้ไขเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรับเบี้ยยังชีพและการขึ้นทะเบียนรับเบี้ยยังชีพ

3. ปัญหาด้านงบประมาณ พบว่า การจัดกิจกรรมมอบกรมผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ประสบปัญหาทางงบประมาณไม่เพียงพอ เนื่องจากมีจำนวนผู้สูงอายุที่ต้องเข้าร่วมมอบเป็นจำนวนมาก แต่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในระดับที่จำกัด โดยเฉพาะข้อจำกัดด้านงบประมาณสำหรับการแจกอาหารว่างในกิจกรรมมอบกรม ทำให้เทศบาลต้องจำกัดจำนวนผู้สูงอายุ

ที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรม ส่งผลให้ผู้สูงอายุบางส่วนไม่ได้รับการอบรมที่จำเป็น จึงขาดความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลสำคัญของ เบี้ยยังชีพ นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมอบรมมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม เช่น ค่าอุปกรณ์ที่ใช้ในการอบรม และค่าอาหารว่างหรือ เครื่องดื่มสำหรับผู้เข้าร่วมอบรม ซึ่งหากงบประมาณไม่เพียงพอ อาจส่งผลให้กิจกรรมอบรมไม่สามารถดำเนินการได้ตาม แผนที่กำหนด ดังนั้น การจัดกิจกรรมอบรมผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ จึงจำเป็นต้องวางแผนการจัดสรรงบประมาณอย่าง รอบคอบและเพียงพอ รวมถึงการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้กิจกรรมอบรมสามารถดำเนินการ ได้อย่างเหมาะสม มีคุณภาพ และส่งผลให้ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์สูงสุดจากการฝึกอบรม

4. ปัญหาด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานกับผู้นำชุมชน พบว่า มีปัญหาในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ ข้อมูลของสำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ เนื่องจากขาดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงและไม่มีแผนงานระยะเวลาที่ชัดเจน ในการประชาสัมพันธ์ การเปลี่ยนแปลงนโยบายรัฐบาลบ่อยครั้งทำให้สภาพการประชาสัมพันธ์สับสนไม่เข้าใจ โดยเฉพาะ การปรับหลักเกณฑ์ใหม่ใหม่ที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2566 กล่าวคือ มีการปรับเพิ่มเกณฑ์รายได้ คร่าวเรือนจากเดิมไม่เกิน 100,000 บาท เป็นไม่เกิน 150,000 บาท/ปี ปรับเพิ่มเกณฑ์ทรัพย์สิน เช่น บ้าน ที่ดินจากเดิม ไม่เกิน 1 ล้านบาท เป็นไม่เกิน 1.5 ล้านบาท ปรับลดการจ่ายเบี้ยยังชีพสูงอายุเฉพาะกลุ่มที่มีรายได้สูง เพื่อนำงบประมาณ ไปช่วยเหลือกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความจำเป็นและเดือดร้อน นอกจากนี้ด้วยวัยและปัญหาสุขภาพผู้สูงอายุมักหลงลืมเวลาและ การแจ้งขึ้นทะเบียนรับสิทธิ์เบี้ยยังชีพ ในบางครั้งผู้ใหญ่บ้านแจ้งข้อมูลการขึ้นทะเบียนรับสิทธิ์ผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน ล่าช้า รวมทั้งมีปัญหาในการสื่อสารและให้ข้อมูลที่ไม่ชัดเจนระหว่างเทศบาลและผู้นำส่งผลให้ผู้ใหญ่บ้านไม่เข้าใจ หลักเกณฑ์ใหม่จึงไม่สามารถประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้อย่างถูกต้อง

5. ปัญหาด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้สูงอายุ พบว่า การปรับเปลี่ยนวิธีการจ่ายเบี้ยยังชีพผ่านธนาคารส่งผล ให้ผู้สูงอายุประสบปัญหาในการดำเนินธุรกรรมทางการเงิน เนื่องจากผู้สูงอายุไม่ได้รับบริการที่เหมาะสมตามบริบทหรือ ความต้องการของตนเอง นอกจากนี้ยังมีปัญหาการใช้งานตู้กดเงินสดอัตโนมัติ (ATM) และการเดินทางไปที่ธนาคารซึ่ง ไม่สะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าถึงบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้สูงอายุต้องการให้ทาง สำนักงานเทศบาลรับฟังปัญหาความต้องการเหล่านี้เพื่อนำไปปรับปรุงนโยบายและการบริการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และความต้องการของผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม ตามกฎระเบียบของกระทรวงมหาดไทยที่กำหนดวิธีการจ่ายเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุกลับไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุและการบริการที่เทศบาลจัดให้ อนึ่งการไม่รับฟังปัญหาจะทำให้ ไม่สามารถดำเนินการปรับปรุงหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้นการเข้าใจและรับฟังความต้องการของผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่ง ที่เทศบาลควรให้ความสำคัญ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการบริการให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของ ผู้สูงอายุในชุมชน ทั้งนี้การบริการที่มีคุณภาพจะช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุในการรับเงินเบี้ยยังชีพอย่างเต็มเม็ด เต็มหน่วยและส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเทศบาลและผู้สูงอายุ

ส่วน 3 แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ สำนักงานเทศบาล ตำบลท่าแร่ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

1. พัฒนาระบบการขึ้นทะเบียนผู้รับสิทธิ์เบี้ยยังชีพ เจ้าหน้าที่ควรลงพื้นที่การทำงานในเชิงรุก เช่น การจัด กิจกรรมด้านการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลท่าแร่ ซึ่งควรมีการประสานงานชี้แจงกิจกรรมกับผู้ใหญ่บ้านเพื่อให้ ผู้ใหญ่บ้านประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรม โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน เนื่องจากผู้สูงอายุมีข้อจำกัดด้าน สุขภาพและการเดินทาง เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายและเพิ่มความปลอดภัยให้กับผู้สูงอายุ และควรมีการประสานงาน

ชี้แจงกิจกรรมกับผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้ผู้ใหญ่บ้านประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรม เจ้าหน้าที่ควรมีการติดตามผู้สูงอายุและมีการขึ้นทะเบียนเป็นจุดในแต่ละชุมชนหรือตามบ้านเรือนของผู้สูงอายุ เพื่อลดปัญหาในการเดินทาง

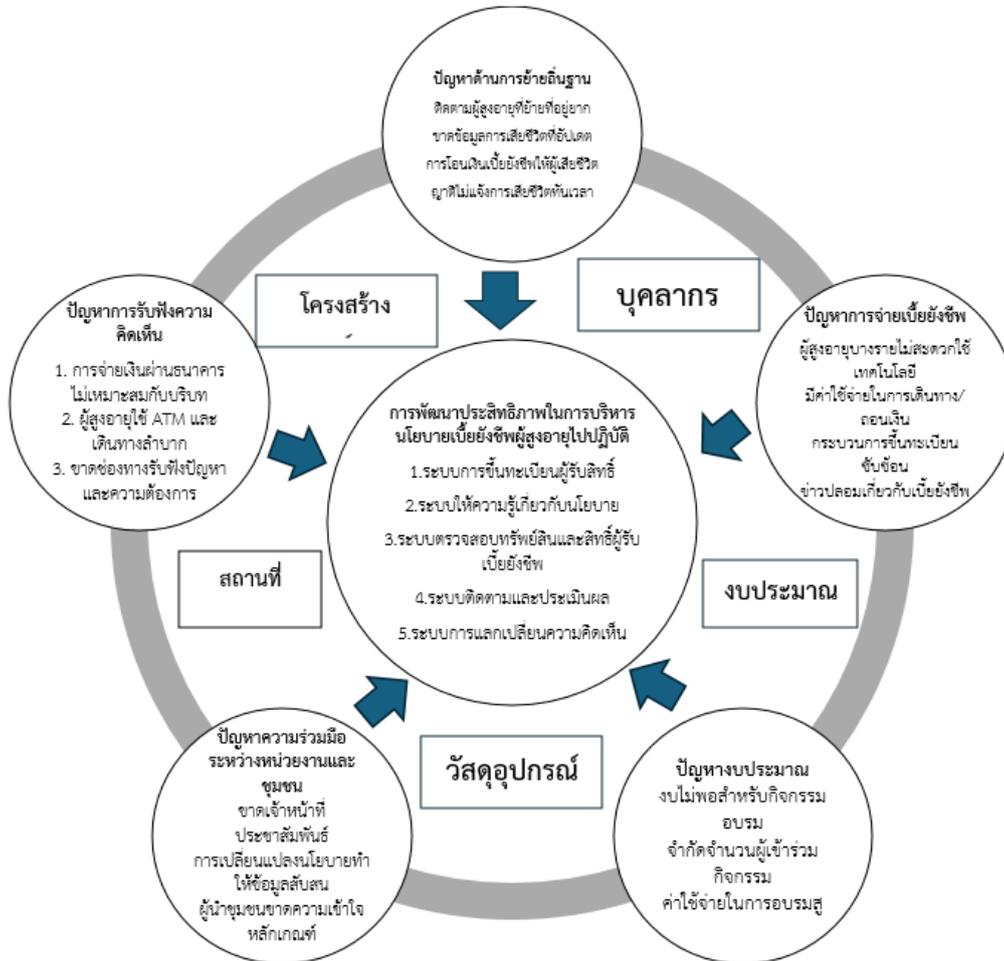
2. พัฒนาระบบให้ความรู้ของนโยบาย เจ้าหน้าที่ควรมีระบบการจัดกิจกรรมออกให้ความรู้ด้านนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เข้าใจในหลักเกณฑ์ ข้อมูล ข่าวสารในนโยบาย ได้ทราบถึงสิทธิ และการเตรียมตัวในการขึ้นทะเบียนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่ควรมีการสาธิตการเตรียมเอกสาร การขึ้นทะเบียนเป็นตัวอย่างให้ผู้สูงอายุได้รู้ โดยมีประเด็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ตู้กดเงินสดอัตโนมัติ (ATM) ควรมีการจัดอบรมสาธิตการเข้าใช้บริการตู้กดเงินสดอัตโนมัติ (ATM) และควรจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับหลักเกณฑ์ใหม่ของนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในปัจจุบัน

3. พัฒนาระบบการตรวจสอบทรัพย์สิน เจ้าหน้าที่ควรลงพื้นที่ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้สูงอายุแบบสุ่มตัวอย่างหรือในกรณีที่มีข้อสงสัย จัดตั้งช่องทางให้ประชาชนสามารถร้องเรียนเกี่ยวกับข้อมูลทรัพย์สินที่ไม่ถูกต้อง นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น กองคลังโดยเชื่อมโยงข้อมูลในเทศบาลตำบลท่าแร่เกี่ยวกับทะเบียนบัตรประชาชน ทะเบียนบ้าน ข้อมูลการเสียภาษี ข้อมูลการถือครองที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ข้อมูลบัญชีธนาคารและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันเพื่อให้สามารถตรวจสอบทรัพย์สินของผู้สูงอายุได้อย่างครบถ้วนและถูกต้องซึ่งจะช่วยป้องกันการเสียชีวิตได้รับเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุและสามารถคัดกรองผู้สูงอายุที่ไม่เข้าหลักเกณฑ์ในการรับสิทธิเบี้ยยังชีพซึ่งจะช่วยลดการสูญเสียงบประมาณของประเทศได้

4. พัฒนาระบบติดตามและประเมินผล สำนักงานควรมีการติดตามความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุอยู่เสมอ ได้แก่ การติดตามข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่มีการย้ายถิ่นฐานที่อยู่อาศัย หรือเสียชีวิต เพื่อให้ข้อมูลของผู้สูงอายุมีความเป็นปัจจุบันและป้องกันการเสียชีวิตของผู้สูงอายุ โดยสามารถดำเนินการดังนี้ (1) สืบหาข้อมูลภาคสนาม เพื่อติดตามผู้สูงอายุสถานะผู้สูงอายุในชุมชน โดยจัดทีมเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลผู้สูงอายุเป็นรายปีหรือรายไตรมาส สืบหาข้อมูลสภาพแวดล้อมการอยู่อาศัย และสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ และจัดทำรายงานสรุปเพื่อปรับปรุงฐานข้อมูลในระบบ ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากพื้นที่จริง และสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันที และ (2) การจัดประชุมหรือเวทีชุมชน เพื่อประเมินผลและสอบถามความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อหลักเกณฑ์ใหม่และเพื่อรักษาสิทธิ์และผลประโยชน์ของผู้สูงอายุ กล่าวคือการจัดเวทีชุมชนรายไตรมาสหรือครึ่งปี เพื่อพูดคุยถึงปัญหา ข้อเสนอแนะ และรับฟังความคิดเห็นจากผู้สูงอายุโดยตรง การประชุมสามารถประเมินความพึงพอใจต่อการได้รับเบี้ยยังชีพ รับฟังปัญหาหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการ จัดเก็บข้อมูลที่ไดจากการพูดคุยในรูปแบบรายงานและช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีและความไว้วางใจระหว่างผู้สูงอายุและเทศบาล

5. พัฒนาระบบช่องทางการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้การดำเนินนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการดำเนินงานต่าง ๆ โดยสามารถจัดกิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือการถอดบทเรียนเกี่ยวกับการดำเนินการนโยบายเบี้ยยังชีพที่ผ่านมา เพื่อให้เข้าใจความต้องการของผู้สูงอายุได้มากขึ้น นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ควรลงพื้นที่เพื่อสอบถามความคิดเห็นและปัญหาจากผู้สูงอายุโดยมุ่งเน้นการปฏิบัติงานเชิงรุก ซึ่งเป็นช่องทางที่ช่วยให้สามารถรับฟังปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุได้โดยตรง การลงพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจะนำไปสู่การรวบรวมข้อมูลที่สามารถสร้างฐานข้อมูลขนาดใหญ่ ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจและวางแผนการดำเนินงานในอนาคตตามหลักการ Data-Driven Strategy โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของผู้สูงอายุในการพัฒนาโยบายและการดำเนินงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของพวกเขาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ควรพัฒนาช่องทางอื่น ๆ ในการรับฟังความคิดเห็น เช่น การติดตั้งกล่องรับฟังความคิดเห็นในสถานที่ต่าง ๆ เช่น

ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ศาลาประชาคม หรือการพัฒนาช่องทางสื่อสารผ่านระบบไลน์แอปพลิเคชันเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถแสดงความคิดเห็นได้หลากหลายช่องทางและสะดวกยิ่งขึ้น เนื่องจากระบบไลน์เป็นระบบที่ผู้สูงอายุนิยมใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างกัน โดยสามารถนำผลการวิจัยมาสรุปเป็นแผนภูมิวงกลมดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แผนภูมิสรุปผลการวิจัย

6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ในภาพรวมนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุถือเป็นนโยบายสาธารณะที่รัฐบาลไทยกำหนดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รัฐบาลจึงตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนานโยบายเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและลดปัญหาความยากจนในกลุ่มผู้สูงอายุ นโยบายดังกล่าวมุ่งเน้นการแก้ปัญหาสังคมเพื่อสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวม (Dye, 2017) ต่อมาใน พ.ศ. 2566 ได้มีการปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์การให้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เช่น การพิจารณาทรัพย์สินและรายได้ของผู้มีสิทธิ์ เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ประสบความยากลำบาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ Kühner and Chou (2019) ที่เสนอการปรับเกณฑ์คุณสมบัติ

และการคำนวณเงินช่วยเหลือผู้สูงอายุในฮ่องกงให้เหมาะสมยิ่งขึ้นเพื่อเสริมสร้างวินัยการคลัง สำหรับกรณายนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ส่งผลให้ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจทั้งการเพิ่มรายได้และบรรเทาปัญหาความยากจน ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Ha (2024) ที่พบว่า เงินบำนาญแบบไม่ต้องจ่ายสมทบในเกาหลีใต้ช่วยลดความยากจนและส่งเสริมการดำรงชีวิตอย่างอิสระของผู้สูงอายุ รวมถึงงานวิจัยของ Bando, Galiani, and Gertler (2022) ที่ระบุว่า เงินช่วยเหลือผู้สูงอายุ (OAA) ในปารากวัยช่วยลดภาระทางการเงิน และเพิ่มสถานะทางสังคมและเกียรติยศของผู้สูงอายุได้

ในด้านการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลท่าแร่เกิดขึ้นภายใต้การกระจายอำนาจจากส่วนกลาง ส่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีกลไกการดำเนินงานประกอบด้วย (1) การกำหนดโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม ไม่ซับซ้อนมีทั้งหมด 4 กองงานจึงมีความชัดเจนในด้านหน้าที่ความรับผิดชอบรวมทั้งการติดต่อประสานงานหรือ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกองงานต่าง ๆ เป็นไปด้วยความคล่องตัว โดยฝ่ายพัฒนาชุมชน กองสวัสดิการสังคมทำหน้าที่ รับผิดชอบงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุซึ่งเป็นไปตามโครงสร้างระบบราชการแบบเป็นทางการ (Formal structure) ที่มีการจัดสายการบังคับบัญชา (The Line From Structure) ตามหลักลำดับชั้น ดังที่ วรเดช จันทรรักษ์ (2565) ที่เสนอว่าปัจจัย ลักษณะโครงสร้างองค์กร ความซับซ้อน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานในองค์กร ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ และเป็นไปในทิศทางเดียวกับ พรทิพย์ ท้าวพัฒน์ (2561) ที่พบว่า นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีพัฒนาการที่รวดเร็ว และต่อเนื่อง การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นทั้งการมีโครงสร้างองค์กรและมอบหมายหน้าที่ชัดเจนทำให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบายมากขึ้น (2) ในด้านบุคลากรทั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และมีจำนวนเจ้าหน้าที่และผู้รับผิดชอบงานเบี้ยยังชีพเพียงพอตามความสามารถและประสบการณ์ทำงานของเจ้าหน้าที่ (3) ด้านงบประมาณมีการบริหารงบประมาณที่ถูกต้องเป็นไปตามมาตรฐานนโยบายตั้งแต่กระบวนการจัดสรรงบประมาณเป็นไปตามระเบียบของกระทรวงการคลัง ช่องทางรับเงินเบี้ยยังชีพผ่านบัญชีธนาคารเท่านั้น การยืนยันสิทธิ์และขึ้นทะเบียนเพื่อรับเบี้ยยังชีพเป็นตามข้อกำหนด 4) ด้านสถานที่มีความเหมาะสมต่อการอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ โดยพิจารณาสถานที่ที่มีความเหมาะสมผู้สูงอายุเดินทางมาได้สะดวก ซึ่งทางสำนักงานตำบลท่าแร่คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้สูงอายุเป็นหลัก (4) ด้านเครื่องมือเครื่องใช้มีความเพียงพอและมีคุณภาพเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรัญญา ใจดี (2564) พบว่า โครงสร้าง บุคลากร งบประมาณ สถานที่ เครื่องมือ เครื่องใช้วัสดุอุปกรณ์ขององค์กรมีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติในระดับพื้นที่สามารถแบ่งออกเป็น 5 ด้านสำคัญ ซึ่งแต่ละด้านมีผลกระทบต่อการเข้าถึงสิทธิและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชน ได้แก่ (1) ปัญหาด้านการย้ายถิ่นฐานที่ไม่มีระบบติดตามข้อมูลการย้ายที่อยู่ของผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การปรับปรุงข้อมูลล่าช้า และอาจเกิดกรณี โอนเงินเบี้ยยังชีพไปยังบัญชีของผู้เสียชีวิต นอกจากนี้ การขาดระบบแจ้งข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ เช่น การรายงานการเสียชีวิต ยิ่งทำให้การบริหารจัดการเกิดข้อผิดพลาด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กนกกลตา แก้วดินแทน และ วิษณุ สุमित สวรรค์ (2565) ที่ชี้ให้เห็นว่าผู้สูงอายุในชนบทหรือผู้ที่ย้ายภูมิลำเนาและขาดเอกสารสำคัญในการยืนยันตัวตนอาจไม่ได้รับสิทธิเบี้ยยังชีพอย่างทั่วถึง (2) ในด้านปัญหาการจ่ายเบี้ยยังชีพ แม้ว่าการจ่ายผ่านระบบธนาคารช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุบางกลุ่ม แต่กลับเป็นข้อจำกัดสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีหรือไม่มีความสามารถในการทำธุรกรรมทางการเงิน ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ (3) ปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมอบรมและให้ข้อมูลแก่ผู้สูงอายุ ส่งผลให้บางคนอาจเสียสิทธิ์ในการรับเบี้ยยังชีพ ซึ่งคล้ายคลึงกับการศึกษาของ Malakar and Chalise (2019) ที่ระบุว่ากระบวนการรับสิทธิประโยชน์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในประเทศเนปาลนั้นยุ่งยาก

ไม่เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มเป้าหมายและเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไม่เพียงพอต้องรอเป็นเวลานานกว่าจะได้รับสิทธิประโยชน์ (4) ปัญหาด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและผู้นำชุมชนเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การรับสิทธิทำให้ผู้นำชุมชนและผู้สูงอายุสับสนไม่เข้าใจ และ (5) ปัญหาด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้สูงอายุโดยการปรับเปลี่ยนวิธีการจ่ายเบี้ยยังชีพโดยไม่คำนึงถึงบริบทและข้อจำกัดของผู้สูงอายุ ทำให้บางคนประสบปัญหาในการเข้าถึงสิทธิประโยชน์อย่างเต็มที่ ดังนั้นการขาดการรับฟังความคิดเห็นจากผู้สูงอายุทำให้การพัฒนานโยบายขาดความเหมาะสมและประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาศึกษาของทริตา แดงเส็ง และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2564) ที่พบว่าอุปสรรคและปัญหาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุเกิดจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่นำสภาพปัญหาและความเดือดร้อนมาเป็นตัวกำหนดทิศทาง หรือแนวทางในการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุทั้งการสื่อสารและการบริหารจัดการยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง

ดังนั้นเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์สูงสุดจากการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลท่าแร่ ควรพัฒนาประสิทธิภาพการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ใน 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ (1) การพัฒนาระบบการขึ้นทะเบียน (2) การพัฒนาระบบให้ความรู้ด้านนโยบาย (3) การตรวจสอบทรัพย์สิน (4) การติดตามและประเมินผลเพื่อติดตามสถานะและรับฟังความคิดเห็นจากผู้สูงอายุ และ (5) การพัฒนาช่องทางการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การปรับปรุงดังกล่าวต้องเกิดจากการขับเคลื่อนโดยบุคลากรต้องทำงานเชิงรุกทั้งการเข้าหาผู้สูงอายุในชุมชนเพื่อพัฒนาระบบการขึ้นทะเบียนผู้รับสิทธิเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อชี้แจงข้อมูลต่าง ๆ ให้ผู้นำชุมชนและผู้สูงอายุ พัฒนาช่องทางการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งจัดเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้สูงอายุที่อยู่ต่ำกว่าเส้นความยากจน และป้องกันผู้สูงอายุสูญเสียสิทธิทั้งการตรวจสอบสิทธิ์และออกแบบกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติสาธิตการดำเนินธุรกรรมการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Narayana (2019) ที่ให้ข้อเสนอแนะการปรับปรุงนโยบายโครงการบำนาญชราภาพในอินเดีย ได้แก่ การขยายความคุ้มครองไปยังผู้สูงอายุทุกคนในครอบครัวที่อยู่ต่ำกว่าเส้นความยากจนพัฒนาระบบการตรวจสอบและการสมัครรับสิทธิเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าถึงสวัสดิการได้อย่างครอบคลุม และยังเป็นไปในทิศทางเดียวกับ สุธิตา แก้วมณี (2565) ที่พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรแก้ปัญหาและอุปสรรคในการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยการเพิ่มจุดการลงทะเบียนในชุมชนและตำบล เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ห่างไกลสามารถเข้าถึงบริการได้ การให้บริการลงทะเบียนถึงบ้านเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) เทศบาลควรพัฒนาการนำนโยบายการพัฒนาประสิทธิภาพทั้งหมด 5 ด้านนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ พัฒนาระบบการขึ้นทะเบียนผู้รับสิทธิ พัฒนาระบบให้ความรู้ของนโยบาย พัฒนาระบบการตรวจสอบทรัพย์สิน พัฒนาระบบติดตามประเมินผล พัฒนาระบบช่องทางการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ควรเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์ที่มีความหลากหลายและครอบคลุมพื้นที่มากขึ้นกว่าเดิมซึ่งสามารถทำได้ใน 2 ลักษณะ เช่น แบบถาวรโดยการสร้างระบบการกระจายเสียงไปตามหมู่บ้านต่างๆให้มีความทั่วถึง หรือแบบชั่วคราว โดยการใช้รถกระจายเสียงประชาสัมพันธ์กิจกรรมเป็นครั้งคราว การสร้างกิจกรรมพบปะประชาชนโดยมีการจัดกิจกรรมเวียนไปตามหมู่บ้านต่างๆตามรอบระยะเวลาที่กำหนด เป็นแผนประจำปีที่ประชาชนทั่วไปสามารถรับรู้ได้เป็นประจำ เช่น ทุก 3 เดือน ทุก 6 เดือนเพื่อให้เข้าถึงประชาชนมากยิ่งขึ้น

2) สำนักงานเทศบาลควรมีการจัดทำหนังสือชักชวนการลงทะเบียนผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้แก่ผู้รับผิดชอบได้ในการปฏิบัติงานให้เป็นแบบแผนเดียวกันและสำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ควรให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานและผู้บริหารลงพื้นที่ทุกเดือน หรือ 2 เดือนครั้ง เพื่อตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุถึงความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน

3) สำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ควรเปิดโอกาสให้แกนนำผู้สูงอายุ ผู้นำกลุ่ม หรือผู้นำองค์กรเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน โครงการนโยบายหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแล และตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุ

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ควรพัฒนาบัตรกดเงินอัตโนมัติที่ใช้เฉพาะผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ (บัตรพลังวัยเก๋า) โดยในบัตรนั้นต้องมีข้อมูลของผู้สูงอายุครบถ้วน เช่น รายละเอียดส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ สถานะการรับสิทธิ์สวัสดิการต่าง ๆ ประวัติการรักษาพยาบาล การแพทย์ และผูกกับบัญชีธนาคาร โดยสามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ไม่ว่าจะเป็นโรงพยาบาล สำนักงานเทศบาล และกรมบัญชีกลาง เพื่อให้ง่ายต่อการตรวจสอบและบริหารจัดการ ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ข้อมูลในบัตรควรสามารถปรับปรุงและอัปเดตได้ตลอดเวลา

2) กรมบัญชีกลางควรกำหนดช่องทางการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแบบสมัครใจ โดยให้ผู้สูงอายุมีสิทธิในการเลือกช่องทางการรับเบี้ยยังชีพทั้งแบบเงินสดและโอนเข้าบัญชีธนาคาร เช่น การรับเบี้ยยังชีพแบบเงินสด แบบเงินโอน เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายในการรับเบี้ยให้กับผู้อายุ โดยพิจารณาตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2566 หมวด 4 งบประมาณและวิธีการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

3) กระทรวงมหาดไทยควรมีการพิจารณาปรับจำนวนเงินเบี้ยยังชีพให้สอดคล้องกับค่าครองชีพในปัจจุบัน เพราะในปัจจุบันมีค่าครองชีพที่สูงแต่ผู้สูงอายุส่วนมากไม่มีรายได้เนื่องจากมีปัญหาด้านสุขภาพ จึงควรมีการปรับเงินเบี้ยยังชีพให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานของผู้สูงอายุโดยพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น อัตราเงินเฟ้อ ราคาสินค้าและบริการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาการประเมินผลความพึงพอใจและความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุก่อนนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเกณฑ์ใหม่ พ.ศ. 2566 เพื่อให้ทราบถึงความพึงพอใจต่อเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ปัญหาของเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ได้รับ และเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีความเพียงพอต่อการดำรงชีวิตหรือไม่

2) ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรค ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพ การบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยต่างๆสำหรับการนำไปพัฒนา ปรับปรุง การบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพต่อไป

3) ควรทำการศึกษาพื้นที่การดำเนินงานอื่น ๆ เพื่อทำการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานให้รับทราบถึงปัญหาที่เหมือนหรือต่างสาเหตุกันเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ที่มาของปัญหา ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาต่อไป

8. เอกสารอ้างอิง

- กนกกลดา แก้วตื่นแทน และ วิษณุ สุमितสุวรรณค์. (2564). ความพึงพอใจของผู้สูงอายุในการรับเบี้ยยังชีพผ่านระบบจ่ายเงินอิเล็กทรอนิกส์กับการรับเบี้ยยังชีพโดยเงินสดกรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. *วารสารมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(5), 395-407. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/view/250061>
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2566). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2565*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ คอร์เปอเรชันส์.
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์จังหวัด สำนักงานจังหวัดสกลนคร. (2567). *แผนงานโครงการสำคัญของจังหวัดสกลนคร จังหวัดสกลนคร 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)*. สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2567, จาก <https://web.sakonnakhon.go.th/article/1275>
- ณปภัช สัจจนกุล, ณัฐนี สัจจนกุล, นุชราภรณ์ เลี้ยงรื่นรมย์, ปณณวัฒน์ เกื่อนกลิ่น, ณัฐนิชา ลอยฟ้า, ประทีป นัยนา, สุรียพร พันพึ้ง, และ ปราโมทย์ ประสาทกุล. (2565). *เอกสารสรุปโครงการวิจัยการสูงวัยในถิ่นที่อยู่ ข้อเสนอตัวแบบนโยบายจากบทเรียนต่างประเทศ*. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2567, จาก https://ipsr.mahidol.ac.th/wp-content/uploads/2022/07/Research-Brief-Ageing_in_Place_Research_Brief.pdf
- ณัฐพล ตั้งสุนทรธรรม. (2563). *แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเจดีย์หัก จังหวัดราชบุรี* (สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. <https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=8553&context=chulaetd>
- ทาริตา แต่งเส็ง และ กัมปนาท วงษ์วัฒนา. (2564). แนวทางในการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทับคล้อ อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 6(2), 63-73. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/article/view/250886>
- เทศบาลตำบลท่าแร่. (2566). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570) เทศบาลตำบลท่าแร่*. สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2567, จาก <https://www.tharaesakon.go.th/link%20marge/Pan%202563/pan%202565/pan%202565.html>
- ปิยะนุช เงินคล้าย. (2562). *นโยบายสาธารณะ Public Policy* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พรทิพย์ ท้าววัฒน์. (2561). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพตามนโยบายของรัฐบาล ในเขตเทศบาลเมืองชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 1(3), 37-53. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra/article/view/178145>
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2566. (2566, 11 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 140, ตอนพิเศษ 192, หน้า 4.
- วรเดช จันทรศร. (2565). *ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค
- วรพชร จันทรขันตี. (2567). ปัญหาการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง*, 7(2), 125-178. <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/MFULJ/article/view/3369>
- วรวุฒิ สุวรรณระดา. (2565). *โครงการการทบทวน สังเคราะห์ และจัดทำข้อเสนอยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุไทย*. สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2566, จาก <https://thaitgri.org/?p=40114>

- วรัญญา ใจดี. (2564). *ประสิทธิภาพการจัดการนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2550). *กลไกการดำเนินงานเพื่อความยั่งยืนของศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน*. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2567, จาก https://elibrary.tsri.or.th/fullP/RDG4930207/RDG4930207_s01.pdf
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). *บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2564). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *การประเมินผลกระทบและความยั่งยืนของการบริโภคของผู้สูงอายุภายใต้ระบบบำนาญของประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2567, จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=14368&filename=PageSocial
- สุธิดา แก้วมณี. (2565). *การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบางน้ำผึ้งอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสยาม.
- สุภางค์ จันทวนิช. (2554). *การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bando, R., Galiani, S., & Gertler, P. (2022). Another brick on the wall: On the effects of non-contributory pensions on material and subjective well-being. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 195, 16-26. <https://doi.org/10.1016/j.jebo.2021.12.029>
- Dye, T. R. (2017). *Understanding Public policy* (15th ed.). Florida: Pearson.
- Ha, T. (2024). The efficacy and efficiency of public transfer program on the poverty of the older population in South Korea. *International Journal of Social Welfare*, 33(1), 61-74. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12582>
- Hinrichs, K. (2021). Recent pension reforms in Europe: More challenges, new directions. An overview. *Social Policy & Administration*, 55(3), 409-422. <https://doi.org/10.1111/spol.12712>
- Kühner, S., & Chou, K. L. (2019). Poverty alleviation, coverage and fiscal sustainability: Investigating the effect of a new social pension in Hong Kong. *International Journal of Social Welfare*, 28(1), 89-99. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12321>
- Malakar, I., & Chalise, H. N. (2019). Perception of elderly towards social security allowance in Nepal. *South Asian Journal of Social Studies and Economics*, 2(4), 1-9. <https://journalsajsse.com/index.php/SAJSSE/article/view/588>
- Narayana, M. R. (2019). Old age pension scheme in India: Distributional impacts. *South Asia Research*, 39(2), 143-165. <https://doi.org/10.1177/0262728019842016>

คำแนะนำสำหรับการส่งบทความลงตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อกำหนดหลัก

1. บทความที่แสดงเจตจำนงเพื่อตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จะต้องก่อให้เกิดประโยชน์แก่วงการวิชาการโดยตรง ซึ่งแสดงถึงการพัฒนา หรือต่อยอดองค์ความรู้ทางการบริหาร การบัญชี การเงิน การจัดการ การตลาด เศรษฐศาสตร์ การจัดการโรงแรมและท่องเที่ยว รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ พลศึกษาและวิทยาศาสตร์การกีฬาและสหวิทยาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. บทความที่ประสงค์จะเผยแพร่จะต้องไม่มีเนื้อหาที่แสดงถึงการหมิ่นประมาท ดูหมิ่น ให้อับหรือยุยงให้เกิดความเกลียดชังต่อบุคคลหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง และการกระทำต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีงามของประชาชน ทั้งนี้ความคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถือเป็นความคิดเห็นและความรับผิดชอบของผู้เขียนเพียงผู้เดียว โดยกองบรรณาธิการและคณะผู้จัดทำวารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องและไม่รับผิดชอบต่อใด ๆ ทั้งสิ้น

3. บทความที่จะลงตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ จะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยได้รับการ เผยแพร่หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาเผยแพร่ของวารสารใดวารสารหนึ่งมาก่อน ทั้งการเผยแพร่ในรูปแบบของเล่มหรือ บางส่วนของข้อมูลหรือทั้งสองอย่าง

4. ข้อมูล ตาราง รูปภาพ แผนภาพ หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ ถือเป็นลิขสิทธิ์ของคณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และของผู้เขียน การคัดลอกหรือเผยแพร่จะต้องได้รับอนุญาตจากคณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นลายลักษณ์อักษร

การพิจารณาบทความ

บทความที่จะได้รับการพิจารณาลงตีพิมพ์จะต้องผ่านการตรวจสอบและประเมินคุณภาพเบื้องต้น (Initial Review) จากกองบรรณาธิการวารสาร โดยกองบรรณาธิการวารสารจะตรวจสอบความเหมาะสมของหัวข้อและเนื้อหาของบทความ ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวารสาร ประโยชน์ทางด้านทฤษฎีและทางด้านปฏิบัติ ความถูกต้องของรูปแบบการเตรียมบทความ ความซ้ำซ้อน และการคัดลอกวรรณกรรม (duplication and plagiarism) กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการรับ หรือปฏิเสธบทความเข้าสู่กระบวนการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิในขั้นตอนนี้ก่อนเข้าสู่กระบวนการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

หากบทความผ่านการ Initial Review แล้ว กองบรรณาธิการจะดำเนินการส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ท่าน ตรวจสอบและประเมินคุณภาพของบทความว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสมที่จะส่งตีพิมพ์หรือไม่ โดยกระบวนการพิจารณา กลั่นกรองนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ส่งบทความจะไม่ทราบข้อมูลของกันและกัน (double-blinded peer reviews) ระยะเวลาในการประเมินคุณภาพของบทความเป็นไปตามขั้นตอนการดำเนินงานของวารสาร

เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาประเมินกลั่นกรองบทความแล้ว กองบรรณาธิการจะตัดสินใจโดยอิงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ว่าบทความนั้นๆ ควรนำลงตีพิมพ์ หรือควรที่จะส่งให้กับผู้เขียนบทความแก้ไขก่อนพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หรือปฏิเสธการลงตีพิมพ์ สำหรับบทความที่ผ่านการปรับปรุงคุณภาพตามผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วจะได้รับพิจารณาอนุมัติให้ตีพิมพ์บทความ ซึ่งในขั้นตอนสุดท้ายกองบรรณาธิการวารสารจะดำเนินการตรวจสอบการเขียนรายการอ้างอิงและพิสูจน์อักษรโดยอาจจะส่งบทความให้ผู้เขียนแก้ไขก่อนที่จะเผยแพร่บทความแบบออนไลน์ลงในเว็บไซต์ของวารสาร

จริยธรรมในการตีพิมพ์

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

1. กองบรรณาธิการมีหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบเนื้อหาและคุณภาพของบทความทุกเรื่องที่ยื่นมา เพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์กับวารสาร โดยจะต้องพิจารณาความสำคัญ ความใหม่ ความเกี่ยวข้องกับขอบเขตและวัตถุประสงค์ของวารสาร เพื่อให้มั่นใจในคุณภาพของบทความก่อนที่จะตีพิมพ์
2. กองบรรณาธิการต้องพิจารณาคุณภาพบทความภายใต้หลักเกณฑ์ทางวิชาการเป็นหลักในการคัดเลือกบทความ โดยปราศจากอคติต่อผู้เขียนบทความ และไม่ใช้ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลในการตอบรับหรือปฏิเสธการตีพิมพ์
3. ในกระบวนการประเมินบทความ กองบรรณาธิการต้องตรวจสอบการคัดลอกผลงานของบทความ (Plagiarism) หากตรวจพบการคัดลอกผลงานจะต้องระงับการประเมิน และติดต่อผู้เขียนเพื่อเป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาตอบรับหรือปฏิเสธการตีพิมพ์
4. กองบรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนหรือผู้ประเมินบทความ และไม่แสวงหาประโยชน์จาก บทความทั้งในเชิงธุรกิจหรือนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง
5. กองบรรณาธิการต้องไม่ปิดกั้น แก้อไข หรือแทรกแซงเนื้อหาบทความ รวมถึงผลประโยชน์ของผู้ประเมินบทความ และต้องปกป้องข้อมูลของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความจากบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในระหว่างกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์
6. กองบรรณาธิการจะต้องปรับปรุงวารสารอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษามาตรฐานและคุณภาพให้มีความทันสมัยเสมอ

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องพิจารณาคุณภาพบทความภายใต้หลักเกณฑ์ที่ถูกต้องตามหลักทางวิชาการ โดยไม่ใช้ความคิดเห็นส่วนตัว และต้องตระหนักว่าตนเองมีความรู้ความชำนาญในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง
2. ผู้ประเมินบทความต้องมีความเป็นกลาง ไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน
3. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับ ไม่เปิดเผยข้อมูลในบทความแก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องได้รับรู้ในระหว่างการประเมินบทความก่อนที่จะทำการตีพิมพ์
4. ผู้ประเมินบทความต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์จากบทความ หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดทำวารสาร
5. ผู้ประเมินบทความต้องทำการประเมินบทความตรงเวลาตามกรอบที่กำหนด
6. ผู้ประเมินบทความต้องช่วยเหลือการตัดสินใจของกองบรรณาธิการในการพิจารณาบทความก่อนที่จะตีพิมพ์ เช่น หากตรวจพบการคัดลอกผลงาน หรือการใช้ผลการวิจัยเท็จ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้เขียน

1. บทความที่ยื่นมาพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการส่งต้นฉบับเพื่อรอตีพิมพ์กับวารสาร หรือแหล่งเผยแพร่อื่น รวมถึงการไม่นำบทความไปตีพิมพ์เผยแพร่กับแหล่งอื่นหลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการแล้ว หากพบการตีพิมพ์ซ้ำซ้อนผู้เขียนจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในทุกกรณี

2. ผู้นิพนธ์ต้องตรวจสอบบทความทั้งในแง่รูปแบบและเนื้อหา โดยทำการอ้างอิงเอกสารวิชาการหรือผลงานผู้อื่นให้ถูกต้องครบถ้วนตามแบบฟอร์ม (template) ของวารสาร และไม่ทำการคัดลอกผลงานทั้งของตนเองและผู้อื่น
3. ผู้นิพนธ์ต้องเคารพความคิดเห็นทางวิชาการของผู้ประเมิน และพร้อมปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาตามคำแนะนำของผู้ประเมินและกองบรรณาธิการ เพื่อให้บทความถูกต้องตามมาตรฐานทางวิชาการและตรงตามตามรูปแบบของวารสาร
4. กรณีที่มีผู้นิพนธ์หลายคน ผู้ที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างแท้จริง และการส่งต้นฉบับบทความให้วารสารพิจารณาตีพิมพ์จะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้นิพนธ์ทุกคนแล้ว
5. หากผู้นิพนธ์ประสงค์จะกล่าวขอบคุณผู้มีส่วนช่วยเหลือในบทความ จะต้องขออนุญาตก่อนระบุในกิตติกรรมประกาศท้ายบทความนั้น ๆ เสียก่อน
6. กรณีที่บทความเกี่ยวข้องกับการวิจัยในคนหรือสัตว์ทดลอง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรี สิทธิ และ ความปลอดภัยของมนุษย์ ขอให้ผู้นิพนธ์แนบหนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือสัตว์ทดลอง เพื่อเป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาตอบรับหรือปฏิเสธการตีพิมพ์

หลักเกณฑ์การจัดทำต้นฉบับสำหรับผู้เขียนในการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์

แนวทางการเขียนบทความวิจัย ให้เรียงลำดับตามหัวข้อ ดังนี้

1. บทคัดย่อ (Abstract)
2. บทนำ (Introduction)
3. วัตถุประสงค์ (Objective)
4. การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review)
5. วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)
6. ผลการวิจัย (Results)
7. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย (Conclusion and Discussion)
8. ข้อเสนอแนะ (Suggestions)
9. เอกสารอ้างอิง (References)

แนวทางการเขียนบทความวิชาการ ให้เรียงลำดับตามหัวข้อ ดังนี้

1. บทคัดย่อ (Abstract)
2. บทนำ (Introduction)
3. เนื้อหาบทความ (Content)
4. สรุป (Conclusion)
5. ข้อเสนอแนะ (Suggestion)
6. เอกสารอ้างอิง (References)

รายละเอียดการเตรียมบทความต้นฉบับ

1. บทความต้นฉบับต้องระบุ ชื่อ-นามสกุล ตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งทางบริหาร สถานที่ทำงานหรือสถาบันการศึกษาที่อยู่ติดต่อได้ และอีเมลล์ของผู้เขียนไว้ในหน้าแรกของบทความ
2. บทความต้นฉบับพิมพ์ลงเอกสารหน้าเดียว ควรมีความยาวไม่เกิน 20 หน้ากระดาษ A4 ตั้งค่าน้ำกระดาษ ดังนี้ บน (Top) 3.81 ซม., ล่าง (Bottom) 3 ซม., ซ้าย (Left) 3 ซม. และ ขวา (Right) 2.54 ซม.
3. ชื่อเรื่องภาษาไทย ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 Point ตัวหนา และชื่อเรื่องภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 Point ตัวหนา
4. มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 270 คำต่อบทคัดย่อ
5. หัวเรื่องหลัก เช่น บทคัดย่อ บทนำ วัตถุประสงค์ การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย สรุปและอภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ เอกสารอ้างอิง ภาษาไทยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 Point ตัวหนา และภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 Point
6. การพิมพ์เนื้อเรื่อง ภาษาไทยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 Point ภาษาอังกฤษ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 Point
7. ผู้ส่งบทความจะต้องเขียนอ้างอิงเอกสารตามรูปแบบที่วารสารกำหนด ต้องตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการอ้างอิงก่อนส่งบทความต้นฉบับ

หมายเหตุ: ผู้ส่งบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การจัดทำต้นฉบับสำหรับผู้เขียนในการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ มิเช่นนั้นทางวารสารขอสงวนสิทธิ์ในการปฏิเสธการตอบรับบทความ

Journal of Liberal Arts
and Management Science
Kasetart University

กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ

59 หมู่ 1 ถนน วปรอ. 366 ตำบลเชียงเครือ

อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร 47000

โทรศัพท์: 0-4272-5039

โทรสาร: 0-4272-5040

Website: <http://kuojs.lib.ku.ac.th/index.php/jfam>

E-mail: id.journaloflams@gmail.com